

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens budgetförslag avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd samt motioner väckta under den allmänna motionstiden 2000/01, vilka hänför sig till biståndets nivå i förhållande till BNI, fördelningen av anslag samt biståndets inriktning.

Utskottet tillstyrker i betänkandet regeringens förslag till nivå för biståndsramen i relation till beräknad BNI för 2001. Ett antal motionsyrkanden rörande krav på en snabbare återgång till enprocentsmålet och planer för att åter uppnå detta avstyrks med motiveringen att utskottet inte finner det ändamålsenligt med bestämda planer för en återgång till enprocentsnivån. Utskottet menar att det svenska biståndet skall nå en procent av BNI och att i takt med ökat statsfinansiellt utrymme bör stegen mot enprocentsmålet påskyndas. Ambitionen är att målet skall nås så snart som möjligt, helst inom fem år. Den exakta tidpunkten måste dock vägas mot den framtida ekonomiska utvecklingen i Sverige.

Utskottet noterar att många av de frågor som väcks i motionerna kommer att behandlas av den utvecklingspolitiska kommittén.

Propositionens förslag till fördelning mellan anslagen inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd tillstyrks av utskottet. Vidare tillstyrks propositionens förslag till utfästelser och åtaganden inom det multi- och bilaterala utvecklingssamarbetet. I betänkandet tillstyrker utskottet vidare att regeringen bemyndigas att ikläda staten betalningsansvar i form av statlig garantigivning inom det internationella utvecklingssamarbetet.

Propositionens yrkanden om bemyndiganden att ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa och för exportkreditgarantigivning för vissa länder i Central- och Östeuropa tillstyrks av utskottet. Även ett yrkande att göra utfästelser inom anslaget Samarbete med Central- och Östeuropa som innebär förpliktelse efter budgetåret 2001 tillstyrks av utskottet.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag. Samtliga motionsyrkanden besvaras eller avstyrks.

I ärendet finns 22 reservationer och 21 särskilda yttranden.

Regeringen föreslår i proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7 att riksdagen

1. fastställer biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete till 0,73 procent av vid budgeteringstillfället beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 2001,
2. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* under år 2001 göra ekonomiska utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2001 om högst 28 511 000 000 kronor (avsnitt 3.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser),
3. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* under år 2001 ikläda staten betalningsansvar i form av garantier till ett belopp inklusive tidigare ställda garantier om högst 12 000 000 000 kronor (avsnitt 3.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser),
4. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget 9:1 *Samarbete med Central- och Östeuropa* under år 2001 göra ekonomiska utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter under åren 2002–2004 om högst 860 000 000 kronor (avsnitt 4.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser),
5. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget 9:2 *Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier* under år 2001 ikläda staten betalningsansvar i form av garantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 000 000 kronor (avsnitt 4.8.2 Regeringens överväganden),
6. för budgetåret 2001 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp
8:1 Biståndsverksamhet	reservationsanslag	13 603 884
8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	ramanslag	451 213
8:3 Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	10 914
9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa	reservationsanslag	865 000

9:2	Avsättning för förlustrisker vad avser reservatgarantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	35 000
Summa		14 966 011

Motioner väckta under allmänna motionstiden 2000/01

2000/01:K398 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s utvecklingspolitik.

2000/01:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

14. Riksdagen anvisar för budgetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställningen i bilaga 2.

2000/01:Fi216 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av möjligheten att införa avgifter på utnyttjandet av exempelvis internationella luft- och sjöleder och fisket i oceanerna.

2000/01:Fi217 av Mariann Ytterberg och Barbro Hietala Nordlund (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen begär att regeringen utreder möjligheten av att införa avgifter på utnyttjandet av exempelvis internationella luft- och sjöleder och fisket i oceanerna.

2000/01:Ju724 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bistånd till utvecklingsländer där homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter kränks.

2000/01:L459 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges bilaterala bistandsarbete.

2000/01:U201 av Birgitta Sellén (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett blivande freds-centrum med tillhörande myndighet placeras i anslutning till Sidans verksamhet i Ådalen.

2000/01:U202 av tredje vice talman Rose-Marie Frebran m.fl. (kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en effektivare användning av de resurser Sverige avsätter för minröjning.

2000/01:U203 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den bör ge Sida i uppdrag att förbereda ett biståndsprojekt rörande energiförsörjningen i Armenien.

2000/01:U206 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att demokrati skall vara det överordnade bland målen för utvecklingssamarbetet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en starkare inriktning på stöd till hela program snarare än till projekt.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om nödvändigheten av konditionalitet i biståndsgivningen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av en utförlig definition av demokratibistånd och vad ett sådant bistånd innebär mera konkret.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett åtgärdsprogram för demokratibiståndet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att i de fall bistånd skall bedrivas i diktaturstater, totalitära stater eller stater som ej tillåter flerpartisystem skall det ske via enskilda organisationer.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att undvika bilaterala biståndsenkeltang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att stöd till uppbyggande av demokratiska institutioner, såsom politiska aktörer, lokalt självstyre, parlament, rättsväsende och politiska regelsystem, bör ha hög prioritet.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att stödet till partinära organisationer skall permanentas och ökas.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att informationstekniken bör bli ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen varje år bör ta fram en särskild rapport över läget i våra mottagarländer beträffande demokrati och mänskliga rättigheter.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i utvecklingssamarbetet bättre uppmärksammar och ställer högre krav på grundläggande rättigheter för bi- och homosexuella och könsöverskridande.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de bistånd som främjar fria massmedier, inte minst tidningar och radiostationer, bör utvecklas.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att handelns betydelse som utvecklingsmotor måste betonas starkare.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mer kraftfullt stödja ekonomiska reformer i de nya demokratierna.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöbistånd.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vattenfrämjande åtgärder.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsningar på frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa bör föras in i de bilaterala förhandlingarna.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnen måste ges särskild uppmärksamhet i biståndspolitiken.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hälsoproblemen i u-länderna.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt biståndsarbete bör göra kraftfulla insatser dels för att förebygga att kvinnor och flickor utsätts för könsstympning, dels för att skapa vård och rehabiliteringsresurser för de utsatta.

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett genusperspektiv och att arbetet inom biståndet med att öka jämställdheten mellan kvinnor och män bör intensifieras.

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödja SHIA i dess arbete med att stärka funktionshindrade människors delaktighet och rättigheter.

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av enskilda organisationers biståndsarbete.

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samspelet mellan bistånds- och flyktingpolitiken.

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de mänskliga rättigheterna måste bli en viktig del inom EU:s utvecklingspolitik.

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s utvecklingspolitik måste präglas av en större närvaro i de länder man samarbetar med.

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att huvuddelen av EU:s biståndssamarbete bör omfattas av närhetsprincipen.

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för ett avskaffande av kvoterna inom tekoområdet.

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s bistånd i ökad utsträckning sker i form av programstöd i stället för projektstöd.

41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att EU:s medlemsländer i sina nationella budgetar fullföljer FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd.

43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bistånd till Östeuropa.

44. Riksdagen anvisar till anslag 8:1 Biståndsverksamhet för budgetåret 2001 1 700 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit eller således 15 304 miljoner kronor.

45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den totala biståndsökningen till 0,81, 0,85 respektive 0,88 % av BNI för åren 2001, 2002 och 2003.

46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återgång till enprocentsmålet inom en femårsperiod.

47. Riksdagen avslår regeringens förslag till riksdagsbeslut i motsvarande delar, bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som förordas i motionen beträffande multi- och bilateralt utvecklingssamarbete enligt tabell 1 och tabell 2.

2000/01:U207 av Sten Tolgfors (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det svenska biståndet bör inriktas på bekämpandet av hiv/aids.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vilka insatser Sverige kan göra inom biståndet för att bekämpa hivspridning och lindra effekterna av aids.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att svenskt bistånd för hiv/aids-bekämpning med fördel kan kanaliseras genom frivilligorganisationerna.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att stärka kvinnans ställning för att bekämpa spridningen av hiv.

2000/01:U208 av Monica Green m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen för ett särskilt barnbiståndsmål.

2000/01:U210 av Anne-Katrine Dunker och Cristina Husmark Pehrsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förnyat svenskt bistånd.

2000/01:U211 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör ställa sig bakom kraven på kraftfulla skuldavskrivningar till de fattiga länderna.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att särskilt uppmärksamma insatser till stöd till funktionshindrade kvinnor.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen föreslås ta initiativ till bildande av ett institut för globala genusfrågor.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres om partnerskapsförhållande och karaktären av en form av global regionalpolitik.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att jämställdhetsperspektivet när det gäller Sveriges internationella utvecklingssamarbete bör få en förstärkt plats i arbetet inte bara på varje delområde av politiken utan ges en förstärkt plats i ett helhetsperspektiv och behandlas som ett politikområde i sig.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sveriges internationella utvecklingssamarbete och de partnerskapsförhållanden som utvecklas inom detta bör få karaktär av en global regionalpolitik.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige aktivt bör medverka till att IT-tekniken kommer de fattigaste till del såväl genom det bilaterala som det multilaterala utvecklingssamarbetet.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att de företag som deltar i Sveriges internationella utvecklingssamarbete skall åta sig att följa de regler som gäller för arbetsvillkor, arbetstid, arbetarskydd, anställningstrygghet m.m.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det svenska katastrofbiståndet bör finansieras genom uppbyggnaden av en särskild fond, så att framtida miljö- och naturkatastrofer inte påverkar annat planerat bistånd.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen i internationella sammanhang bör ta upp frågan om ett s.k. *early warning-system* och i ekonomiskt avseende medverka till uppbyggnaden av ett sådant.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den svenska regeringen bör ställa hårdare villkor för det svenska biståndet när det gäller länder vilka samtidigt som de söker bistånd bygger upp en militärapparat.

2000/01:U212 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning (tusental kr): Anslag 8:1 Biståndsverksamhet; Regeringens förslag; 13 024 803; Anslagsförändring; +700 000, Anslag 8:2 Sida; 422 318; Anslagsförändring; -28 895, Summa för utgiftsområdet; Regeringens förslag; 14 966 000; Anslagsförändring; +700 000.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i motionen om ökning av anslagen inom anslagsposten 1.1 Multilateralt biståndsarbete.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i motionen om ökning av anslagen inom anslagsposten 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete.

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att ständigt följa upp det åtagande som gjorts i det globala handlingsprogrammet Agenda 21.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av demokrati och mänskliga rättigheter som förutsättningar för ekonomisk och social utveckling.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrikta biståndet på att utveckla mottagarländernas styrelseskick och stimulera god samhällsstyrning.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för hållbar ekonomisk tillväxt.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att använda svenskt bistånd i tele- och kommunikationsteknik för att minska klyftorna mellan fattiga och rika och förstärka effekterna av biståndet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fortsatt bistånd till stärkande av barns och kvinnors rättigheter.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av folkrörelsernas och de enskilda organisationernas roll i biståndsarbetet.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrikta biståndet på stöd till miljömässigt hållbara jordbruk som kan garantera den nationella livsmedelsförsörjningen.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta ändamålen bli den avgörande faktorn vid biståndets utformning.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige under det svenska ordförandeskapet i EU bör verka för införandet av ett gemensamt biståndsmål inom EU.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återupprätta biståndsmålet på en procent av BNI i en snabbare och jämnare takt.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade svenska resurser till skuldavskrivning.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att all sanering av ett lands ekonomi måste utgå ifrån FN-stadgans grundvärden.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade investeringar i utvecklingsländernas sociala och ekonomiska infrastruktur.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett transparent internationellt ekonomiskt beslutsfattande med deltagande av alla berörda parter för att internationella utvecklingsansträngningar skall lyckas.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de internationella institutionerna måste omvandlas till effektiva instrument för implementering av strategier för mänsklig och social utveckling.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förhandlingar om framtida låneprogram i högre grad måste väga in faktorer som de politiska och sociala strukturernas bärkraft, uppbyggnaden av demokratiska institutioner och rättsstaten.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att närmare utreda förutsättningarna för en nordisk Afrikafond för att stärka kapitalförsörjningen i Afrika.

2000/01:U214 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen beslutar om budgetförändringar avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt följande (tusental kr): 8:1 Biståndsverksamhet; År 2001; 14 966 011; Förändring; -965 785, A Traditionellt; År 2001; 13 603 884; Förändring; -2 416 000, B Fredsfrämjande verksamhet; Förändring; +1 150 215, C Samarbete med Central- och Östeuropa; År 2001; 865 000; Förändring; +300 000.

2000/01:U216 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det övergripande målet för biståndet är att höja de fattigas levnadsnivå och hävda människovärdet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga till de biståndspolitiska målen att främja respekten för mänskliga rättigheter och verka säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anta nya riktlinjer för mänskliga rättigheter och utveckling.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad användning av positiva verkningsmedel för att främja mänskliga rättigheter i ett utvecklingsperspektiv.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat humanitärt bistånd via frivilligorganisationer vid väpnade konflikter.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom demokratibiståndet bättre utnyttja de svenska politiska partiernas kompetens.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att främja en ekonomisk tillväxt och utveckling för de allra fattigaste länderna.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som ledande IT-nation har ett särskilt ansvar för ökade satsningar för IT-biståndet.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om social utveckling i utvecklingsländerna.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensiviera samarbetet mellan regeringar, internationella organisationer och näringslivet för att öka hälsoforskningen mot de fattigas sjukdomar.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbeta fram en explicit målsättning för att hindra spridningen av hiv/aids.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsningarna i det internationella samfundet för skuldavskrivningar för de allra fattigaste länderna.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sätta upp mål för att minska andelen människor som saknar tillgång till rent vatten och bra sanitära möjligheter.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett bistånd för ökad säkerhet.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör inta en mer offensiv hållning i det internationella samarbetet för en ökad samordning av det humanitära biståndet.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat samråd med de enskilda organisationerna.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett bättre samarbete med näringslivet för ökat bistånd och investeringar i utvecklingsländer.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om oberoende utvärderingar av det svenska biståndet.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återföringen av vunna erfarenheter i kommande verksamhetsplanering.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en snabbare återgång till enprocentsmålet.

26. Riksdagen beslutar om underindelningen av anslag 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete i enlighet med vad som anförs i motionen (tabell 4).

27. Riksdagen anvisar med följande förändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning: Anslag UO7 (tusental kr); 8:1 Bistandsverksamhet; Regeringen; 13 603 884; Kristdemokraterna; +600 000, Totalsumma för UO7; Regeringen; 16 295 000; Kristdemokraterna; +600 000.

2000/01:U217 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över huruvida en gemensam myndighet för global utveckling kan inrättas.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra koordineringen och den internationella samordningen för humanitära insatser vid naturkatastrofer och konflikter.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad grön solidaritet med utvecklingsländerna.

2000/01:U304 av Christel Anderberg och Inger René (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla Sveriges bilaterala bistånd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned Sida.

2000/01:U404 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s ansvar för återuppbyggnad på Balkan.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall gå i spetsen för att mobilisera finansiella resurser till Ryssland för att utveckla civila företag där kärnvapenkunnandet kan nyttjas.

2000/01:U410 av Amanda Agestav m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett gemensamt fredscentrum i Sverige.

2000/01:U503 av Marianne Andersson m.fl. (c, v, kd, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges möjligheter att främja frivilligorganisationer i Aseanländerna.

2000/01:U509 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om administrationen av stödet till Central- och Östeuropa.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen i övrigt av stödet till Central- och Östeuropa.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt östbistånd bör ha en tydlig inriktning på smittskyddsarbete, där särskilt tbc- och hiv/aids-problematiken uppmärksammas.

2000/01:U602 av Ulla-Britt Hagström (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödet till Eritrea återupptas inom ramen för det svenska biståndet.

2000/01:U612 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige inriktar en del av sitt framtida biståndsarbete på den ekonomiska och administrativa återuppbyggnaden av Somalia.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det svenska biståndet i ett första skede inriktar sig på desarmering av de minor som efter kriget finns spridda över stora områden i Somalia.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige som ordförandeland i EU bör verka för att EU inriktar en del av sitt bistånd på återuppbyggnad av Somalia.

2000/01:U614 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att integrera könsperspektiv och konsekvensanalys ur jämställdhetsperspektiv på samtliga satsningar och projekt i Sveriges utvecklingssamarbete.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mainstreaming ges fortsatt och ökad betydelse i det internationella utvecklingssamarbetet.

2000/01:U616 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen begär att regeringen i sitt flyktingbistånd beaktar stödet till de frivilligorganisationer som verkar i grannländerna till Afghanistan.

2000/01:U617 av Lena Sandlin-Hedman och Anders Ygeman (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs beträffande kampen mot världsfattigdomen.

2000/01:U620 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biståndet skall främja en snabb utrotning av fattigdomen som övergripande mål.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rättsstaten, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi är centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bistånd skall vara resultatriktat.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av läkemedel för tropiska sjukdomar.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste värna frihandeln genom att inom EU och WTO ständigt arbeta för lägre tullar och avskaffande av handelshinder.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa systemet med landramar till förmån för avtal, med strikta villkor vad gäller korruption, effektivitet och demokratiutveckling.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bistånd inte skall ges till regimer som för anfallskrig.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skuldavskrivningar inte får ske på ett sådant sätt att misshållning och korruption främjas.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frigjorda resurser från skuldavskrivningar i första hand skall användas till grundläggande utbildning och hälsovård.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frivilligorganisationerna bör få en utökad roll i biståndet.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utformningen av biståndet bör ske i u-landsmiljö.

2000/01:U621 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt bistånd ej bör ges till regimer som grovt och systematiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna.

2000/01:U623 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om korruptionsbekämpning.

2000/01:U629 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om biståndet till Kuba.

2000/01:U630 av Margareta Viklund m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärkandet av kvinnors ställning skall integreras i biståndsarbetet.

2000/01:U631 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Eritrea bör ges katastrofhjälp för att klara sin akuta folkförsörjning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Eritrea även erhåller ett mer långsiktigt stöd till återuppbyggnad.

2000/01:U632 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till svenska frivilligorganisationer, vilka stöder den burmesiska oppositionen, som arbetar under mycket svåra förhållanden, och de krafter som verkar för demokratisk utveckling i Burma.

2000/01:U633 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bilateralt och inom ramen för EU:s biståndspolitik verkar för ett kraftfullt bistånd till Östtimors uppbyggnad.

2000/01:U645 av Carina Hägg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att noga följa problemet med oseriösa minröjningsföretag.

2000/01:U647 av Birgitta Ahlqvist m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om information till allmänheten om säkerhet vid atomkraftolycka.

2000/01:U650 av Sonja Fransson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att den svenska handikapprörelsens erfarenheter av utvecklingssamarbete tas till vara.

2000/01:U655 av Murad Artin (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen inom ramen för det svenska internationella utvecklingssamarbetet undersöker möjligheterna till ett projekt för förbättrad energiförsörjning med sol- och vindkraft i norra Irak/Irakiska Kurdistan.

2000/01:U658 av Elver Jonsson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om synen på demokratins roll i fattigdomsbekämpningen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige skall se arbetet för fria val, flerpartisystem och parlamentarism som en huvuduppgift inom utvecklingsbiståndet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om utformningen av stödet till det civila samhället.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att minska u-ländernas skuldbörda.

2000/01:U660 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett demokratibistånd till Armenien, med särskild inriktning på att öka kvinnornas politiska engagemang och inflytande på samhällsutvecklingen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ekonomiskt bistånd för att stimulera Armeniens ekonomiska utveckling.

2000/01:U703 av Margareta Viklund (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bistånd för att assyrierna skall kunna återuppbygga sina byar och institutioner.

2000/01:U705 av Elver Jonsson och Runar Patriksson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för en ekonomisk och demokratisk utveckling i enklaven Kaliningrad.

2000/01:Kr345 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om idrottsbistånd.

2000/01:N328 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa tull- och kvotfritt inträde för de minst utvecklade ländernas (MUL-ländernas) export till i-landsmarknader.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fattiga länders näringslivsutveckling.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka u-ländernas kapacitet att delta i WTO genom utökat tekniskt bistånd.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett WTO-avtal som ger utvecklingsländerna bättre förutsättningar att utveckla den nationella livsmedelsförsörjningen.

2000/01:N384 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Internationella valutafonden (IMF).

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Världsbanken.

2000/01:A811 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhet och bistånd.

2000/01:UU2

Verksamheten under politikområdet

Propositionen (avsnitten 2 och 3.1–3.4)

Utgiftsområdet Internationellt bistånd omfattar politikområdena Internationellt utvecklingssamarbete respektive Samarbete med Central- och Östeuropa. Förvaltningsmyndigheter inom utgiftsområdet är Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet (NAI).

Inledningsvis erinras i propositionen att det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. De sex av riksdagen fastlagda biståndspolitiska målen – att bidra till resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomisk och politisk självständighet, demokratisk samhällsutveckling, framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön samt jämställdhet mellan kvinnor och män – samverkar för att bidra till det övergripande målet.

I propositionen konstateras att ambitionen är att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet för biståndsramen när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Biståndsramen år 2001 beräknas till 15 695 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,73 % av prognostiserad bruttonationalinkomst (BNI) för år 2001. För år 2002 höjs ramen till 0,74 % och år 2003 till 0,81 % av BNI.

För 2001 uppgår avräkningen för asylkostnader till 617 miljoner kronor vilket är en höjning med 29 miljoner kronor i förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition. Höjningen hänför sig främst till en beräknad ökning av antalet flyktingar från västra Balkan. Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av EG:s gemensamma bistånd som finansieras över Europeiska kommissionens reguljära budget. För 2001 uppgår avräkningen till 732 miljoner kronor, vilket beräknats som biståndets andel av den totala EG-budgeten multiplicerat med Sveriges medlemsavgift.

Kampen mot fattigdomen står i dag högst på den internationella utvecklingsagendan. 1990-talets stora FN-konferenser inspirerade givarsamfundet till strategin *Shaping the 21st Century: the Contribution of Development Cooperation*, som har fattigdomsbekämpning som övergripande mål. Fattigdomsbekämpning är i hög grad en fråga om att utmana rådande maktstrukturer och egenintressen. Delaktighet och kontroll över resurser är nyckelbegrepp för att ge enskilda människor, inte minst kvinnor, möjlighet att påverka sina liv och ta sig ur sin fattigdom. Ofta är det männen som i kraft av traditioner och gällande värderingar tar makten över resurserna. Demokratisering är ett sätt att sprida makten på fler händer på alla nivåer även inom familjen. Att föra in ett rättighetsperspektiv i strävandena att minska fattigdomen innebär att lyfta upp principen om allas lika rätt och värde.

Demokrati är både ett mål och ett medel i utvecklingssamarbetet. Det är ett värde i sig att människor får inflytande över sitt eget liv genom de politiska systemen. Det är ett medel därför att det bidrar till spridning av makt och resurser på ett sätt som gör att allas intressen kan komma till uttryck.

Fattigdom bekämpas bäst när varaktiga förutsättningar skapas för människor att själva ta sig ur sin fattigdom. Det grundläggande ansvaret ligger hos länderna och deras egna befolkningar. Viljan och förmågan att föra en politik som bekämpar fattigdom bl.a. genom att föra en sund makroekonomisk politik är avgörande. Utvecklingssamarbetet har främst en katalytisk roll – genom att påverka den nationella politiken inom ramen för ett partnerskap. I fokus står främst frågor som god samhällsstyrning, mänskliga rättigheter, miljöhänsyn och främjande av jämställdhet. Respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstat och god samhällsstyrning utgör också den gemensamma värdegrunden i det nya avtal som undertecknades i juni mellan EU och de s.k. AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stilla havet (*Cotonou-avtalet*).

Under de närmaste åren kommer nationella fattigdomsstrategier att utarbetas i många länder. En av drivkrafterna är den tydliga länken mellan skuldlättnad och fattigdomsbekämpning i det utvidgade initiativet för skuldlättnader för de fattigaste länderna, det s.k. HIPC-initiativet (*Heavily Indebted Poor Countries Initiative*). Sverige har aktivt arbetat för den förstärkta fattigdomsinriktningen inom HIPC-initiativet och kommer att nära följa och utvärdera processerna i de viktigaste samarbetsländerna.

Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete genom Sida omfattar i först hand långsiktigt samarbete med och betydande finansiella resursöverföringar till en kärna av samarbetsländer. 1999 hade Sida ett sådant långsiktigt samarbete med 37 länder. Att utveckla ett partnerskap med dessa ställer krav på fördjupad dialog och ett breddat angreppssätt som också omfattar andra aktörer än regeringar och nya arbetsformer.

Den snabba utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknikens (IT) område har väsentligt underlättat förutsättningarna för kommunikation och kunskapsöverföring. Den nya tekniken medför många möjligheter för u-länder att utvecklas och minska fattigdomen. Sverige bör, som ett föregångsland inom IT-området, verka för att ytterligare satsningar kommer till stånd. IT-verksamheten lämpar sig väl för ett nära samarbete mellan offentlig och privat sektor och ansträngningar bör därför göras för att engagera svenskt näringsliv i de fattiga ländernas IT-utveckling.

Globaliseringen bidrar även till att transnationella utmaningar som miljö, säkerhet och hiv/aids blir mer påtagliga. Det internationella samarbetet har ett ansvar att komma fram till regler och överenskommelser som underlättar för u-länderna att ta del i globala åtgärder för att lösa problemen. Ett långsiktigt åtagande i kombination med nationella program bör vara ledstjärnan för Sverige och andra givarländer.

Det finns en växande insikt om utvecklingsprocessernas komplexitet och om att globaliseringen ställer nya krav på samsyn och samstämmighet mellan olika politikområden både på nationell och internationell nivå. Denna fråga står i fokus för den parlamentariska kommitté som tillsatts för att utreda Sveriges politik för global utveckling. Kommittén påbörjade sitt arbete under våren 2000 och skall i slutet av 2001 lämna ett samlat förslag till hur politiken bör utformas inom relevanta områden utifrån det övergripande målet om fattigdomsbekämpning och de nya förutsättningar som globaliseringen skapar.

Under år 2001 planeras ett mellanstatligt högnivåmöte om utvecklingsfinansiering – *Financing for Development* – i syfte att samlas kring frågan hur olika finansieringskällor, inhemska, privata och offentliga, tillsammans kan verka för att nå de internationella utvecklingsmålen. Sverige är mycket aktivt engagerat i den pågående förberedelseprocessen tillsammans med andra medlemsländer, FN, Världsbanken, IMF, WTO, enskilda organisationer och den privata sektorn.

EG:s utvecklingssamarbete är en integrerad del av unionens samlade externa politik och skall komplettera medlemsstaternas egna biståndsinsatser. Sverige har som medlemsstat ett delat ansvar för hur sammanlagt ca 8,5 miljarder euro (ca 70 miljarder kronor) fördelas varje år från EG:s biståndsbudget och Europeiska utvecklingsfonden. Sveriges andel av kostnaderna är ca en miljard kronor per år.

Motionerna

Folkpartiet anser i motion 2000/01:U206 (fp) *yrkande 1* att demokratins idéer måste spridas över världen och att demokrati skall vara det överordnade bland målen för utvecklingssamarbetet. Folkpartiet menar vidare i *yrkande 2* att biståndets hela inriktning bör ändras till en starkare inriktning på stöd till hela program snarare än projekt. I *yrkande 40* krävs en liknande förändring vad gäller inriktningen av EU:s bistånd. Förutsättningen för bredare programstöd är att Sverige som givare känner ett rimligt mått av förtroende för mottagarlandets politik. Folkpartiet menar i *yrkande 3* att det med nödvändighet bör finnas ett betydande inslag av villkor i biståndsgivningen. Bistånd som bygger på partnerskap får aldrig leda till att Sverige behandlar korrupta eller odemokratiska regimer som jämbördiga partner.

I *yrkande 9* understryks vikten av att kunna ge bistånd till uppbyggnad av politiska partier och partinära organisationer. Sedan några år pågår en försöksverksamhet som nu har utvärderats. Motionärerna menar att utvärderingen tydligt visar att denna sorts bistånd haft mycket positiva effekter och därför bör permanentas.

Vidare i motion 2000/01:U206 (fp) *yrkande 20* understryks att betoningen av yttrande- och organisationsfrihet samt kampen mot tortyr och dödsstraff är en grundläggande del av vår biståndspolitik. Stöd till flerpartisystemet skall vara entydigt. Det bistånd som främjar fria massmedier, inte minst tidningar och radiostationer, bör utvecklas.

Motionärerna menar vidare i motion 2000/01:U206 (fp) *yrkande 21* att fri handel och en fungerande marknadsekonomi bäst skapar de resurser som är nödvändiga för utveckling. Ett huvudmål för svensk u-landspolitik skall därför vara att verka för en integrering av de fattiga länderna i en världsekonomi där frihandel och företagsinvesteringar utgör de centrala drivkrafterna för utveckling. Handelns betydelse som utvecklingsmotor måste betonas starkare och, i *yrkande 22*, anføres att svensk u-landspolitik mer kraftfullt skall stödja ekonomiska reformer i de nya demokratierna.

FN:s barnkonvention omfattar de flesta av världens länder och barn. Trots detta utsätts barn för grymheter och orättvis behandling i många länder. I motion 2000/01:U208 (s) krävs en sammanhållen policy för barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet med målen att utveckla ett systematiskt barn- och barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet och att införa ytterligare ett biståndsmål där barnen sätts i fokus och att det ges jämbördig prioritet med andra existerande biståndsmål.

I motion 2000/01:U210 (m) anser motionärerna att svenskt bistånd behöver reformeras och konkurrensutsättas. Detta för att skapa konkurrens inte bara mellan offentliga och privata organisationer utan också mellan dessa och de frivilliga organisationerna.

Motionärerna bakom motion 2000/01:U211 (v) menar att vi måste se världen utifrån ett globalt perspektiv och diskutera problemen i termer av global rättvisa när det gäller välstånd och makt. Skall man uppnå global rättvisa och genomföra en global regionalpolitik måste rimligen båda parterna samarbeta på lika villkor. Ingen kan se sig som givare eller mottagare. Båda sidor måste uppfatta sig själva och varandra som likvärdiga. Enligt *yrkande 4* liksom i *yrkande 6* handlar det inte om givare och mottagare, utan om ett partnerskapsförhållande byggt på samarbete och ömsesidighet.

I motion 2000/01:U213 (c) *yrkande 2* understryks vikten av demokrati och mänskliga rättigheter som förutsättningar för ekonomisk och social utveckling. Demokrati gör godtycke och diskriminering i alla former oacceptabelt. Brister när det gäller rättssäkerhet och respekt för mänskliga rättigheter drabbar fattiga kvinnor och män i särskilt hög grad eftersom de saknar makt och inflytande i samhället. För att säkra demokrati och mänskliga rättigheter i ett land krävs ett fungerande rättssystem som anger spelreglerna i samhället. I *yrkande 3* konstateras att om mottagarländerna skall kunna styra och kontrollera sin egen utveckling måste biståndet användas för att bygga upp administrativa och politiska system centralt och lokalt. Biståndet måste därför inriktas på att utveckla mottagarländernas styrelseskick och stimulera god samhällsstyrning (*good governance*). God samhällsstyrning och demokrati är förutsättningar för den stabilitet som är nödvändig för utveckling.

I motion 2000/01:U213 (c) *yrkande 10* konstaterar Centerpartiet att landprogrammen haft en för dominerande roll i Sveriges bilaterala bistånd. Den envisa fokuseringen på landramar och stat-till-stat-samarbete har direkt eller indirekt blivit ett stöd till auktoritära och korrumperade regimer, tungrodda och ineffektiva byråkratier och till stora olönsamma statliga företag. Sidas verksamhet har de senaste åren utvecklats i en klart positiv riktning. Mycket återstår dock att göra. Det är dags för Sverige att överge traditionen att låta ländervalet styra biståndet och i stället låta ändamålen bli den avgörande faktorn vid biståndets utformning.

I motion 2000/01:U216 (kd) *yrkande 1* konstaterar Kristdemokraterna att det övergripande målet för svenskt bistånd bör vara att höja de fattigas levnadsnivå och att hävda människovärdet. I *yrkande 2* vill motionärerna att som biståndspolitiskt mål även lägga till att främja respekten för mänskliga rättigheter och säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande åtgärder. I yr-

kande 4 krävs nya riktlinjer för mänskliga rättigheter och utveckling. Motionärerna konstaterar vidare att ett bra och effektivt utvecklingssamarbete kräver en helhetssyn på ekonomi, handel, bistånd och miljö. Det internationella biståndet måste vara en komponent i en sammanhållen utrikespolitik för mänskliga rättigheter till stöd för de fattiga ländernas utveckling. Bistånd är ett viktigt politikområde för att främja mänskliga rättigheter i ett utvecklingsperspektiv (*yrkande 5*).

I motion 2000/01:U216 (*kd*) *yrkande 8* konstaterar Kristdemokraterna att biståndets effektivitet är direkt avhängigt den demokratiska utvecklingen i mottagarländerna. Det är därför en absolut nödvändighet att en del av biståndet ges som ett riktat demokratistöd i syfte att utveckla och stärka demokratin. Ett effektivt sätt att bidra till att skapa ett demokratiskt synsätt och en demokratisk tradition med biståndsmedel är att kanalisera mer finansiella resurser genom svenska enskilda organisationer till motsvarande organisationer i mottagarländerna. De svenska riksdagspartierna har under en femårig försöksverksamhet haft möjlighet att kanalisera biståndsmedel till systerpartier i utvecklingsländer i avsikt att främja och stärka demokratin. Kristdemokraterna anser att det är oerhört viktigt att denna verksamhet fortsätter. Att bygga upp en demokrati med ett flerpartisystem kräver politisk erfarenhet och kompetens från traditionella och stabila demokratier. I *yrkande 9* konstateras att det är viktigt att se de oerhörda kontrasterna mellan den fattiga och den rika världen. Det är därför angeläget att främja ekonomisk tillväxt och utveckling i de fattigaste länderna.

I motion 2000/01:U216 (*kd*) *yrkande 19* konstaterar Kristdemokraterna att naturkatastrofer och konflikter under senare år med stor tydlighet har visat behovet av en väsentligt stärkt beredskap för stora humanitära kriser. Det är främst brister i koordinering och samordning, samt bristen på finansiella resurser att användas omedelbart, som är de stora problemen. Diskussionen om en bättre samordning har förts i omgångar sedan 1960-talet. Kristdemokraterna anser att Sverige bör inta en mer offensiv hållning i det internationella världssamfundet för att åstadkomma ett genombrott vad gäller behovet av bättre internationell samordning.

I motion 2000/01:N328 (*c*) *yrkande 7* kräver Centerpartiet att marknadstillträdet för u-länder, särskilt de minst utvecklade, måste öka. Att införa tull- och kvotfritt tillträde för MUL-länders export till i-ländernas marknader vore ett steg i rätt riktning. Detta skulle inte drabba i-länderna märkbart eftersom MUL-andelen bara är 0,5 % av världshandeln. I *yrkande 8* krävs att de fattiga länderna måste få chansen att bygga upp en mer mångsidig industriproduktion. Olika stödåtgärder måste underlätta framtidsinriktade industrisatsningar utan att leda till utländsk kontroll av deras näringsliv. Vidare krävs i *yrkande 13* att genom WTO skapa rättvisa spelregler i det internationella handelssystemet, regler som möjliggör för länder att delta i världshandeln på lika villkor. U-ländernas kapacitet att delta i WTO måste stärkas genom utökad tekniskt bistånd.

Flera yrkanden, motionerna U206 (fp) yrkandena 1, 2 och 40, U208 (s), U210 (m), U213 (c) yrkande 10 samt U216 (kd) yrkandena 1, 2 och 4 rör allmänna frågor om utvecklingssamarbetets mål och utformning.

Utskottet konstaterar att de frågor som väcks i motionerna kommer att behandlas i den pågående parlamentariska utredningen om Sveriges politik för global utveckling (dir. 1999:80). Det övergripande biståndspolitiska målet om fattigdomsbekämpning står fast. Utredningens uppdrag är bl.a. att se över de befintliga utvecklingspolitiska målen i ljuset av den policyutveckling som skett de senaste åren och att föreslå åtgärder som bättre harmonierar med behoven i en förändrad värld. Översynen är också motiverad av faktiska policyförändringar i svensk utvecklingspolitik, liksom förändringar av arbetssätt och organisation. Utredningen skall dels skapa en "syntes" av regeringsskrivelser och andra policydokument under 1990-talet, dels analysera hur Sveriges politik på området kan vidareutvecklas. Det är bl.a. utredningens uppgift att analysera huruvida erfarenheterna från Central- och Östeuropa äger giltighet för övrig utvecklingspolitik. Direktiven anger åtta – ej inbördes rangordnade – "strategiska uppgifter" för kommitténs arbete. De prioriterade sakområdena är 1) ökad samstämmighet mellan olika politikområden, 2) utvecklingssamarbetets roll för att förebygga och hantera konflikter, 3) mänskliga, inklusive barnens, rättigheter och respekten för internationell humanitär rätt, 4) partnerskapets konsekvenser för bi- och multilateralt samarbete, 5) konsekvenserna av de åtaganden som Sverige gjort i OECD:s biståndspolitiska strategi, såsom uttryckt i dokumentet *Shaping the 21st Century*, 6) möjligheterna att förena kunskaps-, kapacitets- och institutionsutveckling med kraven på reformer för ekonomisk modernisering och "levande" demokrati, 7) hur Sverige kan främja EU:s politik vad gäller global utveckling och 8) hur svensk politik kan öka u-ländernas förutsättningar att delta i världshandeln.

Utskottet menar att den breda ansats och noggranna genomlysning av bistånds- och utvecklingspolitiken som biståndsutredningen kommer att genomföra gör att de frågor som väckts i motionerna kommer att behandlas av utredningen, och att det därför vore fel att föregripa de slutsatser som utredningen kommer att presentera eller att föreslå några större policyförändringar i detta skede.

Därmed anses motionerna U206 (fp) yrkandena 1, 2 och 40, U208 (s) samt U216 (kd) yrkandena 1, 2 och 4 besvarade.

I motion U210 (m) krävs att svenskt bistånd bör konkurrensutsättas. Centerpartiet kritiserar i motion U213 (c) yrkande 10 fokuseringen på "stat-till-stat samarbete" och val av mottagarländer och vill överge att ländervalet styr biståndet för att i stället låta ändamålen bli den avgörande faktorn vid biståndets utformning.

Stat-till-stat-samarbetet dominerar inom biståndet. Det gäller främst att stödja utveckling i enskilda länder, där folkvalda regeringar formulerar politiken och gör prioriteringarna. Ett enskilt land är alltså den främsta mot-

parten, och kanalen, för svenskt statligt bistånd. Utformningen av biståndet skall ställas i relation till landets prioriteringar, Sveriges målsättningar och internationella åtaganden. I vissa fall kan andra kanaler än statsapparaten anses mer ändamålsenliga för att genomföra enskilda biståndsinsatser. Biståndet utformas därigenom utifrån ändamålen men inom ramen för enskilda länders politik. Det landdestinerade biståndet kompletteras med bistånd via internationella, regionala och enskilda organisationer där insatser kan genomföras i enskilda länder som ej är föremål för långsiktigt svenskt avtalsbundet utvecklingssamarbete.

För svensk biståndspolitik och biståndsplanering har arbetet med landramar fungerat tillfredsställande och spelat en viktig roll parallellt med senare års betoning av partnerskapsarbetet. Den framtida betydelsen av dessa instrument kommer dock att ses över av den biståndspolitiska utredningen.

I biståndet finns redan en konkurrensutsättning – dels mellan den statliga och den privata sektorn, dels en betydande konkurrens inom varje projekt. De projekt som beviljas stöd innehåller normalt flera komponenter som höjer effektiviteten i biståndet. Utöver utrustning ingår vanligtvis även kompetensöverföring i form av teknisk assistans och ledning med sikte på att introducera ny teknik, alternativt förbättra befintlig, effektivisera system och stöd till att förbättra organisation. Öppen konkurrens på projektnivå mellan statliga och privata organisationer eller företag, liksom av enskilda organisationer, rymmer ett stort antal komplexa frågor som rör både effektivitet och partnerskap.

Utskottet förutsätter att frågor som rör stat-till-stat-samarbetet och biståndets konkurrensutsättning kommer att behandlas av den utvecklingspolitiska kommittén.

Med vad som ovan anförts anses motionerna U210 (m) och U213 (c) yrkande 10 besvarade.

I motion *U211 (v) yrkandena 4 och 6* uppmärksammas frågorna om partnerskapsförhållande i biståndsarbetet.

Utskottet menar att samarbete och ömsesidighet bör präglade ett utvecklings-samarbete präglade av partnerskapstanken. Ett ökat partnerskap inom biståndet innebär att tonvikten flyttas från ett givarcentrerat synsätt till ett samarbete präglade av ökat lokalt ägande av utvecklingsprocessen. Biståndsgivarna måste förhålla sig till samarbetsländernas egna prioriteringar och utvecklingsplanering för att effektivt kunna bekämpa fattigdomen. På givarsidan bör detta ta sig i uttryck i ökad samordning och harmonisering av procedurerna för biståndsgivningen. Sverige verkar aktivt för detta inom bl.a. OECD:s utvecklingskommitté DAC.

Därmed anses motion U211 (v) yrkandena 4 och 6 besvarade.

I motion *U216 (kd) yrkande 9* understryks det angelägna i att främja ekonomisk tillväxt och utveckling.

Utskottet delar motionärernas syn på att extrem fattigdom är ett av de största hindren för en social rättvisa och ekonomisk utveckling och att stora ekono-

miska klyftor alltför ofta leder till konflikter och krig. Fattigdomsbekämpningen handlar om att främja den ekonomiska utvecklingen för de allra fattigaste. Det handlar om att förbättra hälsovården, säkerheten och utbildningsnivån och att främja en hållbar ekologisk utveckling.

För att verkligen minska fattigdomen och uppnå en bred ekonomisk tillväxt i utvecklingsländerna krävs att globaliseringens positiva effekter även kommer dessa länder till del. De länder som mest framgångsrikt har integrerats i den globala ekonomin, bl.a. tack vare investeringar från utlandet, har mest effektivt kunnat bekämpa fattigdomen. Utskottet menar att en god utvecklingspolitik bl.a. innebär att verka för en lättad på handelshinder och stöd till företag i utvecklingsländerna för att klara den internationella konkurrensen.

Därmed anses motion U216 (kd) yrkande 9 besvarad.

I motion *U206 (fp) yrkande 21* framhåller Folkpartiet betydelsen av internationell handel. Sverige bör verka för att utvecklingsländerna integreras i en världsekonomi driven av frihandel och företagsinvesteringar. I *yrkande 22* efterlyses också ett mer kraftfullt svenskt stöd för ekonomiska reformer i de nya demokratierna. Centern argumenterar i motion *N328 (c) yrkande 7* för bättre villkor för MUL-ländernas export och i *yrkande 8* för fattiga länders näringslivsutveckling. I *yrkande 13* i samma motion krävs förändringar av WTO:s regelverk samt ett utökat tekniskt bistånd i syfte att stärka u-ländernas position i frihandelsorganisationen.

Utskottet har, vad gäller frihandel och utvecklingsländer, i olika sammanhang (bl.a. i bet. 1998/99:UU2 Internationellt bistånd, i bet. 1998/99:UU12 Utrikeshandel och internationella investeringar samt i bet. 1999/2000:UU2 Internationellt bistånd) understrukit betydelsen av att de fattiga länderna ges möjlighet att finna avsättning för sina exportprodukter.

Utskottet konstaterar att behovet av ekonomiska reformprogram i de fattiga och skuldrabbade länderna fortfarande är omfattande. Regeringen ger fortsatt hög prioritet åt stöd till ekonomiska reformer och skuldlätnadsåtgärder och ökar posten i budgeten för år 2001, från 665 miljoner kronor till 700 miljoner kronor. Under 1999 tog regeringen fram "Riktlinjer för stöd till ekonomiska reformer och skuldlätnad". I riktlinjerna lyfts även fram, utöver behovet av en god ekonomisk utveckling, behovet av god samhällsstyrning i övrigt, inklusive respekt för de mänskliga rättigheterna och demokrati.

Under året har regeringen beslutat att lämna 1 000 miljoner kronor i stöd till ekonomiska reformer och skuldlätnader samt även fattat beslut om att lämna ytterligare ett bidrag om 320 miljoner kronor till Världsbankens och IMF:s skuldlätnadsinitiativ, det s.k. HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries).

Utskottet konstaterar vidare att Sverige, sedan sitt inträde i EU, arbetat målmedvetet för en avreglering av EU:s handelshinder gentemot u-länder. Särskild vikt lägger Sverige vid marknadstillträde för minst utvecklade länder – MUL. I dag ges alla MUL-länder kvot- och tullfritt tillträde till EU:s marknad för i stort sett alla produkter.

Sveriges multilaterala handelsrelaterade tekniska bistånd till u-länder via WTO, ITC och UNCTAD är av stor betydelse för mottagarländerna. Till de tre nämnda organisationerna fogas nu ett center för rättshjälp till u-länder i WTO-tvister (ACWL). Dess betydelse ökar på grund av behovet av bättre integrering av u-länderna i handelssystemet, högre förhandlingskapacitet i WTO, stöd för tillträdande länder i WTO samt implementering av existerande WTO-regler. Utskottet ser det som angeläget att utvecklingsländer kan delta i världshandeln på lika villkor.

I syfte att hjälpa de fattigaste länderna att utveckla sitt eget näringsliv och att locka till sig utländska företags investeringar stöder Sverige sedan flera år företagsutveckling i flera fattiga länder. Sida har i uppdrag att arbeta för att stärka förutsättningarna för ett konkurrenskraftigt näringsliv i samarbetsländerna och höja deras förmåga till produktion och export av miljöanpassade produkter.

Swedfund International AB har som affärsidé att delta i investeringar samt utveckla och sälja projektfinansieringstjänster bl.a. annat i samverkan med svenska företag som arbetar i eller vill arbeta i u-länder samt i Central- och Östeuropa. Syftet är även att investeringsverksamheten skall bidra till att främja en hållbar utveckling, överföring av kunskaper och en god miljö för att på detta vis bekämpa fattigdom.

Utskottet konstaterar att regeringen förklarat att den även fortsättningsvis, i synnerhet inom ramen för EU, kommer att verka för ökad frihandel gentemot övriga världen. Utskottet understyker i detta sammanhang vikten av att u-länderna integreras och kan delta i den globala ekonomin.

Med vad som ovan anförts anses motionerna U206 (fp) yrkandena 21 och 22 samt N328 (c) yrkandena 7, 8 och 13 besvarade.

I motion *U216 (kd) yrkande 5* understryks att främjandet av mänskliga rättigheter är ett viktigt politikområde.

Utskottet konstaterar att i skrivelsen 1997/98:76 Demokrati och mänskliga rättigheter i svenskt utvecklingssamarbete kan man utläsa en bred syn på demokratibegreppet. Denna omfattar demokratins institutioner och procedurer. Den omfattar också dess formella byggstenar, respekten för de mänskliga rättigheterna och det centrala i en demokratis kultur som främjar tolerans, dialog, mångfald och en vilja till kompromisser.

Arbetet med att följa upp och förverkliga intentionerna i skrivelse 1997/98:76 har varit intensivt de senaste två åren. Liksom motionärerna menar utskottet att biståndet är ett viktig instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingsländerna.

Med vad som ovan anförts anses motion U216 (kd) yrkande 5 besvarad.

I motion *U216 (kd) yrkande 19* krävs bättre internationell samordning vid humanitära kriser.

Utskottet konstaterar att den humanitära verksamheten samordnas av IASC (Inter Agency Standing Committee) där relevanta FN-organ deltar och orga-

nisationer som ICRC har observatörsstatus. IASC leds av FN:s samordnare för humanitära frågor (Emergency Relief Coordinator) som tillika är chef för OCHA, FN:s kontor för humanitär samordning. OCHA inrättades som en del av generalsekreterarens reformpaket för att bl.a. stärka samordningen av FN:s humanitära verksamhet. OCHA ansvarar för den humanitära samordningen både centralt (genom IASC) och i fält, där vanligtvis en s.k. *humanitarian coordinator* utses. Vid vissa humanitära katastrofer utses en s.k. *lead agency* för den humanitära samordningen, som t.ex. UNHCR var i Kosovo.

Sverige har varit drivande i kontakter med OCHA, både i informella konstellationer såsom givargruppen Friends of OCHA och i det s.k. humanitära segmentet inom ECOSOC. Under år 2000 bidrog Sverige, utöver reguljärt bidrag till OCHA på 8 miljoner kronor, med 5 miljoner kronor till en särskild fond för fältsamordning.

Därmed anses motion U216 (kd) yrkande 19 besvarad.

I motion U206 (fp) yrkande 9 understryks vikten av att kunna ge bistånd till uppbyggnad av politiska partier. Även motion U216 (kd) yrkande 8 tar upp frågan om de politiska partiernas demokratistöd.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att utnyttja svenska politikernas kompetens för demokratiinsatserna inom utvecklingssamarbetet.

Stödet genom svenska partianknutna organisationer till demokratiuppbyggnad i u-länder och i länder i Central- och Östeuropa är en viktig del i Sveriges samlade ansträngningar att genom utvecklingssamarbetet bidra till demokratisering. Den utvärdering som gjorts på uppdrag av Sida visar att stödet haft positiva effekter för utvecklingen av politiska partier i öst och syd. Samtidigt pekar utredarna på behov av bättre och mer transparenta redovisningsrutiner, ökad samordning mellan de partinära organisationerna samt betydelsen av att tydliggöra stödformens roll i förhållande till övrigt svenskt demokratibistånd.

Utskottet har inhämtat att regeringen anser att ett fastare regelverk kring de partianknutna organisationerna samt ett tydliggörande av samordningsfördelarna måste föregå ett beslut om att permanenta och höja stödet. För att ge tid till konsultationer mellan de berörda organisationerna, Sida och departementet avser regeringen att förlänga de nuvarande riktlinjerna för stödet genom de partianknutna organisationerna ett år. Efter en sådan dialog kommer nya riktlinjer att beslutas hösten 2001, i syfte att de skall träda i kraft i januari 2002.

Därmed anses motionerna U206 (fp) yrkande 9 och U216 (kd) yrkande 8 besvarade.

Ett flertal yrkanden gäller frågor som i olika avseenden rör demokrati och mänskliga fri- och rättigheter som övergripande mål i svenskt utvecklingssamarbete. I några diskuteras även det ovan behandlade partinära stödet. I motion U206 (fp) yrkande 20 krävs en utveckling av det bistånd som främjar fria massmedier samt yttrande- och organisationsfrihet. I yrkande 3 anförs vidare att utvecklingssamarbetet bör vara villkorat vad gäller graden

av demokrati och korruptionsbenägenhet i mottagarlandet. Centerpartiet konstaterar i motion *U213 (c) yrkande 2* att demokrati och mänskliga rättigheter är förutsättningar för ekonomisk och social utveckling och betonar i *yrkande 3* vikten av ett fungerande rättsväsende och gott styrelseskick. Vad som framförs i motionerna om stöd till massmedier och en ökad betoning på rättsstatens betydelse för utveckling ligger, enligt utskottets mening, i allt väsentligt i linje med svensk politik på området. En ökad uppmärksamhet riktas i det svenska utvecklingssamarbetet mot stärkandet av rättsväsendet och andra demokratibärande strukturer.

Stöd till medier i bred bemärkelse är sedan länge en del av Sidas verksamhet. Nuvarande policy lyfter särskilt fram mediernas betydelse för mångfald i debatten och därmed rollen som stöd för demokratisering.

Vad gäller bistånd behäftat med villkor, konstaterar utskottet att sådant har haft relativt liten betydelse som påtryckningsmedel för att införa och hålla fast vid ekonomiska och andra reformer. Partnerskapet mellan Sverige och samarbetsländerna påverkas dock i hög grad av hur de senare hanterar den ekonomiska reformprocessen och hur de försöker begränsa korruptionen.

Stöd till framväxten av ett demokratiskt samhälle har, i olika former, länge varit ett biståndsmål. Under 1990-talet har frågan lyfts fram som en av hörnpelarna i svensk biståndspolitik. Genom biståndet främjar Sverige demokratisering i samarbetsländerna, stöder demokratiska rörelser och bidrar till ökad respekt för de konventionsbundna mänskliga rättigheterna.

Utskottet menar att god samhällsstyrning är en central komponent i främjandet av demokrati och rättsstat. Genom åren har ett betydande kunnande byggts upp inom Sida avseende stöd till effektiva förvaltningar i demokratins tjänst. De senaste årens betoning på demokrati och mänskliga rättigheter har tillfört en kvalitativ dimension till detta kunnande som har påverkat metoder och målformuleringar, snarare än insatstyper. Utvecklingssamarbetet måste vila på en värdebaserad och tydlig politisk dialog för att uppnå förändringar som främjar demokratisering och mänskliga rättigheter.

Därmed anses motionerna *U206 (fp) yrkandena 3 och 20* samt *U213 (c) yrkandena 2 och 3* besvarade.

Biståndsramen samt avräkningarna från denna

Propositionen (avsnitt 3.1 s. 11–12)

Politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete består av Biståndsverksamhet och förvaltningsanslagen för Sida respektive Nordiska Afrikainstitutet. Politikområdets resurser beräknas utifrån biståndsramen. Från biståndsramen görs avräkningar för kostnader, vilka klassificeras som bistånd, inom andra utgiftsområden.

I *propositionens yrkande 1* begär regeringen att biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete fastställs till 0,73 % av vid budgeteringstillfället

beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 2001. Biståndsramen för 2001 uppgår till 14 966 miljoner kronor, dvs. 0,73 % av beräknad BNI.

Avräkningarna från biståndsramen minskar år 2001 i förhållande till föregående år. Avseende avräkningen för kostnader för asylsökande från utvecklingsländer beror minskningen på att det år 2000 tillkom särskilda kostnader för mottagande av flyktingar från Kosovo. För 2001 uppgår avräkningen för asylkostnader till 617 miljoner kronor, vilket är en höjning med 29 miljoner kronor i förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition på grund av en beräknad ökning av antalet flyktingar från västra Balkan. Ett av skälen till denna ökning av antalet flyktingar är Sveriges fulla anslutning till Schengenavtalet. Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av EG:s gemensamma bistånd som finansieras över den Europeiska kommissionens reguljära budget. För 2001 uppgår avräkningen till 732 miljoner kronor, vilket beräknats som biståndets andel av den totala EG-budgeten multiplicerat med Sveriges medlemsavgift. Avräkningen för administrativa kostnader m.m. består främst av Utrikesdepartementets administration av utvecklingssamarbetet samt den del av FN-bidrag som utbetalas från andra utgiftsområden och som klassificeras som bistånd. Avräkningsbeloppet har år 2001 minskat till 280 miljoner kronor, vilket förklaras av att FN-bidragen minskat något och att vissa övriga biståndskostnader inte längre är aktuella.

Motionerna

Folkpartiet kräver i motion *2000/01:U206 (fp) yrkande 45* en ökning av det totala biståndet till 0,81, 0,85 respektive 0,88 % av BNI för åren 2001, 2002 och 2003. Vidare i *yrkande 46* krävs en återgång till enprocentsmålet inom en femårsperiod.

Centerpartiet kräver i motion *2000/01:U213 (c) yrkande 13* en snabbare och jämnare återgång till enprocentsmålet än den regeringen har föreslagit.

I motion *2000/01:U216 (kd) yrkande 25* konstaterar Kristdemokraterna att Sverige under många år har haft en hög biståndsprofil och framstått som ett föredöme för andra länder. Kristdemokraternas strävan och målsättning är att Sverige återtar sin plats som en av världens främsta biståndsgivare och de föreslår att biståndsramen för de kommande tre åren skall höjas med totalt 3,4 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag. Kristdemokraterna föreslår en femårsplan mot enprocentsnivån, och når nästa år 0,76 % av BNI för att sedan de två följande åren uppnå 0,78 % respektive 0,90 %.

Folkpartiet kräver i motion *2000/01:Fi211 (fp) yrkande 14* en återgång till enprocentsmålet. Motionärerna anser att målet för biståndet som andel av BNI bör återställas och föreslår 1,7 miljarder kronor mer än regeringen för år 2001. Åren därefter ökar anslaget så att målet om 1 % av BNI kan nå inom en femårsperiod.

I motion *U206 (fp) yrkandena 45 och 46* krävs en ökning av biståndsramen för att kunna genomföra en återgång till enprocentsmålet inom en femårsperiod. I motion *U213 (c) yrkande 13* krävs att Sverige skall ta på sig sin del av ansvaret för de globala problemens lösning och därför snabbare återta enprocentsmålet för biståndet. Även i motion *U216 (kd) yrkande 25* liksom i *Fi211 (fp) yrkande 14 (delvis)* kräver motionärerna att Sverige bör återgå till målet att det samlade biståndet skall uppgå till 1 % av BNI genom högre medelstildelning.

Utskottet anser att förslagen i propositionen är lämpliga och väl avvägda och tillstyrker därför regeringens förslag att för budgetåret 2001 fastställa biståndsramen till 0,73 % av vid budgeteringstillfället beräknad BNI (proposition 2000/01:1, volym 4, yrkande 1).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare, senast i betänkande 1999/2000:UU2, framhållit att kunskapen om och stödet för enprocentsmålet är väl befast i riksdagen och i den allmänna opinionen. Samtidigt är återgången till enprocentsnivån också en viktig symbolfråga, varför utskottet, även av det skälet, ansett att det bör prioriteras. Utskottet har vid flera tillfällen, bl.a. i ovan nämnda betänkande, välkomnat att en återgång nu inletts.

Utskottet har också tidigare tagit ställning till förslag om mer eller mindre detaljerade planer för hur enprocentsmålet åter skall uppnås. Utskottet har därvid uttalat att bestämda planer för en återgång till enprocentsnivån inte förefaller ändamålsenliga.

Utskottet menar att det svenska biståndet skall nå 1 % av BNI, och i takt med ökat statsfinansierat utrymme bör stegen mot enprocentsmålet påskyndas. Ambitionen är att målet skall nås så snart som möjligt, helst inom fem år. Den exakta tidpunkten måste dock vägas mot den framtida ekonomiska utvecklingen i Sverige.

Utskottet välkomnar därför också att regeringen i propositionen förutskickar att biståndsnivån skall höjas till 0,74 % år 2002 och 0,81 % år 2003, i enlighet med beslut i anslutning till vårbudgetpropositionen.

I konsekvens med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna *U206 (fp) yrkandena 45 och 46*, *U213 (c) yrkande 13*, *U216 (kd) yrkande 25* samt *Fi211 (fp) yrkande 14 (delvis)*.

Fördelningen inom utgiftsområdet

Propositionen (avsnitt 1 s. 7)

För budgetåret 2001 föreslår regeringen i budgetpropositionen *yrkande 6* att anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd fördels enligt följande uppställning:

(Tusental kronor)

Anslag		Anslagstyp	Anslagsbelopp
8:1	Biståndsverksamhet	reservations- anslag	13 603 884
8:2	Styrelsen för internationellt utvecklings- samarbete (Sida)	ramanslag	451 213
8:3	Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	10 914
9:1	Samarbete med Central- och Östeu- ropa	reservations- anslag	865 000
9:2	Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	reservations- anslag	35 000
Summa			14 966 011

Motionerna

I nedanstående motioner yrkas ändrade anslag som leder till minskning eller ökning av ramen för utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd*. Av bilaga 1 (Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000) framgår partiernas förslag till ändrad anslagstilldelning.

I Moderata samlingspartiets kommittémotion 2000/01:U214 (m) (delvis) yrkas att anslaget för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd minskas med 965 785 000 kr.

I yrkandet föreslås vidare att utgiftsområdet tillförs anslaget 5:7 Fredsfrämjande verksamhet från utgiftsområde 5 omfattande 149 453 000 kr samt anslaget 6:2 Fredsfrämjande truppinsatser från utgiftsområde 6 omfattande 1 000 762 000 kr. Detta skulle medföra att anslaget tillförs 1 150 215 000 kr. Medlen skall enligt motionärerna läggas under anslaget 8:1 Biståndsverksamhet.

Motionärerna vill även att anslagsposten 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa tillförs anslagsposten 8:1 Biståndsverksamhet, vilket således skulle medföra en sammanslagning av de två anslagen. Samtidigt yrkas en ökning av anslaget Samarbete med Central- och Östeuropa med 300 000 000 kr.

I motionen yrkas vidare att anslaget 8:1 Biståndsverksamhet minskas med 2 416 000 kr.

I Kristdemokraternas partimotion 2000/01:U216 (kd) yrkande 27 föreslås att anslaget för utgiftsområde 7 ökas med 600 000 000 kr. Biståndsramen utökas med motsvarande summa och skall enligt motionärerna uppgå till 16 295 000 000 kr.

I Centerpartiets kommittémotion 2000/01:U212 (c) yrkande 1 föreslås att anslaget för utgiftsområde 7 ökas med 700 000 000 kr. Anslaget 8:2 Sida föreslås minskat med 28 895 000 kr.

I Folkpartiets partimotion 2000/01:Fi211 (fp) yrkande 14 föreslås att anslaget för utgiftsområde 7 ökas med 1 700 000 000 kr. Motsvarande yrkande finns även i partimotion 2000/01:U206 (fp) yrkandena 44 samt 47 (delvis).

Utskottets överväganden

Flera motioner, U206 (fp) yrkandena 44 och 47 (delvis), U214 (m) (delvis), U216 (kd) yrkande 27, U212 (c) yrkande 1 samt Fi211 (fp) yrkande 14 (delvis) rör ändrade anslag inom utgiftsområde 7. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2001 en utgiftsram för utgiftsområde 7. Riksdagen har sedermera fattat beslut med samma innebörd och fastställt utgiftsramen (bet. 2000/01:FiU1).

Utskottet vill inledningsvis framhålla det nära samband som råder mellan biståndsramen och de medel som anvisas inom utgiftsområde 7. Den återgång till enprocentsnivån som inletts och som utskottet välkomnat i det föregående förutsätter ökning av anslaget 8:1, på sätt som föreslås i propositionen. Eftersom det i motion U214 (m) (delvis) framförda förslaget skulle få en motsatt effekt, med innebörden att det av FN rekommenderade 0,7-procentsmålet skulle underskridas, måste motionen i konsekvens härmed avstyrkas. Vad gäller övriga här aktuella motionsyrkanden förutsätter de en återgång till enprocentsnivån i en takt som det statsfinansiella läget för närvarande inte tillåter.

Utskottet finner mot bakgrund av dessa överväganden att den av regeringen föreslagna fördelningen mellan anslagen inom utgiftsområde 7 synes vara väl avvägd, varför regeringens yrkande 6 tillstyrks.

Därmed avstyrks motionerna U214 (m) (delvis), U216 (kd) yrkande 27, U212 (c) yrkande 1, Fi211 (fp) yrkande 14 (delvis) samt U206 (fp) yrkandena 44 och 47 (delvis).

Multilateralt utvecklingssamarbete

Propositionen (avsnitt 3.5 s. 19–36)

Multilateralt utvecklingssamarbete omfattar FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, internationella finansieringsinstitutioner och fonder, övrigt multilateralt samarbete respektive Europeiska utvecklingsfonden.

	Budget 2000	Beräknat 2001
1 FN:s ekonomiska och sociala verksamhet	1 827 500	1 954 000
2 Internationella finansieringsinstitutioner	1 260 000	1 350 000
3 Övrigt multilateralt samarbete	171 500	413 000
4 Europeiska utvecklingsfonden	118 000	250 000
Summa	3 377 000	3 967 000

Regeringens prioriteringar

Kampen mot fattigdomen står i fokus i det multilaterala utvecklingssamarbetet. Regeringen har under året verkat för ett samordnat agerande mellan de olika multilaterala organisationerna.

Samarbetet mellan olika aktörer har utvecklats under året, såväl på högkvarternivå som på landnivå. Särskilt påtagligt är det ökade samarbetet mellan FN och Världsbanken.

Frågan om skuldlättnader blev mycket uppmärksammas under 1999. Vid Världsbankens och IMF:s årsmöten beslutade man också att skuldlättnaderna mer direkt skulle användas för att bekämpa fattigdom. Regeringen har välkomnat den ändrade inriktningen av bankernas verksamhet och har på olika sätt bidragit till utarbetandet av strategier för arbete med frågor såsom fattigdomsbekämpning, miljö, gender, det civila samhällets deltagande och god samhällsstyrning.

Genom Sveriges medlemskap i EU har vi möjligheter att påverka en betydande del av världens bistånd. Europeiska gemenskapen (EG) är världens femte största finansär av biståndssamarbete. Medlemskapet innebär också att vi kan påverka det biståndspolitiska tänkandet i en grupp länder som tillsammans svarar för mer än hälften av världens offentliga bistånd.

FN:s ekonomiska och sociala verksamhet

Sverige är en betydande biståndsgivare till FN:s humanitära verksamhet. FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och FN:s livsmedelsprogram (WFP) är de mest tongivande aktörerna inom FN-systemet. Både UNDP och Världsbanken har tagit sig an större ansvar för insatser i samband med naturkatastrofer och länder i kris. FN:s barnfond, Unicef, har en allt viktigare roll på det humanitära området i enlighet med intentionerna i konventionen om barnets rättigheter.

I de flesta organisationerna tillhör Sverige de största bidragsgivarna med årsbidrag motsvarande 4–10 % av den totala frivilligfinansierade budgeten. Därtill kommer medel som utbetalas via Sida till specifika projekt, s.k. mul-

tibistöd. Under år 1999 fördelade Sida 1,4 miljarder kronor till olika FN-organ. 2000/01:UU2

Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet 1997–2000 samt beräknat för 2001
Tusental kronor

	Årsbidrag 1997	Årsbidrag 1998	Årsbidrag 1999	Årsbidrag 2000	Årsbidrag 2001
FN:s utvecklingsprogram, UNDP	460 000	470 000	490 000	500 000	530 000
FN:s kapitalutvecklingsfond, UNCDF	40 000	42 000	42 000	42 000	50 000
FN:s barnfond, Unicef	283 000	250 000	265 000	280 000	297 000
FN:s kvinnofond, UNIFEM ¹	5 000	5 000	8 000	10 000	14 000
FN:s befolkningsfond, UNFPA	116 000	125 000	140 000	145 000	160 000
FN:s världslivsmedelsprogram, WFP	200 000	180 000	180 000	195 000	210 000
FN:s flyktingkommissarie, UNHCR ²	248 500	260 000	270 000	370 000	392 000
FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar, UNRWA	135 000	145 000	150 000	160 000	160 000
Multilateral handelsrelaterad biståndsverksamhet	5 000	8 000	12 000	25 000	30 000
Narkotikainsatser genom FN-systemet (UNDCP, WHO/PSA)	40 000	45 000	47 000	45 500	50 500
FN:s boende och bebyggelsecenter, Habitat ³	5 000	5 000	5 000	5 000	7 000
UNAIDS	35 000	37 000	37 000	37 000	47 000
FN:s industriutvecklingsorganisation, UNIDO ⁴	8 000	8 000	8 000	13 000	6 500
Summa	1 580 500	1 580 000	1 654 000	1 827 500	1 954 000

¹ T.o.m. 1999 finansierades bidragen till UNIFEM över delpost 3, Övriga multilaterala insatser.

² Fr.o.m. 2000 flyttades 100 mkr i stöd till UNHCR från den bilaterala anslagsposten till basbudgetstödet.

³ T.o.m. 1999 finansierades bidragen till Habitat över delpost 3, Övriga multilaterala insatser.

Motionerna

I nedanstående motioner yrkas ändrade anslag som leder till minskning eller ökning av ramen för utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd*. Av bilaga 1 framgår partiernas förslag till ändringar vad gäller anslagstilldelning, anslagsposter och indikativa ramar.

Folkpartiet kräver i motion 2000/01:U206 (*fp*) *yrkande 32* en bättre samordning av bistånds- och flyktingpolitiken för att förebygga och/eller undanröja orsaker till flykt och påtvingad migration. Detta skall vara ett viktigt inslag i Sveriges internationella agerande såväl bilateralt som multilateralt främst genom kraftfullt stöd via olika FN-organisationer.

Även i partimotion 2000/01:U206 (*fp*) *yrkande 47 (delvis)* föreslås förändringar avseende fördelning på olika ändamål vad gäller basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet år 2001 samt vad gäller anslagsposten Övrigt multilateralt samarbete. Förslagen framgår av tabellerna 2 och 4 i bilaga 1.

I Centerpartiets kommittémotion 2000/01:U212 (*c*) *yrkande 2* föreslås förändringar avseende basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet år 2001. Förslaget återfinns i tabell 2 i bilaga 1.

I motion 2000/01:U213 (*c*) *yrkande 20* konstaterar Centerpartiet att FN är den organisation där fattiga och rika stater finns representerade och att FN måste få ansvar för det totala förändringsarbetet. De internationella institutionerna måste omvandlas till effektiva instrument för implementering av strategier för mänsklig och social utveckling. Ansträngningarna att förbättra det rådande finansiella systemet i syfte att förhindra nya kriser, skapa bättre mekanismer för krishantering och göra det mer ändamålsenligt för att främja handel och utveckling är angelägna.

Moderata samlingspartiets förslag till ändringar i anslagsposter inom det multilaterala utvecklingssamarbetet framgår av motion 2000/01:U214 (*m*) (*delvis*) och redovisas i tabellerna 2 och 3 i bilaga 1.

I motion 2000/01:U216 (*kd*) *yrkande 14* konstaterar Kristdemokraterna att två tredjedelar av världens 33 miljoner hivsmittade bor i de fattigaste länderna. Rika länder kan i viss mån kontrollera epidemin genom olika mediciner som emellertid är alldeles för dyra för de fattiga. Vaccinforskningen inom detta område koncentreras helt på de specifika problemen i USA och Europa, och inte på de tropiska förhållandena i Afrika. Sverige måste tillsammans med övriga länder i EU och i FN arbeta fram en klar strategi för att hindra spridningen av hiv/aids. Information om sjukdomen måste spridas mer effektivt i framför allt de värst drabbade regionerna.

I motion 2000/01:Fi216 (*s*) *yrkande 2* liksom i motion 2000/01:Fi217 (*s*) *yrkande 2* framförs, med hänvisning till den s.k. Carlsson–Ramphal-rapporten från 1995, att regeringen bör ta initiativ till en översyn av möjlig-

heterna att avgiftsbelägga internationella luft- och sjöleder samt fisket i världshaven. Avgifterna föreslås bidra till finansieringen av FN:s konfliktbyggande verksamhet.

Utskottets överväganden

Regeringens preliminära fördelning under anslagsnivå beträffande det multilaterala biståndet har presenterats i tabellform i budgetpropositionen och framgår av bilaga till betänkandet (bilaga 1, tabellerna 2–4).

Regeringens förslag bygger på den ram som fastställdes av riksdagen i vårpropositionen med justering på grund av ökad avräkning för flyktingkostnader och ändrad BNI-prognos.

Utskottet har inget att invända mot den av regeringen föreslagna fördelningen. I konsekvens härmed och till följd av tidigare ställningstaganden rörande utgiftsområde 7 och fördelningen på anslag inom utgiftsområdet avstyrks de förslag till ändrad fördelning som framförs i motionerna U206 (fp) yrkande 47 (delvis), U212 (c) yrkande 2 samt U214 (m) (delvis).

I motion *U206 (fp) yrkande 32* krävs en bättre samordning av bistånds- och flyktingpolitiken.

Utskottet konstaterar att Sverige är en av de tre största bidragsgivarna till FN:s flyktingkommissariat, UNHCR. Regeringen har i årets budgetproposition, med hänvisning till den vikt som läggs vid organisationens verksamhet till skydd och stöd för flyktingar, föreslagit en höjning av bidraget med 22 miljoner kronor, till 392 miljoner kronor.

Sverige spelar en aktiv roll i UNHCR:s styrelse och verkar där bl.a. för att organisationen vidareutvecklar sin kapacitet att ge skydd åt flyktingar och andra hjälpbehövande som omfattas av organisationens skyddsmandat. Målsättningen är att uppnå varaktiga lösningar på flyktingproblem, i första hand genom frivillig återvandring under säkra förhållanden.

I december 1998 inrättade Allmänna rådet inom EU en högnivågrupp för asyl och migration i syfte att ena medlemsstaterna kring en ”pelaröverskridande strategi”. Fokus ligger på ett integrerat arbetssätt och ett helhetsperspektiv där kopplingen mellan utrikes-, bistånds- och migrationspolitiska åtgärder stärks. Sverige har aktivt drivit linjen om ett ökat samspel mellan bistånds- och flyktingfrågor. Handlingsplaner för olika länder och områden har antagits och håller på att genomföras för Irak, Somalia, Sri Lanka, Afghanistan, Marocko och Albanien med närområde. Regeringen arbetar via olika politikområden inklusive biståndspolitiken för att motverka orsakerna till flykt och påtvingad migration.

Med vad som ovan anförts anses motion U206 (fp) yrkande 32 besvarad.

I motion *U213 (c) yrkande 20* krävs att de internationella institutionerna måste omvandlas till effektiva instrument för implementering av strategier för mänsklig och social utveckling.

Utskottet konstaterar att Sverige genom ordförandeskapet i EU våren 2001 kommer att få en särskild roll inom FN:s ekonomiska och sociala verksamhet. Sverige kommer också att få en viktig uppgift att föra EU:s talan i FN:s funktionella kommissioner som t.ex. kommissionen för hållbar utveckling, kvinnokommissionen, befolkningskommissionen, sociala utvecklingskommissionen samt narkotikakommissionen.

Utvecklingsbankernas verksamhet har förändrats för att tydligare adressera de breda utvecklingsfrågorna med fattigdomsbekämpning som övergripande mål och en starkare betoning på bl.a. miljö, jämställdhet och sociala faktorer. Likaså har bankerna börjat betona angelägenheten av en demokratisk samhällsutveckling byggd på god samhällsstyrning och effektiv statsförvaltning. Sverige har varit pådrivande i detta arbete, inte minst när det gäller kamp mot korruption. Förändringarna har väckt en diskussion om vilken roll bankerna skall ha i det internationella samfundet och hur arbetsfördelningen skall vara mellan IMF, Världsbanken, de regionala utvecklingsbankerna och FN.

Med vad som ovan anförts anses motion U213 (c) yrkande 20 besvarad.

I motion *U216 (kd) yrkande 14* kräver motionärerna en explicit målsättning för att hindra spridningen av hiv/aids.

Utskottet konstaterar att hiv- och aidsbekämpning redan i början av 1980-talet blev ett prioriterat område i det svenska utvecklingssamarbetet. Fram till 1999 hade Sverige fördelat omkring 1,2 miljarder kronor till program och projekt relaterade till hiv- och aidsbekämpning. I stor utsträckning har anslagen använts för stöd till olika organisationer inom FN-systemet och internationella frivilligorganisationer.

I början av 1999 antog regeringen en strategi för hiv och aids i svenskt internationellt utvecklingssamarbete (*Investing for future generations*) som utarbetats av Sida. De övergripande målen är att minska spridningen av hiv och att mildra konsekvenserna av aids. En av hörnstenarna i den svenska strategin är utbildning och upplysning kring frågor som berör hiv/aids.

För att utöka det internationella arbetet för att bekämpa epidemin var Sverige en av de stater som aktivt arbetade för tillkomsten av UNAIDS. Sverige arbetar aktivt för att EG-kommissionens arbete med hiv/aids-problematiken skall komplettera det som görs av andra internationella organisationer. Intentionen är bl.a. att hiv/aids-frågor skall integreras i kommissionens andra utvecklingsprojekt.

Med vad som ovan anförts anses motion U216 (kd) yrkande 14 besvarad.

I motionerna *Fi216 (s) yrkande 2* och *Fi217 (s) yrkande 2* föreslås en avgiftsbeläggning av internationella luft- och sjöleder samt av fisket i världshaven. Avgifterna skall bidra till finansieringen av FN:s konfliktbyggande verksamhet.

Utskottet har i betänkande 1999/2000:UU2 uttryckt uppfattningen att förslag om kompletterande finansieringskällor för FN, däribland internationell trans-

aktionsskatt och skatt på internationellt flyg, är väl värda att studera. Finansutskottet (bet. 1997/98:FiU1) har vid flera tillfällen konstaterat att svårigheterna med att nå effektiva internationella överenskommelser gör att transaktionskatter inte verkar vara en framkomlig väg. Utskottet menar dock att det är viktigt att överväga förslagen i de aktuella yrkandena när formerna för att säkerställa finansieringen av FN:s verksamhet prövas.

Med vad som ovan anförts anses motionerna Fi216 (s) yrkande 2 och Fi217 (s) yrkande 2 besvarade.

Internationella finansieringsinstitutionerna

Tabellen nedan visar budgetbehoven för 2001, dvs. förväntade dragningar i de fall medel inte budgeterats tidigare, samt en jämförelse med budgetåret 2000.

Tusental kronor

	Budget 2000	Beräknat 2001
Världsbanksgruppen	870 000	1 010 000
Regionala utvecklingsbanker	180 000	210 000
Övriga utvecklingsbanker och fonder	210 000	130 000
Summa	1 260 000	1 350 000

Världsbanksgruppen

Världsbanksgruppen består av den Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), den Internationella utvecklingsfonden (IDA), det Internationella finansieringsbolaget (IFC), det Multilaterala investeringsgarantiorganet (MIGA) och det Internationella centret för biläggande av investeringstvister (ICSID). Sveriges bidrag till Världsbanksgruppen under budgetåret 2001 avser IDA.

Världsbanksgruppen är den i särklass största enskilda källan för offentligt utvecklingsbistånd och lån till utvecklings- och östländer. Under verksamhetsåret 1999 lånade IBRD ut ca 22 miljarder US-dollar och IDA ca 7 miljarder US-dollar.

Världsbankens arbete med World Development Report 2000/01, som har fattigdom som huvudtema och den omfattande intervjuundersökningen *Voices of the Poor* har gett viktiga bidrag till ett nytt tänkande kring fattigdomsbekämpning.

Förhandlingar om den trettonde påfyllnaden av IDA-fonden beräknas påbörjas i början av 2001. Under dessa förhandlingar får Sverige möjlighet att på ett samlat sätt föra fram sina prioriteringar vad gäller riktlinjer för bankens utlåning till de fattigaste länderna. Sverige bidrog med 2,4 miljarder kronor i den tolfte IDA-påfyllnaden.

De åtgärder som vidtagits för att stärka Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) sedan krisen i början av 1990-talet har skapat de nödvändiga förutsättningarna för att bankens verksamhet skall bli mer effektiv och tydligare inriktad på att stödja de regionala medlemsländernas kamp mot fattigdomen.

Den femte höjningen av bankens kapital, som slutligen kunde antas under våren 1999, borgar för att bankens finansiella ställning kan hållas stark. Sverige bidrar med ca 11 miljoner kronor årligen i åtta år och lämnar statsgarantier för ett kapital om 1,3 miljarder kronor.

Asiatiska utvecklingsbanken

Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) har under det gångna året fortsatt utvecklingen mot en komplett utvecklingsbank. Verksamheten, som i tilltagande utsträckning inriktats på att åtgärda de ekonomiska och sociala effekterna av Asienkrisen, har alltmer präglats av en tydlig fattigdomsinriktning.

AsDB:s insatser med anledning av den finansiella krisen har tärt på bankens finansiella resurser. Upplånings- och utlåningsutrymmena förutses vara uttömda före 2002, vilket väntas leda till en tidigareläggning av bankens femte kapitalökning. Nya påfyllnadsförhandlingar, de åttonde i ordningen, för Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF) påbörjades i oktober 1999 och kommer sannolikt att kunna avslutas före utgången av år 2000.

Interamerikanska utvecklingsbanken

Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) är i dag regionens största multilaterala långgivare. Banken har på senare år ytterligare stärkt sin fattigdomsprofil, bl.a. genom en ökad utlåning till de fattigaste länderna i regionen och en större andel socialt inriktade projekt.

Under de två senaste åren har Sverige tillsammans med de nordiska länderna varit drivande i diskussionen om bankens framtida roll i regionen, där vi betonat vikten av att fattigdomsbekämpning lyfts fram som den övergripande målsättningen för IDB:s verksamhet. Sverige har också aktivt drivit på bankens arbete med god samhällsstyrning och jämställdhet. Bankens verksamhet präglades under 1999 av efterverkningarna av de senaste årens finansiella oro och naturkatastrofer. Sverige har sedan 1998 förhandlat om medlemskap i Interamerican Investment Corporation (IIC), en till IDB-gruppen knuten organisation, vilken stöder utvecklingen av små och medelstora privata företag.

Övriga utvecklingsbanker och -fonder

Internationella valutafonden (IMF) har skapat ett särskilt stöd till reformering av de fattigaste ländernas ekonomier, Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF). Mjuka lån lämnas som stöd till ekonomiska reformer inom ramen för genomförandet av de fattigdomsstrategier, s.k. PRSP (Poverty

Reduction Strategy Papers), som länderna utarbetar. Detta sker i nära samarbete med Världsbanken.

Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) har ett mycket tydligt fokus på fattigdomsbekämpning genom sin inriktning på fördelaktiga lån och projekt för att förbättra levnadsförhållandena för landsbygdsbefolkningen i de fattigaste länderna. Sverige kommer även fortsättningsvis i IFAD att verka för att ytterligare förankra prioriterade mål i fondens verksamhet och för att förbättra samarbetet och arbetsfördelningen mellan de Rombaserade FN-organen verksamma på jordbruksutvecklingsområdet.

Fonden för kapacitetsuppbyggnad i Afrika (ACBF) arbetar i huvudsak med att stärka utvecklingsländers kapacitet att utarbeta och genomföra makroekonomisk politik. Under 1999 fattades beslut om att bredda mandatet till att även omfatta insatser för att stärka kapaciteten inom den offentliga sektorn. Inledningsvis skall ACBF koncentrera sig på områden som offentlig redovisning, statistisk analys och liknande, men verksamheten kommer successivt att omfatta ett bredare område.

Nordiska utvecklingsfonden (NDF) ger fördelaktiga lån motsvarande IDA-villkor till främst låginkomstländer. Lånen, som finansieras genom bidrag från de nordiska länderna, ges till projekt som är av nordiskt intresse och som främjar ekonomisk och social utveckling. NDF ger krediter endast i samfinansiering med andra finansörer – utvecklingsbanker och nordiska biståndsorgan.

NORSAD-fonden är ett samarbete mellan de nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige samt medlemsländerna i Southern African Development Community (SADC). Fonden har som syfte att bidra till ekonomisk utveckling i SADC-länderna främst med lån till s.k. *joint ventures*. De nordiska länderna beslutade i fjol om en förlängning av fondens mandat till utgången av mars 2003 och om en kapitalpåfyllnad om 150 miljoner danska kronor. Sveriges bidrag under en treårsperiod uppgår till 66 miljoner svenska kronor.

Motionerna

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 21 menar Centerpartiet att öppenheten inom Världsbanken och IMF måste öka. Överenskommelser måste i framtiden publiceras för att alla skall kunna se att det finns en vilja att respektera FN-stadgans grundläggande värden. Samarbete med andra goda krafter behöver ökas. Diskussionerna med låneländer behöver än tydligare värdera också den sociala och miljömässiga sidan av infrastrukturprojekt eller ekonomisk sanering. I förhandlingar om framtida låneprogram måste bankerna i högre grad väga in faktorer som de politiska och sociala strukturernas bärkraft, uppbyggnaden av demokratiska institutioner och rättsstaten.

I motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 15 konstaterar Kristdemokraterna att skuldbördan för många utvecklingsländer utgör ett enormt problem som kraftigt begränsar och ibland omöjliggör utvecklingen i dessa länder. För att

de mest skuldsatta länderna skall ta sig ur skuldkrisen krävs en konsekvent ekonomisk politik som kan främja utveckling och tillväxt. Detta kräver i sin tur att de länder som genomför ekonomiska reformer stöds i sina ansträngningar genom ökade resursflöden och skuldlettningar.

I motion 2000/01:U617 (s) framhålls att även Världsbanken konstaterar att den politik som drivits de senaste åren misslyckats. Medelinkomsten i de rikaste 20 länderna är 37 gånger så stor som medelinkomsten i de 20 fattigaste – ett gap som dubblats under de senaste 40 åren. Motionärerna menar att analysen och målsättningarna i bankens rapport är lovande, men att innehållet inte är nytt. Motionärerna menar vidare att röster nu höjs för att sätta ekonomin i folkets tjänst, i stället för att placera hela samhällen i tjänst hos en ekonomisk modell som misslyckats i mer än 20 år.

I motionen krävs en uppslutning kring Jubel 2000 med krav på en avskrivning av de fattiga ländernas skulder. Vidare krävs att IMF och Världsbanken slutar ställa krav på liberalisering av ekonomierna för att få nya lån och att Bretton Woods-institutionerna underställs FN:s generalförsamling. Motionärerna kräver en höjning av biståndet till 2 % av BNI och att Sverige inom EU och FN kräver genomförandet av en s.k. Tobinskatt på internationella valutatransaktioner samt att alla medlemsländer i WTO skall följa ILO:s överenskommelser om arbetares rättigheter.

I motion 2000/01:N384 (mp) menar motionärerna att de internationella organisationerna som genom sin verksamhet skapar spelreglerna för internationella relationer behöver reformeras för att stärka globaliseringens positiva effekter. I *yrkande 1* efterlyser motionärerna ett mer kraftfullt agerande från svensk sida för att IMF skall avskriva fattiga länders skulder. I *yrkande 2* framhålls att Världsbanken och övriga institutioner inom Bretton-Woods-systemet bör tillåta ökad insyn i sin verksamhet och bredda sitt kunnande att omfatta mer kunskaper om ekologi, u-länder och ursprungsbefolkningar.

Utskottets överväganden

Flera motioner, U213 (c) *yrkande 21*, U216 (kd) *yrkande 15*, U617 (s) samt N384 (mp) *yrkandena 1 och 2* tar upp frågor om en rättvisare världsordning, skuldavskrivningar och Världsbankens roll i förhållande till de skuldyngda utvecklingsländerna.

Utskottet konstaterar att Världsbanksgruppens centrala uppgift är att främja ekonomisk och social tillväxt i utvecklingsländerna. Endast utvecklingsländer kan låna från banken, som sedan den startade 1945 har lånat ut över 350 miljarder dollar (i löpande priser). Banken är en global institution som ägs av sina medlemmar. Storleken på ett lands andel avgörs av landets ekonomiska storlek i relation till världsekonomin. Tillsammans har de största industriländerna (G7-länderna) runt 45 % av aktieandelarna. USA har största aktiedelen på ca 17 %, vilket ger USA vetorätt mot förändringar av bankens stadgar då 85 % av aktierna behövs för en ändring. De flesta beslut fattas dock som majoritetsbeslut. Utvecklingsländerna har tillsammans ungefär hälften av rösterna i banken.

Bankens exekutivstyrelse består av styrelsemedlemmar som representerar alla medlemsländer. I exekutivstyrelsen diskuteras och beslutas om bankens policy och agerande. Banken föredrar att fatta beslut i samstämmighet, och röstning förekommer sällan. Bankens styrelse består av 24 medlemsländer varav USA, Tyskland, Japan, Frankrike och Storbritannien är ständiga medlemmar. Sverige har tillsammans med de övriga nordiska länderna och Baltikum en representant i styrelsen. Styrelseposten cirkulerar mellan länderna. Världsbanksgruppen består av fem organisationer.

- IBRD The International Bank for Reconstruction and Development.
- IDA The International Development Association.
- IFC The International Finance Corporation.
- MIGA The Multilateral Investment Guarantee Agency.
- ICSID The International Centre for Settlement of Investment Disputes.

IBRD är världsbanksgruppens främsta låneorganisation. IBRD lånar ut till utvecklingsländer med relativt god ekonomi. Lånen används till utvecklingsprojekt som t.ex. vägbyggen, skolor och sjukhus. Låneperioden är 15–20 år med en amorteringsfri period på ungefär 5 år. IBRD ägs av sina 179 medlemsländer. Varje land har rösträtt baserad på landets aktiedel, som i sin tur är baserad på landets ekonomiska styrka.

IDA grundades 1960 för att förse de fattigaste utvecklingsländerna med bistånd på förmånliga villkor. IDA-lån ges i huvudsak till länder som har en BNP per capita på 800 dollar eller lägre. Lånen är räntefria men en mindre serviceavgift tas ut. Låneperioden är mellan 35 och 40 år, med en amorteringsfri period på 10 år. IDA:s resurser kommer från bidrag från regeringar, vinst från IBRD och återbetalningar på tidigare IDA-lån. IDA har 168 medlemsländer. Ett land måste först vara medlem i IBRD för att kunna få medlemskap i IDA.

IFC grundades 1956 för att hjälpa och ge styrka till den privata sektorn i utvecklingsländer. IFC ger lån till den privata sektorn, medan IBRD och IDA lånar ut till regeringar och myndigheter. IFC hjälper den privata sektorn genom att tillhandahålla långtidslån, rimliga investeringar och riskhantering. IFC har sin egen verkställande stab men utnyttjar bankens service och administration. IFC-lån och finansieringar har marknadsränta, vilken varierar i olika länder och projekt. Låneperioden är 3 till 13 år med en amorteringsfri period på 8 år. IFC lånar 80 % av sina pengar från allmänna fondutdelningar och privata placeringar över den internationella finansmarknaden och 20 % lånas från IBRD. IFC ägs av 174 medlemsländer.

MIGA grundades 1988 för att hjälpa utvecklingsländer att dra till sig utländska investerare. Organisationen förser investerare med investeringsgarantier mot icke kommersiella risker som expropriation och krig. MIGA förser också regeringar med råd om förbättringar för att främja klimatet för utländska investerare. MIGA har 149 medlemsländer.

ICSID grundades 1966 för att gynna tilltagande strömmar av internationella investeringar genom att tillhandahålla hjälp för medling och skiljedom i tvister och motsättningar mellan regeringar och investerare. ICSID-verksamhet omfattar rådgivning, forskning, och publikationer. ICSID har 131 medlemsländer.

Utskottet konstaterar att den organisatoriska uppbyggnaden av och kunskapsbasen i Bretton-Woods-institutionerna i allt väsentligt kan möta de uppgifter som institutionerna ålagts. I framtiden kommer all långivning till de fattigaste länderna från IMF och Världsbanken att grunda sig på s.k. Poverty Reduction Strategy Papers, framtagna av de låntagande länderna, vilket regeringen anser ger möjlighet till större ägarskap och mer fokuserade insatser för att bekämpa fattigdom. Den policyutveckling som Världsbanken bidragit till i årets *World Development Report – attacking poverty* kommer att få betydelse för den framtida inriktningen av bankens verksamhet. De politiska och sociala dimensionerna av fattigdom uppmärksammas mycket tydligt och utgör grundpelare för arbetet med att bekämpa fattigdom.

Utskottet delar synen på att skuldbördan utgör ett avgörande utvecklingshinder i många av de fattigaste länderna. Sedan mitten av 1980-talet har Sverige också hört till de mest aktiva aktörerna på skuldområdet. Sverige välkomnade 1996 varmt det s.k. HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries) som ett första viktigt steg mot en lösning av skuldkrisen i de fattiga länderna. Under hösten 1999 fattades beslut om att förstärka HIPC-initiativet mot bredare, djupare och snabbare skuldlättnader. Utskottet ser detta som ett uttryck för den ökade samsyn som nu existerar för att ge de fattiga och skuldyngda länderna substantiella skuldlättnader. Tyvärr kan det konstateras att flera givarländer inte lever upp till sina åtaganden om bidrag.

Regeringen har under året även fattat beslut om att lämna 1 000 miljoner kronor i stöd till ekonomiska reformer och skuldlättnader. För första gången fattades även beslut om att lämna ett flerårigt budgetstöd till tre länder (Bolivia, Moçambique och Tanzania).

Sverige kan, bl.a. genom olika organisationer, spela en betydande roll i arbetet för en rättvisare världsordning. Enskilda organisationer i både nord och syd har visat ett konstruktivt engagemang för opinionsbildning när det gäller de fattigaste ländernas skuldsättning. Arbetet har bl.a. resulterat i kampanjen Jubel 2000, som bedrivs i ett dussintal industriländer och ett trettiotal utvecklingsländer. Enskilda organisationer kommer att ha en fortsatt viktig roll för att öka det folkliga deltagandet i de fattiga länderna vid formulering av program för ekonomiska reformer och fattigdomsbekämpning.

Världsbanken har också systematiskt vinnlagt sig om att i olika sammanhang utveckla kontakterna med nationella parlamentariker.

Utskottet menar vidare att det internationella samarbetet i Världshandelsorganisationen (WTO) är av stor vikt, inte minst samarbetet med andra organisationer som t.ex. internationella arbetsorganisationen, ILO. Ett samarbete som ytterst syftar till att förbättra levnadsvillkoren för människor världen över. Utskottets bedömning är att multilaterala regler särskilt gynnar mindre

och ekonomiskt svagare länder. Utskottet menar vidare att enprocentsmålet för biståndet ligger fast.

Med detta anses motionerna U213 (c) yrkande 21, U216 (kd) yrkande 15, U617 (s) samt N384 (mp) yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört.

Övrigt multilateralt samarbete

Propositionen (s. 29–31)

Under delposten Övrigt multilateralt samarbete finansieras Multilaterala miljöinsatser, Multilaterala konfliktförebyggande insatser, Särskilda multilaterala insatser för jämställdhet och barn och Övriga multilaterala insatser.

Multilaterala miljöinsatser

I allt högre grad fokuserar de multilaterala organisationerna på att genomföra visionen om hållbar utveckling i den konkreta verksamheten. Världsbanken har under de senaste åren utarbetat riktlinjer för hållbar utveckling inom särskilda områden.

Inom miljöområdet kommer Sveriges ordförandeskap i EU att prägla förberedelserna inför nästa års möte med FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD). Energifrågorna ges en framskjuten plats liksom frågor som rör atmosfären och transporter. Regeringen verkar för att energifrågornas betydelse inom ramen för utvecklingsarbetet skall få ökad betydelse. Av särskild vikt är att underlätta för u-länderna att delta i det globala energisamarbetet.

Motionerna

I motion 2000/01:U206 (fp) yrkande 23 konstateras att insatser för en ekologiskt hållbar utveckling är en mycket angelägen del av biståndet. Gemensamt för alla miljöhot är att de alltid beskär friheten och minskar framtida generationers livschanser. Miljöproblemen varierar kraftigt mellan olika länder och regioner. I den rika delen av världen är det största hotet en kraftig överkonsumtion av naturresurser medan bristen på t.ex. mat och färskvatten är de dominerande problemen i u-länderna.

Vänsterpartiet konstaterar i motion 2000/01:U211 (v) att flera länder i världen under senare år har drabbats av omfattande naturkatastrofer. De som drabbas är de fattiga länderna, länder där levnadsstandarden är låg, bostäderna bräckliga och infrastrukturen svag. I yrkande 9 krävs att det svenska katastrofbiståndet finansieras genom uppbyggnaden av en särskild fond, så att inte framtida miljö- och naturkatastrofer påverkar annat planerat bistånd. Sverige bör i internationella sammanhang ta upp frågan om ett s.k. *early warning-system* (yrkande 10) och medverka ekonomiskt till uppbyggnaden av ett sådant system.

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 1 anser Centerpartiet att det är utomordentligt viktigt att ständigt följa upp det åtagande som gjordes i det globala handlingsprogrammet Agenda 21, som antogs vid FN:s miljökonferens i Rio de Janeiro 1992. I yrkande 8 konstaterar Centerpartiet att än större vikt måste läggas vid stöd till ett miljömässigt hållbart jordbruk som kan garantera den nationella livsmedelsförsörjningen. Även i motion 2000/01:N328 (c) yrkande 16 krävs att Sverige verkar för ett WTO-avtal som ger utvecklingsländerna bättre förutsättningar att utveckla den nationella livsmedelsförsörjningen.

I motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 17 konstaterar Kristdemokraterna att det internationella miljöarbetet kräver snabba och politiska förändringar. Bristande tillgång till vatten är en allt större konfliktorsak, och en av de mest akuta utmaningarna är att en miljard människor i dag saknar tillgång till rent dricksvatten. Samtidigt saknar halva världsbefolkningen goda sanitära möjligheter. Detta orsakar ungefär 80 % av alla sjukdomar i utvecklingsländerna. Sverige måste, inom EU och FN, sätta upp mål för att minska andelen människor som saknar tillgång till rent vatten och goda sanitära förhållanden.

I motion 2000/01:U217 (kd) yrkande 6 konstaterar Kristdemokraterna att det finns ett stort behov av att förbättra den internationella samordningen av humanitära insatser. Forskningen kring naturkatastrofer och deras orsaker bör intensifieras. Sverige bör verka för en ökad global samordning för humanitära insatser vid naturkatastrofer och konflikter. I yrkande 11 konstateras att det i u-länderna ofta saknas kapacitet och kompetens för att självständigt analysera och bedöma miljösituationen. I samband med Riokonferensen om hållbar utveckling utlovades extra bistånd till u-länderna för att klara av att miljöanpassa ekonomierna och att leva upp till de krav som olika globala miljökonventioner ställer.

Utskottets överväganden

I motion U206 (fp) yrkande 23 understryks att insatser för en ekologiskt hållbar utveckling är en mycket angelägen del av biståndet. Även i motion U216 (kd) yrkande 17 krävs att mål sätts upp för att minska andelen människor som saknar rent vatten och sanitära möjligheter. I motion U217 (kd) yrkande 11 konstateras att utvecklingsländerna ofta saknar kapacitet att själva analysera och bedöma miljösituationen. I motion U213 (c) yrkande 1 understryks betydelsen av att följa upp åtaganden knutna till handlingsprogrammet Agenda 21 och i yrkande 8 krävs att mer vikt läggs vid miljömässigt hållbart jordbruk. I N328 (c) yrkande 16 betonas vikten av att utveckla den nationella livsmedelsförsörjningen i utvecklingsländerna.

Utskottet har tidigare konstaterat att ohållbara produktions- och konsumtionsmönster förekommer både i rika och fattiga samhällen. Inom FN:s kommission för hållbar utveckling, CSD, (Commission for Sustainable Development) verkar Sverige aktivt för att dessa obalanser belyses. Fattigdomsbekämpning och arbetet för hållbar utveckling är ofta två sidor av samma verksamhet. Sverige verkar också aktivt för implementering av de tre miljökonventionerna från Rio avseende klimat, bekämpning av ökenspridning och

främjande av biologisk mångfald. Sida har ett omfattande biståndsprogram för främjande av hållbar utveckling och utför miljökonsekvensbedömningar av alla insatser. Sidans bistånd är också inriktat på miljövårdslagstiftning. Sverige verkar även för beslut om att hela EU:s utvecklingssamarbete skall genomsyras av omsorg om hållbar utveckling.

Utskottet konstaterar att det handlingsprogram som Sida antog år 1996 och som tillstyrks av regeringen och riksdagen (skr. 1996/97:2 Sveriges internationella samarbete för hållbar utveckling) är vägledande för Sveriges arbete för hållbar utveckling. Huvudinriktningen är att integrera de sociala, ekologiska, ekonomiska och kulturella aspekterna i alla politikområden. Denna skrivelse tar upp både insatser inom Sverige och inom utvecklingssamarbetet för att följa upp åtagandena från FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro, 1992, inklusive Agenda 21.

Arbetet att förverkliga de internationella miljökonventionerna kräver nya former och metoder för såväl det multilaterala som det bilaterala utvecklingssamarbetet. Metoderna bör leda till ett ökat samarbete med mottagarna i syfte att bredda kunskapen om de krav som konventionerna ställer. Utskottet konstaterar att genom Sida ges stöd till en mängd olika insatser som syftar till miljömässigt hållbart jordbruk. Stöd ges också t.ex. till jordbruksforskning genom det multilaterala systemet (de s.k. CGIAR-instituten) och genom nationella jordbruksforskningsinstitutioner.

Den Globala Miljöfonden (GEF) inrättades som ett direkt resultat av FN:s konferens om miljö och utveckling (UNCED) 1992. Under perioden juli 1999–juni 2000 godkändes GEF-insatser motsvarande ett belopp av 280 miljoner US-dollar. Dessa medel kompletterades med utlåning från Världsbanksgruppen liksom samfinansiering från andra källor. Insatserna avsåg främst biologisk mångfald, främjande av effektiv energianvändning och förnyelsebar energi.

Stöd till hållbar utveckling och omsorg om miljön utgör ett genomgående tema i de svenska insatserna inom ramen för utvecklingssamarbetet. Uppbyggnad av institutionellt kunnande spelar därvidlag en viktig roll. Miljökonsekvensbedömningar ingår som en del i Sveriges samtliga bilaterala insatser.

Därmed anses motionerna U206 (fp) yrkande 23, U216 (kd) yrkande 17, U213 (c) yrkandena 1 och 8, U217 (kd) yrkande 11 samt N328 (c) yrkande 16 besvarade med vad utskottet anför.

I motion *U211 (v) yrkande 9* krävs att det särskilda katastrofbiståndet framgent bör finansieras av en för ändamålet avsedd fond, samt i *yrkande 10* att Sverige bör verka för ett *early warning-system*. I motion *U217 (kd) yrkande 6* krävs att den internationella samordningen av humanitära insatser måste förbättras.

Utskottet menar att det svenska humanitära biståndets mål bl.a. är att värna människoliv och lindra de humanitära följderna av väpnade konflikter och naturkatastrofer, vilket kräver flexibilitet att med kort varsel ställa resurser till förfogande. Motionärerna pekar på att det är ett faktiskt problem att få

medlen att räcka till vid oförutsedda händelser som omfattande naturkatastrofer. Avsättning till en speciell fond för katastrofer för att klara denna uppgift möter dock svårigheter givet nuvarande budgetprocess med utgiftsramar och de gränser detta sätter för utgifterna. Denna process utvärderas för närvarande av en särskild kommitté. Därutöver ses det humanitära biståndet över av den utvecklingspolitiska kommittén.

Beträffande varningssystem konstaterar utskottet att det redan i dag finns etablerade *early warning-system* för naturkatastrofer inom WMO (Världsmeteorologiska organisationen) och FN:s miljöprogram (UNEP). Sverige stöder dessa organisationers arbete med system för "tidig varning". Den humanitära verksamheten samordnas av IASC (Inter Agency Standing Committee) där relevanta FN-organ deltar och organisationer som ICRC har observatörsstatus. IASC leds av FN:s samordnare för humanitära frågor (Emergency Relief Coordinator) som tillika är chef för OCHA, FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd.

OCHA samordnar de s.k. konsoliderade appellerna (CAP) som utgör finansieringsgrunden för FN:s samordnade verksamhet i komplexa humanitära kriser. Sverige är genom Sida en stor bidragsgivare till CAP. 1 % av Sidas bidrag till CAP kanaliseras till OCHA:s fältsamordning för den humanitära verksamheten. Sverige har i internationella sammanhang förespråkat att fler givare ger regelmässigt stöd till OCHA:s fältsamordning.

Strategier för snabb och effektiv hantering vid naturkatastrofer har även utarbetats bl.a. inom FN:s livsmedelsprogram, WFP, och FN:s utvecklingsprogram, UNDP, (Emergency Response Division, Disaster Reduction and Recovery Programme, DRRP).

Utskottet konstaterar att Sverige verkat såväl för analys av erfarenheter, koppling till utvecklingsinsatser för att minska effekten av naturkatastrofer på särskilt sårbara områden, som för att stärka samarbete mellan FN och forskarvärlden. Sverige har varit ett av de mer pådrivande länderna när det gäller samordning av internationella insatser i akuta situationer. Det gäller såväl avseende principer för internationellt agerande i politiskt känsliga situationer som beträffande mer operationell samordning.

Utskottet menar att det är centralt för svensk biståndspolitik att förebygga, hantera och finna hållbara lösningar på katastrofer. DAC har tagit fram riktlinjer som blivit vägledande också för svenskt metodarbete.

Det humanitära biståndet syftar till att lindra det lidande som orsakas inte minst av krig och konflikter, men därutöver även att på lokal nivå bidra till att skapa förutsättningar för utkomst och ett drägligt liv, även under osäkra förhållanden. Det långsiktiga bilaterala utvecklingssamarbetet är inriktat på att undanröja såväl ekonomiska som sociala och politiska grundorsaker till krig, konflikter och andra katastrofer. Akuta insatser följs av konfliktförebyggande, rehabiliterande och återuppbyggande insatser. Utskottet menar att det, inför kommande katastrofer, inte nog går att understyrka vikten av att dra lärdom av tidigare erfarenheter.

Multilaterala konfliktförebyggande insatser

Svensk medverkan i och finansiering av FN-beslutade fredsoperationer och fredsbyggande verksamhet är betydande. Kravet på FN:s ingripande har överstigit organisationens förmåga att möta alltmer komplexa behov i situationer av bräcklig fred, brutna fredsavtal och framtvingande åtgärder enligt FN-stadgans kapitel 7. Erfarenheterna från Balkan, Afrika och Östtimor visar på behovet av tidigt planerade och samordnade insatser där militära, civila, humanitära och fredsfrämjande utvecklingsinsatser samverkar.

Insikten om att konfliktförebyggande måste genomsyra FN:s hela verksamhetsfält har, bl.a. med svensk aktiv tillskyndan, stärkts. Sverige har genom ett handlingsprogram för konfliktförebyggande stärkt samordningen av analysarbetet kring dessa och andra aspekter på dagens konfliktskeenden.

Motionerna

I motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 18 konstaterar Kristdemokraterna att det i det fredsuppbyggande arbetet behövs ett brett spektrum av olika biståndsinsatser. Det är speciellt viktigt med insatser för förståelse och försoning mellan tidigare stridande folkgrupper. En viktig del av det konfliktförebyggande arbetet är även att skipa rättvisa och ställa krigsförbrytare inför rätta. För att öka säkerheten för människor i efterkrigsområden eller i sönderfallna stater med utspridd krigsmateriel, bör ett ökat bistånd riktas mot att öka kapaciteten för minröjning och effektivisera insamlingen av handeldvapen.

Utskottets överväganden

Kristdemokraterna betonar i U216 (kd) yrkande 18 att det behövs ett brett spektrum av insatser för att bygga fred, bl.a. är det viktigt att ställa krigsförbrytare inför rätta.

Utskottet delar i huvudsak motionärernas syn och konstaterar att det samarbete som syftar till att främja stärkt demokrati och demokratisering har stor betydelse som konfliktförebyggande och säkerhetsskapande insatser, inte minst eftersom demokrati kan ses som ett strukturerat sätt att hantera konflikter utan att tillgripa våld. Centrala frågor är därför konfliktförebyggande åtgärder, humanitära och försoningsfrämjande insatser och återuppbyggnad. Utvecklingspolitiken bygger på solidaritet, hävdar människovärdet och syftar till internationell rättvisa, vilket även innebär att krigsförbrytare ställs inför rätta.

Insatser för att främja rättsstaten ligger inom ramen för stödet till förvaltningssektorn och ett arbete bedrivs för närvarande inom Sida för att i samarbetet med den svenska rättssektorns institutioner öka kapaciteten att bidra till framväxten av en stark rättsstat i Sveriges samarbetsländer.

Vad gäller minröjning konstaterar utskottet att svenska insatser i allt väsentligt sker inom ramen för det humanitära biståndet. Stöd utgår i första hand till de mest drabbade länderna och främst till de länder som saknar egen ekonomisk kapacitet att angripa problemen. Vid beredningen av stöd tas särskild hänsyn till behovet av att stödja myndigheterna i landet med att själva skapa administrativ uppbyggnad och annan kompetensuppbyggnad. Stödet samordnas med andra humanitära insatser samt ses i ljuset av det allmänna utvecklingsarbete som sker i landet i fråga. Som en följd av detta kanaliseras merparten av det svenska stödet via multilaterala organisationer.

Med vad som ovan anförts anses motion U216 (kd) yrkande 18 besvarad.

Särskilda multilaterala insatser: jämställdhet

Utöver bidrag till FN:s kvinnofond (UNIFEM) om 10 miljoner kronor användes år 2000 reservationsmedel för fortsatta insatser av pilotkaraktär för att stärka jämställdhetssträvandena inom det multilaterala utvecklingssamarbetet.

Bidrag har också utgått till Afrikanska utvecklingsbanken och Asiatiska utvecklingsbanken för att höja kompetens och medvetenhet om kvinnors och mäns olika villkor som utgångspunkt för analys och operativ verksamhet. Medlen har syftat till att under en begränsad tidsperiod bistå organisationer bl.a. med att utveckla handlingsplaner för jämställdhet i utvecklingssamarbetet. Grundtanken är att organisationerna på sikt själva skall ta ett klart och tydligt ansvar för att i sin verksamhet uppmärksamma kvinnor och män på lika villkor.

Motionerna

Det svenska biståndet bör främja ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Biståndet bör genomsyras av ett genusperspektiv. I motion *2000/01:U206 (fp)* yrkande 29 krävs att alla biståndsinsatser skall bygga på en förståelse av mäns och kvinnors olikartade behov, tillgång till resurser och inflytande i varje specifik situation. Vidare, i *yrkande 30*, konstateras att uppskattningsvis 10 % av världens befolkning har ett funktionshinder. De flesta av dessa människor bor i utvecklingsländer och i Öst- och Centraleuropa. Funktionshindrade människor tillhör de fattigaste bland de fattiga och lever mycket utsatt. Att vara fattig och funktionshindrad innebär inte enbart avsaknad av nödvändiga resurser för det dagliga uppehållet, utbildning och hälsovård, det innebär att inte bli sedd som fullvärdig medborgare vad gäller delaktighet i sitt lands politiska, sociala, kulturella och ekonomiska liv. Motionärerna anser att det är mycket viktigt att stödja SHIA – Svenska Handikapporganisationers Internationella Biståndsförening – i dess arbete med att utveckla och fördjupa samarbetet med systerorganisationer runt om i världen. Även i motion *2000/01:U650 (s)* yrkande 3 konstateras att funktionshindrade människors värdighet och rättigheter är ett globalt ansvar, och därför är det viktigt att detta även avspeglas i det svenska utvecklingssamarbetet och att den svenska handikappörelsens erfarenheter av utvecklingssamarbete tas till vara.

Vänsterpartiet menar i motion 2000/01:U211 (v) att det skall finnas ett jämställdhetsperspektiv i alla delar av Sveriges internationella utvecklingssamarbete. I *yrkande 5* krävs att jämställdhetsaspekten tas upp när svensk politik diskuteras i internationellt utvecklingssamarbete både i bi- och multilaterala sammanhang. Jämställdhetsperspektivet bör få en förstärkt plats och behandlas som ett politikområde i sig. Vidare krävs i *yrkande 8* att företag som deltar i Sveriges internationella utvecklingsarbete måste uppmanas att arbeta långsiktigt med införande av likartade regler som reglerar arbetsmarknaden i Sverige.

I motion 2000/01:U614 (v) *yrkande 1* konstaterar Vänsterpartiet att Sverige i sitt fortsatta utvecklingssamarbete i större utsträckning måste ta med kvinnornas situation. Nyckelaspekter i detta arbete bör vara att skapa förutsättningar för utbildning av flickor och pojkar, att satsa på åtgärder som syftar till familjeplanering, att stödja kvinnors rätt till kroppslig integritet och frihet från sexualiserat våld samt att höja kvinnans ställning via rätt till betalt arbete. Det är viktigt att Sverige i alla internationella sammanhang lyfter fram könsperspektivet och kvinnors rättigheter. I *yrkande 2* framhålls att det också är angeläget att stärka könsperspektivet i Sveriges utvecklingssamarbete. Området är nytt och komplicerat. Det är därför av stor vikt att fortlöpande dra lärdomar av det praktiska arbete som görs.

I motion 2000/01:U630 (kd) *yrkande 10* anser Kristdemokraterna att jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokrati ligger mycket nära varandra. Den omfattande diskrimineringen av kvinnor är inte bara ett hälsoproblem utan i många fattiga länder även ett hinder för ekonomisk utveckling. I arbetet för mänskliga rättigheter och demokrati måste således också frågan om jämställdhet ingå och integreras som en viktig del av biståndsarbetet.

I motion 2000/01:A811 (kd) *yrkande 15* understryks att det inte går att behandla frågan om mänskliga rättigheter utan att speciellt lyfta fram kvinnors situation. De grupper i u-länderna som främst drabbas av fattigdom, sjukdom och tidig död är kvinnor och barn. Diskriminering av kvinnor försvårar arbetet med fattigdomsbekämpning. Att främja jämställdhet mellan könen och att förbättra kvinnors villkor är både mål och medel för att utrota fattigdom, stärka demokratin och öka respekten för de mänskliga rättigheterna.

Utskottets överväganden

Ett flertal motioner, U206 (fp) *yrkande 29*, U211 (v) *yrkande 5*, U614 (v) *yrkandena 1 och 2*, U630 (kd) *yrkande 10* samt A811 (kd) *yrkande 15*, rör frågor om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Utskottet konstaterar att efter riksdagens beslut 1996 om att jämställdhet skall vara ett särskilt mål för utvecklingssamarbetet och efter antagandet i Peking 1995 av FN:s handlingsplan för jämställdhet har ett intensivt arbete bedrivits, både i Sverige och internationellt för att utveckla metoder så att allt utvecklingssamarbete skall utformas så att det inriktas både på kvinnors och mäns behov. Detta innebär att regeringen på sikt räknar med att uppnå det

syfte motionärerna föreslår – en fördelning av utvecklingssamarbetet som på lika villkor gynnar kvinnor och män.

Både Utrikesdepartementet och Sida har utarbetat handlingsplaner och handböcker för att uppmärksamma kvinnors och mäns olika behov och villkor i satsningar på fattigdomsbekämpning, demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Samma ambition återspeglas bl.a. i regeringens skrivelser till riksdagen om de fattigas rätt, om partnerskap med Afrika och om mänskliga rättigheter och demokrati.

Utskottet menar att jämställdhetsmålet i det svenska utvecklingssamarbetet syftar till att se både kvinnor och män som fullvärdiga aktörer och mottagare i biståndet och att utgå från både kvinnors och mäns lika behov och villkor i samtliga faser; planering, implementering och utvärdering av biståndet. Jämställdhet ses inte bara som ett mål utan också som ett medel för att bekämpa fattigdom bland både kvinnor och män, stärka demokratin och öka respekten för de mänskliga rättigheterna.

Sverige arbetar aktivt med att främja jämställdhet och kvinnors åtnjutande av MR inom biståndet, både bilateralt, med våra samarbetsländer, och multilateralt, genom bl.a. EU, FN, OECD/DAC och utvecklingsbankerna. Detta arbete syftar till att främja implementeringen av handlingsplanen från Peking och konventionen för avskaffandet av diskriminering mot kvinnor, CEDAW, vad gäller kvinnor och beslutsfattande, kvinnors ekonomiska ställning, kvinnors ställning och rättigheter inom familjen och våld mot kvinnor. UD och Sida har gemensamt tagit fram en handbok om konventionen. Handboken innehåller en sammanställning av drygt 50 landprofiler, vilket gör den till ett viktigt verktyg för främjandet av jämställdhet i den bilaterala dialogen med Sveriges samarbetsländer. I profilerna återges bl.a. vilka konventioner ett land ratificerat, vilka reservationer som gjorts, huruvida inrapportering skett och vilka rekommendationer kommittén gett.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkande 29, U211 (v) yrkande 5, U614 (v) yrkandena 1 och 2, U630 (kd) yrkande 10 och A811 (kd) yrkande 15 vara besvarade.

I motion *U211 (v) yrkande 8* krävs att företag som medverkar i svenskt utvecklingssamarbete bör uppmanas att på längre sikt arbeta för att införa liknande regler som på den svenska arbetsmarknaden.

Utskottet konstaterar att Sverige har ratificerat de konventioner angående arbete som tagits fram inom ILO och även implementerat dem i lagstiftningen. Ett företag som inom svensk jurisdiktion bryter mot dessa regler gör sig skyldigt till lagbrott. Vad gäller engagemang av svenska företag i andra länder uppmanas de att följa samma regler som i Sverige.

Sverige har nyligen tillsammans med de andra OECD-länderna godkänt nya riktlinjer för multinationella företag. Dessa riktlinjer gäller även för hur dessa företag agerar utanför OECD-området. För att övervaka företagen finns det i varje land en nationell kontaktpunkt bestående av representanter för staten, näringslivet och fackföreningarna.

Två yrkanden gäller funktionshindrades, inklusive förståndshandikappade personers rättigheter. Folkpartiet betonar i motion *U206 (fp) yrkande 30* vikten av att stödja Svenska Handikapporganisationers Internationella Biståndsförening (SHIA) i arbetet med att utveckla och fördjupa samarbetet med systerorganisationer runt om i världen. Motion *U650 (s) yrkande 3* understryker vikten av att funktionshindrades rättigheter avspeglas i det svenska utvecklingssamarbetet och att den svenska handikapprörelsens erfarenheter från sådant arbete tas till vara.

Utskottet konstaterar att rätten till delaktighet, inflytande och jämlika villkor för personer med funktionshinder sedan länge är en viktig fråga i det svenska utvecklingssamarbetet.

Utskottet konstaterar vidare att handikapporganisationerna lämnat viktiga bidrag genom att föra in frågan om funktionshinder i utvecklingssamarbetet och att motverka marginalisering och diskriminering av personer med funktionshinder. Utrikesdepartementet samarbetar aktivt med Svenska Handikapporganisationers Internationella Biståndsförening, SHIA, som har ett s.k. ramavtal med Sida.

Genom Sida pågår därtöver många viktiga aktiviteter för att förbättra livsvillkoren och delaktigheten för personer med funktionshinder. Sida har som övergripande mål att handikappaspekter skall beaktas och integreras i relevant biståndsplanering och utvecklingssamarbete och därmed bidra till att förverkliga de rättigheter som bl.a. fastställts i FN:s standardregler och i konventionen om barnets rättigheter. Sverige har även bidragit med ett omfattande utredningsarbete av en speciell rapportör i handikappfrågor. Inom ramen för detta arbete utarbetas strategier som skall bidra till att stärka de mänskliga rättigheterna och därmed ge människor med funktionshinder större möjlighet att delta på lika villkor i samhällslivet.

Med vad ovan anförts anses motionerna U206 (fp) yrkande 30 och U650 (s) yrkande 3 vara besvarade.

Särskilda multilaterala insatser: barn

Inom Utrikesdepartementet pågår sedan 1998 en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet med målet att utforma en sammanhållen policy för barnfrågor och att utveckla ett systematiskt barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, FN-konferenserna och de svenska biståndsmålen. Inom ramen för den pågående översynen utarbetas strategier inom särskilt angelägna områden som barnarbete, kommersiell sexuell exploatering av barn, barn på institutioner, barn och hiv/aids, barn i väpnade konflikter samt barn med funktionshinder.

Särskilda medel har anvisats för multilaterala insatser för att stimulera ett barnrättsperspektiv i FN:s fonder och program m.fl. multilaterala aktörer. Beslut om stöd har fattats avseende bl.a. barnarbete, sexuell exploatering av

barn och barn på institution. Regeringen har beslutat att uppdra åt Sida att bereda och företrädesvis genom internationella organisationer genomföra biståndsinsatser för särskilt utsatta barn.

År 2001 genomför FN:s generalförsamling ett särskilt möte kring uppföljningen av målen från barntoppmötet år 1990 (UNGASS 2001). En förberedande kommitté med Unicef som sekretariat svarar för förberedelsearbetet.

Motionen

I motion 2000/01:U206 (fp) yrkande 26 konstateras att barnen är mycket utsatta för lidanden. Miljontals barn dör varje år på grund av brist på behandling. Barnen måste ges en särskild uppmärksamhet i biståndspolitiken.

Utskottets överväganden

Utskottet har inhämtat att en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet, *Barnprojektet*, påbörjades inom Utrikesdepartementet år 1998, med målet att utforma en sammanhållen policy för barnfrågor och att utveckla ett systematiskt barn- och barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet. Arbetet bedrivs utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, FN-konferenserna och de biståndspolitiska målen.

Inom Sida pågår också ett arbete för att integrera ett barnrättsperspektiv i utvecklingssamarbetet. 1998 påbörjades ett utbildningsprogram om barnkonventionen för alla Sidas anställda, vilket syftar till att hänsynen till barns rättigheter skall genomsyra allt utvecklingssamarbete. Under 1999 har Sida utarbetat ett positionspapper "Barnets rättigheter i bilateralt utvecklingssamarbete". I detta anges riktlinjerna för barnrättsarbetet och konsekvenserna av ett barnrättsperspektiv för Sidas policy vad gäller landanalyser, landstrategier, projektbedömningar och konsekvenserna av ett barnrättsperspektiv i Sidas olika sektorer.

Med vad som ovan anförts anses motion U206 (fp) yrkande 26 besvarad.

Övriga multilaterala insatser

Årsbidrag till organisationer inom och utom FN-systemet finansieras från denna post. Därtill kommer fördjupningsstudier med extern expertis, analyser, seminarier och andra aktiviteter som främjar internationell samverkan och utveckling t.ex. insatser till stöd för uppföljning av FN-konferenser.

Sverige bidrar under år 2000 med 8 miljoner kronor till *FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd, OCHA*, och med 5 miljoner kronor till en särskild fond för fältsamordning. Fonden har tillkommit på svenskt initiativ för att ge OCHA möjlighet att snabbt och flexibelt sätta upp erforderlig samordningskapacitet.

International IDEA (Internationella institutet för demokrati och fria val) är en mellanstatlig organisation som bildades 1995 på svenskt initiativ. IDEA är

en internationell mötesplats för medlemmarna, för närvarande 19 länder och fem internationella enskilda organisationer. Gemensamt arbetar dessa för att stödja en demokratisk utveckling i bred bemärkelse, inklusive fria val. IDEA:s verksamhet är inriktad på såväl normativt arbete som kapacitetsutveckling och tillämpad forskning. Institutet har på kort tid etablerat sig och är i dag en välrenommerad organisation, vars tjänster efterfrågas på många håll i världen.

ICRC (*Internationella Rödakorskommittén*) har genomfört en reformering av såväl verksamhetsbudget och program som ledning av organisationen syftande till större öppenhet och effektivitet. Organisationen bygger sin verksamhet på de fyra Genèvekonventionerna, jämte tilläggsprotokoll, om den humanitära rätten i väpnade konflikter. En särskilt viktig del av ICRC:s verksamhet är att värna om genomförandet av och sprida kunskap om den internationella humanitära rätten.

I november 1999 antogs en handlingsplan som utgör grunden för medlemsstaternas och rödakorsrörelsens åtaganden under de kommande åren. Mot bakgrund av den vikt Sverige lägger vid ökade kunskaper och bättre genomförande av den internationella humanitära rätten beräknas en mindre ökning av det svenska bidraget till ICRC:s centrala verksamhet avseende den humanitära rättens efterlevnad. Stöd till ICRC:s fältverksamhet bereds av Sida i samråd med regeringen.

Bidraget till IOM (*Internationella migrationskommittén*) utgår enligt en i förväg fastställd skala. Det svenska bidraget minskar något under 2001 på grund av att IOM får tre nya medlemmar.

Generalförsamlingen genomför en rad särskilda extramöten för att följa upp 1990-talets stora världskonferenser. Sverige har på olika sätt gett stöd till FN:s arbete för att få en bättre överblick av effekterna av konferenserna liksom för att garantera en aktiv medverkan från de minst utvecklade länderna inför extramötena om befolkning, jämställdhet och sociala frågor. Liknande stöd kommer att ges inför uppföljningsmötet av barntoppmötet och extramötet om boende- och stadsutvecklingsfrågorna samt inför världskonferenserna om de minst utvecklade länderna och utvecklingsfinansiering.

EU:s gemensamma utvecklingssamarbete

Propositionen (avsnitt 3.5 s. 33–36)

EU är en av världens största finansiärer av utvecklingssamarbete. Tillsammans svarar gemenskapen och medlemsstaterna för ca 60 % av världssamfundets offentliga bistånd. Ungefär två tredjedelar av EG-biståndet finansieras över den reguljära budgeten, vilken fastställs av Europaparlamentet. Ungefär en tredjedel finansierar medlemsstaterna dels via europeiska utvecklingsfonden, EUF, i huvudsak till de s.k. AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stilla Havet, dels med ca 7 % genom lån från Europeiska investeringsbanken.

År 1999 presenterade kommissionen resultaten av den övergripande utvärdering av EG:s utvecklingssamarbete som initierades av medlemsstaterna

1995. Utvärderingen pekade på allvarliga brister i såväl planering, beslutsprocess, genomförande, uppföljning som utvärderingsverksamhet. Samtidigt konstaterades att kommissionen lider av underbemanning på biståndsområdet. Utvecklingsrådet gav kommissionen i uppdrag att utarbeta ett program över de åtgärder som krävdes för att komma till rätta med de problem utvärderingen pekade på.

Gemenskapens utvecklingssamarbete kännetecknas i dag av låg effektivitet. Detta tar sig bl.a. uttryck i långa beredningstider, förseningar i verkställighet, låg uthållighet efter avslutat stöd samt svag samverkan med partnerlandets myndigheter och med andra biståndsgivare. Användningen av fattigdoms-, jämställdhets- och problemanalyser är sporadisk. Utvärderingar görs, men resultaten återförs inte i tillräcklig utsträckning till verksamhetsplaneringen.

Ordförandeskapet 2001

Ett EU som är öppet mot omvärlden och präglas av internationell solidaritet kommer att vara en ledstjärna under det svenska ordförandeskapet. Ordföranden i Utvecklingsrådet, biståndsministern, har ett brett uppdrag som bl.a. innebär att ansvara för att formulera EU-gemensamma ståndpunkter och att företräda EU i internationella organisationer och i tredje land.

En övergripande svensk målsättning är att bidra till ökad effektivitet och kvalitet i gemenskapens bistånd och stödja EU att kunna axla en roll som en pålitlig och solidarisk del av det internationella utvecklingssamfundet.

AVS-samarbetet

I juni undertecknades det nya partnerskapsavtalet – det s.k. Cotonou-avtalet – mellan Europeiska gemenskapen, medlemsstaterna och de 71 AVS-länderna (länder i Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet inom Lomé-samarbetet). Avtalet kommer att ersätta Lomékonventionen, som reglerat samarbetet under de senaste 25 åren.

Målet har för båda parter varit att åstadkomma ett genuint partnerskap baserat på lokalt ägarskap och ömsesidiga åtaganden. Fattigdomsbekämpning skall utgöra det övergripande målet för samarbetet. Ett brett deltagande skall eftersträvas, som också skall omfatta det civila samhället och den privata sektorn.

Biståndet skall fördelas på basis av både behov och uppnådda resultat. Landsstrategier skall utgöra basen i planeringen av utvecklingssamarbetet. Biståndet är uppdelat på ett samlat anslag för gåvobistånd och en särskild investeringsfacilitet för stöd till näringslivsutveckling. Den nionde europeiska utvecklingsfonden, EUF 9, kommer att beräknas till 13,8 miljarder euro, vilket tillsammans med outnyttjade medel från tidigare år skall täcka perioden 2000–2007. Sveriges bidrag beräknas till 377 miljoner euro. Hela avtalet löper på tjugo år med möjlighet till revidering vart femte år.

MEDA

Inom den s.k. Barcelonaprocessen förs en politisk, ekonomisk och kulturell dialog som syftar till att öka stabiliteten och främja samarbetet i Medelhavsregionen. Genom MEDA (The Euro-Mediterranean Partnership Programme)

skall gemenskapen stödja 12 länder runt Medelhavet i deras ekonomiska utveckling och bidra till att de står bättre rustade att möta konkurrensen från den europeiska industrin när ett planerat frihandelsområde införs år 2010.

Samarbetets omfattning har ökat markant under 1990-talet. För perioden 1995–1999 har ca fem miljarder euro avsatts för stöd till dels ekonomisk anpassning och integration, dels mer traditionellt utvecklingssamarbete.

ALA

Samarbetet med Asien och Latinamerika (ALA) har under senare år breddats till att omfatta både bistånd och ekonomiskt samarbete. Tyngdpunkten ligger på de fattigaste länderna och de fattigaste delarna av befolkningen samt på regioner och länder med betydande kommersiell potential. Den finansiella ramen för perioden 1996–2000 beräknas till fem miljarder euro. Av detta går ca 60 % till Asien och 40 % till Latinamerika.

OBNOVA/CARDS

Efter 1990-talets krig och konflikter är västra Balkan ett viktigt område för EG:s utvecklingssamarbete. Insatserna, som knyter an till Stabilitetspakten för sydöstra Europa och stabiliserings- och associationsprocessen, skall bl.a. bidra till förutsättningar för fred och stabilitet i regionen samt hjälpa länderna att integreras i de europeiska strukturerna.

Gemenskapens utvecklingssamarbete på västra Balkan har hittills skett inom ramen för två olika program: Obnova och Phare. Under år 2000 förväntas beslut om en ny förordning som skall ersätta båda dessa program och i fortsättningen styra EG:s insatser i regionen. Under perioden 1991–1999 uppgick insatserna ur gemenskapsbudgeten till totalt 4,5 miljarder euro. Det största stödet ges för närvarande till Kosovo och Bosnien-Hercegovina. Utöver stödet till Kosovo kan betydande belopp också frigöras för den nya demokratin i Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ).

Livsmedelsbistånd och livsmedelssäkerhet

EG:s program för livsmedelsbistånd och livsmedelssäkerhet syftar till att främja livsmedelssäkerheten i de fattigaste länderna. Programmet är i storleksordningen 500 miljoner euro. Nära hälften av resurserna används för att stödja livsmedelssäkerheten i AVS-länderna. FN:s livsmedelsprogram (WFP) och enskilda organisationer är viktiga samarbetspartner. En omfattande utvärdering av programmet har gjorts, och en förändring av nuvarande förordning kan bli aktuell under det svenska ordförandeskapet.

ECHO

Gemenskapens humanitära bistånd uppgick 1999 till ungefär 800 miljoner euro vilket gör EU:s humanitära bistånd, kanaliserat via ECHO (European Community Humanitarian Office), till en av världens största enskilda finansierare av humanitärt bistånd.

Parallellt med den övergripande översynen av EG:s utvecklingssamarbete har en särskild utvärdering genomförts av verksamheten inom ECHO under åren 1996–1999. Utvärderingen uppmärksammar särskilt brister i koordinering inom kommissionen och med andra humanitära aktörer. Vid Utveckl-

ingsrådet i maj 2000 antogs rekommendationer om hur kommissionen bör åtgärda identifierade brister. I rekommendationerna uppmanas ECHO bl.a. att tydliggöra sitt mandat att stärka samarbetet med FN och internationella rödakorsrörelsen.

Konfliktförebyggande

Under senare år har EU anlagt ett bredare synsätt på konflikt- och säkerhetsfrågor med ökat fokus på såväl förebyggande av väpnade konflikter som civil och militär krishantering. Vid ministermötet i Helsingfors i december 1999 antog EU nya riktlinjer för utvecklingen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Sverige var då tillsammans med Storbritannien en av de drivande krafterna bakom beslutet att upprätta en icke-militär mekanism för krishantering, för att kunna samordna och effektivisera de olika civila medel och resurser som står till unionens förfogande.

I den nya Civilkommittén, som upprättats på svenskt initiativ, skapas en möjlighet att ta ett brett grepp om EU:s bidrag till konflikt- och krisförebyggande insatser. Arbetet inkluderar såväl förstapelarfrågor (utvecklings-samarbetet och det humanitära biståndet) som andrapelarfrågor (utrikespolitiken). En prioriterad uppgift kommer att vara att stärka unionens samlade kapacitet för civil krishantering där utvecklingssamarbetet ingår som ett viktigt bidrag.

Motionerna

Utskottet konstaterar att genom inträde i EU har Sverige fått en god möjlighet att påverka en av de allra största biståndsgivarna i världen. EU-samarbetet erbjuder stora möjligheter att åstadkomma konkreta resultat vad gäller globalt utvecklingssamarbete. Stödet till länderna i Central- och Östeuropa är mycket viktigt. De nya demokratierna i Europas närhet behöver betydande stöd samtidigt som behovet fortfarande är stort i andra världsdelar. Folkpartiet anser i motion 2000/01:U206 (*fp*) *yrkande 33* att stödet till mänskliga rättigheter måste bli en viktig del av EU:s biståndspolitik. Europa har ett ansvar för att minska klyftorna mellan rika och fattiga. EU bör fördjupa sitt samarbete med länder i Asien, Afrika och Latinamerika för att främja en demokratisk utveckling. EU:s utvecklingspolitik måste också präglas av högre kompetens och av en större närvaro i samarbetsländerna (*yrkande 34*). Huvuddelen av biståndssamarbetet bör dock även i framtiden omfattas av närhetsprincipen och beslutas och administreras av de enskilda medlemsländerna själva (*yrkande 35*). I juni i år undertecknades det nya partnerskapsavtalet, det s.k. Cotonouavtalet, mellan EU, medlemsstaterna och de 71 AVS-länderna. Trots EU:s handelsavtal med AVS-länderna, som ger dem tullfrihet på många varor, tillämpar EU handelshinder för teko- och jordbruksprodukter. Enligt motionärerna bör Sverige (*yrkande 36*) verka för att EU driver på så att världens tekovoter försvinner samt går ett steg längre och snarast möjligt avskaffar kvoterna inom teko-området. Folkpartiet anser i *yrkande 41* att Sverige inom EU, såsom i alla andra internationella samman-

hang, bör verka för att medlemsländerna i sina nationella budgetar fullföljer FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd.

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 12 konstaterar Centerpartiet att EU är en av världens största biståndsgivare och EU:s medlemsländer svarar tillsammans för ca 60 % av OECD-ländernas samlade utvecklingssamarbete. Drygt 5 % av det svenska biståndet kanaliseras via EU och de övergripande målen för EU:s utvecklingssamarbete stämmer väl överens med svenska målsättningar. En stor del av resurserna används dock inte och de som används går ofta till ineffektiva projekt som kan ha negativ effekt för mottagarländerna. Många givarländer har dragit ner sina biståndsanslag; exempelvis anslår världens sju rikaste industriländer (G7) i genomsnitt endast 0,19 % av BNP till bistånd. Sverige bör under sitt ordförandeskap i EU verka för införandet av ett gemensamt biståndsmål inom EU.

I motion 2000/01:K398 (fp) yrkande 17 konstateras att den viktigaste utvecklingshjälpen är frihandel och att Europa bör gå i spetsen i kampen för global frihandel. Huvuddelen av biståndssamarbetet bör dock även i framtiden omfattas av närhetsprincipen och beslutas och administreras av de enskilda medlemsländerna själva. Sverige bör inom EU verka för att medlemsländerna i sina nationella budgetar fullföljer FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd. Folkpartiet anser även att kontoret som hanterar EU:s katastrofbistånd, ECHO, bör läggas i Sverige.

Utskottets överväganden

I motion U206 (fp) yrkande 33 krävs att mänskliga rättighetsfrågorna skall bli en viktig del av EU:s biståndspolitik och vidare krävs en större närvaro i samarbetsländerna (yrkande 34). I yrkande 35 krävs att biståndet i högre grad bör administreras av länderna själva. Även i motion K398 (fp) yrkande 17 (delvis) krävs att biståndssamarbetet bör omfattas av närhetsprincipen.

Utskottet har inhämtat att EU:s närvaro i samarbetsländerna ökat väsentligt de senaste åren. Kommissionen representeras av uppemot 130 diplomatiska beskickningar i tredje land och vid internationella organisationer. Merparten av dessa finns i samarbetsländerna i Afrika, Asien och Latinamerika.

I reformerna av EG:s utvecklingsarbete, som för närvarande pågår, ingår som en viktig del delegering av ansvaret för administrationen av EG-biståndet. Delegeringen av ansvar skall följas av en motsvarande förstärkning av delegationerna, både när det gäller personalantal och kompetens. De administrativa reformerna är strikt sett en intern angelägenhet för kommissionen men Sverige anser att reformerna är grundläggande för en höjning av effektiviteten i biståndet.

Relativt sett har andelen av EU-ländernas bistånd som distribueras via de gemensamma kanalerna ökat under senare år. Detta beror framför allt på att nationella budgetåstramningar har lett till stagnation eller t.o.m. nedskärningar även på biståndsområdet samtidigt som EG-biståndet har vuxit kraf-

tigt. Utskottet konstaterar också att de mänskliga rättighetsfrågorna blivit en allt viktigare del av EU:s biståndspolitik.

Successivt kommer samarbetsländerna att alltmer ta över ansvaret för samarbetet. Närhetsprincipen kommer att dominera biståndet även i framtiden.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkandena 33, 34 och 35 samt K398 (fp) yrkande 17 (delvis) besvarade med vad utskottet anför.

I motion *U206 (fp) yrkande 41* krävs att EU-länderna uppfyller FN:s rekommendation om biståndets storlek. Liknande yrkande framförs i motion *U213 (c) yrkande 12* och i motion *K398 (fp) yrkande 17 (delvis)*.

Utskottet konstaterar att den huvudsakliga diskussionen om biståndsmål i form av procent av BNI förs i OECD/DAC, där samtliga EU-medlemsstater är medlemmar. Sverige driver kontinuerligt frågan om vikten av att alla medlemmar fullföljer FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkande 41, U213 (c) yrkande 12 och K398 (fp) yrkande 17 (delvis) besvarade med vad utskottet anför.

Enligt motion *U206 (fp) yrkande 36* bör Sverige verka för att avskaffa kvoterna inom teko-området och i motion *K398 (fp) yrkande 17 (delvis)* framförs att Sverige skall verka för en global frihandel.

Generellt strävar Sverige efter lika behandling av alla länder som befinner sig på samma utvecklingsnivå. Det betyder exempelvis att vi välkomnar att EU i princip ger samma preferenser på handelsområdet för de minst utvecklade länderna (MUL) inom AVS-regionen som till MUL-länder som inte tillhör AVS.

Utskottet menar att ökad handel är ett viktigt instrument för snabbare ekonomisk utveckling. EU kan framför allt bidra till att stimulera en sådan utveckling genom ökad frihandel på jordbruksområdet inom ramen för WTO:s pågående jordbruksförhandling och reformering av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Sverige verkar därför för en reformering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik i syfte att reducera de subventioner som snedvrider världsmarknadspri- ser och försvårar konkurrens från de fattigaste länderna. Sverige har sedan sitt inträde i EU arbetat målmedvetet för en avreglering av EU:s handelshin- der gentemot u-länder. I detta sammanhang bör också nämnas att Sverige och EU arbetar för att även andra länder skall utöka marknadstillträdet för MUL:s export, särskilt för de produkter som MUL har kapacitet att exporter- a, vilket ofta är jordbruksprodukter.

Vad gäller tekoprodukter har EU i dag inga kvantitativa begränsningar (kvo- ter) för import från AVS-länderna eller MUL utanför AVS-regionerna. Som EU-medlem har Sverige sedan den 1 januari 1995 tillämpat unionens tekopo-

litik med begränsningar mot drygt 20 länder och övervakning mot ytterligare ett tjugotal. Arrangemangen omfattar både textil- och konfektionsvaror.

Sverige driver konsekvent linjen att snarast möjligt få bort de begränsningar som finns på teko-området.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkande 36 och K398 (fp) yrkande 17 (delvis) besvarade.

Bilateralt utvecklingssamarbete

Propositionen (avsnitt 3.5 s. 37–53)

Regeringen konstaterar att det bilaterala utvecklingssamarbetet genom Sida omfattar cirka två tredjedelar av det svenska biståndet till ett hundratal länder genom ett stort antal kanaler. För länder med vilka Sverige har mer omfattande eller komplext samarbete styrs detta genom landstrategier som utarbetas gemensamt av Utrikesdepartementet och Sida. För att integrera det svenska samarbetet så långt som möjligt i samarbetslandets egna utvecklingsansträngningar och samordna insatserna med andra givares bistånd, läggs ökad vikt vid att koppla de svenska landstrategierna till de strategier som utvecklas i samarbetslandet självt och även till de strategier som andra ledande givare, som Världsbanken och FN, utvecklar i samarbete med landets regering och civila samhälle.

Biståndet får också en allt viktigare roll som katalysator för ökade privata kapitalflöden, både nationellt och internationellt. I många länder finns förutsättningar för att gradvis minska biståndsfinansieringen till förmån för inhemska och utländska privata resurser.

Av Sidas utbetalningar 1999 var den geografiska fördelningen: Afrika 35 %, Asien 19 %, Latinamerika 16 % och Europa/Centralasien 14 %. Av verksamhetsgrenarna gick den största andelen, 17 %, till humanitärt bistånd medan 16 % gick till sociala sektorer, 13 % till mänskliga rättigheter och demokratisk samhällsstyrning och 12 % till infrastruktur, näringsliv och urban utveckling.

För att kontinuerligt förbättra utvecklingssamarbetet krävs ökad återföring och kunskapsutveckling inom utvärderingsverksamheten samt bättre utnyttjande av forsknings- och utredningsresultat. Expertgruppen för utvecklingsfrågor (EGDI) som tillsattes av regeringen 1995 spelar här en viktig roll genom extern rådgivning och kontakter med forskarsamhället. En översyn av utvärderingsverksamheten inom biståndet beräknas redovisas i budgetpropositionen för år 2002.

Tusental kronor

	Budget 2000	Beräknat 2001
1. Afrika	1 850 000	2 330 000
2. Asien	1 000 000	1 415 000
3. Latinamerika	620 000	785 000
4. Europa	450 000	705 000
Särskilda utvecklingsprogram	1 070 000	–
5. Globala utvecklingsprogram	–	1 162 000
6. U-krediter	450 000	430 000
Forskningssamarbete	570 000	–
7. Enskilda organisationer	880 000	890 000
8. Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande	1 000 000	1 077 000
9. Ekonomiska reformer	665 000	700 000
10. Information	50 000	50 000
Summa	8 605 000	9 544 000

(Anslagsstrukturen har omarbetats något för att i högre utsträckning integrera det bistånd som Sida handhar i respektive region. Detta innebär att regionposterna inte är jämförbara med föregående års siffror. Anslagsstrukturen för 2001 har ändrats jämfört med innevarande år: *delposten 5 Särskilda utvecklingsprogram* samt *delposten 7 Forskningssamarbete* har avskaffats. Insatser under dessa poster som kan land- eller regionfördelas överförs till regionposterna. Under en ny delpost *5 Globala utvecklingsprogram* finansieras forskning och andra insatser inom olika ämnesområden som inte avser ett visst land eller viss region.)

Anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet ökar år 2001 med 939 miljoner kronor till 9 544 miljoner kronor. Vid fördelningen av medel har reservationer på respektive delpost beaktats.

Medelsfördelning mellan de olika delposterna framgår av tabellen ovan. Sida, som disponerar merparten av anvisade medel under anslagsposten, har rätt att omfördela mellan delposter.

Delposten 1 Afrika omfattar dels landramar för programländer, dels medel för regionalt samarbete och övriga insatser.

Delposten 2 Asien omfattar dels landramar för programländer, dels medel för regionalt samarbete och övriga insatser.

Delposten 3 Latinamerika omfattar samarbetet med Central- och Sydamerika inklusive Nicaragua och Bolivia.

Delposten 4 Europa omfattar insatser på västra Balkan och stöd till vissa länder i Kaukasus och Centralasien.

Delposten 5 Globala utvecklingsprogram omfattar globala program, metodutveckling, rekrytering och utbildning av fältpersonal, internationella kurser samt utvärderingsverksamhet och internrevision.

Delposten 6 U-krediter omfattar subventioner av u-krediter. Biståndskrediter finansieras under regionposterna.

Delposten 7 Enskilda organisationer utgör stöd till bistånd som genomförs av svenska folkrörelser och enskilda organisationer.

Delposten 8 Humanitärt bistånd används för att lindra följderna av väpnade konflikter för civilbefolkningen, stöd till tidig återuppbyggnad och konfliktförebyggande samt insatser för offer för naturkatastrofer.

Delposten 9 Ekonomiska reformer används för betalningsbalansstöd och skuldlättnad, främst inom ramen för internationellt samordnade skuldinitiativ, till fattiga och skuldtyngda länder som genomför ekonomiska reformprogram.

Delposten 10 Information beräknas till 50 miljoner kronor för att ge ett fortsatt utrymme för en ökad satsning på information om och opinionsbildning kring utvecklingssamarbetet.

I tabellen nedan anges gällande och indikativa årliga ramar i länder med vilka Sverige har samarbetsavtal. Därutöver tillkommer insatser som finansieras såväl under regionposterna som under andra delposter, t.ex. inom näringsliv, demokrati, forskning, humanitärt bistånd och stöd till ekonomiska reformer.

Gällande och indikativa ramar i samarbetsavtal

Tusental kronor

	2000	2001
Afrika		
Angola	80 000	75 000
Eritrea	20 000 ¹	–
Etiopien	130 000 ²	–
Guinea-Bissau	5 000	–
Kenya	65 000	65 000
Mozambique	300 000	320 000
Namibia	65 000	65 000
Sydafrika	200 000	200 000
Tanzania	260 000	290 000
Uganda	150 000	150 000
Zimbabwe	110 000	–
Asien		
Bangladesh	140 000	140 000
Kambodja	100 000	100 000
Laos	100 000	100 000
Sri Lanka	60 000	60 000
Vietnam	200 000	220 000
Västbanken/Gaza	120 000	120 000

¹I regeringsbeslut i december 1999 sänktes landramen till 10 miljoner kronor.

Motionerna

Medelstilldelning, prioriteringar och anslagsstruktur

I nedanstående motioner yrkas ändrade anslag som leder till minskning eller ökning av ramen för utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd*. Av bilaga 1 framgår partiernas förslag till ändringar vad gäller anslagstilldelning, anslagsposter och indikativa ramar.

I Moderata samlingspartiets motion 2000/01:U214 (m) (delvis) föreslås förändringar av indikativa ramar vad gäller vissa mottagarländer samt att ett antal nya poster införes i det bilaterala utvecklingssamarbetet. Partiets förslag till fördelning framgår av tabell 5 i bilaga 1.

I Kristdemokraternas motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 26 yrkas att anslagsposten 1.2 Bilateralt samarbete ändras enligt vad som framgår av tabell 5 i bilaga 1.

Även i Centerpartiets kommittémotion 2000/01:U212 (c) yrkande 3 föreslås förändringar inom anslagsposten 1.2 Bilateralt samarbete, vilka redovisas i tabell 5 i bilaga 1.

De förändringar i det bilaterala utvecklingssamarbetet som föreslås i Folkpartiets partimotion 2000/01:U206 (fp) yrkande 47 (delvis) återfinns i bilaga 1, tabellerna 5 och 6.

Utskottets överväganden

I motionerna U214 (m) (delvis), U216 (kd) yrkande 26, U212 (c) yrkande 3 och U206 (fp) yrkande 47 (delvis) föreslås från budgetpropositionen avvikande medelsfördelning vad avser anslagen, anslagsposterna och landramarna för det bilaterala utvecklingssamarbetet. Motionärernas alternativa förslag framgår av tabellerna 3 och 4. I motion U214 (m) (delvis) krävs att ett antal nya poster införes.

Utskottet anser att regeringens förslag till fördelning mellan olika delposter inom det bilaterala utvecklingssamarbetet för budgetåret 2001 är väl avvägt. Utskottet vill också hävda att den valda anslagsstrukturen, inom anslaget för det bilaterala utvecklingssamarbetet, är ändamålsenlig.

Utskottet menar att i och med att det totala anslaget till internationellt utvecklingssamarbete kraftigt ökar under kommande år så kommer möjligheterna att anvisa högre anslag till enskilda organisationers verksamhet att förbättras, vilket utskottet ser som angeläget.

I konsekvens med detta ställningstagande och till följd av tidigare ställningstaganden rörande utgiftsramen och fördelningen inom utgiftsområdet avstyrks de förslag om en alternativ fördelning och anslagsstruktur inom det bilaterala utvecklingssamarbetet som framförs i motionerna U214

(m) (delvis), U216 (kd) yrkande 26, U212 (c) yrkande 3 och U206 (fp) yrkande 47 (delvis).

2000/01:UU2

I proposition 2000/01:1 yrkande 3 förelås att riksdagen bemyndigar regeringen att ikläda staten betalningsansvar till ett belopp om 12 miljarder kronor för garantigivning.

Genom sådan kreditgivning ikläder regeringen staten potentiella ekonomiska förpliktelser. Enligt utskottets uppfattning bör ändamålen med sådana garantier vara tydligt angivna. Under senare år har regeringen regelmässigt, liksom i år, begärt bemyndiganden att lämna garantier upp till 12 miljarder kronor, vilket är ett betydande belopp. Mot bakgrund härav är det önskvärt att det underlag som presenteras inför riksdagens beslut i hithörande frågor får viss fyllighet.

Utskottet tillstyrker med det anförda proposition 2000/01:1 yrkande 3.

Verksamhetsgrenar

Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter

Propositionen (s. 39)

Målet för utvecklingssamarbetet avseende *demokrati och mänskliga rättigheter* är att bidra till en demokratisk samhällsstyrning och en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Demokratimålet bidrar till det övergripande fattigdomsmålet genom att tillföra den politiska dimensionen.

Utvecklingssamarbetet inom området skall användas till att stärka en demokratisk samhällsstyrning och respekt för de mänskliga rättigheterna. Det innebär bland annat ett förvaltningsstöd som stärker och effektiviserar den statliga förvaltningen i Sveriges samarbetsländer. Utvecklingssamarbetet inriktas också på rättsväsende i bred bemärkelse och kan även användas för att främja fria, självständiga, pluralistiska och granskande medier. Tillsammans med olika delar av det civila samhället, framför allt vissa enskilda organisationer, utgör de kanaler för andra röster och frågor och utgör egna demokratiska mötesplatser i samhället. Demokratistöd måste omfatta en förståelse för hela den demokratiska processen.

Motionerna

Folkpartiet menar i motion 2000/01:U206 (fp) yrkande 4 att det krävs en djupare analys av skillnaden mellan demokrati och frågor som berör mänskliga rättigheter i största allmänhet. Det fortsatta analysarbetet bör mynna ut i en definition av demokratibistånd och vad ett sådant bistånd innebär konkret. Motionärerna konstaterar att svenskt demokratibistånd i dag i hög grad är koncentrerat till vad som kallas bistånd för demokrati och menar att denna tyngdpunkt bör förskjutas till ett mera balanserat stöd till olika delar av en fungerande demokrati. I yrkande 5 krävs att ett åtgärdsprogram för demokrati utformas. Biståndsdialogen måste vara ett kraftfullt instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Budskapet skall vara entydigt även till

länder där Sverige har starka exportintressen. Det måste stå klart för mottagarländerna att biståndets omfattning och inriktning kan påverkas av hur demokratifrågan hanteras. Om demokratibistånd skall bedrivas i diktaturstater, totalitära stater eller stater som ej tillåter flerpartisystem skall biståndet ske genom enskilda organisationer (*yrkande 6*). Sverige bör undvika bilaterala biståndsenagemang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering (*yrkande 7*). Även i motion 2000/01:U621 (*m*) *yrkande 5* krävs att bistånd inte får utbetalas till statsmakter som grovt och systematiskt kränker mänskliga rättigheter och utövar förtryck mot sina medborgare.

Vidare i 2000/01:U206 (*fp*) *yrkande 8* att stöd till uppbyggandet av demokratiska institutioner, lokalt självstyre, parlament, rättsväsende och politiska regelsystem bör ha hög prioritet. Hit hör också ett allmänt idé- och kunskapsutbyte om demokratin som styrelseform. Informationstekniken kan vara användbar i strävan att fredligt sprida demokratiska rättigheter till fler människor och bör bli ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd (*yrkande 10*). Vidare bör, enligt *yrkande 11*, regeringen i en särskild rapport – eller på annat lämpligt sätt – varje år för riksdagen redovisa läget beträffande demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges mottagarländer.

Folkpartiet menar i motion 2000/01:U206 (*fp*) *yrkande 16* att i många svenska mottagarländer motarbetas, förtalas och kränks personer för sin sexuella läggning. I kraven om mänskliga fri- och rättigheter för fortsatt bilateralt samarbete måste Sverige bättre uppmärksamma och ställa högre krav på grundläggande rättigheter för bi- och homosexuella och könsöverskridande personer.

I motion 2000/01:U658 (*fp*) *yrkande 1* konstateras att all svensk biståndspolitik måste genomsyras av att demokrati är det enda styrelseskick värdigt människor att leva i. En demokratisering är också helt avgörande för om Afrika skall ha en chans att häva sig upp ur fattigdomen. Det är endast i ett demokratiskt system som de fattigaste har en möjlighet att göra sin röst hörd, få inflytande över sitt lands utveckling, fördelning av resurser och fattigdomsbekämpning. I *yrkande 2* krävs att Sverige skall se arbetet för fria val, flerpartisystem och parlamentarism som en huvuduppgift inom utvecklingsbiståndet.

I motion 2000/01:U660 (*v*) *yrkande 3* konstaterar Vänsterpartiet att Armeniens politiska liv är svagt utvecklat och att demokratiska traditioner saknas, samtidigt som det finns en klar vilja till demokratisering i landet. Armenien borde därför vara lämpligt för svenskt eller nordiskt demokratibistånd, med särskild inriktning på att öka kvinnornas politiska engagemang och inflytande över samhällsutvecklingen. I *yrkande 4* konstateras att den ekonomiska tillväxten 1999 var 5,5 % vilket väcker ett visst hopp. Motionären menar att ett demokratibistånd och biståndsprojekt med ekonomisk inriktning skulle vara lämpligt bl.a. med hänsyn till den ringa förekomsten av korruption i landet.

Folkpartiet anser i motion 2000/01:L459 (*fp*) *yrkande 22* att Sverige i sitt bilaterala biståndssamarbete måste uppmärksamma och ställa krav på grundläggande fri- och rättigheter för homo- och bisexuella personer.

I flerpartimotion 2000/01:Ju724 (v, s, c, fp, mp) yrkande 27 understryks vikten av att svenska institutioner med ansvar för att stödja kulturaktiviteter i andra länder även använder detta verktyg i biståndsarbetet för att öka demokratiseringen och respekten för de mänskliga rättigheterna i länder där homo- och bisexuellas samt transpersoners rättigheter kränks.

Utskottets överväganden

I motion U206 (fp) yrkande 4 krävs en tydligare definition av frågor som berör skillnaden mellan demokrati och mänskliga rättigheter och i yrkande 5 att ett åtgärdsprogram för demokrati utformas. Vidare krävs i yrkande 11 en redovisning av läget beträffande demokrati och frågorna om mänskliga rättigheter i mottagarländerna.

Utskottet har kunnat konstatera att i ”Årsboken över Sveriges internationella utvecklingssamarbete 1999” presenterades översiktligt situationen i alla samarbetsländer avseende demokrati och mänskliga rättigheter. Detta har upprepats i årets årsbok som presenterades i samband med budgetpropositionen. Regeringen har för avsikt att i huvudsak bibehålla denna form av rapportering till riksdagen.

I skrivelsen 1997/98:76 om Demokrati och mänskliga rättigheter i svenskt utvecklingssamarbete kan man utläsa en bred syn på demokratibegreppet. Arbetet med att följa upp och förverkliga intentionerna i denna skrivelse och att utarbeta ett åtgärdsprogram har pågått kontinuerligt de senaste två åren och kommer att behandlas vidare i den parlamentariska kommittén för en global utvecklingspolitik.

Med detta anser utskottet motion U206 (fp) yrkandena 4, 5 och 11 besvarad.

I motion U206 (fp) yrkande 6 krävs att demokratibiståndet under vissa omständigheter enbart skall kanaliseras genom enskilda organisationer och, i yrkande 7, att Sverige bör undvika att ge bilateralt bistånd till odemokratiska regimer. Vidare krävs i motion U621 (m) yrkande 5 att bistånd inte får utbetalas till statsmakter som utövar förtryck mot sina medborgare.

Utskottet menar att utvecklingssamarbete kan bedrivas genom en mångfald kanaler och instrument. Bistånd genom enskilda organisationer är såväl en kanal som en biståndsform med ett betydande egenvärde. Det uppgår redan i dag till en knapp tredjedel av vårt bilaterala utvecklingssamarbete.

Utskottet konstaterar att Sveriges utrikespolitik och utvecklingssamarbete utgår ifrån att demokratisering bygger på och bidrar till respekten för de mänskliga rättigheterna. Sverige kan inte överge de människor som drabbas av diktatur, våld och förtryck. Utvecklingssamarbetet bör bestå av en kombination av politisk dialog, insatser direkt inriktade på demokrati och mänskliga rättigheter och demokrati- eller rättighetsfrämjande inslag i övriga biståndsinsatser.

Utifrån analys av ett land kan helheten i ett biståndsprogram bidra till demokratisering. Samarbete med enskilda organisationer i samarbetsländerna eller

i länder i förändring är självklara inslag i dessa strävanden. Påverkansformerna har också olika grad av öppenhet, i vissa fall utgör den politiska dialogen mellan regeringsföreträdare den mest lämpliga formen. Utskottet ser därför inte värdet i att binda sig för en enda form av utvecklingssamarbete i dessa fall.

Med vad ovan anförts avstyrks motionerna U206 (fp) yrkandena 6 och 7 samt U621 (m) yrkande 5.

I motion *U206 (fp) yrkande 8* krävs stöd till uppbyggandet av demokratiska institutioner. Liknande krav ställs i *U658 (fp) yrkande 1* som understryker demokratis roll i fattigdomsbekämpningen och, i *yrkande 2*, att demokrati-biståndet är en huvuduppgift för det svenska biståndssamarbetet.

Utskottet delar motionärens syn på demokrati som det politiska system som bäst främjar en utveckling som kommer alla till godo. De senaste årens definition och tolkning av vad fattigdom är inkluderar frågor som, utöver materiell nöd, handlar om makten över det egna livet, handlingsförmåga och fysisk säkerhet. Demokratibegreppet är bredare än bara formella institutioner och procedurer och inkluderar respekt för de mänskliga rättigheterna samt en demokratisk kultur präglad av inklusivitet, tolerans, vilja till dialog och kompromisser samt respekt för minoriteter.

Demokrati relaterar till den politiska dimensionen av utvecklingssträvandena och kännetecknas av fria val och flerpartisystem. Lösningarna varierar med ett lands historia och kultur men eventuella variationer från ett västeuropeiskt mönster behöver inte göra dem mindre demokratiska.

Utskottet menar också att stödet genom svenska partianknutna organisationer till demokratiuppbyggnad i u-länder och i länder i Central- och Östeuropa är en viktig del i Sveriges samlade ansträngningar att genom utvecklingssamarbetet bidra till demokratisering.

Med det ovan anförda anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkande 8 samt U658 (fp) yrkandena 1 och 2 besvarade.

I flera motioner, *U206 (fp) yrkande 16*, *L459 (fp) yrkande 22* och *Ju724 (v, s, c, fp, mp) yrkande 27*, understryks vikten av att Sverige i sitt bilaterala biståndssamarbete måste uppmärksamma och ställa krav på grundläggande fri- och rättigheter för homo- och bisexuella personer.

Utskottet är av den bestämda uppfattningen att diskriminering och bestraffning av människor enbart på grund av deras sexuella läggning står i strid med den grundläggande principen om alla människors lika värde och rättigheter.

Frågorna om mänskliga rättigheter uppmärksammas i dialogen med Sveriges samarbetspartner inom utvecklingssamarbetet. I vissa länder förekommer fortfarande övergrepp från statsmakternas sida. Utskottet menar att det svenska förhållningssättet till dessa länder, inklusive formerna för utvecklingssamarbetet, måste anpassas därefter. Insatser med syfte att främja demokrati och mänskliga rättigheter kan vara viktiga bidrag till utveckling också i de länder där rättigheterna kränks och inriktas på strategiska insatser för stöd

till verksamheter eller grupper som verkar för främjandet av mänskliga rättigheter. Sådana insatser kan också ske inom ramen för ”stat-till-stat”-samarbetet, t.ex. stöd vid utformningen av lagar eller insatser som stärker rättsväsendet och ombudsmannainstitutioner.

Sverige deltar aktivt i arbetet på internationell nivå med att på lika villkor uppmärksamma de homo-, bi- och transsexuellas (HBT-personer) situation. Sverige har bl.a. givit bistånd till utvecklingsländer med få eller inga rättigheter för HBT-personer, i syfte att stärka deras mänskliga fri- och rättigheter. Medel har anslagits för studier, seminarier och publikationer. Utskottet menar att det är viktigt att Sverige behåller en hög ambitionsnivå och fortsatt hög kompetens inom detta område.

Med det ovan anförda anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkande 16, L459 (fp) yrkande 22 och Ju724 (v, s, c, fp, mp) yrkande 27 besvarade.

I motion *U206 (fp) yrkande 10* krävs att informationstekniken bör bli ett viktigt inslag i svenskt bistånd.

Utskottet menar att informationstekniken är ett mycket viktigt instrument för demokratiutveckling och fattigdomsbekämpning. Utredningen för svensk global utvecklingspolitik (GLOBKOM) arbetar speciellt med hur IT kan bistå utvecklingsländerna och formerna för hur svensk IT-industri kan komma att ingå som en viktig del i det framtida biståndet.

Med det ovan anförda anser utskottet motion U206 (fp) yrkande 10 besvarad.

I motion *U660 (v) yrkandena 3 och 4* krävs svenskt demokratibistånd till Armenien för att öka kvinnors engagemang och deltagande i samhällsutvecklingen och för att stimulera ekonomisk utveckling.

Utskottet konstaterar att den svenska verksamheten i södra Kaukasus regleras i särskilda riktlinjer. Prioritet ges till stöd för demokratiska och ekonomiska reformprocesser, insatser för mänskliga rättigheter samt insatser inom miljösektorn och den sociala sektorn.

För verksamhetsåret 2000 förfogas över totalt 68 miljoner kronor för Moldavien, södra Kaukasus (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien) och Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan). Budgetutrymmet för år 2001 förutses öka något. År 1999 allokerades ca 15,5 miljoner kronor till samarbetsprojekt med Armenien. För närvarande pågår insatser inom sektorerna lokalt självstyre, utbildning av socialarbetare med inriktning på omvårdnad av barn, utvecklande av en armenisk arbetsmarknadspolitik, samt upprättande av fastighetsregister och finansiell statistik. Därtill ingår landet i två regionala projekt med inriktning på civil luftfart och statistik.

Det svenska biståndet till Armenien expanderar långsamt och är inriktat på demokratisk omvandling och social uppbyggnad. De projekt som pågår har arbetats fram efter begäran av och i samråd med Armenien. Det demokratibistånd som hittills finansierats av Sverige har inte haft någon specifik könspolitisk inriktning. Utskottet menar, beträffande den demokratiska utvecklingen

i Armenien, att det vore önskvärt om demokratiinsatserna i framtiden tydligt behandlade jämställdheten mellan kvinnor och män.

Med det ovan anförda anser utskottet motion U660 (v) yrkandena 3 och 4 besvarad.

Sociala sektorer – (propositionen s. 40)

Utvecklingssamarbetet inom de *sociala sektorerna* bör även fortsättningsvis inriktas på att stödja reformprocesser med målsättningen att åstadkomma hälso- och sjukvård av god kvalitet för alla. Med denna inriktning följer en anpassning av arbetssätt främst genom övergång från projektstöd till sektorprogramstöd.

Under året har en policy och handledning för sektorprogramstöd tagits fram med erfarenheter från hälso- och undervisningssektorn. Undervisningsstödet fokuseras på att förbättra utbildningens kvalitet i samarbetsländerna, huvudsakligen inom basutbildning där lärarfortbildnings- och läromedelsinsatser samt skolbyggnadsprogram ges fortsatt stöd. För hälsobiståndet har en verksamhetsinriktning för 1999–2001 tagits fram under 1999. Hälsobiståndets innehåll fokuseras på tre områden: hälsoreformer, främst hälsosystems- och läkemedelsfrågor, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, särskilt hiv/aids-relaterade frågor samt folkhälsofrågor som berör sambanden mellan hälsa, utveckling och minskad fattigdom.

Aidsepidemin kommer även i fortsättningen att påverka de flesta sektorer till vilka Sverige ger bistånd. I vissa länder lever upp till 25 % av den vuxna befolkningen med hiv och aids. Biståndet kan genom olika sektorer bidra till att förebygga hiv samt stärka olika sektorers förmåga att bemöta effekterna av aids. Etableringen av ett hiv/aidskontor för Afrika söder om Sahara har påbörjats.

Motionerna

Folkpartiet konstaterar i motion 2000/01:U206 (*fp*) yrkande 25 att Sverige har goda kunskaper i frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa. Vårt bilaterala arbete beträffande befolkningsfrågan går dock att förbättra. Det är angeläget att satsningar på frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa medvetet förs in i de bilaterala förhandlingarna så att konkreta projekt kan sättas i gång i programländerna. Vidare krävs i yrkande 27 att arbetet med att förebygga ohälsa och bekämpa sjukdomar är en viktig uppgift för biståndet och kräver ökade hälsoinsatser, främst riktade mot barn, kvinnor och människor som drabbats av infektionssjukdomarna och i yrkande 28 att svenskt bistånd måste göra kraftfulla insatser dels för att förebygga att kvinnor och flickor utsätts för könsstympning, dels för att skapa vård- och rehabiliteringsresurser för de utsatta.

I motion 2000/01:U207 (*m*) yrkande 1 krävs att det svenska biståndet måste kraftsamla för att möta det allvarliga hot som hiv/aids-epidemin utgör. Sverige kan göra betydelsefulla insatser för att hindra hivspridning och lindra effekterna för dem som drabbats av aids. Det handlar om att stödja lokalt

anpassade informationskampanjer, stödja sjukvårdens beredskap och möjligheter att utföra hivtester och hjälpa aidspatienter, finansiera tester och mediciner, stödja forskning, stödja barnhem för barn som förlorat föräldrar i aids, stödja projekt som stärker kvinnans ställning. I *yrkande 2* konstateras att hivsmittan fortfarande orsakar lidande för miljontals människor över hela världen men särskilt i de fattigaste länderna och bland de fattigaste människorna. Detta gör det angeläget för oss alla att fortsätta att stödja kampen mot hiv/aids. Vikten av att det svenska biståndet har en kraftfull inriktning på att bekämpa hiv/aids kan inte nog understrykas. Vidare konstateras i *yrkande 3* att de mest framgångsrika insatserna ofta görs av frivilligorganisationer som kyrkor, Röda korset och Läkare utan gränser. Sannolikt skulle effekten av det svenska biståndet öka ytterligare om en större del av resurserna ställdes till dessa och liknande organisationers förfogande för informationsinsatser med god lokal förankring.

Att smittas av hiv ger inte bara medicinska problem. De som infekteras får också ofta betala ett högt socialt pris. Särskilt kvinnor i u-länderna drabbas. En väg att bekämpa hivspridningen är att stärka kvinnans ställning och möjlighet till självbestämmande (*yrkande 4*).

I motion 2000/01:U216 (kd) *yrkande 12* konstaterar Kristdemokraterna att även om ekonomisk tillväxt är en nödvändig förutsättning för att minska fattigdomen och inkomstskillnaderna, så är det inte tillräckligt. En integrering i den globala ekonomin för utvecklingsländerna måste åtföljas av en effektiv socialpolitik, bättre utbildning för alla, bättre hälsovård och mat åt alla människor.

Utskottets överväganden

I motion U206 (fp) *yrkande 25* anses att det är angeläget att satsningar på frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa förs in i de bilaterala biståndsförhandlingarna. Vidare krävs i *yrkande 27* satsningar på förebyggande hälsoinsatser och i *yrkande 28* att svenskt bistånd måste göra kraftfulla insatser dels för att förebygga att kvinnor och flickor utsätts för könsstympning, dels för att skapa vård- och rehabiliteringsresurser för de utsatta.

Utskottet konstaterar att i Sveriges stöd inom hälsosektorn till programländerna utgör området Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter en stor del i ett flertal av dessa länder. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är ett av de områden som prioriterats av Sverige. Andra är hälsosystemutveckling och folkhälsa. I sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter ingår stöd till sex delområden; rättigheter och jämställdhet inklusive stöd mot våld mot kvinnor och barn, mödrars och spädbarns hälsa, sexualkunskap, preventivmedel, aborter, hiv/aids och andra könssjukdomar.

En genomgång av ett av delområdena, hiv/aids vari ingår stöd till sexualkunskap och ungdomar, visar att Sida har avtalade insatser för 350 miljoner kronor perioden 1999–2001, varav 250 miljoner kronor avser Afrika. År 1999 utbetalades ca 90 miljoner kronor och stödet beräknas öka till 110 miljoner kronor år 2000.

Den nya synen på dessa frågor är att frågor om sexuell och reproduktiv hälsa i hög grad också handlar om frågor om rättigheter och jämställdhet i ett bredare perspektiv. I den traditionella befolkningsfrågan ingår både sexuell och reproduktiv hälsa, rättigheter och hälsostöd som en del i ett socio-ekonomiskt utvecklingsperspektiv. Detsamma gäller för hiv/aids som inte enbart är en hälsofråga utan som också är en bredare utvecklingsfråga.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen i sin fattigdomspolicy har lyft fram de sociala frågorna i utvecklingssamarbetet. Detta har t.ex. skett i uppföljningen av FN:s sociala toppmöte 1995 i Köpenhamn, som manifesterade sig i det särskilda mötet med FN:s generalförsamling i Genève i juni 2000. Det har vidare tagits upp i de utvecklingsmål som FN:s millennieförsamling i september 2000 bekräftade.

Angående hälsans roll för jordens fattiga pågår med svenskt stöd och deltagande ett kvalificerat utredningsarbete i WHO:s makroekonomiska kommission. Världsbankens studie "Voices of the poor" har givit vittnesmål om hur avgörande hälsan är för försörjning och överlevnad. WHO fortsätter sitt arbete mot smittsamma sjukdomar i breda globala kampanjer, liksom sitt folkhälsoinspirerade antirökningssamarbete. Sverige är en av de största givarna av frivilliga bidrag till WHO. Under 1999 utbetalade Sida 112 miljoner kronor till WHO och 69 miljoner kronor till PAHO, WHO:s regionala organisation i Latinamerika.

Sverige stöder insatser mot kvinnlig könsstympning via WHO och UNICEF, bl.a. i Eritrea där riktat stöd utgår med ca en miljon kronor för en kampanj mot könsstympning genom de nationella kvinno- respektive ungdomsorganisationerna, samt via en internationell enskild organisation, Rainbo, med 2 miljoner kronor över två år, 1999–2000. Rainbo verkar dels som påtryckargrupp, dels dokumenterar organisationen utvecklingen samt stöder ungdoms- och kvinnogrupper och nätverk i Afrika som kämpar mot kvinnlig könsstympning och kvinnoförtryck, speciellt inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Sida överväger även att gå in med ett stöd till bekämpning av kvinnlig könsstympning i Västafrika. Sida stöder dessutom ett stort antal nätverk som engagerat sig i frågan. De flesta har tillkommit som resultat av kurser som hållits i Sverige och i u-länderna med Sidastöd.

Utvecklingen med nätverksbyggande är lovande för en positiv utveckling i framtiden, främst genom stöd till pådrivande verksamhet från organisationer på gräsrotsnivå mot regeringsnivå och genom att dessa organisationer kan utbyta erfarenheter med varandra interregionalt och globalt. I denna process används den svenska resursbasen och svenska institutioner mycket effektivt.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U206 (fp) yrkandena 25, 27 och 28 besvarad.

I motion U207 (m) yrkande 1 krävs att svenskt bistånd måste kraftsamla inför hiv/aids-spridningen och vidare krävs, i yrkande 2, stöd till den fortsatta kampen mot hiv/aids. Frivilligorganisationernas viktiga roll tas upp i yrkande 3 och i yrkande 4 vikten av att stärka kvinnans ställning.

Utskottet menar att hiv- och aidsbekämpning har varit prioriterade områden i det svenska internationella utvecklingssamarbetet sedan början av 1980-talet. En strategi för hiv och aids i svenskt internationellt utvecklingssamarbete (*Investing for Future Generations: Sweden's International Response to HIV/AIDS*) har utarbetats av Sida. I stor utsträckning har pengarna använts för stöd till FN-systemet och internationella frivilligorganisationer. För att utöka det internationella arbetet för att bekämpa epidemin var Sverige ett av de länder som aktivt arbetade för etableringen av UNAIDS. I dag är Sverige en av de största biståndsgivarna både vad gäller ekonomiska medel och aktivt engagemang i FN:s arbete för att bekämpa hiv/aids-spridning.

Den svenska hiv/aidsstrategin är avsedd att vara ett verktyg för personal inom svenskt utvecklingssamarbete och utgör en gemensam grund för att identifiera, planera och bedöma insatser. De övergripande målen är att minska spridningen av hiv och att mildra konsekvenserna av aids.

Som ett led i uppföljningen av hiv/aidsstrategin pågår för närvarande en kapacitetsförstärkning av Sidas hiv/aidsinsatser i Afrika i form av ett hiv/aidssekretariat vid ambassaden i Harare, Zimbabwe.

En stor del av det svenska biståndet för att bekämpa hiv/aids kanaliseras genom UNAIDS. De nordiska länderna är tillsammans de näst största biståndsgivarna till UNAIDS. UNAIDS har sju medfinansierare: UNDP, UNESCO, UNICEF, UNFPA, WHO, Världsbanken och UNDCP. Samtliga aktiviteter vad gäller hiv/aids hos nämnda FN-organ samordnas nu genom UNAIDS och får därmed en bred och "multisektorieell" ansats.

Sverige anser att enskilda organisationer har en viktig funktion att fylla som ett komplement till det arbete som görs av FN och regionala organ som t.ex. EU när det gäller prevention och omvårdnad. Sverige anser att enskilda organisationer som arbetar med relaterade frågor också bör integrera hiv/aidsproblematiken i sitt arbete.

Från svensk sida anses det vara viktigt att problemet angrips på alla nivåer; globalt, regionalt, nationellt och lokalt med tanke på frågans komplexitet. Därmed bör olika aktörer, t.ex. multinationella och regionala organisationer, regeringar och enskilda organisationer vara inblandade i arbetet med att bekämpa spridningen av hiv.

Utskottet menar att Sverige har uppmärksammat att ett viktigt led i att förebygga hivspridningen är att stärka kvinnors ställning. Det är nödvändigt med ett genderperspektiv i bekämpningen av hiv/aids-epidemin bl.a. genom att ge stöd till kvinnors förmåga att fatta beslut som rör den reproduktiva hälsan. Detta fastslogs vid såväl FN:s befolkningskonferens i Kairo 1994 som vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995. Sverige anser att kvinnors tillgång till information om hiv, möjlighet till hivtestning och möjligheten att undvika oönskade graviditeter är av stor vikt för att förebygga spridning av hiv. Sverige stöttar UNICEF och UNFPA som har projekt som är direkt relaterade till kvinnor och hiv/aids.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U207 (m) yrkandena 1–4 besvarad.

I motion *U216 (kd) yrkande 12* kräver Kristdemokraterna effektiv socialpolitik, bättre utbildning för alla, bättre hälsovård och mat åt alla människor.

Genom ett aktivt svenskt medlemskap i en rad internationella finansiella institutioner och organisationer kan Sverige verka för att få genomslag för svenska prioriteringar i deras verksamhet. Regeringen avser att fortsätta att verka för att få genomslag för svenska prioriteringar i de multilaterala organen. Det gäller t.ex. ökade satsningar på det sociala området. Detta gäller även EU:s program där Sverige också skall fortsätta att verka bl.a. för att social trygghet skall beaktas i alla relevanta sammanhang i EU:s östsamarbete.

Utskottet delar motionärernas syn att insatser krävs för att förbättra barns sociala och ekonomiska situation i utvecklingsländerna och i de nya demokratierna i Central- och Östeuropa. Att stödja en socialt hållbar utveckling hör till de övergripande målen för det svenska samarbetet. I ett längre perspektiv krävs stabil ekonomisk tillväxt samt en aktiv fördelnings- och socialpolitik.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U216 (kd) yrkande 12 besvarad.

Infrastruktur, näringsliv och urban utveckling – (propositionen s. 41)

Infrastruktur, näringsliv och urban utveckling är särskilt viktiga områden för att uppnå målsättningen om hållbar utveckling. Målet är att bidra till uppbyggnaden av en miljömässigt och ekonomiskt bärkraftig infrastruktur med speciell tyngdpunkt på transport-, kommunikations- och energiinfrastruktur samt urban infrastruktur.

Sida blir alltmer en dialogpartner i policyfrågor och finansiär av kompetens- och institutionsutveckling från att tidigare ha varit projektfinansiär. Trots detta har stora infrastruktursatsningar genomförts i samband med katastrofer som Mitch och konflikten i Kosovo. Nya finansieringsformer har prövats bl.a. i form av en kreditfond för landsbygdselektrifiering samt kombinationer av mjuka krediter och gåvor.

Urban utveckling är ett förhållandevis nytt biståndsområde som har ökat i omfattning de senaste åren. Ett strategiarbete för urbana transporter har genomförts och beredning har inletts bl.a. i de katastrofdrabbade länderna i Centralamerika.

Energifrågornas betydelse för utvecklingssamarbetet understryks av det faktum att två miljarder människor saknar tillgång till modern energi. Den tekniska utvecklingen i fråga om nya energislag och produktions- och distributionsformer skapar dock nya möjligheter.

Arbetet inom den finansiella sektorn koncentreras till grundläggande ram- och regelverk, finansiella marknader och institutioner, finansiell krishantering och riskkapitaltillförsel. Mikrofinansiering, som under de senaste åren vuxit fram som ett viktigt verktyg för att höja levnadsstandarden för fattiga grupper, är ett annat prioriterat område.

Vänsterpartiet menar i motion 2000/01:U211 (v) att inom det internationella samarbetet kommer informationsteknik, IT, att spela en allt större roll. Fortsatt satsning på IT-relaterad forskning är angelägen, men lika självklart är det att användningen av IT bör komma samtliga delar av utvecklingsbiståndet till godo. I yrkande 7 krävs att Sverige aktivt medverkar till att IT kommer de fattigaste, dvs. i stor utsträckning kvinnor, till del genom såväl det bilaterala som det multilaterala utvecklingssamarbetet.

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 5 konstaterar Centerpartiet att genom förstärkt infrastruktur och ökat tekniskt stöd till IT-användning kan u-länder och transitionsekonomier förbättra sin konkurrenskraft på den internationella marknaden. För att göra den globala IT-revolutionen verkligt global krävs att fler får tillgång till grundläggande infrastruktur som tele- och datakommunikationer. IT är ett slagkraftigt verktyg för ekonomisk och social utveckling och en snabb väg till kunskapsbaserad tillväxt.

I motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 11 konstaterar Kristdemokraterna att en viktig del av fattigdomsbekämpningen i globaliseringens tider bör vara det ökade inslaget av direkt IT-bistånd. Fattigdom och tillgång till den nya informationstekniken kan inte ställas mot varandra. Sverige har som en av världens ledande IT-nationer ett givet ansvar för att bidra till upprättandet av sådana nätverk och gemensamma satsningar.

I motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 21 konstaterar Kristdemokraterna att en av konsekvenserna av det svenska biståndet är återflödet i form av kapital till svenskt näringsliv genom uppdrag. Detta återflöde är till stor del beroende av den internationella konkurrensförmågan hos svenska företag, och därmed blir samarbetet mellan biståndsverksamhet och näringsliv allt viktigare.

Utskottets överväganden

Flera motioner, U211 (v) yrkande 7, U213 (c) yrkande 5 och U216 (kd) yrkande 11 argumenterar för en ökad satsning på IT inom biståndet och i motion U216 yrkande 21 krävs ökat samarbete mellan bistånd och näringsliv.

Utskottet konstaterar att IT blir ett allt viktigare instrument i fattigdomsbekämpningen. Den utveckling som skett inom IT de senaste åren har medfört förbättrade möjligheter för många ekonomier. Fördelarna har dock först och främst kommit västvärlden till godo. Det är en prioritet att arbeta för att minska de klyftor som finns mellan utvecklingsländer och i-länder vad gäller IT.

Den nya teknologin kan också användas för att mer effektivt bekämpa fattigdom och främja utveckling. UD/Sida tog under 1999 fram en rapport (IT in Swedish Development Cooperation) som sedan legat till grund för Sidas strategi för IT i biståndet. Strategin går ut på att IT skall integreras i biståndets alla delar. Varje ämnesområde skall utarbeta en strategi/analys för hur man skall arbeta med IT. Inom forskningsområdet har Sida redan ett omfattande samarbete med flera afrikanska universitet för att bygga upp IT-

kapacitet. Sida arbetar även aktivt för att engagera sig i internationellt samarbete vad gäller IT genom t.ex. InfoDev, Bellanet, Världsbanken, UNDP och EU.

Utskottet menar att svenskt näringsliv är konkurrenskraftigt nog för att i ökad utsträckning delta i den internationella resursmobiliseringen för utvecklingsländerna och konkurrera i internationella upphandlingar. UD:s projektexportsektariat (PES) skapades bl.a. med detta som utgångspunkt. Sverige arbetar aktivt inom OECD/DAC för en avbindning av biståndet till de fattigaste länderna, vilket också borde öka möjligheterna för svenskt näringsliv att konkurrera.

Samarbete med näringslivet har redan kommit till stånd i samband med många av de projekt som Sida är involverat i, både på bilateral och multilateral nivå. Näringslivsfrågorna kommer också att lyftas fram av den utvecklingspolitiska utredningen, GLOBKOM.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U211 (v) yrkande 7, U213 (c) yrkande 5 samt U216 (kd) yrkandena 11 och 21 besvarade.

Naturbruk – (propositionen s. 41)

Målet för arbetet inom verksamhetsgrenen *naturbruk* är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor och ökade inkomster för främst den fattiga landsbygdsbefolkningen genom ett långsiktigt, bärkraftigt och produktivt nyttjande av förnyelsebara naturresurser.

En uthållig och förbättrad användning av naturresurser är både en miljöfråga och en fattigdomsfråga. Uthållig markanvändning medför inte bara ökad produktion och därmed ökad tillväxt utan också minskad erosion, minskade risker för översvämningar och torkkatastrofer, förbättrad vattenkvalitet och minskad avskogning, inklusive förbättringar för bevarande av viktiga naturområden.

Prioritet bör ges till breda insatser för landsbygdsutveckling där jord- eller skogsbruksinsatser ingår som komponenter. Naturresursfrågorna berör ofta flera länder, och stödet till regionala insatser har därför ytterligare ökat. Regionala initiativ och insatser förekommer i södra Afrika, kring Victoria-sjön, i Sydostasien och i Centralamerika. Vattenresursförvaltning och markanvändning i ett brett perspektiv ges hög prioritet i arbetet med en långsiktigt hållbar utveckling. Skog och avskogningsproblematiken ges särskild uppmärksamhet. Verksamheten inriktas på att öka långsiktig livsmedelssäkerhet, bl.a. genom att stödja bevarandet och underlätta nyttjandet av växtgenetiska resurser för bl.a. växtförädling.

Motionen

Folkpartiet konstaterar i motion 2000/01:U206 (fp) yrkande 24 att eftersom vatten är en förutsättning för vår existens är det viktigt att se till att det inte sinar, slösas bort eller förorenas. Förorenat vatten är ett mycket stort hälso- problem som ofta leder till sjukdomstillstånd med dödlig utgång. Sida har

under flera decennier arbetat för att förbättra kunskapen om vatten och höja den hygieniska standarden. Men fortfarande behövs stora insatser till miljöbistånd för bland annat vattenfrämjande åtgärder.

Utskottets övervägande

Utskottet konstaterar att vattenfrågorna fått en alltmer framskjuten plats i utvecklingssamarbetet. Mängden sötvatten på jorden är begränsad och efterfrågan ökar på grund av befolkningsökning, industrialisering, förbättrad levnadsstandard och urbanisering. Man räknar i dag med att en femtedel av världens befolkning inte har tillgång till rent dricksvatten. Vid det andra Världsvattenforumet som hölls i Haag i början av år 2000 lyftes världens vattenproblem fram, liksom förslag om hur de skulle kunna lösas. Det är viktigt att de föreslagna åtgärderna kan genomföras i dialog med u-länderna och att öka insatserna på området.

FN:s generalsekreterare pekade i sin rapport till Millennieförsamlingen på de framsteg som gjorts sedan miljökonferensen i Stockholm 1972. Åtagandena har dock varit för få, för små och för sena. Generalsekreterarens förhoppning är att grunden för nya åtaganden skall kunna läggas vid tioårsöversynen av Riokonferensen år 2002.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U206 (fp) yrkande 24 besvarad.

Ekonomiska reformer – (propositionen s. 42)

Målet för verksamhetsgrenen är att stödja länder som genomför *ekonomiska reformprogram* syftande till ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling. Stödet skall utgöra ett incitament till fortsatta reformer och anpassas till specifika behov och förutsättningar i enskilda länder.

Många av de länder som erhåller svenskt stöd har genomfört reformprogram i mer än ett årtionde. Resultaten är överlag positiva vad gäller makroekonomisk stabilitet och tillväxt. För att uppnå hållbara förbättringar krävs dock att reformprocessen fördjupas och mer inriktas på strukturella och institutionella reformer.

Stödet till ekonomiska reformer koncentreras till fattiga länder med svår skuldsituation, som genomför ekonomiska reformprogram med tydlig inriktning på fattigdomsbekämpning. Stödet ges främst till länder med vilka Sverige bedriver långsiktigt utvecklingssamarbete och ges i samordning med IMF, Världsbanken och andra givare. Regeringen har under 1999 antagit riktlinjer för betalningsbalansstödet. Riktlinjerna innebär att stödet i högre grad kan underlätta de ekonomiska reformprocesserna och öka möjligheterna för samarbetsländerna att fullgöra sina förpliktelser gentemot de multilaterala institutionerna.

Under våren 2000 har de första stegen tagits för att påbörja en process mot ett långsiktigt helhetsgrepp om finansieringen av HIPC-initiativet med en rimlig fördelning av bördan mellan givarna. Mot denna bakgrund beslutade

regeringen i juni 2000 att lämna ytterligare bidrag till HIPC-initiativets skuldåtnadsfond om 320 miljoner kronor.

Från Sverige lämnas bidrag i form av stöd till den s.k. HIPC Trust Fund, som skall finansiera skuldåtnader till Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna eller som kompensation för vissa av de kostnader som uppstår i samband med skuldavskrivningar inom Parisklubben. Utöver detta kan bidrag lämnas till IMF:s andel av skuldåtnader under HIPC-initiativet.

Motionerna

I motion 2000/01:U211 (v) yrkande 1 konstateras att ett av de främsta hindren för att fattigdomsbekämpningen skall få någon effekt är i dag den enorma skuldbörda som många länder brottas med. De saknar möjligheter att betala sin skulder och följaktligen måste HIPC-initiativet utvidgas. För att förändra de fattigas situation i världen har den s.k. Tobinskatten diskuterats, vilken innebär att man beskattar spekulativa transaktioner på valutamarknaden. En sådan skatt på 0,05 % skulle kunna ge mer än 100 miljarder dollar per år, vilka skulle kunna användas för att råda bot på världsfattigdomen.

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 4 konstaterar Centerpartiet att förbättrade statsfinanser, effektivare statsförvaltning, fungerande regelsystem och fördelningsmekanismer, ökad rättssäkerhet och decentraliserad samhällsmakt genererar långsiktigt verkande effekter. En sund makro- och mikroekonomisk politik samt en strävan att upprätta goda institutioner och ett regelverk som befrämjar demokrati, öppenhet och effektivitet är därför nödvändiga förutsättningar för att en hållbar ekonomisk tillväxt skall kunna skapas.

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 14 konstaterar Centerpartiet att Afrikas skuldbörda till väst i dag uppgår till oerhörda 350 miljarder dollar. Av världens totala investeringar de senaste två åren gick en procent till Afrika. Centerpartiet välkomnar Världsbankens och Internationella valutafondens (IMF) gemensamma initiativ, det s.k. HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries) som syftar till att skriva av lån och därmed minska de fattigaste och mest skuldyngda ländernas räntebörda. HIPC-initiativet är dock otillräckligt. Ökade svenska resurser på detta område skulle skapa större trovärdighet i arbetet med att få till stånd globala beslut om substantiella avskrivningar av de fattiga ländernas skulder. I yrkande 16 konstaterar Centerpartiet att under senare år har man försökt att modifiera strukturanpassningsprogrammen med ökade sociala hänsyn. Världsbanken arbetar mer med s.k. mjuka lån. De medför, genom krav på marknadsanpassning och offentlig åtstramning, stora påfrestningar för de fattiga länderna som ställs inför dem. All sanering av ett lands ekonomi måste utgå ifrån de grundvärden som finns i FN-stadgan; nämligen respekt för mänskliga rättigheter, rättsstaten, demokrati samt ekonomisk och social utveckling. Det innebär att både Världsbanken och IMF skall ha en uttalad skyldighet att beakta dessa värden i förhandlingar och avtalsslut med de stater som lånar pengar.

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 17 framhåller Centerpartiet att utgångspunkten måste vara både att fördela de tillgångar som finns och att skapa en

sund tillväxt. Stora investeringar i utvecklingsländernas sociala och ekonomiska infrastruktur behövs. Utländska direktinvesteringar i de minst utvecklade länderna (MUL-länderna) är ett viktigt inslag i dessa länders utvecklingsansträngningar eftersom relativt små förändringar i handels- och investeringsresurserna genererar mycket mer resurser för utveckling än några förutsebara ökningar i det offentliga biståndet.

I 2000/01:U213 (c) yrkande 19 framhålls att de utvecklingsstrategier som förespråkats av de multilaterala finansieringsinstitutionerna har sina begränsningar, och det internationella samfundet måste se över dessa och ta mer hänsyn till utvecklingens sociala, mänskliga och miljömässiga dimensioner. Ett transparent internationellt ekonomiskt beslutsfattande med deltagande av alla berörda parter inklusive näringsliv, frivilligorganisationer och den akademiska världen är en förutsättning för att internationella utvecklingsansträngningar skall lyckas.

I motion 2000/01:U623 (m) yrkande 8 framhålls att en korrumperad och inkompetent statsmakt ofta utgör det mest påtagliga hindret för ett lands välfärdsutveckling. I de länder där regeringen utgör det största hindret för det egna folkets utveckling och en genuin vilja att genomföra reformer saknas, bör i möjligaste mån biståndet kanaliseras genom ideella organisationer. Bistånd från Sverige och EU skall inte ges till korrumperade statsmakter som hindrar sina folks utveckling.

I motion 2000/01:U658 (fp) yrkande 4 konstateras att så länge skuldbördorna hänger över utvecklingsekonomierna kan lite göras för att få ordentlig fart på ekonomierna. Den ekonomiska tillväxt som länderna tidigare haft och där också de enskilda per capita-inkomsterna steg, har brutits under 1980- och 90-talen. I dag går merparten av det internationella biståndet åt till att amortera skulder. I Afrika används fyra gånger mer resurser till skuldåterbetalningar och räntor än till hälso- och sjukvård. För att förändra den ekonomiska situationen behövs skuldlättnader. Det är mycket betydelsefullt att Sverige engagerar sig i en samlad aktion för att minska u-ländernas skuldbörda.

Utskottets överväganden

I motion U211 (v) yrkande 1 konstateras att ett av de främsta hindren för fattigdomsbekämpningen är den enorma skuldbörda som många länder brottas med. I U213 (c) yrkande 4 understryks vikten en sund makro- och mikroekonomisk politik för en hållbar ekonomisk tillväxt och i yrkande 16 att all sanering av ett lands ekonomi måste utgå ifrån de grundvärden som finns i FN-stadgan. I yrkande 14 krävs avskrivning av lån för att därmed minska de fattigaste och mest skuldyngda ländernas räntebörda och i yrkande 17 understryks behovet av ökade investeringar i utvecklingsländernas sociala och ekonomiska infrastruktur och i yrkande 19 framhålls kraven på ett transparent internationellt ekonomiskt beslutsfattande. I motion U658 (fp) yrkande 4 understryks att så länge skuldbördorna finns kan lite göras för att få ordentlig fart på ekonomierna.

Utskottet har tidigare konstaterat att skuldbördan utgör ett avgörande utvecklingshinder i många av de fattigaste länderna. Sedan mitten av 1980-talet har Sverige också hört till de mest aktiva aktörerna på skuldsaneringsområdet. Sverige välkomnade 1996 det s.k. HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries) som ett första viktigt steg mot en lösning av skuld krisen i de fattiga länderna. Under hösten 1999 fattades beslut om att förstärka HIPC-initiativet mot bredare, djupare och snabbare skuldlättnader. Det är samtidigt viktigt att påpeka att när det gäller beslut och prioriteringar vid en sanering av ett lands ekonomi så ligger huvudansvaret på landet självt – Världsbanken och IMF har en stödjande och rådgivande roll, tillsammans med andra aktörer verksamma i landet.

Ett avgörande villkor för att fattiga och skuldyngda länder skall kunna komma i fråga för skuldlättnader under HIPC-initiativet är att landet under en rad år genomfört IMF-övervakade ekonomiska reformprogram. Inom HIPC-initiativet finns också specifika krav på att landet skall bygga upp en kapacitet på skulthanteringsområdet. Med förstärkningen av HIPC-initiativet 1999 beslöts även att ett krav för skuldlättnad var att länderna själva formulerade tydliga fattigdomsstrategier, s.k. Poverty Reduction Strategy Papers (PRSP). Syftet med dessa strategier är att visa hur det enskilda landet skall använda frigjorda medel för att effektivt bekämpa fattigdom. Det nationella ägandeskapet över dessa fattigdomsstrategier väntas bidra till att resurserna från HIPC-initiativet kommer att användas på ett effektivt sätt.

Regeringen har under året även fattat beslut om att lämna 1 000 miljoner kronor i stöd till ekonomiska reformer och skuldlättnad. För första gången fattades även beslut om att lämna ett flerårigt budgetstöd till tre länder (Bolivia, Moçambique och Tanzania). För att visa den vikt regeringen fäster vid att stödja fattiga länder med en tydlig fattigdomsprofil som bedriver en sund ekonomisk politik har anslagsposten förstärkts från 665 miljoner kronor till 700 miljoner kronor för budgetåret 2001.

Utskottet delar synen på att utländska direktinvesteringar är ett viktigt inslag i utvecklingsländernas utvecklingsansträngningar. Dels för att själva resursöverföringen ofta är mångdubbelt större än bistandsflödena, dels för att investeringarna för med sig så mycket mer än kapital, såsom kunskap om organisation, produktion och marknader – dvs. tekniköverföring som kan bidra till att kapital på sikt genereras i de länder som tar emot investeringarna.

Som påvisas i UNCTAD:s World Investment Report för år 2000 är flödena till MUL-länderna jämförelsevis mycket små. En orsak till detta är den relativa bristen på företagsvänlig miljö. I den ingår såväl makroekonomisk stabilitet som en god social och ekonomisk infrastruktur. I regeringens skrivelse De fattigas rätt – vårt gemensamma ansvar (skr. 1996/97:169) framhålls betydelsen av såväl de ekonomisk-politiska åtgärderna som det sociala kapitalet. I skrivelsen framhävs också biståndets roll som komplement till och katalysator för privata kapitalflöden.

Sverige medverkar aktivt i det förberedande arbetet inför toppmötet om miljö och utveckling år 2002 och kommer under det första halvåret 2001 att ha en

nyckelposition i dessa förberedelser som EU:s ordförande. Regeringen fäster också stor vikt vid att EU våren 2001 skall kunna anta en strategi för hållbar utveckling som ett regionalt bidrag till toppmötet 2002 och del i ett världsomspännande nationellt Agenda 21-arbete.

Utskottet anser att det internationella samfundet måste verka för att se över de multilaterala finansieringsinstitutionerna för att de skall ta större hänsyn till utvecklingens sociala, mänskliga och miljömässiga dimensioner. Sverige har länge, tillsammans med likasinnade länder, verkat aktivt för att sociala och miljömässiga hänsyn tas in i de internationella institutionernas arbete. Ett transparent beslutsfattande är också nödvändigt för att de totala utvecklingsansträngningarna skall lyckas.

Med vad som ovan anförts anses motionerna U211 (v) yrkande 1, U213 (c) yrkandena 4, 14, 16, 17 och 19 samt U658 (fp) yrkande 4 besvarade.

I motion *U623 (m) yrkande 8* krävs att biståndet till länder som är korrumptrade kanaliseras genom ideella organisationer.

En central tanke i utvecklingssamarbetet är att korruption i sig är en hämmande faktor för utveckling och fattigdomsbekämpning. Det är ett moraliskt, legalt och etiskt problem i partnerskapssamarbetet och drabbar de fattigaste hårdast. Korruption innebär att samhällsresurser tas från områden som inte kan generera egna intäkter, t.ex. skola och hälsovård. Människor som inte kan finansiera detta på privat väg utestängs därmed från dessa tjänster. Genom utvecklingssamarbetet kan arbetet för att stävja korruption främjas dels genom stöd som bidrar till öppnare samhällen med starka granskande institutioner, t.ex. antikorrupsionsmyndigheter, rättsväsende och fria medier, dels genom stöd till arbetet med internationell normutveckling, t.ex. det arbete som organisationen Transparency International bedriver, och slutligen genom rutiner i den bilaterala biståndsadministration som minimerar risken för korruption och slöseri av biståndsmedel. I länder där risken för korruption är särskilt påtaglig påverkas formerna för och inriktningen på arbetet, t.ex. genom att undvika budgetstöd och genom hårdare krav på revision.

Utskottet delar motionärernas syn på att det vore önskvärt med regler mot korruption i WTO. I regeringens skrivelse till riksdagen Öppen handel – rättvisa spelregler (skr. 1998/99:59), konstateras att korruptionen utgör ett allvarligt handelshinder i många länder – inte minst i utvecklingsländerna. Bistånd bör på ett kreativt sätt kombineras med en politisk dialog och genom kopplingar mellan bilateralt och multilateralt agerande men inte, som motionen föreslår, utesluta ett stat-till-stat-samarbete under svåra förhållanden vad gäller t.ex. demokrati, mänskliga rättigheter och korruption.

Med vad ovan anförts avstyrks motion U623 (m) yrkande 8.

Forskningsarbete – (propositionen s. 43)

Målet med forskningsarbetet är att stärka utvecklingsländernas forskningskapacitet och främja utvecklingsinriktad forskning. Detta sker genom stöd till forskningsarbete med och mellan utvecklingsländer, stöd till

internationell forskning med inriktning på utvecklingsländer och u-landsrelaterade problem, samt till u-landsforskning i Sverige.

En ny policy för stöd till forskning om hiv/aids har antagits av Sidas forskningsnämnd. Ett nytt forskningsnätverk om malaria har etablerats och ett nytt omfattande forskningsprogram om bioteknik påbörjats. Syftet är att stärka forskningskapaciteten i ett antal afrikanska länder i att använda modern bioteknik och att förbättra berörda länders beredskap att delta i internationella förhandlingar kring bioresurser.

Motionen

I motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 13 konstaterar Kristdemokraterna att över 700 miljoner människor lever i svårt skuldsatta länder, där en kombination av extrem fattigdom och svåra finansiella problem skapar speciellt svåra lidanden. De svåra förhållandena i dessa länder ökar dramatiskt och beräknas omfatta omkring 1,5 miljarder människor år 2030. Den globala hälsoforskningen inriktas i allt större utsträckning på problemen i de rika länderna. Miljontals liv skulle kunna räddas om hälsoforskningen även fokuserades på de fattiga ländernas sjukdomar samt om samarbetet mellan regeringar, internationella organisationer och näringslivet ökade för att främja detta.

Utskottets övervägande

Allmänt kan konstateras att andelen av världens forskning som läggs ned på utveckling av läkemedel för tropiska sjukdomar är mycket liten. Anledningen till detta, anses det, är att det inte finns en tillräckligt stor marknad för sådana läkemedel, på grund av den fattiga befolkningens dåliga köpkraft. Det har lanserats förslag som innebär att FN-organen måste spela en mycket större roll och att de internationella patentsystemen, som ofta förhindrar att forskningsresultaten kan komma fattiga människor till godo, bör ses över. Det har även väckts förslag om en fond som garanterar en framtida marknad för vaccin mot tropiska sjukdomar – främst malaria, aids och tuberkulos.

Utskottet har inhämtat att Sverige bedriver omfattande bilateralt samarbete med bl.a. Vietnam, Etiopien, Tanzania, Moçambique och Nicaragua. Huvudmålet är att bygga upp en forskningskapacitet i länderna. Liknande stöd till Uganda är under beredning.

Regionalt i östra och södra Afrika stöds ett nätverk för forskning och reproduktiv hälsa. Ett forskningscenter för ändamålet kommer att etableras i Zimbabwe. Ett antal internationella forskningsprogram stöds genom WHO avseende tropikmedicin och reproduktiv hälsa.

Med vad ovan anförts anses motion U216 (kd) yrkande 13 besvarad.

Det humanitära biståndets mål är att värna människoliv och lindra de humanitära följderna av väpnade konflikter och naturkatastrofer. I denna strävan har det *humanitära biståndet* blivit alltmer långsiktigt till sin karaktär.

Det respektlösa våldet mot civilbefolkning och även hjälparbetare, som i strid mot internationell rätt präglar många av dagens konflikter, ställer särskilda krav på de humanitära hjälporganisationernas erfarenhet och kompetens. FN:s strategiska samordning i fält bör i detta syfte vidareutvecklas. Erfarenheterna från Kosovokrisen visar på en tendens till ökad bidragsgivning vid sidan om FN-systemet, vilket undergräver den nödvändiga samordningen. Förtroendet för FN:s roll och ansvar på det humanitära området bör stärkas. På motsvarande sätt bör ICRC:s centrala humanitära ansvar ges ökad vikt. Enskilda organisationer bör också medverka i den strategiska samordningen som FN ansvarar för.

Ett barnrättsperspektiv skall systematiskt tillämpas när det gäller minderårigas utsatthet. Sida har tagit fram riktlinjer för beaktande av barns och kvinnors utsatta situation i det humanitära biståndet. EU:s kontor för humanitära bistånd (ECHO) har lyft fram de äldres särskilda behov och flera FN-organ har antagit strategier för barn-, jämställdhets- och äldreperspektiv i sin humanitära verksamhet.

Det humanitära biståndet tillhör Sidas största verksamhetsområden. Huvuddelen av biståndet under 1999 kanaliserades via enskilda organisationer och FN-organ. Denna trend beräknas fortsätta, samtidigt som också det reguljära svenska stödet till vissa FN-organisationer som UNHCR och delvis också WFP och ICRC avser humanitära insatser inom ramen för den s.k. CAP-processen.

Motionerna

I motion 2000/01:U202 (*kd, c, fp, mp*) krävs en effektivare användning av de resurser som Sverige avsätter för att få bort de minor som lemlästar eller dödar en människa var tjugonde minut.

Vänsterpartiet konstaterar i motion 2000/01:U211 (*v*) att frågan om demokrati kommer upp i praktiskt taget alla diskussioner om bistånd. Inte sällan förs kravet fram att Sverige endast skall ge bistånd till länder som har ett fungerande demokratiskt system. Motionärerna menar i *yrkande 12* att fattiga länders inköp av krigsmateriel borde kringgärdas av mer strikta villkor. Den svenska regeringen bör ställa hårdare villkor för det svenska biståndet till länder som samtidigt bygger upp en militärapparat.

I motion 2000/01:U216 (*kd*) *yrkande 7* konstaterar Kristdemokraterna att de grövsta brotten mot de mänskliga rättigheterna ofta sker vid väpnade konflikter och att det därför är nödvändigt med ett omfattande internationellt bistånd som kan värna människoliv och lindra de humanitära följderna av väpnade konflikter. Biståndet bör så långt som möjligt gå via frivilligorganisationer som bättre når fram till de behövande.

I motion 2000/01:U645 (s) konstateras att vissa företag som bedriver minröjning gör avkall på säkerheten. Företagen rekryterar utbildad personal som arbetar under extremt farliga förhållanden. Man prioriterar snabbhet före säkerhet. Svenska insatser på minröjningsområdet sker inom klart definierade ramar och Sverige ger, via SWEDEC, (Swedish EOD and demining centre) stöd till en omfattande utbildning av minröjare. De nordiska länderna har utarbetat en certifiering för minröjare och ammunitionsröjare. Problemet med oseriösa minröjningsföretag måste uppmärksammas.

Utskottets överväganden

Ett antal motioner, U202 (kd, c, fp, mp), U211 (v) yrkande 12, U216 (kd) yrkande 7 och U645 (s) tar upp frågan om bistånd i relation till väpnade konflikter, vapeninköp och minröjning.

Utskottet kan konstatera att det genomförs ett omfattande arbete för att uppnå ett minförbud samt för att röja de minor och oexploderade ammunitionseffekter som finns efter olika krig. De samlade internationella resurser som avsatts för minröjning har stegvis ökat.

Trots den positiva utvecklingen återstår dock mycket arbete. Oberoende av vilka metoder som utvecklas kommer arbetet att ta decennier i anspråk. Sedan många år pågår ett omfattande arbete för att hitta nya, snabbare och effektivare minröjningsmetoder, ett arbete som har visat sig svårt. Generellt gäller dock att det inte finns några enkla universalmetoder eller snabba lösningar.

Oberoende av val av metod och teknik kommer det långsiktiga, lågintensiva arbetet som på sikt kommer att präglade minröjning att kräva en nationell förmåga att hantera problem förknippade med detta arbete.

Minröjning i drabbade länder genomförs inte bara av humanitära organisationer och företag från givarländer, utan även av inhemska uppbyggda organisationer. I många av dessa länder stöder FN uppbyggnad av nationella lokala eller regionala minröjningsorganisationer genom s.k. MAC:s (Mine Action Centres). I detta sammanhang är det självklart att de minröjningsinsatser som genomförs görs av seriösa organisationer och företag och att de oseriösa företagen uppmärksammas. På lång sikt säkras en positiv utveckling sannolikt bäst genom att de mindrabbade länderna tar nationellt ansvar.

Utskottet delar motionärernas syn på det delvis motsägelsefulla i att ge stöd till länder som samtidigt bygger upp sin militärapparat. Samtidigt måste varje suverän nations rätt till sitt eget försvar respekteras. Information av detta slag blir synlig i kvalitativa analyser av statsbudgeten och bör föranleda en politisk dialog om prioriteringar och ansvar för landets utvecklingssträvanden. Beslut om svenskt samarbete bör följaktligen vara väl underbyggt också i detta avseende. Det är därför viktigt att stödja lokalt förankrad konflikthantering och försoningsarbete.

Utskottet konstaterar att alltmer av det humanitära biståndet vid väpnade konflikter går via frivilligorganisationer. Förutom Anslagsposten A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete delposten 8 Enskilda organisationer kanaliseras

huvuddelen av det humanitära bistånd som hanteras via enskilda organisationer och FN. Under 1999 gav Sida drygt 730 miljoner kronor i stöd till enskilda organisationers humanitära arbete både i konflikter och med anledning av naturkatastrofer. Detta skall jämföras med det bidrag på 430 miljoner kronor som Sida under samma år gav till FN för humanitära insatser.

Med vad ovan anförts anses motionerna U202 (kd, c, fp, mp), U211 (v) yrkande 12, U216 (kd) yrkande 7 och U645 (s) besvarade.

Stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete – (propositionen s. 45)

Ett starkt civilt samhälle som ges möjlighet till delta i beslutsprocesser är fundamentalt för hållbar demokratisk och ekonomisk utveckling. En god samverkan mellan det civila samhället och staten är viktig om långsiktiga resultat i utvecklingssamarbetet skall kunna uppnås.

Svenska *enskilda organisationer* har en tydlig förankring i Sverige. Folk rörelsetraditionen fyller en viktig funktion i stärkandet av det civila samhället i samarbetsländerna. De enskilda organisationerna har också en viktig roll för information och opinionsbildning kring utvecklingsfrågor.

Delposten för stöd till enskilda organisationer omfattar endast medel för insatser som initieras och planeras av de enskilda organisationerna själva. Därutöver beslutar Sida om insatser där organisationerna anlitas som genomförare. Tabellen nedan visar den totala volymen som går via enskilda organisationer.

Utvecklingssamarbete genom enskilda organisationer

Miljoner kronor

	1998	1999
Svenska enskilda organisationer	1 542	1 494
Lokala och internationella enskilda organisationer	855	1 059
<i>Summa</i>	2 397	2 553

Målet med stödet till enskilda organisationers utvecklingssamarbete är att främja utveckling av ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle och stärka de lokala samarbetsorganisationerna i utvecklingsländerna.

För att underlätta för de svenska enskilda organisationerna att söka bidrag från EU och för att utveckla policyn om det civila samhällets roll i utvecklingsansatser har Sverige under året bidragit till bildandet av en verkställighetskommitté för utvecklingssamarbete genom europeiska enskilda organisationer. Sverige har också aktivt bidragit till att nya och enklare riktlinjer för EU:s samarbete med enskilda organisationer har utarbetats.

Sidas arbete med att utarbeta kriterier för urval av ramorganisationer skall, efter konsultationer med berörda intressenter, avslutas 2001. Sida bör stimulera erfarenhetsutbyte mellan svenska och internationella organisationer om metod- och policyutveckling vad gäller resursmobilisering och kapacitetsutveckling.

Motionerna

Folkpartiet konstaterar i motion 2000/01:U206 (*fp*) yrkande 31 att de senaste årens budgetnedskärningar drabbat många enskilda organisationer hårt och har påverkat kvaliteten av biståndet. Motionärerna föreslår en höjning av bidraget till enskilda organisationers biståndsarbete.

I motion 2000/01:U213 (*c*) yrkande 7 framhåller Centerpartiet att utan ett starkt civilt samhälle kan aldrig en långsiktig stabil demokratisk utveckling uppnås. Folkrörelserna och de enskilda organisationerna spelar enligt deras uppfattning en oerhört viktig roll i det sammanhanget.

I motion 2000/01:U216 (*kd*) yrkande 20 anser Kristdemokraterna att de enskilda organisationerna utgör en ytterst viktig del av det bilaterala biståndsarbetet. Deras arbete på lokalnivå ger dem en unik position som måste utnyttjas på ett bättre sätt i det svenska utvecklingssamarbetet. Det rör såväl samråd kring landstrategier som möjligheterna att bygga upp starka civila samhällen.

I motion 2000/01:U616 (*v*) yrkande 4 konstaterar Vänsterpartiet att i Afghanistan har talibanerna erövrat merparten av landet. Till följd härav är 100 000-tals människor på flykt undan talibanerna och detta har skapat en ström av flyktingar till grannländerna. Detta ställer stora krav på de frivilligorganisationer som arbetar bland flyktingar i Afghanistans grannländer och dessa måste ges allt stöd.

I motion 2000/01:U658 (*fp*) yrkande 3 konstaterar Folkpartiet att många svenska enskilda organisationer verkar som förmedlare av svenskt bistånd och stöd till det civila samhället. Organisationerna måste stå så starka att de inte är beroende av en person eller en liten grupp av människor. För detta krävs ett professionellt och målinriktat arbete med inriktning på strategiskt tänkande och organisationsuppbyggnad.

Utskottets överväganden

I motion U206 (*fp*) yrkande 31 föreslås en höjning av bidraget till enskilda organisationers biståndsarbete och i motion U213 (*c*) yrkande 7 framhålls vikten av folkrörelsernas och de enskilda organisationernas roll. I motion U216 (*kd*) yrkande 20 krävs ett ökat samråd med enskilda organisationer i det svenska utvecklingssamarbetet och vidare, i motion U616 (*v*) yrkande 4, uppmärksammas frivilligorganisationer som arbetar bland flyktingar i Afghanistans grannländer. Även i motion U658 (*fp*) yrkande 3 uppmärksammas stödet till det civila samhället.

Utskottet konstaterar att de enskilda organisationerna spelar en central roll i utvecklingssamarbetet. 1999 svarade de för en dryg femtedel av det totala biståndet. Svenskt utvecklingssamarbete är beroende av de enskilda organisationerna både som aktörer i samarbetet och som dialogpartner. Inom ramen för den utvecklingspolitiska utredningen kommer det civila samhället och de enskilda organisationernas roll i utvecklingssamarbetet att genomlysas.

Utskottet delar uppfattningen att det civila samhället och de enskilda organisationernas kunskaper, erfarenheter och kompetens är värdefull i planering och genomförande av insatser inom utvecklingssamarbetet. Ett nära samråd sker kontinuerligt med dessa, såväl på det civila samhällets som på organisationernas egna initiativ. Möjligheterna till ökat stöd till de enskilda organisationerna är också goda i och med ökningen av biståndsanslaget de kommande åren.

Sverige deltar aktivt i Afghanistan Support Group (ASG). ASG är en sammanslutning av de 15 största givarländerna samt EG-kommissionen. Dessutom deltar FN-organisationer, Internationella Röda korsrörelsen och enskilda organisationer. I syfte att följa utvecklingen på såväl de politiska som humanitära områdena samt att följa upp Afghanistanbiståndet avlägger Sida- och UD-representanter regelbundna besök i Afghanistan och dess grannländer.

Sveriges humanitära bistånd till Afghanistan uppgår till ca 100 miljoner kr/år. Biståndet kanaliseras via FN-systemet, Röda korsrörelsen och enskilda organisationer. Biståndet används för att stödja insatser inne i Afghanistan, men även för afghanska flyktingar i grannländerna, framför allt i Pakistan och Iran. Till de enskilda organisationer som stöds, och som får större bidrag, hör Svenska Afghanistankommittén och Rädda Barnen.

Med det ovan anförda anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkande 31, U213 (c) yrkande 7, U216 (kd) yrkande 20, U616 (v) yrkande 4 samt U658 (fp) yrkande 3 besvarade.

Information, rekrytering och resursbasutveckling – (propositionen s. 46)

Målet för *informationsverksamheten* är att öka stödet hos svenska folket för långsiktigt utvecklingssamarbete samt öka kunskapen och intresset för utvecklingsfrågor. Informationen bör också främja en debatt om dessa frågor.

Tilltron till biståndets möjligheter att skapa en långsiktig utveckling har minskat. Detta kan möjligen förklaras av bristande kunskap om utvecklingsländernas potential – bilden av u-världen är ofta alltför ensidigt negativ, präglad av elände och hopplöshet. Det kan också förklaras av bristande kunskap om utvecklingssamarbetets inriktning.

Det är betydelsefullt att informationen om det multilaterala utvecklingssamarbetet förbättras. Detta gäller inte minst Europeiska unionens utvecklingssamarbete. Det är också viktigt att ge folkrörelserna bättre förutsättningar att verka på såväl den europeiska som den multilaterala debattarenan.

Målet för verksamheten inom *rekrytering och resursbasutveckling* är att utvidga, utbilda och öka utnyttjande av den svenska resursbasen i det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet samt att öka andelen kvalifice-

rad svensk personal i prioriterade internationella organisationer. Vidare skall utveckling av resursbas och utnyttjande av svensk expertis på området demokrati och mänskliga rättigheter ges hög prioritet.

Satsningen på kompetens- och kapacitetsutveckling har också resulterat i det nya utbytesprogrammet kallat Linnaeus-Palme-programmet. Programmet möjliggör en stipendie- och utbytesverksamhet för studenter och lärare vid svenska universitet och högskolor samt motsvarande institutioner i utvecklingsländer.

Samarbete med länder och regioner

Afrika (propositionen avsnitt 3.5 s. 47–52)

Inom ramen för det bilaterala utvecklingssamarbetet fortsätter Sverige att bidra till att motverka orsakerna och riskerna för konflikter. Sverige ger stöd till afrikanska regionala och subregionala organisationer för att stärka deras förmåga att förebygga och hantera konflikter. Väpnade konflikter inom och mellan stater präglar alltjämt stora delar av Afrika. Det gäller bl.a. i Demokratiska republiken Kongo, Angola, Sierra Leone, Sudan, Somalia och mellan Etiopien och Eritrea. Dessa konflikter medför förstörelse och mänskligt lidande. De försvårar utveckling och långsiktigt utvecklingssamarbete.

Det finns dock ljusare inslag i Afrikabilden. Demokratiska val har under 1990-talet genomförts i flera afrikanska länder. Trots inrikespolitiska problem och konflikter fortsätter demokratiseringen i Nigeria. I Senegal har presidentval och maktväxling ägt rum under fredliga former. I Zimbabwe har, trots många problem och övergrepp, ett starkt oppositionsparti tagit säte i parlamentet. Många afrikanska länder har blivit öppnare och olika grupper i samhället har fått möjlighet att uttrycka sina intressen och ambitioner på ett friare sätt än tidigare.

För att den utbredda fattigdomen skall kunna minskas krävs en betydligt högre tillväxttakt med en sådan inriktning att den kommer de fattigare grupperna till godo. Stödet till ekonomiska reformer och skuldlättnader och individuella landprogram måste utformas så att de bidrar till en väsentligt ökad tillväxttakt. Biståndet måste utformas så att det bidrar till att samarbetsländerna i ökad utsträckning kan mobilisera egna resurser för sin utveckling. Detta är en förutsättning för en på sikt hållbar ekonomisk utveckling.

Regionalt samarbete är centralt för att främja politisk stabilitet och ekonomisk utveckling. Regeringen antog våren 1999 riktlinjer för svenskt stöd till regionalt samarbete i Afrika söder om Sahara under perioden 1999–2000. Ett fördjupat strategiarbete skall genomföras utifrån de erfarenheter som inhämtas under perioden.

Utvecklingssamarbetet med Västafrika utökas nu successivt i enlighet med de riktlinjer för ett ökat samarbete med Västafrika som regeringen antog våren 1999. Utöver fortsatt stöd till Guinea-Bissau förbereds samarbete med Mali och Burkina Faso, två av världens allra fattigaste länder. Insatserna i dessa båda länder avser områden som demokrati, mänskliga rättigheter, miljö och tillväxtinriktad fattigdomsbekämpning. En särskild strategi för Stora sjöregionen (Burundi, Rwanda och Demokratiska republiken Kongo) har

därför utarbetats för perioden 2000–2001. Grundtanken är att Sverige önskar fördjupa sitt engagemang i regionen i den mån den politiska utvecklingen tillåter.

Samarbetet med Sydafrika illustrerar hur traditionellt utvecklingssamarbete gradvis kan övergå till ett bredare partnerskap. En bilateral kommission har upprättats i syfte att underlätta denna övergång.

Utvecklingen i Zimbabwe är oroande och inget nytt samarbetsavtal med Zimbabwe har slutits. Inriktningen och omfattningen av samarbetet med Zimbabwe kommer att bestämmas av den politiska utvecklingen i landet. Med hänsyn till de stora reservationerna i utvecklingssamarbetet med både Etiopien och Eritrea och med beaktande av den osäkerhet som konflikten alltfjänt utgjorde för det fortsatta samarbetet har regeringen beslutat att sänka landramarna till de bägge länderna. Det är en central uppgift att bistå parterna i att finna en politisk lösning och återuppbygga förtroendet mellan länderna.

Motionerna

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 23 anser Centerpartiet att Sverige i utvecklingssamarbetet med de afrikanska samarbetsländerna bör lyfta fram nödvändigheten av en mer ändamålsenlig jordbrukspolitik. Erfarenheterna från framgångsrika länder understryker behoven av satsningar på jordbruket. Den ojämna fördelningen av jordbruksmarken är på många håll i Afrika det största strukturella hindret för utveckling. Brukningsrätt kan inte ersätta den trygghet och långsiktighet som kännetecknar ägandeformen. Stöd till jordreformer bör sålunda spela en framträdande roll i det svenska biståndet. Jordreformer måste ske med respekt för den enskilda äganderätten. För att stärka kapitalförsörjningen i Afrika anser Centerpartiet att förutsättningarna för en nordisk Afrikafond bör utredas. Detta skall ses som ett komplement till ordinarie biståndsverksamhet.

I motion 2000/01:U612 (v) yrkande 1 konstaterar Vänsterpartiet att situationen i Somalia efter tio års krig är på väg att ljusna, men att mycket arbete återstår när det gäller att bygga upp en fungerande statsmakt. Ett bistånd till Somalias återuppbyggnad skulle ligga väl i linje med Sveriges politik att stödja länder i Afrika och särskilt de fattigaste länderna. I yrkande 2 framhålls att det svenska biståndet i ett första skede bör inrikta sig på desarmering av de minor som efter kriget finns spridda över stora områden i Somalia. I yrkande 3 framhålls att EU:s bistånd är starkt koncentrerat till Nordafrika och inte på de fattigaste länderna i Afrika. Det vore därför av betydelse om Sverige som ordförandeland inom EU kunde driva på organisationen att öka sitt stöd i olika former till Somalia.

I motion 2000/01:U620 (m) yrkande 1 framhåller Moderaterna att erfarenheter från de snabbväxande länderna i Asien som på kort tid avvecklat fattigdomen visar hur viktig tidsaspekten är i biståndet. Ett kraftfullt initialt bistånd som ger en god start, men som trappas ned inom en bestämd tid, är att föredra framför nuvarande ordning. Biståndet till Afrika skall ha som övergripande mål att främja en snabb utrotning av fattigdomen. I yrkande 2 un-

derstryks att genom upprättandet av en afrikansk motsvarighet till Europarådet kan arbetet för mänskliga rättigheter underlättas. Det är viktigt att det i Afrika skapas kraftfulla samarbetsorganisationer som stöder och hjälper de enskilda länderna att utveckla och hålla fast vid mänskliga rättigheter, demokrati och utvecklingen av marknadsekonomin.

I motion 2000/01:U620 (m) yrkande 5 framhålls att den utvecklingspolitik som har förts i huvuddelen av Afrika inte varit särskilt framgångsrik ens under fredliga förhållanden. Att från Europas sida fortsätta med biståndsprogram som har pågått i uppåt 30-40 år och som hittills gett mycket magert resultat är inte rimlig politik. Biståndet måste därför bli mer resultatinkriktat. Vidare i, yrkande 6, framhålls att sjukdom och ohälsa är ett dominerande problem som både är en orsak till och ett resultat av underutvecklingen. Ett stort problem är att få fram effektiva och billiga mediciner mot tropiska sjukdomar men det är inte ekonomiskt lönsamt att satsa forsknings- och utvecklingspengar på sjukdomar som nästan bara förekommer i världens fattigaste länder. En lösning på detta problem kan vara en modell där EU lovar att köpa ett effektivt malariavaccin till Afrikas 25 miljoner nyfödda varje år om ett effektivt vaccin utvecklas. De mottagande länderna kan tillfrågas om att ta en del av kostnaden, men inget land eller organisation ger några anslag förrän ett effektivt vaccin verkligen existerar. Läkemedelsindustrin skulle stå för forskning och utveckling och för risken av misslyckade projekt

I motion 2000/01:U620 (m) yrkande 7 framhålls att en första långsiktig åtgärd är att i verklig mening ge möjlighet för Afrikas länder att fritt få exportera varor och tjänster till de utvecklade länderna. Europeiska Unionen och övriga i-länder bör undanröja sina handelshinder, inte minst vad gäller jordbruksvaror. Sverige bör genom EU driva frågan om avskaffade tullar och handelshinder gentemot u-länderna i WTO. Därmed skapas förutsättningar för sunda handelsförhållanden, vilket är en god grund för en både snabb och långsiktig välbefinningsökning. I yrkande 8 framhåller motionärerna att en del av problemen med bistånd till korruperade eller misskött länder kan avhjälpas genom att kanalisera biståndet till andra parter än regimerna. Därför bör en ökad andel av biståndet gå till frivilligorganisationer. Bistånd som inte främjar utvecklingen bör avvecklas.

Systemet med landramar bör avskaffas till förmån för avtal, med strikta villkor vad gäller korruption, effektivitet och demokratiutveckling. I yrkande 9 konstateras att, förutom etablerandet av institutioner som främjar fred och mänskliga rättigheter, kan freden underlättas genom att de biståndsströmmar som går från västvärlden till de afrikanska länderna omdirigeras. En grundläggande regel måste vara att inget stöd skall ges till statsmakter som för anfallskrig. I yrkande 10 framhålls att den orimliga skuldbelastningen inte sällan är ett resultat av vanstyre och korruption. EU bör kunna ta ett särskilt ansvar för att finansiera en skuldavskrivning i Afrika i samverkan med övriga i-länder. Det viktiga med skuldavskrivningarna är att de sker på ett sådant sätt att de faktiskt främjar utvecklingen och inte göder korruption och vanstyre. Vidare i, yrkande 11, krävs att skuldavskrivningar till ett u-lands

statsmakt skall förknippas med mycket bestämda villkor att de medel som frigörs i form av uteblivna ränte- och amorteringskostnader direkt skall användas för satsningar på nyckelområden som grundläggande utbildning och hälsovård. I motion 2000/01:U620 (m) yrkande 12 krävs att frivilligorganisationerna bör få en ökad roll i biståndet.

I motion 2000/01:U620 (m) yrkande 13 konstateras att bistånd ofta ges med utgångspunkt i givarlandets perspektiv. Motionärerna menar att det inte är rimligt att utvecklingsfunktionen på Sida är förlagd till Sverige, med dess stora mentala avstånd till ett u-lands verklighet. För att verkligen förstå utvecklingens villkor och problem bör man leva så nära dess problem och möjligheter som låter sig göras. Därför bör Sidans utvecklingsfunktion finnas i södra Afrika, förslagsvis i Moçambique. Ekonomiska och administrativa funktioner kan dock väl finnas kvar i Sverige.

I motion 2000/01:U631 (v) yrkande 1 konstaterar Vänsterpartiet att kriget mellan Etiopien och Eritrea i grunden är en gränstvist och att söka lösa en sådan med vapenmakt tillhör en förgången tid. Eritrea behöver all hjälp för att klara folkets försörjning. Det är på Eritreas område som kriget förts, och där har förödelsen varit som störst. Därför anser Vänsterpartiet att Eritrea snarast bör beviljas katastrofhjälp för att klara den akuta folkförsörjningen och, i yrkande 2, att landet också erhåller mer långsiktig hjälp för återuppbyggnaden. Även motion 2000/01:U602 (kd) behandlar situationen i Eritrea och kräver att biståndet återupptas.

Utskottets överväganden

Motionerna U213 (c) yrkande 23, U612 (v) yrkandena 1–3, U620 (m) yrkandena 1, 2 och 5–13, U631 (v) yrkandena 1 och 2 samt U602 (kd) behandlar alla situationen i Afrika och det svenska biståndet till Afrika.

Utskottet instämmer i motionärernas syn på jordbrukssektorns viktiga roll från försörjningssynpunkt, för såväl föda som de kontanta inkomster som produktionen kan ge.

Vad gäller förslaget om nordiska fonder för finansiering vill utskottet peka på existerande sådana, såsom NIB (Nordiska Investeringsbanken), NDF (Nordic Development Fund) och NORSAD. Även inom ramen för det svenska biståndet finns instrument som till exempel Swedfund.

Utskottet menar att privat kapital söker sig i mindre utsträckning till Afrika, jämfört med till exempel många regioner i Asien. Inom biståndssamarbetet stöds bl.a. processer som syftar till en mer tillväxtfrämjande politik med tydlig fattigdomsinriktning. Den utvecklingsmiljö som det svenska biståndet ger stöd till sammanfaller härvidlag till viss del med den miljö som drar till sig privata kapitalflöden.

Genom att på detta sätt arbeta både med att bidra till att skapa en miljö för investeringar – som därmed kan dra till sig kapitalflöden – och genom finansieringsinstrument stärks kapitalförsörjningen i Afrika.

Sverige ger ett omfattande humanitärt bistånd till Somalia. 1999 beslutades om ett treårigt stöd om 20 miljoner kronor per år för återuppbyggnaden i landet. Utgångspunkten för biståndet till Somalia är nationell försoning och stabilitet, återupprättandet av Somalias enhet och territoriella integritet. Detta utgör inget hinder för att stödja insatser i de områden där initiativ tagits eller tas för att bygga upp regionala administrationer. Återuppbyggnadsinsatser i södra Somalia har hittills inte varit möjliga på grund av det instabila läget och frånvaron av regional administration. Stödet, som hanteras av Sida, kanaliseras i första hand genom FN-organ och svenska enskilda organisationer.

En fredskonferens genomfördes under våren och sommaren 2000 och ledde fram till att en övergångsledning utsågs. Denna övergångsledning står inför stora utmaningar, framför allt som företrädarna för de självutnämnda administrationerna i Puntland och Somaliland hittills valt att ställa sig utanför fredsprocessen.

Svenskt agerande i Somalia sker framför allt inom ramen för en gemensam EU-politik. Implicit ställer EU både dialog och mer långsiktigt utvecklingssamarbete för återuppbyggnad i utsikt under förutsättning att parterna för konstruktiva samtal för att återupprätta fred och nationell enighet. Av särskild vikt är stödet till återuppbyggnadsprogrammet och minröjningsprogrammet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U612 (v) yrkandena 1–3 besvarad.

Utskottet har inhämtat att Sverige ger ett omfattande stöd till humanitära insatser i Eritrea. Hittills i år har Sverige beslutat om 39,7 miljoner kronor i humanitärt bistånd till Eritrea. Av dessa medel utgör 13 miljoner kronor bidrag till UNHCR:s program för Eritrea.

Eritrea erhåller långsiktigt bistånd från Sverige. I december 1999 halverades landramarna till både Eritrea och Etiopien, dels på grund av den osäkerhet konflikten innebar för det fortsatta utvecklingssamarbetet, dels på grund av stora reservationer. De nya landramarna för år 2000 fastställdes till 10 miljoner kronor för Eritrea och 70 miljoner kronor för Etiopien. Gällande samarbetsavtal med Eritrea löper ut den 31 december 2000.

Med anledning av de förnyade striderna från den 12 maj 2000 fastslogs att inga nya åtaganden tills vidare skulle göras för utvecklingssamarbete med Eritrea eller Etiopien. Detta gäller även nya åtaganden inom ramen för pågående program. Först när FN:s fredsbevarande styrka finns på plats, de etiopiska trupperna dragits tillbaka, en buffertzoon upprättats samt att fredssamtalen återupptagits och gjort konkreta framsteg torde det kunna bli aktuellt att frångå denna inriktning.

Den 18 juni undertecknades en överenskommelse om eld upphör, vilken hittills har respekterats av både Eritrea och Etiopien. Med hänvisning härtill

beslutades i september att avtal som förfaller inom ramen för det svenska utvecklingssamarbetet skall kunna förlängas utan tillförsel av nya medel. Nya åtaganden är dock fortsättningsvis beroende av genomförandet av överenskommelsen om eld upphör och visad reell fredsvilja.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U631 (v) yrkandena 1 och 2 samt U602 (kd) besvarade.

Utskottet konstaterar att svårigheten att få fram effektiva och billiga mediciner mot tropiska sjukdomar blivit alltmer akut för utvecklingsländerna. Åtskilligt arbete pågår för att försöka lösa denna fråga, och en rad olika initiativ har tagits. Regeringen har i budgetpropositionen uttalat sitt stöd för GAVI, det globala vaccinitiativet från WHO och Unicef i samarbete med Bill Gates-stiftelsen. Detta syftar till att barn skall vaccineras mot de vanligaste barnsjukdomarna. Gates har donerat 750 miljoner dollar och Norge 1 miljard norska kronor för vaccinering och forskning.

Ännu ett initiativ togs helt nyligen av EG-kommissionen i ett meddelande till ministerrådet och Europaparlamentet om accelererade insatser riktade mot omfattande smittsamma sjukdomar (hiv/aids, malaria och tuberkulos) inom ramen för arbetet att minska fattigdomen. Att få fram vacciner och läkemedel för utvecklingsländernas behov är för närvarande av största vikt. Men problemen är vidare än så. Sjukvårdssystem och infrastruktur behöver utvecklas och en helhetssyn i ländernas utvecklingsstrategier åstadkommas. Inte minst accentueras detta av hiv/aids med dess enorma hot mot befolkningarna världen över.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U620 (m) yrkande 6 besvarad.

Utskottet kan konstatera att Sverige i ett internationellt perspektiv har genomfört en långtgående decentralisering och delegering av beslutsfattande till de integrerade biståndsambassaderna. En stor del av förberedelse- och genomförandearbetet sker redan i fält i enskilda länder. Flera olika regionala kontor med specialinriktning finns också etablerade i den svenska biståndsorganisationen, senast med upprättandet av ett regionalt hiv/aidskontor i Harare. Det är dock olämpligt att flytta ut hela funktioner från Sida till ett enskilt land. Det skulle troligen vara till förfång för det globala samarbetet med andra länder och organisationer.

Därmed avstyrker utskottet motion U620 (m) yrkande 13.

Utskottet menar att nedanstående yrkanden i Moderata samlingspartiets motion om Afrika tar upp frågor som inte är specifika för Afrika utan även gäller för utvecklingsländer i andra delar av världen.

I motion *U620 (m) yrkande 1* krävs att biståndet skall främja en snabb utrotning av fattigdomen som övergripande mål.

Utskottet menar att det svenska biståndet har som övergripande mål att minska fattigdomen, vilket slogs fast redan i prop. 1962:100 och påföljande riksdagsbeslut. Det internationella samfundet har dessutom antagit (*OECD, Shaping the 21st Century, 1996*) ett konkret mål att halvera andelen av den

extremt fattiga befolkningen – dvs. den med en inkomst under en eller två dollar om dagen – till år 2015.

I uppdraget till den parlamentariska utredningen för en global utvecklingspolitik ingår att se över målbilden för utvecklingssamarbetet samt att föreslå åtgärder för en ökad samstämmighet mellan politikområdena.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U620 (m) yrkande 1 besvarad.

Utskottet delar vidare motionärernas uppfattning, i *yrkande 2*, om att rättsstaten, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi är väsentliga delar i utvecklingssamarbetet. Regeringens syn på dessa frågor och hur de förhåller sig i relation till det övergripande målet att höja de fattiga folkens levnadsnivå utvecklas i skrivelserna ”De fattigas rätt – vårt gemensamma ansvar” (1996/97:169), ”Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete” (1997/98:76) samt ”Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik” (1997/98:89), vilka samtliga riksdagsbehandlats.

Utskottet menar att det krävs försiktighet med att föreslå upprättandet av panafrikanska organisationer efter europeiskt mönster. Behoven kan i vissa fall täckas genom att stärka existerande organisationer som OAU och UNECA.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U620 (m) yrkande 2 besvarad.

Utskottet har inhämtat att UD och Sida har intensifierat arbetet med mål- och resultatstyrning i biståndet. En gemensam arbetsgrupp lade i juni i år fram en rapport över det fortsatta arbetet. Rapporten föreslår nya riktlinjer beträffande strukturen på Sidas budgetanslag samt en klassificering av Sidas verksamheter i sektorer och biståndsformer. Rapporten föreslår att utvärderingar skall utnyttjas flitigare i syfte att bedöma hur Sidas verksamhet påverkar det övergripande målet att minska fattigdomen. Rapportens slutsatser reflekteras i årets budgetproposition och kommer att utgöra bas för kommande regeringsbrev.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U620 (m) yrkande 5 besvarad.

Utskottet menar att utvecklingsländerna måste ges möjlighet att fritt få exportera varor och tjänster till de utvecklade länderna. Europeiska Unionen och övriga i-länder bör verka för att undanröja sina handelshinder, inte minst för jordbruksvaror. Sverige bör genom EU i WTO driva frågan om avskaffade tullar och handelshinder gentemot u-länderna. Därmed skapas förutsättningar för sunda handelsförhållanden, vilket är en god grund för en både snabb och långsiktig välståndsökning

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U620 (m) yrkande 7 besvarad.

Utskottet konstaterar att biståndet är mångfacetterat vad gäller anslagsfördelning och avtalsformer. En huvudgrupp av samarbetsländer (ca 20 st) känne-

tecknas av långsiktiga samarbetsavtal byggda på svenska landstrategier för stödet till länderna i fråga. För dessa länder anges det landramar för biståndets omfattning i samarbetsavtalen. Annat samarbete grundas på svenska landstrategier eller positionspapper men resulterar inte i samarbetsavtal. I en ytterligare grupp länder utgörs verksamheten framförallt av insatser inom områdena demokrati, mänskliga rättigheter, humanitärt bistånd och verksamhet som utförs av enskilda organisationer. För dessa länder finns vare sig landstrategier eller samarbetsavtal.

För svensk biståndspolitik och biståndsplanering har arbetet med landramar fungerat tillfredsställande och spelat en viktig roll parallellt med senare års betoning på partnerskapsarbetet. Den framtida betydelsen av dessa instrument kommer att ses över av den biståndspolitiska utredningen.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U620 (m) yrkande 8 besvarad.

Utskottet anser att utvecklingssamarbete med länder som för anfallskrig är svårt att motivera och ansluter sig till motionärerna i så måtto att huvudregeln bör vara att bistånd inte skall utgå i sådana fall. Det kan emellertid konstateras att allt utvecklingssamarbete inte går till regimer eller genom statliga kanaler.

Humanitärt bistånd, även stat-till-stat, som syftar till att stödja nödlidande i katastrofer och konflikter samt till att avhjälpa omedelbara nödsituationer – även när det gäller länder i krig – måste accepteras.

Därmed avstyrker utskottet motion U620 (m) yrkande 9.

Utskottet anser att skuldavskrivning måste ske på ett sådan sätt att det främjar utveckling och därmed fattigdomsbekämpning. Skuldavskrivningar sker inom ramen för reformprogram övervakade av IMF och Världsbanken och dessa kommer att fortsätta även efter det att länderna genomgått HIPC-processen. Dessa reformprogram har blivit alltmer inriktade på regeringens ansvarstagande, öppenhet och bekämpning av korruption.

Med förstärkning av HIPC-initiativet 1999 beslöts även att ett krav för skuldlettnader var att länderna själva formulerade tydliga fattigdomsstrategier, s.k. PRSP (Poverty Reduction Strategy Paper). Detta krav är ett uttryck för den ökade internationella samsyn som finns kring hur arbetet med att bekämpa fattigdom kan göras effektivare genom ett närmare samspel och en bättre arbetsfördelning mellan de olika utvecklingsaktörerna och det fattiga landet. En förutsättning för att nå framgång med de nya strategierna är att de fattiga länderna själva känner ett starkt politiskt ägarskap och att strategierna har en lokal förankring med ett nära samarbete med det civila samhället, folkvalda institutioner, bilaterala givare och relevanta internationella finansiella institutioner. Tankegångarna bakom lanseringen av PRSP vilar på en ökad förståelse av betydelsen av lokalt ägarskap och behoven av en ökad givar-samordning där det är det fattiga landet självt som i ett partnerskap tar ansvar för sin egen utveckling.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U620 (m) yrkandena 10 och 11 besvarade.

Utskottet konstaterar att det svenska stödet genom enskilda organisationer, vilket är en grundpelare i Sveriges stöd till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter, är omfattande och väl känt. Utskottet konstaterar vidare att en internationellt sett mycket stor andel av det svenska biståndet går genom folkrörelser och enskilda organisationer.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U620 (m) yrkande 12 besvarad.

Asien (propositionen s. 48)

I Asien finns närmare tre fjärdedelar av världens fattiga. Samtidigt finns där några av världens rikaste länder. Den finansiella krisen 1997–1998 avbröt en lång period av snabb ekonomisk tillväxt i ett antal länder i regionen. Krisen visade hur sårbara länder är i en alltmer globaliserad ekonomi och avslöjade bristfälliga institutioner och strukturella svagheter, som det kommer att ta flera år att rätta till. Även om återhämtningen är på god väg i regionen har krisen inneburit att många utsatta människor åter hamnat under fattigdomsstrecket.

Demokratin har gjort framsteg i Asien, t.ex. i Sydkorea, Thailand, Taiwan och Indonesien. Den kinesiska reformpolitiken har inneburit en dramatisk minskning av landets fattigdom och ett vidgat personligt handlingsutrymme. Landets brister när det gäller mänskliga rättigheter är emellertid fortfarande betydande. Detta gäller även ett antal andra asiatiska länder.

Den svenska Asienstrategin kommer under de kommande åren att utgöra ett viktigt styrinstrument för samarbetet med regionen. Strategin fokuserar på tre områden – utbyggt miljösamarbete, demokrati och mänskliga rättigheter med stöd till reformprocesser och institutionsuppbyggnad samt breddade och mer jämbördiga ömsesidiga kontakter.

I samarbetet med Sydostasien ligger tonvikten på fattigdomsbekämpning och jämställdhet. I Sri Lanka, där det allvarligaste utvecklingshindret är den interna väpnade konflikten, inriktas samarbetet på insatser för att främja fred, demokrati och ekonomisk utveckling. I samarbetsländerna i Sydostasien dominerar stöd till reformprocesser och insatser för att främja uppbyggnad av institutioner. Östtimor inledde under 1999 sin väg mot självständighet, och det svenska biståndet till området syftar till att stärka förutsättningarna för tillkomsten av en stat byggd på demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och en fungerande och öppen förvaltning. Med de mer utvecklade länderna i Öst- och Sydostasien inriktas samarbetet på kunskapsöverföring.

Sverige är en framträdande givare av humanitärt bistånd till Asien. Viktiga mottagare under det senaste året har varit nödlidande i Afghanistan, Östtimor och Nordkorea. Den humanitära och ekonomiska situationen i Nordkorea är fortfarande allvarlig, och internationellt stöd kommer att behövas även det kommande året. Det är en viktig uppgift att följa upp Sveriges och EU:s bistånd till detta land och öka kraven på insyn.

Det svenska biståndet till Bangladesh inom landsbygdsprogrammet har åstadkommit goda resultat. Många kvinnor har involverats i sysselsättnings-skapande åtgärder, och landlösa har fått tillgång till krediter. Stödet till primärskolan i Kambodja via Unicef har medfört att fler byar har fått tillgång till undervisning av högre kvalitet.

Avsaknaden av lokala motparter och konflikten i Afghanistan har förhindrat utvecklingssamarbete vid sidan av den humanitära hjälpen. I Laos har brister i administrationen och den instabila ekonomin gjort att biståndsprojekt försenats. I Filippinerna har det varit svårt för mottagande organisationer att få fram tillräckliga medel för de lokala kostnaderna i biståndsprojekt.

Motionerna

I motion 2000/01:U503 (c, v, kd, mp) yrkande 3 framhåller motionärerna att Sverige med sina folkrelsetraditioner bör kunna ge ett positivt bidrag till samhällsutvecklingen i Asien genom stöd till frivilligorganisationernas arbete i Asean-länderna.

I motion 2000/01:U632 (fp) yrkande 3 konstaterar Folkpartiet att det är angeläget att omvärldens uppmärksamhet på förhållandena i Burma inte försvagas. EU bör fortsätta att utöva starkast möjliga påtryckningar på regimen i Burma, så att den tvingas erkänna resultatet från det fria parlamentsvalet 1990. Sverige bör söka kanaler för att stödja den burmesiska oppositionen, som arbetar under mycket svåra förhållanden, och främja de krafter som verkar för en demokratisk utveckling. Svenska frivilligorganisationer kan här göra värdefulla insatser.

I motion 2000/01:U633 (fp) yrkande 3 framhåller Folkpartiet att det är viktigt att Sverige under sitt ordförandeskap i EU verkar för att Indonesien förmås att påbörja en demokratisk utveckling av landet och genomföra fredliga lösningar av landets många inre konflikter. Sverige bör bilateralt och inom ramen för EU:s biståndspolitik verka för ett kraftfullt bistånd till Östtjurs uppbyggnad.

I motion 2000/01:U655 (v) konstateras att norra Irak/Irakiska Kurdistan i dag lider av brist på vatten. Till stor del beror detta på att de vattendrag som genomkorsar landet kontrolleras och regleras av grannländerna. Turkiet planerar dessutom stora dammbyggen, som, om de genomförs, kommer att skapa ännu större vattenbrist och ett ännu starkare beroendeförhållande än i dag. Vattenbristen är av den arten att den skapar stora problem för kraftförsörjningen. Kurdistan är väl lämpat för utbyggnad av andra förnyelsebara energikällor som sol- och vindkraft. Genom en utbyggnad av dessa energikällor skulle Kurdistan förbättra både sin energiförsörjning och förstärka sitt politiska oberoende. Från svensk sida bör övervägas möjligheterna till stöd till ett projekt för förbättrad energiförsörjning i norra Irak/Irakiska Kurdistan inom det svenska utvecklingssamarbetets ram.

I motion 2000/01:U703 (kd) yrkande 4 konstaterar Kristdemokraterna att assyrierna i Irak, vid sidan av kurder, araber och turkmener, är en del av det irakiska folket. Det assyriska folket har fått mycket lite hjälp från omvärlden.

Det behöver politiskt stöd för att få sin etniska och kulturella identitet erkänd. Det behöver också hjälp med att återuppbygga byar och sociala institutioner för att kunna leva i hemlandet i respekt och frihet.

Utskottets överväganden

Motionerna *U503 (c, v, kd, mp) yrkande 3*, *U632 (fp) yrkande 3*, *U633 (fp) yrkande 3*, *U655 (v)* samt *U703 (kd) yrkande 4* behandlar situationen i Asien eller olika aspekter av det svenska biståndet till Asien.

Utskottet konstaterar att en stor del av det svenska stödet till utvecklingssamarbetet i Asien går via de enskilda organisationernas arbete.

Utskottet har inhämtat att svenska frivilligorganisationer stöder den burmesiska oppositionen som arbetar under mycket svåra förhållanden. Sverige stöder de krafter som verkar för en demokratisk utveckling i Burma, bl.a. genom bidrag till enskilda organisationer, t.ex. Olof Palme Centret och World View. Vidare stöds, via den regionala organisationen FORUM-ASIA, initiativ för att intensifiera dialogen om Burma inom Aseanländerna.

Sverige stöder Östtimors strävan efter självständighet och att bli en egen stat. Regeringen lämnade ett betydande katastrofstöd till Östtimor efter våldet hösten 1999. Därefter har svenskt bistånd gått till det inledda återuppbyggnadsarbetet. Sverige bidrar med bl.a. 10 poliser och 40 miljoner kronor till den FN-ledda administrationen, UNTAET. Stödet syftar till att ge FN resurser att bygga upp en förvaltning för ett framtida självständigt Östtimor. Sverige stöder också försoningsprocessen mellan östtimoreserna genom det arbete som bedrivs av Institutionen för freds- och konfliktforskning i Östtimor på detta område med stöd av Sida.

Utformningen av Sveriges mer långsiktiga stöd till Östtimor beror på den fortsatta utvecklingen och på östtimoresernas egna önskemål. Först nu börjar konturerna framträda för hur ett framtida självständigt Östtimor kommer att se ut.

Av det totala bilaterala biståndet till norra Irak på 51 miljoner kronor ger Sverige ett årligt bistånd på 20 miljoner kronor till den svenska enskilda organisationen Qandil. Huvuddelen av detta bidrag går till återuppbyggnad av bostäder, skolor och kliniker samt till sanitets- och vattenprojekt i norra Irak. Det svenska biståndet är generellt och kommer hela norra Iraks befolkning till godo. Assyrierna, som en av flera befolkningsgrupper i norra Irak, erhåller således genom det svenska biståndet hjälp med att bygga upp sina byar. Sverige ger även stöd till Mines Advisory Group, MAG, i norra Irak. MAG:s insatser går dels ut på att medvetandegöra befolkningen om riskerna med minor och hur man kan undvika dem, dels rent tekniskt förstörande av minor. Dessa insatser gynnar alla befolkningsgrupper i norra Irak. Förslag om konkreta projekt – som t.ex. energiprojekt i norra Irak – ligger inom Sidans beslutsområde.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U503 (c, v, kd, mp) yrkande 3, U632 (fp) yrkande 3, U633 (fp) yrkande 3, U655 (v) och U703 (kd) yrkande 4 besvarade.

Mellanöstern och Nordafrika (propositionen s. 49)

Det svenska bilaterala biståndet är – Västbanken/Gaza undantaget – litet i Medelhavsregionen. Huvuddelen utgörs av humanitärt bistånd, bidrag till enskilda organisationer, tekniskt samarbete, krediter samt finansiering av internationella kurser.

De övergripande målen för svenskt utvecklingssamarbete med Västbanken och Gaza är att stärka fredsprocessen, bl.a. genom stöd för socialt och ekonomiskt förbättrade förhållanden för det palestinska folket, samt att bidra till uppbyggandet av en demokratisk palestinsk stat.

Riktlinjer för utvecklingssamarbetet med Västbanken och Gaza antogs i december 1997 (för åren 1998–2000).

Latinamerika

Demokratien i Latinamerika utsätts i dag för stora utmaningar. Rättssystemen är outvecklade i flera länder. Allmänhetens förtroende för de demokratiska institutionerna är lågt. Korruptionen är ofta utbredd, och narkotikahandel och ökat våld underminerar utvecklingen i vissa länder. Fattigdomen och den ojämna inkomstfördelningen är de främsta hindren för konsolidering av demokratin.

Den ekonomiska utvecklingen har under slutet av 1990-talet starkt påverkats av de globala kriserna och sjunkande världsmarknadspriser. År 1999 var det första året i Latinamerika då ekonomin totalt sett krympte sedan 1980-talet. Även om den ekonomiska tillväxten var positiv under 1990-talet som helhet, var den otillräcklig i förhållande till befolkningstillväxten. Under 1990-talets två sista decennier ökade fattigdomen i Latinamerika.

Det svenska stödet till Latinamerika går främst genom multilaterala organ och genom enskilda organisationer. Endast en mindre del av det svenska utvecklingssamarbetet med Latinamerika sker bilateralt.

I Centralamerika pågår återuppbyggnaden efter orkanen Mitch i främst Honduras, men även Nicaragua och i viss mån Guatemala och El Salvador. Sverige har en viktig roll i uppföljningen av Stockholmsdeklarationen som utgör en gemensam plattform för det svenska och internationella utvecklingssamarbetet i regionen.

I samarbetet med Kuba ligger tonvikten på erfarenhetsutbyte mellan institutioner och organisationer för att främja reformer, demokratisk samhällsutveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna. Regionstrategin för Sydamerika och landstrategin för Bolivia är inriktade på fattigdomsbekämpning samt stöd till demokrati och mänskliga rättigheter. Sverige stöder aktivt fredsprocessen i Colombia och avser fortsättningsvis att göra detta, bl.a. genom att erbjuda en mötesplats för parterna i konflikten och genom utvecklingssamarbetet stärka de mänskliga rättigheterna, främja konfliktförebyg-

Motionen

I motion 2000/01:U629 (fp) yrkande 5 kräver Folkpartiet att eventuellt samarbete för att stärka de demokratiska krafterna i Kuba sker genom enskilda organisationer. Motionärerna säger däremot bestämt nej till alla former av bilateralt samarbete med Kuba.

Utskottets övervägande

Utskottet konstaterar att Sida genom internationella och svenska institutioner och organisationer får stödja initiativ i Kuba som bidrar till att skapa förutsättningar för ekonomisk och politisk systemöppning och som främjar demokratiska reformer och respekten för mänskliga rättigheter.

Som bakgrund till beslutet hänvisas till Allmänna rådets beslut den 2 oktober 1995 att inleda en sonderande dialog med Kuba i syfte att främja en fredlig övergång till demokrati och ekonomisk öppenhet. Mot bl.a. denna bakgrund ansåg regeringen att det borde finnas en viss begränsad möjlighet att ge stöd till Kuba.

Kostnaderna för utvecklingssamarbetet med Kuba beräknas år 2000 uppgå till ca 11 miljoner kronor. Mer än hälften av detta belopp används för utbildning i modern makro- och mikroekonomi inklusive marknadsekonomi samt affärsbanksverksamhet. Biståndet omfattar också t.ex. ekumeniskt besöksutbyte samt seminarier om mänskliga rättigheter och ekonomisk policy och dialog. Utöver de internationella kurserna genomförs biståndsinsatserna av svenska eller enskilda organisationer utanför Kuba. Strävan är att fler svenska enskilda organisationer skall engagera sig i projekt i Kuba. Sida har inte ingått avtal med någon kubansk myndighet angående någon av de insatser som utvecklingssamarbetet med Kuba avser. Regeringen anser dock att det är angeläget för utvecklingen på sikt att ny kunskap och insikt om förhållanden utanför Kuba når inte minst personer inom myndigheter, statliga företag och organisationer. Det bör främja öppenhet och förändringar som möjliggör demokratiska reformer, respekt för mänskliga rättigheter och övergång till marknadsekonomi.

Utskottet menar att utvecklingssamarbetet gällande Kuba skall behålla den nuvarande inriktningen och ungefär samma omfattning under de närmaste åren.

Därmed avstyrker utskottet motion U629 (fp) yrkande 5.

Europa (propositionen s. 51)

Västra Balkan

Den demokratiska utvecklingen till trots så är situationen i västra Balkanregionen fortsatt spänd. Etniska motsättningar, våld och kriminalitet präglar allttjämt delar av området, i synnerhet Förbundsrepubliken Jugoslavien, inklusive Kosovo. Samtidigt skymtar en viss ljusning i främst Kroatien och Makedonien, som uppfyllt kriterierna för förhandlingar om stabiliserings- och associationsavtal med EU och gradvis närmare inlemmas i det europeiska samarbetet.

De svenska insatserna i området präglas av regionalt inriktade insatser för fred, stabilitet och integration av regionen i det europeiska samarbetet. Omfattande åtaganden har gjorts från svensk sida för rekonstruktionen av Kosovo. Sverige stöder FN:s administration UNMIK och bidrar med en bataljon till KFOR samt civilpoliser. Sida har givit stöd till bland annat upprustning av elnät, kraftverk och järnväg, minröjning, hälsovård och återuppbyggnad av bostäder och skolor. Under vintern 1999/2000 riktades betydande humanitära insatser i Serbien och Montenegro till de cirka 700 000 serbiska flyktingarna från Kosovo, Bosnien och Kroatien.

Svenskt bistånd till Bosnien innefattar bland annat stöd till flyktingåtervändande, främst genom s.k. integrerade områdesprogram, privatiseringsprocessen samt uppbyggnad av administration och förvaltning. De svenska militära insatserna i Bosnien-Hercegovina har under året minskat då SFOR-bataljonen avvecklats till förmån för en mindre insats för civilt-militärt samarbete.

Den politiska utvecklingen i Kroatien under år 2000 är positiv. Insatserna för demokrati och mänskliga rättigheter fortsätter. I Makedonien utgår stöd till demokrati och mänskliga rättigheter inom ramen för det regionala stödet. I Albanien stöder Sverige bl.a. institutionsuppbyggnad inom åklagarväsendet och förbättring av hälsovården. Jordbruk, förvaltning, hälsa och miljö har identifierats som områden för särskilt behov av framtida stöd.

Motionen

I motion 2000/01:U404 (c) yrkande 23 anser Centerpartiet att det kommer att krävas omfattande insatser för försoning, integration och återuppbyggnad på Balkan, för att få samhällena att fungera. EU bör spela en framträdande roll i återuppbyggnadsarbetet och ha beredskap för att vidta nödvändiga åtgärder.

Utskottets överväganden

EU:s politik mot länderna på västra Balkan innehåller olika komponenter; men två av de viktigaste är stabiliserings- och associeringsavtal (SA-avtal) och biståndet. SA-avtal, som bland annat innehåller omfattande handelsliberaliseringar, samarbete och politisk dialog, förhandlas med Makedonien och Kroatien. För Bosnien-Hercegovina har en förhandlingsväg stakats ut. Även för Albanien och FRJ har diskussionerna om ett SA-avtal inletts.

EU:s gemensamma stöd till dessa länder har hittills kanaliserats genom två biståndsprogram: Phare (även Centraleuropa) och Obnova (endast västra

Balkan). Kommissionen har presenterat ett förslag på ny förordning som under perioden 2000–2006 skall styra EU:s insatser på västra Balkan.

2000/01:UU2

Därmed anses motion U404 (c) yrkande 23 besvarad.

Södra Kaukasus och Centralasien

Länderna i södra Kaukasus (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien) och Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan) har sedan självständigheten drabbats hårt av ekonomisk tillbakagång. Flera av länderna har dock en stor utvecklingspotential särskilt vad gäller energitillgångar, och en långsam återhämtning sker. Stödinsatserna som tidigare i huvudsak varit av humanitärt slag har ändrat karaktär och bedrivs nu i form av ett mer långsiktigt utvecklingssamarbete.

I Centralasien inriktas insatserna på miljö- och hälsosektorn och på reformering av den offentliga sektorn. Samarbete sker huvudsakligen med Kirgizistan, Kazakstan och Uzbekistan. Liksom tidigare läggs fortsatt tonvikt på samarbetet med Moldavien inom det särskilda OSS-programmet.

Motionen

Vänsterpartiet konstaterar i motion *2000/01:U203 (v)* att det finns svenska företag som är tekniskt skickliga på att utveckla förnyelsebara energikällor och kräver att Sida får i uppdrag att förbereda ett biståndsprojekt till stöd för Armeniens utveckling av förnyelsebara energikällor.

Utskottets övervägande

Utskottet konstaterar att Sverige inte har något utvecklingsprojekt i Armenien med inriktning på stängningen av kärnkraftsanläggningen i Medzamor. År 1999 allokerades ca 15,5 miljoner kronor till samarbetsprojekt med Armenien. För närvarande pågår insatser inom sektorerna lokalt självstyre, utbildning av socialarbetare med inriktning på omvårdnad av barn, utvecklande av en armenisk arbetsmarknadspolitik samt upprättande av fastighetsregister och finansiell statistik. Därtill ingår landet i två regionala projekt med inriktning på civil luftfart och statistik.

För verksamhetsåret 2000 förfogas totalt över 68 miljoner kronor för Moldavien, södra Kaukasus (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien) och Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan). Budgetutrymmet för år 2001 kan komma att öka något. Mot denna bakgrund förutses samarbetet med Armenien att konsolideras och utvecklas.

EU har via TACIS (Technical Assistant to Commonwealth of Independent States) sedan 1991 totalt fördelat ca 80 miljoner euro. Vid sidan av det nationella programmet får Armenien stöd genom de regionala och horisontella TACIS-programmen, bl.a. Inogateprogrammet (Interstate Oil and Gas Transport to Europe) för gas och olja och Traceca (Transport Corridor Europe, Caucasus, Central Asia). En stor del av detta stöd faller inom områ-

dena kärnsäkerhet och energi. Syftet är att få till stånd en tidig nedläggning av kärnkraftverket i Medzamor genom att få fram alternativa energikällor.

Mot bakgrund av de relativt begränsade medel som står till förfogande för svenska insatser i Armenien bör en fortsatt satsning på demokratisk omvandling och social uppbyggnad enligt uppdragna riktlinjer och pågående projekt vara vägledande. Utskottet menar att frågan om stängningen av kärnkraftverket i Medzamor och de därmed sammanhängande kraven på alternativ energiförsörjning i huvudsak bör hanteras gemensamt av EU:s medlemsstater inom ramen för det gemensamma biståndet. Utskottet menar att det är angeläget att frågan från svensk sida fortsättningsvis uppmärksammas.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U203 (v) besvarad.

Turkiet

Turkiet erhöll status som kandidatland vid Europeiska rådets möte i Helsingfors i december 1999. Samtidigt kvarstår omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna liksom sociala och ekonomiska klyftor mellan olika befolkningsgrupper och regioner.

Den övergripande målsättningen med det svenska utvecklingssamarbetet med Turkiet bör vara att underlätta Turkiets EU-anpassning med tonvikt på mänskliga rättigheter och demokrati, asyl- och migrationspolitik och socioekonomisk utveckling av sydöstra Turkiet. Det svenska stödet skall utgöra ett komplement till EU:s och andra internationella organs stöd. Sida kommer att få i uppdrag att lämna förslag till en landstrategi för Turkiet. Under 1999 bidrog Sverige med bilateralt stöd för att stödja offren för den stora jordbävningen i augusti.

Övrigt

Propositionen (avsnitt 3.5 s. 52)

Från anslagsposten Övrigt finansieras gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska institutet, stöd till vissa organisationer, utredningsverksamhet, Svenska institutet i Alexandria samt kapitaltillskott till Swedfund International AB.

Tusental kronor

	Budget 2000	Beräkn. 2001
1 Gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska institutet	11 000	11 000
2 Utredningar m.m.	18 000	32 000
3 Övriga insatser	39 304	39 884
4 Svenska institutet i Alexandria	10 000	10 000
Summa	78 304	92 884

Svenska institutet

Verksamheten omfattar framför allt gäststipendieprogram för högre studier och forskning i Sverige för sökande från utvecklingsländer samt person- och erfarenhetsutbyte med utvecklingsländer.

Utredningar

Från delposten finansieras bl.a. utredningar, seminarier, konferenser och information.

Svenska institutet i Alexandria

Beslutet om att inrätta institutet fattades i september 1998 efter utredningen *Ett svenskt institut i Alexandria* (Ds 1998:28). Institutets verksamhet är inriktad på aktiviteter som konferenser, seminarier, föreläsningar och publikationer samt stöd till forskning och stipendier. Institutet skall, inom ramen för målen för internationellt utvecklingssamarbete, utgöra en mötesplats för att främja ökande kontakter mellan Sverige och övriga länder i Europa samt länder i Mellanöstern och Nordafrika.

Swedfund

Swedfund International AB bidrar till utveckling av bärkraftiga företag i u-länder och länder i Central- och Östeuropa genom riskkapitalsatsningar i form av aktier eller lån, främst i samverkan med svenskt näringsliv i s.k. joint ventures. Under senare år har Swedfund också i växande grad gått in i riskkapital- och investeringsfonder, särskilt i Afrika söder om Sahara.

Från delposten finansieras bl.a. det svenska bidraget till den nordiskt samfinansierade verksamheten vid Nordiska Afrikainstitutet, bidrag till stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond och bidrag till United World College (UWC) för kostnader för elever från utvecklingsländer.

Resultatbedömning

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 53–60)

Regeringen avser framöver att med vissa intervaller göra utvärderingar av effekterna av svenskt bistånd, som kan avse ett eller flera av målen eller avgränsas till en region eller ett land alternativt en sektor. I samband med regleringsbrevet för 2001 beräknas en sådan beställning kunna göras.

Nedan redovisas exempel på hur regeringen och Sida arbetar för att uppnå effektmålen för utvecklingssamarbetet. I *Sveriges internationella utvecklingssamarbete, Årsbok 2000* lämnas en mer utförlig redogörelse fördelad på mål, länder och verksamhetsgrenar.

Höja de fattiga folkens levnadsnivå

Fattigdomsbekämpning står i dag högst på den internationella utvecklingsagendan. En utgångspunkt är den strategi, *Shaping the 21st Century – the Contribution of Development Cooperation*, som tagits fram inom OECD:s biståndskommitté DAC och bygger på 1990-talets stora FN-konferenser. Sverige har aktivt medverkat i detta centrala och viktiga arbete. Strategin har fattigdomsbekämpning som övergripande mål, vilket operationaliserats i ett antal mätbara mål.

Resurstillväxt

Sverige har under det gångna året bidragit till att frågan om tillväxtens innehåll fått en alltmer framskjuten plats på den internationella dagordningen bl.a. inom DAC och i Special Programme of Assistance for Africa (SPA), som koordineras av Världsbanken. För att främja makroekonomisk balans och ekonomiska strukturförändringar och därmed resurstillväxt ger Sverige stöd till bl.a. ekonomiska reformer, förvaltning och till utbyggnad av fysisk infrastruktur.

Ett gott styrelseskick och en transparent offentlig förvaltning är av central betydelse för ett lands tillväxt. Bilateralt har svenskt stöd främst gått till att stärka den offentliga finansiella förvaltningen i samarbetsländerna. En viktig faktor för resurstillväxt är utveckling av en väl fungerande marknadsekonomi. Sida stöder reformering/privatisering av offentlig affärsdrivande verksamhet, borttagande av hinder för företagande och åtgärder för att främja konkurrens, bl.a. genom stöd till kompetensutveckling, affärsutveckling och kapitalförsörjning för det privata näringslivet.

I många av de svenska samarbetsländerna utgör skuldbördan ett hinder för en självständig ekonomisk och social politik. Sverige har aktivt bidragit till ökade skuldlättnader för de fattigaste länderna, bl.a. med bidrag till det utvidgade skuldinitiativet Heavily Indebted Poor Countries Initiative (HIPC). En stor del av stödet till ekonomiska reformer ges i form av stöd till skuldlättnader.

Forskning är av stor betydelse för att länder skall kunna ta ansvar för sin utvecklingsprocess och hantera sitt beroende av omvärlden, t.ex. genom stöd till inhemskt analysarbete, kvalificerad kompetens och kompetensförsörjning. Genom Sidas särskilda satsning på kunskap och kompetens har en expansion av forskningssamarbetet inletts. Den största ökningen har avsett Afrika.

Ekonomisk och social utjämning

En jämnare fördelning av inkomster och tillgångar samt en mer jämlik fördelning inom hushåll är viktigt för en långsiktigt hållbar utveckling i samarbetsländerna. Stöd till sociala sektorer utgör en betydande del av Sidas verksamhet, främst till utbildning och hälsovård, som är centrala för att bidra till socio-ekonomisk utjämning.

Stöd till landsbygdsutveckling i Asien, Latinamerika och Afrika bidrar till att förbättra levnadsvillkoren för fattiga på landsbygden. Ett exempel är jordbruksrådgivning för att förbättra odlingsmetoder och utsäde. Kvinnornas situation på landsbygden ges särskild uppmärksamhet då kvinnor i allt högre grad är ensamförsörjare i de fattigaste hushållen på landsbygden.

Demokratisk samhällsutveckling

För att främja och stärka demokratin utgår stöd till såväl statliga strukturer och institutioner som framväxten av ett civilt samhälle. Det traditionella förvaltningsstödet håller successivt på att integreras med demokrati och mänskliga rättigheter. I flera samarbetsländer finns integrerade program för demokratisk samhällsstyrning, där samarbetet fokuseras på samspelet mellan det civila samhället och staten och alltmer koncentreras till statliga institutioner som bidrar till ett demokratiskt samhälle och ökat folkligt deltagande.

I Unicef är ett förstärkt rättighetsperspektiv utifrån barnkonventionen, kapacitetsuppbyggnad och långsiktighet i utvecklingsarbetet samt utsatta barns villkor och rättigheter svenska profilfrågor. Barnets utsatthet i väpnade konflikter har särskilt uppmärksamats av de humanitära organisationerna. UNHCR har en särskild samordnare med uppgift att verka för ett tydligare barnrättsperspektiv i organisationens flyktingprogram.

Framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön

Sidas handlingsprogram för hållbar utveckling har under 1999 reviderats inför tvåårsperioden 2000–2001. Nya riktlinjer för miljökonsekvensbedömning (MKB) och utbildningsinsatser har bidragit till att miljöaspekter integrats bättre i Sidas verksamhet.

Integrering av miljöhänsyn i landstrategier har fått ökad uppmärksamhet. För samtliga prioriterade ämnesområden finns någon form av miljöpolicy.

Under 1999 utarbetades miljöpolicy för vattenresurser, jordbruk, skogsbruk, landsbygdsutveckling, urbana transporter, handel och miljö. Under året har en metodhandbok utarbetats för beredning av insatser inom naturbruksområdet. Sida har också bidragit till EU-arbetet genom projektet *Biodiversity in Development Projects*.

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Utvecklingssamarbetet inriktas på att stärka kvinnors sociala, ekonomiska och politiska rättigheter som ett led i att bekämpa fattigdom, fördjupa demokrati samt främja en hållbar utveckling. Sverige bedriver ett aktivt arbete med att såväl multilateralt som bilateralt synliggöra kvinnors och mäns olika villkor som utgångspunkt för analys och åtgärder i all utvecklingsplanering.

I länder där jämställdhet finns med som ett viktigt mål för samarbetet och där ambassaderna har särskild genderkompetens har jämställdhet ett mycket starkt genomslag. I Bangladesh, Indien, Sydafrika och Tanzania har 75–95 % av utbetalda medel gått till projekt som har jämställdhet som huvud- eller delsyfte.

Sverige har i dialog med Världsbanken poängterat behovet av att tydligare uppmärksamma kvinnor i analys och åtgärder för att bekämpa fattigdom, bl.a. i den översyn som inletts om IDA:s kreditgivning. Såväl inom Världsbanken som i Afrikanska utvecklingsbanken pågår utarbetande av genderstrategier.

Motionerna

I motion 2000/01:U211 (v) yrkande 2 konstateras att det är kvinnorna som konkret utför det tunga arbetet i den fattiga delen av världen. Är en kvinna drabbad av funktionshinder, som begränsar hennes arbetsförmåga eller hindrar henne helt från att utföra arbete, befinner hon sig i en oerhört svår situation. Därför krävs särskilda insatser till stöd för funktionshindrade kvinnor. Motionärerna menar att det i dag är allmänt vedertaget att det skall finnas ett jämställdhetsperspektiv när det gäller Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Trots att jämställdhetsfrågorna varit prioriterade under lång tid så har inte något institut för globala genusstudier bildats. Motionärerna föreslår därför i motion 2000/01:U211 (v) yrkande 3 att Sverige verkar för bildandet av ett institut för globala genusfrågor.

I motion 2000/01:U213 (c) yrkande 6 konstaterar Centerpartiet att ökad jämställdhet är avgörande för att kvinnor skall kunna kontrollera sin reproduktiva förmåga. Tillgång till information och god sexuell och reproduktiv hälsovård är av utomordentligt stor betydelse. Genom att satsa på bättre tillgång till skolundervisning för flickor och unga kvinnor och tillgång till god reproduktiv hälsovård kan barn- och mödradödligheten minska, antalet barn bli färre och barnen friskare, vilket bidrar till en hållbar samhällsutveckling. Sverige bör i sitt nationella och internationella biståndsarbete uppmärksamma kvinnornas och barnens situation och behovet av fortsatt bistånd till genomförandet och skyddet av barns och kvinnors rättigheter.

Utskottet menar att rätten till delaktighet, inflytande och jämlika villkor för personer med funktionshinder, såväl kvinnor som män, sedan länge är en viktig fråga i det svenska utvecklingssamarbetet. Sverige initierade och deltog mycket aktivt i utarbetandet av FN:s standardregler på handikappområdet, vilka i dag utgör ett praktiskt verktyg för genomförandet av FN:s och medlemsstaternas handikappprogram. Inom FN har en särskild rapportör för handikappfrågor utsetts, Bengt Lindqvist (Sverige), vars uppgift är att övervaka genomförandet av standardreglerna i det internationella utvecklingssamarbetet.

Utskottet menar att de funktionshindrades situation har uppmärksammats i det svenska utvecklingssamarbetet. Mycket återstår dock att göra, inte minst vad gäller funktionshindrade kvinnors situation. Genom Sida pågår många viktiga aktiviteter för att förbättra livsvillkoren och delaktigheten för personer med funktionshinder. Sida har som övergripande mål att handikappaspekter skall beaktas och integreras i relevant biståndsplanering och utvecklingssamarbete och därmed bidra till att förverkliga de rättigheter som bl.a. fastställs i FN:s standardregler.

En nordisk konferens på temat personer med funktionshinder i utvecklingssamarbetet arrangeras i Köpenhamn i november 2000. Konferensen är resultatet av ett samarbete mellan de nordiska utrikesdepartementen och handikapporganisationerna i de nordiska länderna. Syftet är att få till stånd ett erfarenhetsutbyte som resulterar i identifieringen av viktiga principer och metoder för att bättre beakta situationen för funktionshindrade inom utvecklingssamarbetet. Inför konferensen har bl.a. en rapport om kvinnor och barn med funktionshinder tagits fram.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet motion U211 (v) yrkande 2 besvarad.

Utskottet konstaterar att Sverige konsekvent under många år har uppmärksammat kvinnors villkor i internationellt utvecklingssamarbete.

Detta internationella arbete har starka rötter i de erfarenheter som gjorts och görs i Sverige på olika nivåer, t.ex. inom politiska partier, enskilda organisationer, på olika myndigheter och i forskarvärlden. Svenskt kunnande vad gäller könsuppdelad statistik är t.ex. världsledande och ger SCB möjlighet att sälja tjänster över hela jorden. Sverige har också stort kunnande när det gäller insatser för att minska våld mot kvinnor och synliggöra kvinnors och mäns olika roller i ekonomiska sammanhang, såsom gjordes i bl.a. kvinnomaktutredningen i slutet av 1990-talet.

Utrikesdepartementet har sedan flera år haft ett särskilt anslag för att möjliggöra stöd till metodutveckling för internationellt jämställdhetsarbete, främst via stöd till internationella organisationer, men också i form av anordnande av seminarier i Sverige.

Detta kunnande finns samlat på ett stort antal institutioner i Sverige och utnyttjas effektivt i det internationella biståndsarbetet. Utskottet menar att det

för närvarande inte finns skäl att skapa ett institut med den föreslagna inriktningen.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion U211 (v) yrkande 3.

Utskottet delar motionärens åsikt att ökad jämställdhet är avgörande för att kvinnor skall kunna kontrollera sin reproduktiva förmåga. Tillgång till information och god sexuell och reproduktiv hälsovård är av utomordentligt stor betydelse. Genom att satsa på bättre tillgång till skolundervisning för flickor och unga kvinnor och god reproduktiv hälsovård kan barn- och mödradödligheten minska, antalet barn bli färre och barnen friskare, vilket bidrar till en hållbar samhällsutveckling. Sverige bör även fortsättningsvis i sitt nationella och internationella biståndsarbete uppmärksamma kvinnornas och barnens situation och behovet av fortsatt bistånd till genomförandet och skyddet av barns och kvinnors rättigheter.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U213 (c) yrkande 6 besvarad.

Utvärderingsverksamheten vid Sida

Propositionen (avsnitt 3.6. s. 57)

Det bilaterala utvecklingssamarbetet utvärderas inom Sida, dels av Sekretariatet för utvärdering och intern revision (UTV) som är direkt underställt Sidas styrelse, dels av olika avdelningar och av de integrerade ambassaderna. Från och med 1999 har Sida infört systematiska ställningstaganden till utvärderingar och revisionsinsatser, s.k. *management response*. Ett antal studier har genomförts:

Effekterna av programstöd

Sekretariatet för utvärdering och intern revision har slutfört en utvärdering av svenskt programbistånd. Studiens syfte var att granska programstödet effekter avseende tillväxt och inkomstfördelning, policydialog samt genomförande av politiska och ekonomiska reformer. Studien konstaterar att möjligheten för givare att påverka genom formell konditionalitet är begränsad. I stället är det oftast de inhemska prioriteringarna som är avgörande för utfallet av politiska och ekonomiska reformer.

Utvärdering av forskningssamarbetet mellan Sverige och Uruguay

Under perioden 1986–1995 gavs stöd till samarbete mellan forskningsinstitutioner i Sverige och Uruguay genom SAREC. Ett tiotal forskningsprojekt inom medicin, jordbruk, teknologi och ekonomi fick ett sammanlagt stöd om ca 45 miljoner kronor.

Utvärderingen konstaterar att värdefulla forskningsresultat åstadkommit inom flera projekt och att projekten som regel haft betydande effekter för uppbyggnaden av forskningskapacitet i Uruguay.

Utvärdering om krediter och miljö

Hösten 1997 inledde UTV en utvärdering av hur miljöaspekter beaktas i Sidas kreditfinansierade projekt. Studien visar att miljömedvetandet och

miljökunnandet under de senaste åren ökat markant. Studien visar att det inte klart framgår hur Sida har hanterat den miljöinformation som samlats in och konstaterar att den insamlade miljöinformationen sällan följs upp under genomförandefasen.

Studie avseende effekterna av utvärdering av enskilda organisationer

1994 genomförde SIDA en omfattande utvärdering av utvecklingssamarbetet genom svenska enskilda organisationer, den s.k. Proxyutvärderingen (Development by Proxy – An evaluation of the development impact of government support to Swedish NGO:s). Ett av de huvudsakliga resultaten var att de flesta av de enskilda organisationerna lyckades bra med att uppnå mål på projektnivå men att resultaten vad gäller långsiktig utveckling var mindre goda.

Studier av utvärderingsinstrumentet

Två studier om utvärderingsinstrumentet har genomförts. Dessa fann att utvärderingarna som initierades av Sida ofta saknade ett genomtänkt och tydligt syfte överenskommet med berörda intressenter. Studien är särskilt kritisk beträffande distributionen av utvärderingsrapporter, som normalt sänds till en begränsad krets, i huvudsak inom Sida.

Övriga utvärderingar

Utöver ovan beskrivna utvärderingar har Sidans avdelningar genomfört 32 utvärderingar under 1999. Flertalet av dessa är projektnära och utgör i första hand ett lärande för överväganden om fortsatt stöd eller för bedömningar om förändringar i ansats och genomförande. För 1999 kan konstateras att utvärderingar i det traditionella landrambiståndet är klart underrepresenterade och att flera av de största samarbetsländerna inte uppvisar någon utvärdering under året.

Redovisningen visar att såväl det övergripande fattigdomsmålet som de sex biståndsmålen spelar en framskjuten roll i utformningen av bilaterala insatser liksom i Sveriges agerande i det multilaterala samarbetet. En betydande metodutveckling har skett för att integrera aspekter som rör flera mål i projekt och program och stärka effekterna vad gäller fattigdomsminskning genom ett bredare angreppssätt.

Motionen

I motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 23 konstaterar Kristdemokraterna det beklagliga i att det oberoende sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska utvecklingsbiståndet (SAU) som instiftades under fyrtipartiregeringen, lagts ned. Detta har fått till följd att Sida återigen utvärderar denna del av sin egen verksamhet. Riksdagens revisorer riktar i sin granskning av utvecklingssamarbetet (1998/99:RR2) allvarlig kritik mot olika delar av styrningen, genomförandet, samordningen och uppföljningen av biståndet. Kristdemokraterna menar att det finns behov av ytterligare en utvärderingsnivå för att, med hjälp av oberoende beslutsunderlag, bedöma och redovisa resultat av utvecklingssamarbetet. Vidare, i yrkande 24, understryks vikten av att de utvärderingar som har genomförts följs upp till nästa implementeringsfas. I

nuläget görs det en mängd bra och viktiga utvärderingar, med goda förslag till förbättringar. Kristdemokraterna menar att man bör se över hur befintliga utvärderingars rekommendationer återförs in i arbetet.

Utskottets överväganden

I och med bildandet av det nya Sida förstärktes utvärderingskapaciteten genom skapandet av ett sekretariat för utvärdering och intern revision (UTV). Detta sekretariat har en självständig ställning och är direkt underställt Sidas styrelse. Utskottet menar att UTV är väsentligt som ett instrument för styrelsen i dess ledning av verksamheten, för att förse utomstående intressenter, främst regeringen, med information. Enligt utskottets bedömning är det väsentligt att Sida besitter egen kvalificerad utvärderingskapacitet. Utskottet noterar i sammanhanget att större delen av den utvärdering som bedrivs inom Sida genomförs av externa, fristående utvärderare.

Expertgruppen för utvecklingsfrågor (EGDI) har till uppgift att ta fram oberoende studier med hög akademisk standard av utvecklings- och biståndsfrågor, är ett organ inom Regeringskansliet och har sin sekretariatsfunktion placerad inom UD. Expertgruppen ingår i kommittéväsendet (UD 1995:E) och tillkallades enligt regeringens bemyndigande den 7 september 1995 i syfte att bidra till en ökad förståelse för utvecklingsfrågor i ett globalt sammanhang och att öka förutsättningarna för att effekterna av utvecklingssamarbetet skall få önskat genomslag. Verksamheten leds inte av regeringen utan av en styrelse, vilken till inemot hälften består av utländska experter samt i övrigt av representanter för UD och Sida. Syftet med verksamheten är att resultaten skall kunna användas för att effektivisera det svenska utvecklingssamarbetet. EGDI har en policyskapande uppgift och tar initiativ till studier om utvecklingssamarbetet i stort.

I betänkande 1999/2000:UU2 gav riksdagen regeringen i uppdrag att se över formerna för hur den utvärderingsverksamhet som finns utanför biståndsförvaltningen kan stärkas och bl.a. också beakta de intressen som finns utanför myndigheterna. Riksdagen menade att översynen bör fokuseras på möjligheten att stärka EGDI:s utvärderande funktion.

Oberoende utvärderingar görs också kontinuerligt av olika internationella organisationer. Exempel på dessa är DAC (landexaminationer och s.k. best practices) samt Världsbanken.

Vid en bedömning av revisorernas förslag om en översyn av formerna för en stärkt utvärderingsfunktion menade utskottet att såväl ekonomiska som organisatoriska överväganden måste göras. När det gäller organisatorisk inplacering får utskottet inledningsvis konstatera att den förebild som motionsvis nämns, nämligen Sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska utvecklingsbiståndet (SAU), inte fått internationell efterföljd utan att andra modeller valts för biståndsutvärdering. Ett skäl till detta kan vara att små enheter utanför de normala strukturerna riskerar att få bristande genomslag och gehör. EGDI har redan i dag ett antal fördelar som förtjänar att beaktas. Härvid kan bl.a. nämnas att modellen med en självständig styrelse som uppdragsgivare ger en fristående och oberoende ställning samtidigt som placeringen av EGDI:s sekretariat i Utrikesdepartementet ger närhet till

linjeorganisationen på tjänstemannanivå och motverkar en möjlig marginalisering. Det stora inslaget i styrelsen av internationella forskare förstärker EGD:s integritet samt borgar för stora kontaktytor och öppenhet för internationella impulser.

Sida har under 1999 genomfört en studie om användbarheten av utvärderingar. Slutsatsen av denna studie är bl.a. att Sida beslutat att alla utvärderingar skall dokumenteras i en verksamhetsplan för att återföra vunna erfarenheter till de operationella enheterna på Sida liksom till ambassaderna i de berörda länderna.

Med hänvisning till vad som ovan anförts och med avstyrkande av motion U216 (kd) yrkande 23 anser utskottet motion U216 (kd) yrkande 24 besvarad.

Budgetförslag

Propositionen (avsnitt 3.8 s. 60)

Anslaget 8:1 Biståndsverksamhet består av tre anslagsposter: Multilateralt utvecklingssamarbete, Bilateralt utvecklingssamarbete och Övrigt.

Utfall på anslaget 1999 var 11 166 miljoner kronor, vilket var 434 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Anslagsutnyttjandet utöver budget förklaras av att reservationer från tidigare år tagits i anspråk. Biståndet hade en utgiftsbegränsning 1999 vilken beräknas ha inneburit senareläggningar av bidrag och planerade projekt m.m. på ca 2,9 miljarder kronor. Även för åren 2000–2002 kommer utgiftsbegränsningar att påverka utvecklingssamarbetet, dessa beräknas till ca 1,7 miljarder kronor utöver tilldelade medel för vardera åren 2000 och 2001 respektive ca 1,6 miljarder kronor för 2002.

Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	11 165 541	Reservat- ion	5 229 344
2000	Anslag	12 060 304	Utgifts- prognos	13 666 000
2001	Förslag	13 603 884		
2002	Beräknat	14 477 531		
2003	Beräknat	16 782 002		

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Propositionen (s. 62)

Utrikesutskottet har i betänkande (1999/2000:UU2) givit regeringen till känna att en översyn av det nuvarande systemet med bemyndiganden inom biståndet bör göras. I översynen bör också formerna för förbättrad information till riksdagen om dessa frågor studeras. En översyn av systemet med bemyndiganden har inletts.

För det multilaterala utvecklingssamarbetet beräknas nya förpliktelser ingås år 2001 till ett belopp om 2 850 miljoner kronor. Det rör sig framför allt om en förutsedd ny påfyllnad av den internationella utvecklingsfonden (IDA) till vilket kommer en påfyllnad av den asiatiska utvecklingsfonden. De multilaterala förpliktelserna vid utgången av 2001 beräknas uppgå till 8 511 miljoner kronor. Knappt 60 % av dessa utgörs av utfästelser till IDA. Andra stora förpliktelser vid utgången av 2001 är utfästelser till Nordiska utvecklingsfonden och Afrikanska utvecklingsfonden. Någon särskild buffert för t.ex. växelkursförändringar begärs inte för den multilaterala bemyndiganderamen då sådant ryms inom den totala bemyndiganderamen.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser inom det multilaterala utvecklingssamarbetet

Miljoner kronor

	1999 utfall	2000 pro- gnos	2001 beräk- nat	2002 beräk- nat	2003– be- räknat
Utestående förpliktelser vid årets början	5 728	7 865	7 608	–	–
Nya förpliktelser	3 564	1 400	2 850	–	–
Infriade förpliktelser*	1 427	1 657	1 947	1 735	6 776
Utestående förpliktelser vid årets slut	7 865	7 608	8 511	–	–
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	7 865	7 608	8 511	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser

Inom det bilaterala utvecklingssamarbetet används för närvarande multiplikatorer för beräkning av bemyndiganderamen. Riksdagen har bemyndigat regeringen att ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda, utestående utfästelser motsvarar högst fem gånger landramen på årsbasis för det landramsfinansierade samarbetet med programländer för vilka regeringen fastställt landstrategier eller motsvarande. För övriga landprogram och andra verksamheter får utfästelseramen uppgå till högst tre gånger 2001 års medelstillsdelning. Den totala bilaterala bemyndiganderamen i enlighet med ovanstående beräkningssätt skulle uppgå till 30 315 miljoner kronor för 2001. Regeringen bedömer dock att en bilateral ram om 20 000 miljoner kronor ger bibehållen flexibilitet för de enskilda posterna.

Inför budgetpropositionen år 2002 bedömer regeringen att multiplikatorerna kan avskaffas och att bemyndiganderamen kan baseras på de faktiska förpliktelser som beräknas ingås.

Miljoner kronor

	1999 utfall	2000 prognos	2001 beräk- nat	2002 beräk- nat	2003 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	6 181	8 070	8 770	–	–
Nya förpliktelser	9 530	10 200	10 075	–	–
Infriade förpliktelser*	7 641	9 500	10 075	6 490	2 280
Utestående förpliktelser vid årets slut	8 070	8 770	8 770	–	–
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	24 083	27 690	20 000	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser

Sammanlagt för anslaget 8:1 Biståndsverksamhet, multi- och bilateralt utvecklingsamarbete, uppgår således den föreslagna bemyndiganderamen till 28 511 miljoner kronor.

Utskottets överväganden

Regeringen begär i *yrkande 2* bemyndigande att göra utfästelser och åtaganden under anslag 8.1 Biståndsverksamhet uppgående till 28 511 miljoner kronor, inklusive redan ingångna förpliktelser.

För det multilaterala utvecklingsamarbetet begärs bemyndigande att få ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda utfästelser uppgår till 8 511 miljoner kronor.

Vidare föreslås vad gäller det bilaterala utvecklingsamarbetet bemyndigande för regeringen att göra utfästelser och åtaganden motsvarande högst 20 000 miljoner kronor. Beräkningsgrunden är att förpliktelserna tillsammans med sådana som tidigare gjorts får uppgå till högst fem gånger landramen för det landfinansierade samarbetet med länder för vilka regeringen fastställt landstrategier eller motsvarande. För övriga landprogram och andra verksamheter får utfästelseramen uppgå till högst tre gånger medelstillelningen för år 2000.

Utskottet noterar att en redovisning av bemyndiganderamen för ekonomiska förpliktelser görs i propositionen. Sammanställningen ger en överblick över förpliktelser och begärda bemyndiganden. Ett bemyndigande kan betyda att anslag så småningom måste anvisas. Utskottet vill framhålla att beslut om omfattningen av och ändamålet med ett bemyndigande således bör prövas lika noga som anslagsbeslut. Inför ställningstagande om bemyndiganden inom biståndet har därför utskottet i princip samma behov av information om beräkningsgrunderna som det har vid ställningstagande till regeringens anslagsförslag.

Utskottet noterar att regeringen i propositionen aviserar en översyn av bemyndigandefrågorna.

Utskottet anser att riksdagen bör lämna bemyndigande för de utfästelser och åtaganden som förordas av regeringen. Propositionens yrkande 2 tillstyrks därmed.

2000/01:UU2

Biståndsförvaltning

Propositionen (avsnitt 3.8.2 s. 64)

I *Sidas* budgetunderlag för 2001 visar myndigheten på olika sätt hur biståndet har utökats och fördjupats. Sida bedömer att denna trend kommer att fortsätta åren framöver. Biståndsvolymen kommer också fortsatt att öka. Det utökade biståndet är konsekvenser av regeringens prioriteringar avseende dels nya länder, dels ökade och fördjupade ambitioner inom områden som t.ex. demokrati och mänskliga rättigheter samt handel.

Anslagsutveckling – Sida

Tusental kronor

1999	Utfall	449 236 ¹	Anslags- sparande	43 000
2000	Anslag	415 844	Utgifts- prognos	456 000
2001	Förslag	451 213		
2002	Beräknat	480 856 ²		
2003	Beräknat	491 273 ³		

¹ Avser utfall på A2.1 (1999) Biståndsförvaltning

² Motsvarar 471 213 i 2001 års prisnivå

³ Motsvarar 471 213 i 2001 års prisnivå

De treåriga samarbetsavtalen med Danmark, Finland och Norge förnyades fr.o.m. 1999 och därmed höjdes också de nordiska anslagen till *Nordiska Afrikainstitutet (NAI)*. De höjda anslagen underlättar för NAI att genomföra de åtgärder som program- och forskningsrådet rekommenderat, dvs. ett utökad gästforskarprogram och en ökad satsning på s.k. policyrelaterade aktiviteter.

Omvärldens intresse för forskningen som NAI bedriver ökar stadigt, vilket märks genom att nordiska biståndsmyndigheter i ökande utsträckning söker samarbete med institutets forskare på olika områden och genom att antalet ansökningar om att få publikationer utgivna genom NAI ökar.

1999	Utfall	9 922	¹ Anslags- sparande	2 563
2000	Anslag	10 761	Utgiftspro- gnos	13 000
2001	Förslag	10 914		
2002	Beräknat	11 135	²	
2003	Beräknat	11 374	³	

¹ Avser utfall på A2.2 (1999) Biståndsförvaltning

² Motsvarar 10 914 i 2001 års prinsnivå

³ Motsvarar 10 914 i 2001 års prinsnivå

Motionerna

Centerpartiet kräver i motion 2000/01:U201 (c) att ett blivande fredscentrum med tillhörande myndighet placeras i anslutning till Sidas verksamhet i Ådalen.

Kristdemokraterna anser i motion 2000/01:U217 (kd) yrkande 3 att det nationellt, inom den svenska utrikespolitiken och utrikesförvaltningen, finns behov av ökad politisk och organisatorisk samordning. Inom den svenska handels-, miljö- och biståndspolitiken måste en bättre samordning ske. En översyn bör göras för att se om myndigheter som Sida, Kommerskollegium m.fl. kan samarbeta eller slås ihop i en gemensam myndighet för global utveckling.

I motion 2000/01:U304 (m) yrkande 1 kräver motionärerna att Sverige bör avveckla sitt bilaterala bistånd och att Sida bör läggas ned (yrkande 2). Härigenom inbesparas 450 miljoner kronor i administrationskostnader som i stället kan användas till multinationellt bistånd.

I motion 2000/01:U410 (kd) föreslår Kristdemokraterna ökad samordning i reformerna av Sveriges krishanteringsförmåga. Motionärerna föreslår inrättandet av ett internationellt fredscentrum i Sverige för en effektivare samordning av såväl insatser som förberedelser inför olika internationella hjälpinsatser.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att internationell fredsfrämjande verksamhet blir en allt viktigare del i svensk utrikespolitik. Vad gäller inrättandet av ett internationellt fredscentrum i Sverige kan utskottet konstatera att regeringen i augusti 2000 tagit emot utredningen Att verka för fred – ett gemensamt fredscentrum i Sverige (SOU 2000:74).

Utskottet konstaterar att utredningen nu har remitterats till myndigheter och organisationer verksamma inom området internationell fredsfrämjande verk-

samhet och regeringen skall efter remissbehandlingen ta ställning till utredningens förslag och då även lokaliseringen av ett eventuellt fredscentrum.

Med vad som ovan anförts och med avslag på motion U201 (c) anses motion U410 (kd) besvarade.

Utskottet anser att en sammanslagning av de svenska myndigheter som har ansvaret för bistånd och biståndsförvaltning inte är rationell eller önskvärd.

Med detta avstyrker utskottet motion U217 (kd) yrkande 3.

Utskottet konstaterar att Sveriges bistånd kanaliseras till ungefär två tredjedelar i form av bilateralt bistånd. Detta bygger på ett nära samarbete mellan det svenska samhället, staten och kommuner, enskilda organisationer universitet och högskolor, näringsliv och dess motparter i olika u-länder. Att lägga ner Sida och omdirigera resurserna till multilaterala organisationer främst FN skulle få långtgående konsekvenser för detta samarbete, som i sig utgör basen för Sveriges biståndsenkätning.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion U304 (m) yrkandena 1 och 2.

Politikområdet Samarbete med Central- och Östeuropa

Propositionen (avsnitt 4 s. 67–81)

Politikområdet Samarbete med Central- och Östeuropa består av utvecklingsamarbete med Central- och Östeuropa, som främst bedrivs genom Sida och Svenska institutet, samt avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier.

Målen för samarbetet med Central- och Östeuropa är för treårsperioden 1999–2001:

- att främja en säkerhetsgemenskap,
- att fördjupa demokratins kultur,
- att stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling,
- att stödja en miljömässigt hållbar utveckling.

Allt utvecklingsamarbete skall präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

Relationen till länderna i Central- och Östeuropa är en högt prioriterad fråga för regeringen och samarbetet med dessa länder är ett viktigt instrument både för att främja utvecklingen i länderna och för relationerna med Sverige. Att verka för en utvidgning av EU, fördjupade relationer till Ryssland och Ukraina, för vilka EU har antagit särskilda samarbetsstrategier, demokratiseringen av Vitryssland samt ett intensifierat Östersjösamarbete är centrala element i regeringens politik. Landstrategier för samarbetet med de prioriterade länderna under perioden 1999–2001 har beslutats av regeringen år 1999.

Regeringen kommer i vårpropositionen år 2001 att lämna förslag på inriktning av samarbetet efter 2001.

2000/01:UU2

Samarbetets huvudområden

Att främja en säkerhetsgemenskap

Samarbetet är i första hand inriktat på insatser i Estland, Lettland och Litauen men omfattar även vissa projekt i Ryssland, Ukraina och Polen. Samarbetet med Ryssland, inklusive Kaliningrad är under utveckling.

Insatserna avser stöd till:

- säkerhetspolitisk kompetens,
- demokratiskt totalförsvaret,
- fredsfrämjande insatser,
- gränsbevakning, stärkt yttre gränskontroll och tullsamarbete,
- kampen mot internationell och organiserad brottslighet,
- asyl- och migrationspolitisk kompetens,
- beredskap mot olyckor och katastrofer,
- icke-spridning och förstöring av massförstörelsevapen,
- motverka skadliga miljöeffekter av militär verksamhet.

Att fördjupa demokratins kultur

Den demokratiska processen i Central- och Östeuropa fortsätter med vissa undantag att utvecklas positivt. Den formella grunden för demokrati är i huvudsak lagd. I allmänhet finns en önskan att utveckla och stärka demokratin samt att leva upp till de åtaganden som anslutning till internationella konventioner om mänskliga rättigheter innebär.

Att stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling

Insatserna syftar till att stödja en ekonomisk omvandling som är socialt hållbar. Samarbetsländerna har på kort tid övergått från planekonomi till marknadsekonomi. Omfattande strukturomvandlingar har inletts. En rad utmaningar kvarstår nu för att befästa den ekonomiska strukturförändringen, främja ett gott företagsklimat med allmän rättssäkerhet, utveckla effektiva institutioner och förutsägbara regler och säkerställa en god social nivå och skydd för de svaga grupperna i samhället.

Att stödja en miljömässigt hållbar utveckling

Miljöområdet har prioriterats av regeringen för det fortsatta arbetet med den nordliga dimensionen. Viktiga utgångspunkter för det svenska miljöstödet är Åtgärdsprogrammet för Östersjön och Agenda 21 för Östersjöområdet – Baltic 21. För kandidatländerna skall det svenska stödet inriktas på de krav som ställs inför dessa länders kommande EU-medlemskap.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa har också till uppgift att underlätta genomförandet av handlingsplanen från FN:s kvinno-konferens i Peking och därigenom se till att kvinnor och män i samarbetsländerna får samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Vid planering av alla typer av insatser skall hänsyn tas till hur dessa påverkar kvinnor respektive män ur ett jämställdhetsperspektiv.

Samarbetsländerna

De prioriterade länderna i utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa är Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina. I Ryssland skall de nordvästra regionerna inklusive Kaliningrad prioriteras, även om insatser även förekommer i andra regioner och på federal nivå. Särskild beredskap finns att intensivifiera samarbetet med Vitryssland när de politiska förutsättningarna för detta föreligger. Huvuddelen av det bilaterala utvecklingssamarbetet sker med de prioriterade länderna. Insatser kan även förekomma i övriga länder men i mycket begränsad omfattning.

Estland

Estland har drivit reformprocessen målmedvetet och i snabb takt och är nu ett av de länder i Central- och Östeuropa som nått längst i sin ekonomiska omvandling. Den estniska ekonomin har visat en stadig tillväxt på i snitt över 4 % sedan 1995. EU-medlemskap och medlemskap i Nato är högt prioriterat på den utrikespolitiska dagordningen. Estland påbörjade förhandlingarna om EU-medlemskap i den första vågen av länder 1998 och blev medlem i WTO 1999.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Estland inleddes 1990. Under 1999 fattades beslut om insatser för drygt 26 miljoner kronor, vilket är en minskning med 20 miljoner kronor jämfört med 1998. Stöd för Estlands EU-integration är det övergripande syftet med insatserna.

Lettland

Lettland har gjort stora framsteg i sin ekonomiska omvandlingsprocess och har i flera år sett en stark tillväxt i ekonomin. Integrationen med EU är ett högt prioriterat mål. Medlemskap i EU och i Nato utgör de främsta utrikespolitiska prioriteringarna. I december 1999 inbjöds landet att starta förhandlingar om EU-medlemskap. Lettland blev medlem i WTO i februari 1999.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Lettland inleddes 1990. Under 1999 beslutades om insatser på ca 60 miljoner kronor, vilket är en minskning med 18 miljoner kronor jämfört med 1998. Det övergripande syftet med insatserna är att stödja Lettlands integration i EU.

Litauen har gjort stora framsteg i omvandlingsprocessen. Privatiseringen är långt framskriden. Medlemskap i EU och Nato utgör de högsta prioriteringarna i Litauens utrikespolitik och landet inbjöds i december 1999 att inleda förhandlingar om EU-medlemskap. Litauen har ännu inte blivit medlem i WTO, men förväntas kunna bli det inom kort.

Litauen är det land i Central- och Östeuropa som fått den näst största andelen av svenskt stöd. Sedan det tog sin början 1990 till och med 1999 uppgår det till drygt 800 miljoner kronor. Stödet domineras av insatser för att förbättra säkerheten vid kärnkraftverket Ignalina. Under 1999 beslutades om insatser uppgående till ca 34 miljoner kronor, vilket är en minskning med 4 miljoner kronor jämfört med 1998.

Polen

Polen är en av de övergångsekonomier som nått längst i sin omvandlingsprocess. Tillväxten har varit stabil på en hög nivå under åtta år. Landet har kommit långt i sin EU-anpassning även om utmaningar fortfarande kvarstår. Omfattande reformer har genomförts av pensionssystemet samt hälso- och sjukvård. Genomgripande förändringar av den regionala administrationen har gjorts. Omstrukturering av den tunga industrin (kol och stål) och jordbruket återstår dock. Omfattande insatser krävs för att åstadkomma en förbättrad miljösituation.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Polen har i hög grad fokuserat på insatser på miljöområdet. Insatser för att utveckla offentlig förvaltning har dock kommit alltmer i fokus under senare år. Utvecklingssamarbetet med Polen fasas nu emellertid gradvis ut för att övergå i reguljärt grannlandssamarbete. Insatser för att stödja EU-integrationen skall fortgå tills landet blivit medlem i EU. Under 1999 beslutades om insatser på ca 63 miljoner kronor, vilket är en ökning med 7 miljoner kronor jämfört med 1998.

Ryssland

Huvuddelen av det svenska utvecklingssamarbetet med Ryssland sker på regional och lokal nivå, framför allt i nordvästra Ryssland. Insatser sker även i andra regioner och på federal nivå. Ett viktigt syfte är att knyta Ryssland närmare till övriga Europa och underlätta Rysslands deltagande i europeiska och regionala samarbetsstrukturer. Under 1999 fattades beslut om insatser om drygt 337 miljoner kronor, vilket är en ökning med 108 miljoner kronor jämfört med 1998.

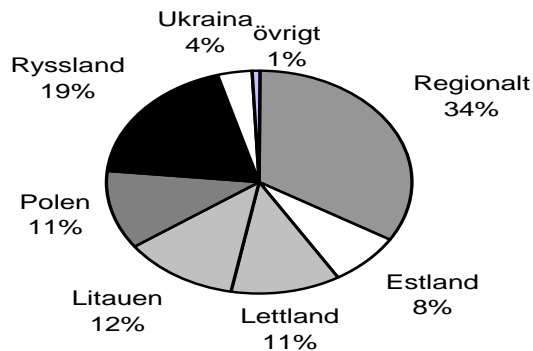
Ukraina

Ukraina hör sedan 1999 till de prioriterade samarbetsländerna för det svenska utvecklingssamarbetet. Beslut om insatser för ca 66 miljoner kronor fattades under 1999, vilket är en minskning med 10 miljoner kronor jämfört med 1998. Insatser har gjorts avseende fastighetsregister, statistik, kommu-

nalt självstyre och utbildning av socialarbetare samt inom miljöområdet. Stödet skall även fortsättningsvis inriktas på kunskapsöverföring och institutionsutveckling.

2000/01:UU2

Diagram 1. Stödet 1989–99 fördelat på länder

Regionalt samarbete

Östersjösamarbetet har konsoliderats och en enhetlig paraplystruktur för det mellanstatliga samarbetet har etablerats under året inom ramen för Östersjöstaternas råd. En ny energifunktion har lokaliserats till det internationella sekretariatet i Stockholm. Vid regeringschefernas möte i Kolding lades grunden för ett regionalt samarbete på IT-området och för att bekämpa smittsamma sjukdomar.

Barentssamarbetet konkretiseras och inriktas mer på lokalt förankrade initiativ. Prioritet ges åt arbete för att förbättra förutsättningarna för näringslivs-satsningar och lokal utveckling. Andra sektorer som berörs är energibesparing och energieffektivisering, samarbete mellan regionens tullmyndigheter och skogssamarbete.

Inom det *arktiska samarbetet* genomförs avancerad klimatforskning och omfattande studier med kartläggning av andra miljöförändringar. Under det amerikanska ordförandeskapet har arbete inletts för att utforma en gemensam syn på hållbar utveckling i de arktiska områdena.

EU:s Interreg-program spelar en viktig roll genom att stödja gränsöverskridande. Svenska aktörer kan delta i ett flertal mindre Interreg-program i närområdet.

Det EU-relaterade utvecklingssamarbetet

Sverige verkar aktivt för att underlätta anpassningsprocessen i de tio EU-kandidatländerna Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ungern, Tjeckien, Slovakien, Rumänien, Bulgarien och Slovenien. Detta är en viktig del av den

svenska utvidgningspolitiken. I enlighet med regeringens proposition 1997/98:70 utgörs en stor del av utvecklingsarbetet med Estland, Lettland, Litauen och Polen följaktligen av kunskapsöverföring och institutionsuppbyggnad med relevans för ländernas framtida medlemskap i EU. Ett särskilt svenskt program för EU-integrationsstöd till samtliga kandidatländer hanteras av Utrikesdepartementet. Hittills har 19 miljoner kronor anslagits till detta stödprogram.

Andra insatser inom politikområdet

Viktiga insatser görs också i de länder i Central- och Östeuropa som enligt OECD:s biståndsorgan, DAC, klassificeras som utvecklingsländer. Det rör sig om områden i f.d. Sovjetunionen (Moldavien, Kaukasus och Centralasien) och f.d. Jugoslavien samt Albanien. Dessa insatser finansieras inom utgiftsområde 7, politikområde Internationellt utvecklingsarbete och behandlas där.

För att främja tillväxt och sysselsättning i Sverige genom näringslivsinriktade insatser i Östersjöregionen har tidigare en miljard kronor avsatts i den så kallade Östersjömiljarden. Ytterligare en miljard kronor har beslutats av riksdagen för femårsperioden 1999–2003. Medlen skall användas för näringslivssatsningar och omfatta stöd till såväl företagsetableringar som projektexport och marknadssatsningar samt stöd till angelägna miljö- och energisatsningar. Insatserna, som samordnas med och kompletterar utvecklingsarbetet med Östersjöländerna, finansieras inom politikområde Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande och behandlas under utgiftsområde 24.

Anslagsöversikt för Samarbetet med Central- och Östeuropa *Tusental kronor*

		Anvisat 2000	Beräknat 2001
9:1	Samarbete med Central- och Östeuropa		
9:1.1	Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida	531 000	610 000
9:1.2	Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet	54 000	54 000
9:1.3	Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet	4 636	4 636
9:1.4	Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa	135 364	196 364
Summa anslag 9:1		725 000	865 000
9:2	Avsättning för förlustrisiker vad avser garantier		

	25 000	35 000
Summa anslag B	750 000	900 000

Ett program för samarbetet med Central- och Östeuropa har beslutats av riksdagen för perioden 1999–2001 som totalt omfattar 2 400 miljoner kronor. Anslaget 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa omfattar anslagsposterna Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida, Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet, Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet samt Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa.

Eftersom samarbetet med Central- och Östeuropa är ett treårigt program som temporärt ingår i myndigheternas verksamhet belastas anslaget 9:1 med vissa förvaltningsutgifter. Utfallet 1999 var 29,5 miljoner kronor. Budgeten för 2000 är 36,2 miljoner kronor. För 2001 avses högst 44,8 miljoner kronor avdelas för förvaltningsutgifter. Av anslaget beräknar regeringen anslå 610 miljoner kronor till Sida, 54 miljoner till Svenska institutet, 4,6 miljoner kronor till Östekonomiska Institutet och 196,4 miljoner kronor till Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa.

Motionerna

I motion 2000/01:U404 (c) yrkande 25 konstateras att Rysslands starkt ned-satta konventionella militära förmåga bl.a. tycks ha kompenserats med en vidgad roll för kärnvapnen. Det är angeläget att finna civil eller militärt fredlig användning för den ryska militära kunskapen. Sverige skulle kunna gå i spetsen för att mobilisera internationella finansiella resurser till Ryssland, för att utveckla civila företag där kunnandet kunde nyttjas för t.ex. nedrustning och demobilisering av kärnvapen.

I motion 2000/01:U705 (fp) yrkande 2 konstaterar Folkpartiet att Kaliningrad hamnat i en utsatt och isolerad position. Kaliningrads strategiska ställning är viktig för utveckling av den säkerhetspolitiska stabiliteten i södra Östersjön. Motionärerna menar att det är viktigt att verka för en ekonomisk och demokratisk utveckling i enklaven Kaliningrad.

I motion 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 48 konstaterar Kristdemokraterna att Sverige bör sträva efter ett väl utbyggt internationellt idrottsutbyte för både ledare och aktiva på bredd och på elitnivå. Genom kulturella och idrottsliga kontakter kan förståelse och kunskap om andra folk och kulturer öka, till gagn för avspänning och samförstånd. Under 1998 avslutas ett Sida-samarbete med särskild tyngdpunkt på de baltiska staterna som handlar om att bygga upp och utveckla östeuropeiska idrottsrörelser. Motionärerna menar att detta arbete bör fortsätta och vidareutvecklas.

I motion *U404 (c) yrkande 25* menar motionärerna att Sverige bör gå i spetsen för att mobilisera finansiella resurser till Ryssland för att utveckla civila företag där kärnvapenkunnandet kan utnyttjas.

Utskottet konstaterar att det massiva programmet för forskning och framställning av massförstörelsevapen i det forna Sovjetunionen har lämnat ett arv efter sig bestående av bl.a. en enorm kunskapsbas hos de forskare och tekniker som var verksamma i programmen.

1992 togs initiativet till ett samarbete mellan de stater inom OSS som hade berörts av sovjetiska massförstörelsevapenprogram samt intresserade stater i väst. Samarbetet sker inom ramen för organisationen International Science & Technology Center (ISTC) som är baserad i Moskva. Syftet med samarbetet är att de f.d. vapenforskarna, som besitter avancerad expertis inom ett flertal vetenskapliga och tekniska områden, skall verka i samarbete med forskningsinstitut eller företag i väst inom projekt som har civil inriktning, t.ex. inom områdena miljö, energi eller forskning om vaccin.

Sverige var fram till 1997 en av parterna till ISTC och bidrog med sammanlagt ca 4 miljoner US dollar. Sedan 1997 ingår Sveriges finansiering i EU:s bidrag.

Utskottet menar att ISTC är en bra fungerande organisation som väl uppfyller sitt huvudsyfte och som ger andra positiva effekter för de medverkande parterna. Sverige avser att verka för ett fortsatt bidrag till ISTC från EU.

Med ovan anförda anses motion U 404 (c) yrkande 25 vara besvarad.

I motion *U705 (fp) yrkande 2* framhålls vikten av stöd till enklaven Kaliningrad.

Utskottet konstaterar att sedan Sovjetunionens upplösning är Kaliningrad en enklav, geografiskt avskild från övriga Ryssland. Kaliningrad har fortfarande en viktig militärstrategisk betydelse för Ryssland. Örlogsstaden Baltijsk i regionen är sålunda fortsatt hemmahamn för den ryska Östersjömarinen.

Beträffande de bilaterala svensk-ryska förbindelserna kan konstateras att ett relativt välutvecklat vänortssamarbete mellan södra Sverige och Kaliningrad har växt fram under senare år. Detta samarbete omfattar kontakter på såväl kommun- som regionnivå. Sverige bedriver också ett betydande utvecklings-samarbete i Kaliningrad, främst genom Sida men också genom Svenska institutet. Sida har sedan 1995 finansierat ett fyrtiotal projekt inom områden som förvaltningsreformer och miljöåtgärder. Det bedrivs även ett viktigt samarbete mellan Rikspolisstyrelsen och polismyndigheten i Kaliningrad.

Det regionala samarbetet som Sverige stöder syftar bland annat till att skapa förutsättningar för Kaliningrad att kunna inta en naturlig plats i det nätverk av regionala kontakter runt Östersjön som nu håller på att växa fram.

Med vad som ovan anförts anses motion U705 (fp) yrkande 2 vara besvarad.

I motion *Kr345 (kd) yrkande 48* argumenteras för svenskt bistånd till medverkan i östeuropeiska idrottsrörelser.

Utskottet konstaterar att folkrörelsers betydelse för att stärka demokratin på gräsrotsnivå är omvittnad. I de nya demokratierna i Östeuropa är det viktigt att enskilda organisationer ges uppmuntran att utvecklas. I detta sammanhang spelar idrotten en viktig roll. Sida har därför givit direkt stöd via Riksidrottsförbundet till verksamhet i Baltikum i syfte att bygga upp och stärka dessa länders idrottsrörelser. Sida bidrar också genom Forum Syd med stöd till idrottsorganisationer i tredje världen och i Östeuropa.

Med vad som ovan anförts anses motion *Kr345 (kd) yrkande 48* vara besvarad.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Budgetåret 2001 är det sista året i det treåriga programmet för Central- och Östeuropa. Regeringen bedömer dock att samarbetet kommer att fortsätta och preliminärt har 600 miljoner kronor beräknats för år 2002 och 900 miljoner kronor år 2003. För att verksamheten inte avsevärt skall påverkas negativt under år 2001 föreslås att bemyndigande ges att under 2001 göra ekonomiska åtaganden om högst 860 miljoner kronor för insatser i Central- och Östeuropa under åren 2002–2004.

Samarbetet med Central- och Östeuropa genom Sida

Regeringen bedömer att de insatser som görs via Sida är av stort värde för samarbetsländerna och att de bidrar till en utveckling mot normalt grannlandssamarbete. Regeringen beräknar att anslå 610 miljoner kronor till Sida för budgetåret 2001.

Samarbetet med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet

Svenska institutets insatser för en fördjupning av demokratins kultur i samarbetsländerna har varit ändamålsenlig. Regeringen beräknar därför anslå 54 miljoner kronor till Svenska institutets verksamhet i Central- och Östeuropa för budgetåret 2001.

Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet

Stiftelsen Östekonomiska Institutet bildades 1989 gemensamt av staten och näringslivet. Institutets syfte är att främja kunnandet i Sverige om de ekonomiska förhållandena i Östeuropa. Genom avtal åtar sig staten att lämna årliga bidrag till Östekonomiska Institutet. Under 1999 tecknades ett nytt femårigt avtal där staten förbinder sig att under perioden årligen lämna 4,6 miljoner kronor i bidrag. För budgetåret 2001 beräknas statens bidrag uppgå till 4,6 miljoner kronor.

I denna anslagspost ingår bl.a. medel för samarbete och stöd på det kärntekniska området, medel för multilateralt stöd samt medel för säkerhetsfrämjande insatser.

Utgifter för administrativa kostnader i utrikesförvaltningen täcks av medel från denna anslagspost. I anslagsposten ingår även medel till handelshögskolan i Riga och juristhögskolan i Riga.

Vad gäller säkerhetsfrämjande insatser skall regeringen framgent bereda och besluta om följande insatser i den mån de är av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk vikt:

- stöd till säkerhetspolitisk kompetens,
- fredsfrämjande insatser,
- demokratiskt totalförsvar,
- gränsbevakning,
- bekämpning av internationell och organiserad brottslighet,
- ickespridning och förstöring av massförstörelsevapen.

Regeringen beräknar att anslå 196,4 miljoner kronor till Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa för budgetåret 2001.

Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier

Länderna i Central- och Östeuropa har behov av finansiellt stöd för att påskynda reformprocessen. Detta kan bland annat avse betalningsbalansstöd eller exportkreditgarantier till vissa länder i Central- och Östeuropa. Medel avsätts för att täcka eventuella skadeförluster.

Sverige har under perioden 1991/92–1994/95 utfäst betalningsbalansstöd till elva länder. Vid utgången av år 2000 har fem länder återbetalat sina lån. Den totala utestående skulden till Sverige uppgår då till 1 295 miljoner kronor. För eventuella skadeförluster skall 10 %, i något fall 15 %, av den utestående skulden avsättas. Det sammanlagda behovet av avsättningar under år 2001 uppgår till 145 miljoner kronor. Hittills har 179 miljoner kronor avsatts för eventuella skadeförluster. Skillnaden på 34 miljoner kronor beror på återbetalda lån.

Exportkreditgarantiramen

Regeringen har inrättat en exportkreditgarantiram på 2,5 miljarder kronor för de baltiska länderna och Ryssland. Affärer med Kazakstan, Ukraina och Vitryssland har även inkluderats vid kredittider över ett år i samfinansiering med internationella finansieringsinstitutioner. Syftet med ramen är att bidra till att utveckla näringsliv och infrastruktur i berörda länder samt att bidra till ett varaktigt samarbete mellan de berörda länderna och svenska företag. Regeringen har sedan 1993 avsatt 431 miljoner kronor för eventuella skadeförluster vilket belopp belastat anslaget för utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa.

Budgetåret 1999 godkände riksdagen en höjning av ramen från 2,0 till 2,5 miljarder mot bakgrund av den utvärdering som genomfördes under år 1998. Med hänsyn till den ekonomiska krisen i Ryssland har dock denna höjda ram tills vidare inte ställts till EKN:s förfogande. För att förhindra skadeförluster bör en restriktiv hållning intas till utnyttjande av ramen på Ryssland till dess att den ekonomiska situationen har stabiliserats.

Med anledning av höjningen av ramen med 500 miljoner kronor skall en avsättning för skadeförluster ske med 100 miljoner kronor under en treårsperiod. För 1999 avsattes 6 miljoner kronor och för 2000 avsattes 25 miljoner kronor. På anslaget finns också 34 miljoner kronor som tidigare avsatts för finansiellt stöd. Regeringen föreslår att 35 miljoner kronor avsätts för budgetåret 2001. Därmed har de beräknade 100 miljoner kronorna avsatts. Av de hittills gjorda avsättningarna på 431 miljoner kronor har 37 miljoner kronor utbetalats till EKN för skadeförluster.

Regeringen föreslår att den bemyndigas ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier för exportkreditgivning för vissa länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 000 000 kr.

Motionerna

Sveriges samarbete med länderna i Central- och Östeuropa handlar, enligt Folkpartiet i motion 2000/01:U206 (*fp*) *yrkande 43*, inte om samma saker som samarbetet med länderna i tredje världen. Det viktigaste i samarbetet med länderna i Öst- och Centraleuropa är att de så fullständigt som möjligt kommer med i det demokratiska Europas olika institutioner och integreras i det normala ekonomiska utbytet mellan olika europeiska länder.

I motion 2000/01:U647 (*s*) konstateras att miljösituationen på Kolahalvön är katastrofal. Inget annat land i världen har så många kärnkraftsreaktorer samlade på så liten yta. Sverige ligger endast 40–50 mil från området. Sverige har beredskap mot olyckor och katastrofer, men oftast är de inte kända för allmänheten. I detta fall är det däremot mycket viktigt att invånarna som bor närmast området får information och kunskap om säkerhet vid en eventuell atomkraftolycka. I likhet med vad som gjorts i Norge föreslår motionärerna att en folder ges ut.

I motion 2000/01:U509 (*m*) *yrkande 8* framhåller Moderaterna att stödet till Central- och Östeuropa bör föras över till Utrikesdepartementet eftersom det är av annan karaktär än det bistånd som Sida hanterar. I *yrkande 9* föreslås att det svenska stödet måste fungera som ett komplement främst till det som kanaliseras via EU med inriktning på att stödja demokratins, rättsstatens och marknadsekonomin utveckling i kandidatländerna, samt ländernas förmåga att hantera EU:s gemensamma regelverk. I *yrkande 11* konstateras att problematiken kring hiv/aids i Ryssland och delar av Östeuropa är ett lika dolt som allvarligt problem. Orsakerna är till stora delar de samma som för TBC, fattigdom och brister i sjukvården. Svenskt östbistånd bör ha en tydlig inriktning på smittskyddsarbetet. Särskilt TBC- och hiv/aids-problematiken bör uppmärksammas.

I motion *U206 (fp) yrkande 43* framhålls vikten av att inlemma länderna i Öst- och Centraleuropa i det demokratiska Europa.

Utskottet konstaterar att det övergripande målet för det svenska bilaterala samarbetet med kandidatländerna är att stödja dessa länders integration i Europa. Det bilaterala stödet har samtidigt en viktig roll som komplement till EU-stödet. Detta gäller i synnerhet stödet på det sociala området. Regeringen har i särpropositionen för utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa betonat att samarbete på det sociala området skall utökas, bland annat genom insatser som stöder ländernas egna strävanden till reformering av hälso- och sjukvård samt social omsorg.

I februari 2000 hölls en expertkonferens som föreslog ett mellanstatligt regionalt samarbete för att motverka den allvarliga ökningen av smittsamma sjukdomar, såsom TBC och hiv/aids i regionen. Vid Östersjötoppmötet i Kolding i april 2000 bekräftades allvaret i hälsosituationen genom att regeringscheferna tillsatte en aktionsgrupp av personliga representanter för att utarbeta en plan för att få kontroll över situationen.

Med vad som ovan anförts anses motion *U206 (fp) yrkande 43* vara besvarad.

Motion *U647 (s)* menar att informationen till allmänheten om säkerheten vid en atomkraftsolycka på Kolahalvön behöver stärkas genom utgivningen av en folder.

Utskottet delar motionärernas oro vad gäller miljösituationen på Kolahalvön. Regeringen har emellertid inte fått information från länsstyrelserna om något informationsbehov. Sverige bidrar både genom bilaterala och internationella organisationer till att höja säkerheten vid kärntekniska anläggningar i Sveriges närhet för att därigenom minska riskerna för kärnkraftsolyckor. Arbetet sker med bidrag till bl.a. Kärnsäkerhetsfonden, NSA, som administreras av Europeiska utvecklingsbanken EBRD. De bilaterala insatserna sker framförallt genom SKI och SSI. Dessutom finns en internationell arbetsgrupp kallad *Contact Expert Group (CEG)* som kartlägger behovet och prioriterar insatser för att omhänderta använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i nordvästra Ryssland.

I sin skrivelse 1998/99:33 sammanfattade regeringen sin bedömning av beredskapsläget mot nedfall av radioaktiva ämnen. I denna skrivelse refereras till proposition (prop. 1996/97:11) där regeringen dragit slutsatsen att beredskapen mot olyckor i svenska och utländska kärntekniska anläggningar, mot bakgrund av tidigare utförda åtgärder, är tillfredsställande. Regeringen avser att under hösten behandla området nedfall av radioaktiva ämnen i sin skrivelse om svåra påfrestningar på samhället i fred. Utskottet förutsätter att regeringen, i detta eller annat sammanhang, överväger hur informationen till allmänheten, om säkerheten i händelse av eventuell atomkraftsolycka lämpligen sprids. Därvid kan också de i motionen omnämnda norska erfarenheterna bli prövade.

Med vad som ovan anförts anses motion U647 (s) vara besvarad.

I motion *U509 (m) yrkande 8* föreslås att handläggningen av det svenska stödet till Central- och Östeuropa överförs till Utrikesdepartementet.

Utskottet konstaterar att Utrikesdepartementet och Sida har huvudansvaret för utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa, och de har bland annat till uppgift att bereda regeringens beslut om medelsfördelningen mellan olika organisationer som i sin tur ansvarar för planering och implementering av samarbetsinsatserna.

Utskottet menar att insatserna bör hanteras av särskilda myndigheter, som Sida och Svenska institutet, på det sätt och med den omfattning som i dag sker. Utrikesdepartementets uppgift är att utarbeta en policy och följa upp de mål som riksdagen beslutat om.

Med vad som ovan anförts avstyrks motion U509 (m) yrkande 8.

I motion *U509 (m) yrkande 9* föreslås att det svenska stödet till Central- och Östeuropa främst måste fungera som ett komplement till det stöd som kanaliseras via EU samt vara inriktat på demokratifrågor, rättsstaten och makroekonomiska frågor.

Utskottet konstaterar att riktlinjerna för det nuvarande treåriga programmet för samarbetet med Central- och Östeuropa 1999–2001 beslutades av riksdagen 1998 och baserades på regeringens proposition 1997/98:70 Att utveckla ett grannlandssamarbete. Dessutom har mer konkreta strategier tagits fram för utvecklingssamarbetet med länderna i det prioriterade samarbetsområdet. Samarbetet fokuseras på att främja en säkerhetsgemenskap, fördjupa demokratins kultur, stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling och på att främja en miljömässigt hållbar utveckling. Förutom de baltiska länderna och Polen prioriteras Ryssland (de nordvästra regionerna inklusive Kaliningrad) och Ukraina. Stödet till de baltiska länderna har minskat under senare år medan stödet till Ryssland har ökat.

En utredning har tillsatts för att utvärdera hittillsvarande samarbete samt lämna förslag beträffande inriktningen på insatser efter 2001. En särskild proposition om samarbetets inriktning, behov, mål och omfattning kommer att lämnas våren 2001.

Med vad som ovan anförts anses motion U509 (m) yrkande 9 vara besvarad.

I motion *U509 (m) yrkande 11* hävdas att svenskt östbistånd bör ha en tydlig inriktning på smittskyddsarbete, särskilt TBC- och hiv/aids-problematiken.

Utskottet har inhämtat att Sverige betonat att samarbete på det sociala området skall utökas, bland annat genom insatser som stöder ländernas egna strävanden till reformering av hälso- och sjukvård och social omsorg. Samarbetet på det sociala området har i enlighet med regeringens avsikter ökat under senare år. Hälsoreformer och smittskydd har ägnats ökad uppmärksamhet.

Sverige var vidare initiativtagare till det samarbete om kontroll av smittsamma sjukdomar som pågår inom Östersjöstaternas råd (CBSS).

2000/01:UU2

Med vad som ovan anförts anses motion U509 (m) yrkande 11 vara besvarad.

I propositionen 2000/01:1 yrkande 4 föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att ikläda staten betalningsansvar till ett belopp om 860 000 000 för garantigivning.

Utskottet tillstyrker proposition 2000/01:1 yrkande 4.

Utskottet finner det viktigt att exportkreditgarantier kan lämnas till vissa länder i Central- och Östeuropa samt även att det är värdefullt att visst finansiellt stöd kan ges till länder som söker internationell finansiering av projekt. Propositionens yrkande 5 tillstyrks därmed.

Hemställan

Utskottet hemställer

Verksamheten

1. beträffande *en översyn av utvecklingssamarbetets mål och utformning*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkandena 1, 2 och 40, 2000/01:U208 samt 2000/01:U216 yrkandena 1, 2 och 4 besvarade med vad utskottet anför,

res. 1 (kd)

res. 2 (fp)

2. beträffande *biståndets utformning*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U210 och 2000/01:U213 yrkande 10 besvarade med vad utskottet anför,

3. beträffande *partnerskapet i biståndet*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U211 yrkandena 4 och 6 besvarade med vad utskottet anför,

4. beträffande *främjande av ekonomisk tillväxt och utveckling*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anför,

5. beträffande *utvecklingsländernas integration i världshandeln*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkandena 21 och 22 samt 2000/01:N328 yrkandena 7, 8 och 13 besvarade med vad utskottet anför,

6. beträffande *främjande av demokrati och mänskliga rättigheter*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anför,

7. beträffande *internationell samordning vid humanitära kriser*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 19 besvarad med vad utskottet anfört,

8. beträffande *politiska partiers demokratistöd*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 9 och 2000/01:U216 yrkande 8 besvarade med vad utskottet anfört,

9. beträffande *demokrati och mänskliga rättigheter som övergripande biståndsmål*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkandena 3 och 20 samt 2000/01:U213 yrkandena 2 och 3 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 3 (c, fp)

10. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*
att riksdagen med bifall till yrkande 1 i proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7, avslår motionerna 2000/01:U206 yrkandena 45 och 46, 2000/01:U213 yrkande 13, 2000/01:U216 yrkande 25 samt 2000/01:Fi211 yrkande 14 i berörd del,

res. 4 (kd)

res. 5 (c)

res. 6 (fp)

Anslag och utfästelser

11. beträffande *anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2001*

att riksdagen med bifall till proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7, yrkandena 3 och 6 och med avslag på motionerna 2000/01:U206 yrkandena 44 och 47, 2000/01:U212 yrkandena 1–3, 2000/01:U214, 2000/01:U216 yrkandena 26 och 27 samt 2000/01:Fi211 yrkande 14 i berörd del för budgetåret 2001 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd anvisar anslag, med de anslagsvillkor som framgår av detta betänkande, enligt utskottets förslag i bilaga 1 till betänkandet,

Medelstillelse och prioriteringar i bilateralt utvecklingssamarbete

12. beträffande *samordningen av bistånds- och flyktingpolitiken*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkande 32 besvarad med vad utskottet anfört,

13. beträffande *effektiva internationella organisationer*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U213 yrkande 20 besvarad med vad utskottet anfört,

14. beträffande *spridningen av hiv/aids*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 14 besvarad med vad utskottet anfört,

15. beträffande *avgifter för att finansiera FN:s konfliktförebyggande verksamhet*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:Fi216 yrkande 2 och 2000/01:Fi217 yrkande 2 besvarade med vad utskottet anfört,

16. beträffande *en rättvisare världsordning, skuldavskrivningar och Världsbankens roll*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U213 yrkande 21, 2000/01:U216 yrkande 15, 2000/01:U617 samt 2000/01:N384 yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört,

17. beträffande *ekologiskt hållbar utveckling*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 23, 2000/01:U216 yrkande 17, 2000/01:U213 yrkandena 1 och 8, 2000/01:U217 yrkande 11 samt 2000/01:N328 yrkande 16 besvarade med vad utskottet anfört,

18. beträffande *särskilda katastrofinsatser*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U211 yrkandena 9 och 10 samt 2000/01:U217 yrkande 6 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 7 (v, mp)

19. beträffande *försoningsfrämjande åtgärder och lagföring av krigsförbrytare*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 18 besvarad med vad utskottet anfört,

20. beträffande *jämställdhet mellan kvinnor och män*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 29, 2000/01:U211 yrkande 5, 2000/01:U614 yrkandena 1 och 2, 2000/01:U630 yrkande 10 och 2000/01:A811 yrkande 15 besvarade med vad utskottet anfört,

21. beträffande *svenska företag och arbetsmarknadslagstiftning i samarbetsländerna*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U211 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört,

22. beträffande *funktionshinderades rättigheter*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 30 och 2000/01:U650 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört,

23. beträffande *barnrättsperspektiv i biståndet*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkande 26 besvarad med vad utskottet anfört,

24. beträffande *inriktningen på EU:s gemensamma bistånd*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkandena 33–35 samt 2000/01:K398 yrkande 17 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

25. beträffande *storleken på EU:s bistånd*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 41, 2000/01:U213 yrkande 12 samt 2000/01:K398 yrkande 17 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

26. beträffande *frihandel och kvoter inom teko-området*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 36 och 2000/01:K398 yrkande 17 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

27. beträffande *demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklings-samarbetet*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkandena 4, 5 och 11 besvarad med vad utskottet anfört,

28. beträffande *kanaler för demokratibistånd*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:U206 yrkandena 6 och 7 samt 2000/01:U621 yrkande 5,

res. 8 (m)

res. 9 (fp)

29. beträffande *demokratiska institutioner och fattigdomsbekämpning*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 8 samt 2000/01:U658 yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört,

30. beträffande *fri- och rättigheter för homo- och bisexuella personer*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 16, 2000/01:L459 yrkande 22 och 2000/01:Ju724 yrkande 27 besvarade med vad utskottet anfört,

31. beträffande *informationsteknologi som inslag i svenskt bistånd*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkande 10 besvarad med vad utskottet anfört,

32. beträffande *demokratibistånd till Armenien*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U660 yrkandena 3 och 4 besvarad med vad utskottet anfört,

33. beträffande *sexuell och reproduktiv hälsa*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkandena 25, 27 och 28 besvarad med vad utskottet anfört,

34. beträffande *kampen mot hiv/aids*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U207 yrkandena 1–4 besvarad med vad utskottet anfört,

35. beträffande *effektiv socialpolitik*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 12 besvarad med vad utskottet anfört,

36. beträffande *bistånd och näringsliv*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U211 yrkande 7, 2000/01:U213 yrkande 5 samt 2000/01:U216 yrkandena 11 och 21 besvarade med vad utskottet anfört,

37. beträffande *vattenfrämjande åtgärder i u-länder*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkande 24 besvarad med vad utskottet anfört,

38. beträffande *u-ländernas skuldbörda*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U211 yrkande 1, 2000/01:U213 yrkandena 4, 14, 16, 17 och 19 samt 2000/01:U658 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 10 (c)

39. *beträffande korruptionsbekämpning och bistånd genom enskilda organisationer*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U623 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 11 (m)

40. *beträffande hälsoforskning*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 13 besvarad med vad utskottet anfört,

41. *beträffande väpnade konflikter, vapeninköp och minröjning*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U202, 2000/01:U211 yrkande 12, 2000/01:U216 yrkande 7 och 2000/01:U645 besvarade med vad utskottet anfört,

42. *beträffande enskilda organisationers roll i biståndet*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 31, 2000/01:U213 yrkande 7, 2000/01:U216 yrkande 20, 2000/01:U616 yrkande 4 samt 2000/01:U658 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört,

Afrika

43. *beträffande en nordisk Afrikafond*

att riksdagen avslår motion 2000/01:U213 yrkande 23,

res. 12 (c)

44. *beträffande biståndet till Somalia*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U612 yrkandena 1–3 besvarad med vad utskottet anfört,

45. *beträffande biståndet till Etiopien och Eritrea*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U602 samt 2000/01:U631 yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört,

46. *beträffande läkemedelsutveckling avseende tropiska sjukdomar*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört,

47. *beträffande decentralisering av biståndets administration*

att riksdagen avslår motion 2000/01:U620 yrkande 13,

res. 13 (m)

Övriga regioner och länder

48. *beträffande fattigdomsbekämpning som övergripande mål i biståndet*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

49. *beträffande respekten för rättsstaten*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

50. *beträffande resultatnriktat bistånd*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anfört,

51. beträffande *utvecklingsländernas handelsmöjligheter*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkande 7 besvarad med
vad utskottet anfört,

res. 14 (m)

52. beträffande *landramar i utvecklingssamarbetet*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkande 8 besvarad med
vad utskottet anfört,

res. 15 (m)

53. beträffande *bistånd till länder med korrumpierade regimer*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkande 9 besvarad med
vad utskottet anfört,

res. 16 (m)

54. beträffande *skuldavskrivningar*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkandena 10 och 11 be-
svarad med vad utskottet anfört,

55. beträffande *enskilda organisationers roll i biståndsplaneringen*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U620 yrkande 12 besvarad
med vad utskottet anfört,

56. beträffande *enskilda organisationers och FN:s roll i biståndet
till Asien*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U503 yrkande 3,
2000/01:U632 yrkande 3, 2000/01:U633 yrkande 3, 2000/01:U655
och 2000/01:U703 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

57. beträffande *bistånd till Kuba*
att riksdagen avslår motion 2000/01:U629 yrkande 5,

res. 17 (m, kd c, fp)

58. beträffande *återuppbyggnadsarbetet på västra Balkan*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U404 yrkande 23 besvarad
med vad utskottet anfört,

59. beträffande *bistånd till Armenien*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U203 besvarad med vad ut-
skottet anfört,

60. beträffande *funktionshinderades situation*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U211 yrkande 2 besvarad med
vad utskottet anfört,

61. beträffande *bildandet av ett institut för genusfrågor*
att riksdagen avslår motion 2000/01:U211 yrkande 3,

res. 18 (v)

62. beträffande *kvinnors tillgång till sexuell och reproduktiv hälso-
vård*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U213 yrkande 6 besvarad med
vad utskottet anfört,

63. beträffande *formerna för en utvärderingsfunktion*
att riksdagen med avslag på motion 2000/01:U216 yrkande 23 förkla-
rar motion 2000/01:U216 yrkande 24 besvarad med vad utskottet an-
fört,

res. 19 (m, kd, c, fp)

64. beträffande *utfästelser under budgetåret 2001*
att riksdagen bifaller yrkande 2 i proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7,
65. beträffande *placering av ett fredscentrum*
att riksdagen med avslag på motion 2000/01:U201 förklarar motion 2000/01:U410 besvarad med vad utskottet anfört,
res. 20 (c)
66. beträffande *sammanslagning av svenska biståndsmyndigheter*
att riksdagen avslår motion 2000/01:U217 yrkande 3,
res. 21 (kd)
67. beträffande *nedläggning av Sida*
att riksdagen avslår motion 2000/01:U304 yrkandena 1 och 2,

Central- och Östeuropa

68. beträffande *nedrustning och demobilisering av kärnvapen i Ryssland*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U404 yrkande 25 besvarad med vad utskottet anfört,
69. beträffande *stöd till enklaven Kaliningrad*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U705 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,
70. beträffande *stöd till idrottsrörelser i utvecklingsländer och Östeuropa*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:Kr345 yrkande 48 besvarad med vad utskottet anfört,
71. beträffande *integreringen i Europas demokratiska institutioner av Central- och Östeuropa*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkande 43 besvarad med vad utskottet anfört,
72. beträffande *miljösituationen på Kolahalvön*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U647 besvarad med vad utskottet anfört,
73. beträffande *kanaliseringen av svenskt bistånd till Central- och Östeuropa*
att riksdagen avslår motion 2000/01:U509 yrkande 8,
res. 22 (m)
74. beträffande *inriktningen av svenskt bistånd till Central- och Östeuropa*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U509 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört,
75. beträffande *inriktningen på smittskyddsarbete i svenskt bistånd till Central- och Östeuropa*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U509 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört,

76. beträffande *utfästelser under budgetåret 2001 för Central- och Östeuropa*

att riksdagen bifaller yrkande 4 i proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7,

77. beträffande *avsättning för förlustrisker och exportgarantier*
att riksdagen bifaller yrkande 5 i proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7.

Stockholm den 21 november 2000

Viola Furubjelke

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Sören Lekberg (s), Lars Ohly (v), Holger Gustafsson (kd), Bertil Persson (m), Carina Hägg (s), Liselotte Wågö (m), Agneta Brendt (s), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Ahlqvist (s), Karin Enström (m) och Rosita Runegrund (kd).

Reservationer

1. En översyn av utvecklingssamarbetets mål och utformning (mom. 1)

Holger Gustafsson (kd) och Rosita Runegrund (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. på s. 20 börjar med "Utskottet menar att" och slutar med " i detta skede." bort ha följande lydelse:

Det övergripande målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete är att höja de fattigas levnadsnivå. De sex av riksdagen fastlagda delmålen, att bidra till resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomisk och politisk självständighet, demokratisk samhällsutveckling, en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön samt jämställdhet mellan kvinnor och män, samverkar för att bidra till det övergripande målet. Kristdemokraterna håller i princip med om dessa målsättningar men vill lägga till det övergripande målet att höja de fattigas levnadsnivå och hävda människovärdet, samt som biståndspolitiskt mål även att främja respekten för de mänskliga rättigheterna och att verka för säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande åtgärder.

Vi har alla ett gemensamt ansvar för varandra. Det är den insikten, den visionen, som engagerar hundratusentals människor i vårt land att göra betydelsefulla insatser för systrar och bröder i de fattiga länderna. För kyrkor, folk rörelser, organisationer och en mängd ideella föreningar är solidaritetstanken en självklarhet.

Människovärdet är universellt och kan därför inte relativeras av geografiska gränser. Oberoende av faktorer som ras, kön, ålder, religion osv. har varje människa ett och samma värde. Det är allas ansvar och plikt att verka för att trygga människovärdet i alla delar av världen. Ett av de verktyg som används för att uppnå detta mål är det internationella biståndet. Mänskliga rättigheter är såväl ett mål som ett medel inom utvecklingssamarbetet. Genom ökad delaktighet i samhället, starkare civila samhällen och större spridning av makt och resurser främjas förutsättningarna för en positiv ekonomisk, social och hållbar utveckling, liksom en mer jämlik fördelning. Åsiktsfrihet och ett öppet samhälle är medel för att motverka korruption, något som drabbar de fattigaste hårdast.

Därmed tillstyrks motion U216 (kd) yrkande 1. Motionerna U206 (fp) yrkandena 1, 2 och 40 och U216 (kd) yrkandena 2 och 4 anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *en översyn av utvecklingssamarbetets mål och utformning*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U216 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkandena 1, 2 och 40, 2000/01:U208 och 2000/01:U216 yrkandena 2 och 4 besvarade med vad utskottet anfört,

2. En översyn av utvecklingssamarbetets mål och utformning (mom. 1)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar ”Utskottet menar att” och slutar med ” i detta skede.” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att demokratimålet skall vara det överordnade bland målen för utvecklingssamarbetet. Utgångspunkten är att varje människa har rätt att leva ett liv i fred och frihet. Därför är demokrati det enda styrelseskick som är människan värdigt. Demokrati medför positiva effekter som gynnar utvecklingen i landet. Makthavare som vill bli omvalda har ett intresse av att genomföra samhälleliga förändringar. En positiv demokratisk och ekonomisk utveckling i u-länderna och det gamla östblocket ligger i hög grad i Sveriges intresse. Miljöförstöring kan motverkas och världsekonomin stimuleras. Påtvingade befolkningsomflyttningar kan långsiktigt motverkas. Krigsriskerna minskar. Och sist men inte minst: den enskilda människan kan åtnjuta större möjligheter att påverka sin livssituation. I ett läge där många människor runt om i världen fortfarande plågas av diktatur och statsterrorism kan få uppgifter vara viktigare än att sprida demokratins idéer över världen.

Utskottet menar att demokrati och respekt för mänskliga rättigheter också har ett egenvärde. De är alltså inte endast ett medel att skapa utveckling utan en förutsättning för och en del av själva utvecklingsbegreppet. Det handlar om att skapa anständiga samhällssystem utan förtryck. Sådana system är i längden utvecklingsbefrämjande också i ekonomisk mening.

I dag är fattigdomsbekämpning det övergripande målet för svensk biståndspolitik. Utskottet menar dock att det är uppenbart att det inte är resursöverföringar som skapar utveckling, inte heller är det resursöverföringar som de fattiga upplever som sitt mest alarmerande problem. Då Världsbanken gått ut och frågat 60 000 fattiga i "Consultations with the poor" om vad de upplever som sin största brist säger de att det de främst vill prioritera är insatser mot fysisk ohälsa, laglöshet, brist på jämställdhet mellan könen samt bristen på förtroende för institutioner. Utskottet menar att detta är en förskjutning av fattigdomsdefinitionen, som fått genomslag i institutioner som IMF:s och Världsbankens användning av begreppet. Vad man då menar med fattigdomsbekämpning är företeelser som utmärker en liberal demokrati. Utveckling sker när människor har verktygen i sina egna händer. Detta är vad som utmärker en demokrati och därför skall demokrati vara det överordnade bland målen för utvecklingssamarbetet.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U206 (fp) yrkande 1*. Motionerna *U206 (fp) yrkandena 2 och 40*, *U208 (s)* och *U216 (kd) yrkandena 1, 2 och 4* anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande en översyn av utvecklingssamarbetets mål och utformning*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U206 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkandena 2 och 40, 2000/01:U208 och 2000/01:U216 yrkandena 1, 2 och 4 besvarade med vad utskottet anfört,

3. Demokrati och mänskliga rättigheter som övergripande biståndsmål (mom. 9)

Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet menar att" och slutar med "och mänskliga rättigheter." bort ha följande lydelse:

Utskottet menar att följderna av att mottagarländer med svaga förvaltningar "bombarderas" med tusentals projekt innebär stora påfrestningar för mottagarlandets förvaltning. Formerna för överföring av biståndsresurser skall därför vara enkla och administrativt klara. Utskottet framhåller att det talar för en starkare inriktning på stöd till hela program eller processer snarare än projekt – i kombination med tydliga krav på politikens innehåll. Det kräver också ökad internationell givarsamordning.

Förutsättningen för sådant bredare stöd är, enligt utskottets uppfattning, att Sverige som givare känner ett rimligt mått av förtroende för den politik som förs – den ekonomiska politiken i stort eller politiken inom den berörda sektorn. Här måste det alltså med nödvändighet finnas ett betydande inslag av villkor, s.k. konditionalitet, i biståndsgivningen. Enligt utskottets mening är kravlöshet förödande i all hjälpverksamhet. Utskottet vill vidare betona att

den nya politik som bygger på partnerskap aldrig får leda till att Sverige behandlar korrupta eller odemokratiska regimer som jämbördiga partner. Detta ger en legitimitet åt makthavare som inte skall stödjas utifrån.

Därmed tillstyrks motion U206 (fp) yrkande 3. Motionerna U206 (fp) yrkande 20 samt U213 (c) yrkandena 2 och 3 anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *demokrati och mänskliga rättigheter som övergripande biståndsmål*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U206 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 20 samt 2000/01:U213 yrkandena 2 och 3 besvarade med vad utskottet anfört,

4. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 10)

Holger Gustafsson (kd) och Rosita Runegrund (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med. ”Utskottet har vid” och slutar med ”i anslutning till vårpropositionen” bort ha följande lydelse:

Det svenska biståndet har sedan början av 1960-talet präglats av en generös inställning. Enprocentsmålet har, sedan en enig riksdag beslutade om det 1968, varit en grundbult i biståndet. Beslutet om 1 % av BNI till biståndet var tänkt att garantera långsiktighet och undvika att biståndet gjordes beroende av tillfälliga fluktuationer i statens finanser. Under goda år höjdes biståndet i pengar räknat, för att minska när det gick sämre för Sverige. Detta kunde ske oberoende av växlingar vid regeringsmakten.

Det förtjänar att påpekas att biståndet endast vid två tillfällen nått upp till 1 % av BNI, nämligen 1982 samt 1992, då Alf Svensson var biståndsmminister. Att notera är att Sverige vid bägge dessa tillfällen leddes av borgerliga regeringar.

Sedan regeringsskiftet 1994 har regeringen med stöd av Moderata samlingspartiet och Centerpartiet kraftigt skurit ned biståndet från 0,9 % till en nivå runt 0,7 %. För åren 2001–2002 föreslår regeringen, med hjälp av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, mycket blygsamma successiva höjningar till 0,74 % år 2002. Med denna takt skulle det ta 30 år för att åter nå enprocentsnivån. Den uttalade ambitionen att återupprätta enprocentsmålet är, enligt utskottets mening, därför inte trovärdig. Regeringen föreslår denna låga biståndsnivå i en tid då den ena katastrofen avlöst den andra i olika delar av världen. Orkaner, översvämningar, jordbävningar och förödande krig har nödvändiggjort stora biståndsinsatser. Samtidigt finns stora behov av långsiktigt stöd för utveckling av demokrati och mänskliga rättigheter. Behovet av skuldavskrivningar är akut, samtidigt som regeringen indirekt låter de fattigaste vara med och betala saneringen av Sveriges statsskuld. Utskottet vänder sig mot denna politik.

Utskottet anser att den låga biståndsnivån 0,7 % aldrig borde ha accepterats. Ambitionen att åter nå upp till 1 % av BNI måste nu bli trovärdig, något

som regeringens förslag inte innebär. Regeringen skriver i årets budgetproposition att ambitionen är att uppnå enprocentsmålet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Regeringen poängterar ofta att det går bra för Sverige och att den svenska ekonomin är god och detta ökar visserligen biståndet något. Utskottet vill dock gå längre för att möta de enorma behoven. Motionsledes har Kristdemokraterna under flera år föreslagit en plan för att nå enprocentsmålet i början av det nya millenniet. Utskottet anser att en sådan plan nu bör upprättas.

Vad som ovan anförts om biståndsramen och enprocentsmålet bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion U216 (kd) yrkande 25. Motionerna U206 (fp) yrkandena 45 och 46, U213 (c) yrkande 13 samt Fi211 (fp) yrkande 14 i berörd del anses besvarade med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U216 yrkande 25 och med anledning av yrkande 1 i proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför samt förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkandena 45 och 46, 2000/01:U213 yrkande 13 samt 2000/01:Fi211 yrkande 14 i berörd del besvarade med vad utskottet anför,

5. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 10)

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Utskottet har vid" och slutar med "i anslutning till vårpropositionen" bort ha följande lydelse:

För att uppnå en utveckling som är politiskt, ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar krävs åtgärder inom alla samhällssektorer. Biståndspolitikerna måste ges en sådan strukturell inriktning att människorna i mottagarländerna får ökade förutsättningar att långsiktigt kunna lösa fattigdomsproblemen. Detta kan bara förverkligas inom en stabil ram för utveckling, bestående av fred och säkerhet, ekonomisk tillväxt, god styrelse, starka institutioner och kontinuerlig utveckling av mänsklig kapacitet.

Den länk som ofta saknas i arbetet med fattigdomsbekämpning är ett effektivt självstyre. Det svenska biståndet bör därför göra möjligt för biståndsmottagarna att själva driva arbetet och utforma egna fattigdomsbekämpningsprogram, att själva bygga upp och utveckla sina länder. Biståndet måste göra det möjligt för fattiga kvinnor och män att medverka i utvecklingsprocesser och förbättra sin förmåga att försörja sig och ta sig ur sin fattigdom. Utan ett starkt civilt samhälle kan aldrig en långsiktigt stabil demokratisk utveckling uppnås. Folkrorelserna och de enskilda organisationerna spelar en oerhört viktig roll i det sammanhanget.

Det handlar emellertid inte bara om att bättre utnyttja och samordna befintliga resurser. Det behövs även mer pengar. Det offentliga biståndet till de minst utvecklade länderna har minskat till den lägsta nivån på 20 år. Många

givarländer har dragit ner sina biståndsanslag; exempelvis anslår världens sju rikaste industriländer (G7) i genomsnitt endast 0,19 % av BNP till bistånd. Sveriges agerande som föregångare på det här området lämnar mycket i övrigt att önska.

Det internationella utvecklingssamarbetet hör till vårt lands viktigaste och mest konkreta utrikespolitiska verksamheter. Det är en självklarhet att Sverige skall ta på sig sin del av ansvaret också för de globala problemens lösning. Utskottet anser att det är angeläget att biståndsmålet på 1 % av BNI återupprättas i en betydligt snabbare och jämnare takt än vad som för närvarande sker. Att uppfylla enprocentsmålet är mycket viktigt för Sveriges anseende i det internationella samfundet.

Vad som ovan sagts om att återupprätta biståndsmålet på 1 % av BNI bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U213 (c) yrkande 13*. Motionerna *U216 (kd) yrkande 25*, *U206 (fp) yrkandena 45 och 46* samt *Fi211 (fp) yrkande 14 i berörd del* anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. *beträffande biståndsramen och enprocentsmålet*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U213 yrkande 13 och med anledning av yrkande 1 i proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 2000/01:U216 yrkande 25, 2000/01:U206 yrkandena 45 och 46 samt 2000/01:Fi211yrkande 14 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

6. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 10)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Utskottet har vid" och slutar med "i anslutning till vårpropositionen" bort ha följande lydelse:

De socialdemokratiska regeringarna har sedan 1994 skurit i det svenska biståndet mer än någon tidigare regering gjort. Stödpartierna Vänsterpartiet och Miljöpartiet har inte förmått att nämnvärt förändra den bilden. De förbättringar som drivits igenom har senare stoppats av begränsningsbelopp som regeringen utfärdat. Det har skapat en svår situation för främst Sida men även för enskilda organisationer. Det enda påtagliga resultatet är att det i budgeten utlovas en substantiell höjning om tre år, alltså efter nästa val. "Gärna solidaritet, men inte nu", är parollen.

Utskottet anser det vara viktigt att fastslå att regeringens nedskärningar inom biståndspolitik inte har kunnat motiveras med uteblivna resultat. Tvärtom, biståndet har i hög grad gett positiva resultat. Investeringar i "mänskligt kapital" har exempelvis ofta varit mycket framgångsrika. Biståndet har främjat läskunnighet, försett människor med rent vatten, lärt dem vikten av hygien och gett dem tillgång till en fungerande hälso- och sjukvård. Stödet till diktaturens offer i Latinamerika och södra Afrika har inte bara varit humanitärt motiverat utan har också förbättrat förutsättningarna för den

demokratisering som nu pågår. De som hävdar att bistånd är onödigt saknar grund för sitt påstående.

Utskottet motsätter sig den nedprioritering av biståndet som skett de senaste åren. Utskottet kan heller inte acceptera att biståndet, enligt regeringens förslag, endast skall uppgå till 0,73, 0,74 respektive 0,81 % av BNI för åren 2001, 2002 samt 2003. Behoven av demokratiska och ekonomiska reformer och katastrofhjälp i tredje världen är omedelbara. I dag föreligger dessutom de statsfinansiella förutsättningarna för att höja ambitionen och påskynda återställandet av enprocentsmålet.

Utskottet menar att en successiv och konsekvent höjning med början år 2001 vore att föredra framför den plötsliga ökning som regeringen föreslår om tre år. Biståndsarbetet blir ryckigt när man ena dagen inför begränsningar på biståndsanslaget och andra dagen utlovar plötsliga höjningar. Detta försvårar planeringen för de organisationer som arbetar med bistånd. Utskottet menar att det kommer att gå ut över biståndets kvalitet och förstöra de enskilda organisationernas relationer med sina samarbetspartner i utvecklingsländerna.

I ljuset av Sveriges ekonomiska utveckling och behovet av att säkra att fler människor får del av globaliseringens fördelar, anser utskottet att biståndsnivån framöver måste höjas i en helt annan takt än vad regeringen föreslår. Vägen mot det av riksdagen fastställda enprocentsmålet måste vara trovärdig. Så är inte fallet med regeringens förslag. Folkpartiet har motionsledes presenterat en plan för en återgång till enprocentsmålet inom en femårsperiod. Förslaget innebär att allokeringar på 0,81%, 0,85% och 0,88% av BNI görs för åren 2001, 2002 och 2003, vilket motsvarar en ökning av biståndet med 1 700, 2 400 respektive 1 700 miljoner kronor utöver regeringens förslag för respektive år, eller sammanlagt 5 800 miljoner kronor för åren 2001–2003. Utskottet ställer sig bakom en plan med en sådan inriktning. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U206 (fp) yrkandena 45 och 46*. Motionerna *U216 (kd) yrkande 25*, *U213 (c) yrkande 13* samt *Fi211 (fp) yrkande 14 i berörd del* anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. *beträffande biståndsramen och enprocentsmålet*
att riksdagen med anledning av motion 2000/01:U206 yrkandena 45 och 46 samt av yrkande 1 i proposition 2000/01:1, volym 4, utgiftsområde 7, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 2000/01:U216 yrkande 25, 2000/01:U213 yrkande 13 samt 2000/01:Fi211 yrkande 14 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

Lars Ohly, Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Det humanitära biståndet" och slutar med "av tidigare erfarenheter" bort ha följande lydelse:

Under senare år har flera länder i världen drabbats av omfattande naturkatastrofer. De som drabbas är de fattiga länderna där levnadsstandarden är låg, bostäderna bräckliga och tillfälliga och infrastrukturen svag. Översvämningar, stormar och skyfall har inneburit oerhörda umbäranden för befolkningen.

Organisationen Christian Aid har genomfört en omfattande fallstudie av hur miljö- och naturkatastrofen Mitch drabbade Honduras: *In debt to disaster – What happened to Honduras after Hurricane Mitch*. Studien behandlar både de bakomliggande orsakerna till denna katastrof och presenterar förslag till åtgärder. Den visar med stor tydlighet att sådana naturkatastrofer inte är olyckshändelser orsakade av naturens nyckfullhet, utan att andra än de drabbade bär ansvaret för vad som sker.

I rapporten från Christian Aid föreslås en rad åtgärder för att skapa ett varningssystem för annalkande naturkatastrofer, ökat stöd till byggandet av säkra hamnar och mycket annat. Utskottet yrkar att Sverige i internationella sammanhang bör ta upp frågan om ett s.k. *early warning-system* och medverka ekonomiskt till uppbyggnaden av ett sådant. Det svenska biståndet är vidare, påpekar utskottet, utformat så att det övriga biståndet drabbas när stora katastrofer inträffar. Därför bör i stället en fond för katastrofbistånd byggas upp. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Motion *U211 (v) yrkande 9* tillstyrks därmed. Motionerna *U211 (v) yrkande 10* och *U217 (kd) yrkande 6* anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *särskilda katastrofinsatser*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U211 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 2000/01:U211 yrkande 10 samt 2000/01:U217 yrkande 6 besvarade med vad utskottet anfört,

8. Kanaler för demokratibistånd (mom. 28)

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m) och Karin Enström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Utifrån analys av" och slutar med "i dessa fall" bort ha följande lydelse:

Utskottet yrkar att bistånd inte får utbetalas till statsmakter som grovt och systematiskt kränker mänskliga rättigheter och utövar förtryck mot sina medborgare. Allvarlig korruption skall också utesluta bistånd. Ingen långsiktig och reell utveckling är möjlig utan någon grad av demokrati och respekt för människors rättigheter. I de länder som tar emot ett betydande svenskt bistånd har Sverige ett särskilt ansvar för att respekten för mänskliga rättigheter och demokrati stärks och att etablerade regler och principer efterlevs.

Hittills har Sveriges agerande varit för svagt. Bistånd har alltför ofta utbetalats utan några direkta krav på att utvecklingen skall gå i riktning mot demokrati med ökad respekt för mänskliga rättigheter. Även statsmakter som i decennier har förtryckt sitt folk har kunnat räkna med svenskt bistånd.

Sverige måste nu på ett mycket aktivare och tydligare sätt ställa krav och driva på utvecklingen mot demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Utskottet anser således att inslaget av villkor bör öka i det bilaterala biståndet vad gäller dessa två frågor.

Därmed tillstyrks motion 621 (m) yrkande 5. Motionerna U206 (fp) yrkandena 6 och 7 anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *kanaler för demokratibistånd*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U621 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 2000/01:U206 yrkandena 6 och 7 besvarad med vad utskottet anfört,

9. Kanaler för demokratibistånd (mom. 28)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med ”Utifrån analys av” och slutar med ”i dessa fall” bort ha följande lydelse:

Utskottet menar att biståndsdialogen måste vara ett kraftfullt instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Därför skall budskapet vara entydigt även till länder där vi har starka exportintressen, såsom Kina.

Om demokratibistånd skall bedrivas i diktaturstater, totalitära stater eller stater som ej tillåter flerpartisystem anser utskottet att biståndet skall ske genom enskilda organisationer. Det måste stå klart för mottagarländerna att biståndets omfattning och inriktning kan påverkas av hur demokratifrågan hanteras. I detta avseende skall inslaget av villkor i biståndsgivningen öka. Utskottet menar vidare att Sverige bör undvika bilaterala biståndsenagemang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering.

Därmed tillstyrks motion U206 (fp) yrkandena 6 och 7. Motionen U621 (m) yrkande 5 anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *kanaler för demokratibistånd*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U206 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 2000/01:U621 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anfört,

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Utskottet anser att" och på s. 77 slutar med "utvecklingsansträngningarna skall lyckas." bort ha följande lydelse:

Många u-länders förvaltningar fungerar dåligt. Länderna har ofta tagit över kolonialtidens stela byråkratier eller själva byggt upp överdimensionerade och centraliserade förvaltningar. Samtidigt utvecklas flera länder från planekonomi till marknadsorienterade samhällen. En nödvändig, men inte tillräcklig, förutsättning för att minska fattigdomen är ekonomisk tillväxt. Det är självklart att den ekonomiska tillväxten också måste vara miljömässigt hållbar för att ge varaktiga effekter för fattigdomsminskning.

Förbättrade statsfinanser, effektivare statsförvaltning, fungerande regelsystem och fördelningsmekanismer, ökad rättssäkerhet och decentraliserad samhällsmakt genererar långsiktigt verkande effekter. En sund makro- och mikroekonomisk politik samt en strävan att upprätta väl fungerande institutioner och ett regelverk som befrämjar demokrati, laglighet, öppenhet och effektivitet är nödvändiga förutsättningar för en hållbar ekonomisk tillväxt.

Statens möjligheter till resursplanering och högre inkomster ger större möjlighet att satsa på fördelningspolitiska åtgärder och kan uppnås genom exempelvis effektivare indrivning av skatter och avgifter, förbättrad kapacitet vad gäller budgetarbete, redovisning och revision samt genom mindre svinn och korruption. Att bidra till att etablera och utveckla fungerande samhällsinstitutioner, som exempelvis bank- och rättsväsende, skattesystem m.m. och stödja demokratisk utveckling och ekonomiska reformer samt stärka insatserna mot korruption är därför avgörande. Korruption leder till misshushållning med knappa resurser och drabbar därmed alla.

De fattiga ländernas skuldbörda förhindrar vidare alla möjligheter till utveckling. Enbart Afrikas skuldbörda till väst uppgår i dag till oerhörda 350 miljarder dollar. Av världens totala investeringar de senaste två åren gick en procent till Afrika. Så länge huvuddelen av ett lands exportinkomster går till att betala en enorm skuldbörda, kan ingen utveckling åstadkommas.

Utskottet välkomnar Världsbankens och Internationella valutafondens (IMF) gemensamma initiativ, det s.k. HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries) som syftar till att skriva av lån och därmed minska de fattigaste och mest skuldyngda ländernas räntebörda. Det är bra att man bestämt sig för att blåsa nytt liv i skuldfrågan och satt upp ett antal delmål till år 2015. Ett av målen är att halvera fattigdomen. Centerpartiet anser att det är bra som ett steg på vägen men vill understryka att det övergripande målet alltfjänt måste vara att utrota fattigdomen.

HIPC-initiativet är dock otillräckligt. Ökade svenska resurser på detta område skulle ge regeringen större trovärdighet i arbetet att få till stånd globala beslut om substantiella avskrivningar av de fattiga ländernas skulder.

Världsbanken och IMF tog under 1980-talet ledningen i den nya utvecklingspolitik som kom att benämnas strukturanpassning. I saneringsöverenskommelser med fattiga länder som var beroende av stora lån från Världsbanken togs i många år bara strikt nationalekonomiska hänsyn. IMF ställde stora

krav på att länderna skulle genomföra strukturanpassningsprogram för att få ytterligare lån. Övriga givare anslöt sig som regel till dessa villkor. Programmen innebar att ekonomin skulle liberaliseras. [Statliga monopol skulle bort, statliga företag konkurrensutsättas och gärna privatiseras. Icke lönsamma företag skulle läggas ned, statliga subventioner av t.ex. livsmedel skulle tas bort liksom prisregleringar. Övervärderade valutor skulle skrivas ned, statsbudgeten skulle bringas i balans och budgetunderskott skäras bort genom besparingar.] Demokratiska problem, kränkningar av mänskliga rättigheter diskuterades inte, och de överenskommelser som Världsbanken och IMF gjorde hölls länge strikt hemliga. Många enskilda organisationer har protesterat mot detta arbetssätt.

Under senare år har man försökt modifiera strukturanpassningsprogrammen genom ökade sociala hänsyn. Världsbanken arbetar också mer med s.k. mjuka lån. Fortfarande skapar emellertid kraven på marknadsanpassning och åtstramning stora påfrestningar för de fattiga länder som ställs inför dem. Förhandlingsklimatet mellan banken eller valutafonden och lånekunden har förändrats. Sociala förhållanden, demokrati och mänskliga rättigheter diskuteras nu regelmässigt. Vissa avtal med några länder har publicerats och båda institutionerna har inlett diskussioner och möten med frivilliga organisationer. De opinionsbildare som i flera år arbetat seriöst för att förändra institutionernas arbetssätt har således till stor del lyckats.

Mycket återstår dock att göra. Utskottet anser det inte rimligt att svältdrabbade länder skall använda stora delar av sitt bistånd till ränta och amortering på skulder. All sanering av ett lands ekonomi måste utgå ifrån de grundvärden som finns i FN-stadgan, nämligen respekt för mänskliga rättigheter, rättsstaten, demokrati och ekonomisk och social utveckling. Det innebär att både Världsbanken och IMF skall ha en uttalad skyldighet att beakta dessa värden i förhandlingar och avtalsslut med de stater som lånar pengar.

De fattiga staternas ekonomi måste växa för att de skall kunna bli stabila, demokratiska och skapa sig en plats i världsekonomin. Privata investeringar överskuggar med bred marginal biståndet. Denna trend kommer säkerligen att fortsätta i takt med förbättrade kommunikationer, och möjligheten att förlägga produktion var som helst i världen blir därmed större. Därför behövs stora investeringar i utvecklingsländernas sociala och ekonomiska infrastruktur.

Utländska direktinvesteringar i de minst utvecklade länderna (MUL-länderna) är ett viktigt inslag i dessa länders utvecklingsansträngningar eftersom relativt små förändringar i handels- och investeringsresurserna genererar mycket mer resurser för utveckling än några förutsebara ökningar i det offentliga biståndet.

De utvecklingsstrategier som förespråkats av de multilaterala finansieringsinstitutionerna har begränsningar. Det internationella samfundet måste se över dessa och ta mer hänsyn till utvecklingens sociala, mänskliga och miljömässiga dimensioner. Ett transparent internationellt ekonomiskt beslutsfattande med deltagande av alla berörda parter inklusive näringsliv, frivilligorganisationer och den akademiska världen är en förutsättning för att internationella utvecklingsansträngningar skall lyckas. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U213 (c) yrkandena 14, 16, 17 och 19*. Motionerna *U211 (v) yrkande 1, U213 (c) yrkande 4 och U658 (fp) yrkande 4* anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *u-ländernas skuldbörda*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:U213 yrkandena 14, 16, 17 och 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motionerna 2000/01:U211 yrkande 1, 2000/01:U213 yrkande 4 och 2000/01:U658 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

11. Korruptionsbekämpning och bistånd genom enskilda organisationer (mom. 39)

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m) och Karin Enström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med ”Bistånd bör på” och slutar med ”rättigheter och korruption.” bort ha följande lydelse:

Korruption utgör ett avsevärt hinder för såväl det internationella som det inhemska handelsutbytet. En korrumpierad och inkompetent statsmakt utgör ofta det påtagligaste hindret för ett lands välståndsutveckling. Det är därför angeläget att bl.a. inom ramen för WTO anta etiska regler för att bekämpa korruption. Genom korruptionsbekämpning, en bättre fungerande marknad, ett ökat konkurrenstryck och en renodling av statsmaktens övervakande funktion förbättras villkoren, framför allt för de små företag som har svårt att verka i ett korrumpierat system.

Korruption undergräver också internationella regler om konkurrensneutralitet, vilket försvårar strävan till regionalt samarbete. Regler till skydd mot deponering av farligt avfall kringgås inte sällan av korrupta förvaltningar. Korruption utgör också ett hot mot hälsa och miljö.

Frågan om korruption är inte bara kopplad till den internationella handeln. Den berör också det mer traditionella biståndet. Biståndsgivarna har ett ansvar att inte hålla korrumpierade regimer under armarna. I de länder där regeringen utgör det största hindret för det egna folkets utveckling, och en genuin vilja att genomföra reformer saknas, bör i möjligaste mån biståndet i stället kanaliseras genom ideella organisationer. Erfarenheten visar att bistånd till en utvecklingsfientlig regering gör ett land fattigare. Bistånd från Sverige och EU skall inte ges till korrumpierade statsmakter som hindrar sina folks utveckling.

Motion *U623 (m) yrkande 8* tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *korruptionsbekämpning och bistånd genom enskilda organisationer*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U623 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med ”Genom att på” och slutar med ”kapitalförsörjningen i Afrika.” bort ha följande lydelse:

Utskottet menar att det är angeläget att den ekonomiska politiken utformas för att främja tillväxt, och att det finns tillgång till investeringskapital. Under första hälften av detta århundrade får Afrika dubbelt så många munnar att mätta, och även i resten av världen kommer produktionsresurserna för livsmedel att vara ansträngda. Målsättningen bör vara att Afrika skall kunna försörja kontinentens invånare med baslivsmedel även på lång sikt. Det finns bedömningar som pekar på att produktionsökningen av livsmedel årligen kan bli dubbelt så stor som befolkningstillväxten om politiken sköts rätt. Därmed finns förutsättningar för självförsörjning.

En fungerande livsmedelsförsörjning, ökad handel och ökade exportmöjligheter ger upphov till varaktiga inkomstkällor som tjänar som underlag för fortsatt utveckling. För att stärka kapitalförsörjningen i Afrika anser utskottet att förutsättningarna för en nordisk Afrikafond bör utredas. Detta skall ses som ett komplement till ordinarie biståndsverksamhet. Vad som ovan sagts om att närmare utreda förutsättningarna för en nordisk Afrikafond för att stärka kapitalförsörjningen i Afrika bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U213 (c) yrkande 23*.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. *beträffande en nordisk Afrikafond*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U213 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Decentralisering av biståndets administration (mom. 47)

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m) och Karin Enström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 89 börjar med ”Det är dock” och slutar med ”länder och organisationer” bort ha följande lydelse:

För att möjliggöra en kraftfull satsning på fattigdomsutrotningen i Afrika bör den centrala utvecklingsfunktionen för biståndet förläggas till Afrika, medan Sidas centrala administration även fortsättningsvis bör vara förlagd till Sverige.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U620 (m) yrkande 13*.

dels att utskottets hemställan under 47 bort ha följande lydelse:

47. *beträffande decentralisering av biståndets administration*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U620 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m) och Karin Enström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 90 börjar med "Utskottet menar att" och slutar med "och långsiktig välståndsökning." bort ha följande lydelse:

Bilden av Afrika präglas i stor utsträckning av krig, fattigdom och svält. Visserligen finns det länder och områden i Afrika där det råder fredliga förhållanden, där utvecklingen snabbt går framåt och där det finns ett visst välstånd, men i huvudsak är bilden riktig. Afrika har omfattande och svåra problem.

Även utifrån mycket hopplösa utgångspunkter går det emellertid att få till stånd en snabb utveckling. Det kan inte vara rimligt att länder i decennium efter decennium skall fortsätta ha en förödande låg levnadsstandard. Den första långsiktiga åtgärden är, anser utskottet, att i verklig mening låta Afrikas länder fritt få exportera sina varor och tjänster till de utvecklade länderna. Europeiska unionen och övriga i-länder skall undanröja sina handelshinder, inte minst vad gäller jordbruksvaror. Sverige bör, menar utskottet, genom EU i WTO driva frågan om avskaffade tullar och handelshinder gentemot u-länderna. Därmed läggs en långsiktig grund för sunda handelsförhållanden, vilket är en god grund för en både snabb och långsiktig välståndsökning

Därmed tillstyrker utskottet motion *U620 (m) yrkande 7*.

dels att utskottets hemställan under 51 bort ha följande lydelse:

51. *beträffande utvecklingsländernas handelsmöjligheter*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U620 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Landramar i utvecklingssamarbetet (mom. 52)

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m) och Karin Enström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 91 börjar med "För svensk biståndspolitik" och slutar med "av den biståndspolitiska utredningen." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det nuvarande systemet med landramar bör avskaffas till förmån för ett avtalsbundet samarbete. I avtalen bör ingå strikta villkor vad gäller korruption, redovisning och effektivitet. Bistånd som i praktiken gynnar korruption får inte förekomma. Biståndet måste vidare vara effektivt. Utgiftsmål – där måluppfyllelsen består i att anslagna medel utbetalats – leder sällan till detta. Det gäller nu att i stället skapa effektivitetsmål med minskat antal fattiga, ökat antal flickor som fått grundläggande utbildning, ökat antal hushåll som fått rent vatten etc.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U620 (m) yrkande 8*.

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande *landramar i utvecklingssamarbetet*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U620 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Bistånd till länder med korrumpade regimer (mom. 53)

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m) och Karin Enström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 91 börjar med "Utskottet anser att" och slutar med " – måste accepteras." bort ha följande lydelse:

En tredjedel av Afrikas länder befinner sig nu i krigstillstånd som berör närmare 40 % av kontinentens befolkning. Kriget och oroligheterna föröder mänskligt liv och försvårar eller omöjliggör normal utveckling. En stor del av de krigförande staternas resurser ägnas åt krigsansträngningar.

Ett första steg för att skapa förutsättningar för ett ökat välstånd i regionen måste därför vara att få stopp på de pågående kriget. FN måste omedelbart prioritera fredsfrämjande insatser i Afrika. Det är obegripligt att säkerhetsrådet, med sitt ansvar för internationell fred och säkerhet, under flera år förhållit sig så passivt till de afrikanska kriget. Redan FN:s skandalösa uppträdande i samband med folkmordet i Rwanda har fått Afrikas folk att mistro FN. Säkerhetsrådets fortsatta oförmåga att agera kan inte accepteras. Det internationella bistånd som går till Afrika bör naturligtvis främst inriktas på att undanröja det mest fundamentala hindret mot utveckling på hela kontinenten, nämligen kriget.

Att få stopp på kriget och möjliggöra samtal mellan de krigförande parterna har första prioritet, men det räcker inte. En organisation för att förebygga framtida konflikter måste också etableras. Sverige bör inom EU och i FN ta initiativ till en afrikansk freds- och säkerhetsordning.

Utskottet anser vidare att Sverige bör avsluta allt bilateralt bistånd till statsmakter som är involverade i anfallskrig. Svenska biståndsresurser får inte – direkt eller indirekt – kunna användas för krigföring. Ett sådant villkor för bistånd skulle också utgöra en viktig signal till krigförande regimer och höja kostnaden för att föra krig.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U620 (m) yrkande 9*.

dels att utskottets hemställan under 53 bort ha följande lydelse:

53. beträffande *bistånd till länder med korrumpade regimer*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U620 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Bistånd till Kuba (mom. 57)

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m), Karin Enström (m), Holger Gustafsson (kd), Rosita Runegrund (kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 96 börjar med "Utskottet menar att" och slutar med "de närmaste åren." bort ha följande lydelse:

Amnesty International rapporterar i år om hur den kubanska regimen konsekvent kränker de mänskliga rättigheterna. Dissidenter, däribland journalister, politiska motståndare och människorättsförsvarare, utsätts för grova trakasserier och berövas tillfälligt friheten. Hundratals människor sitter fängslade för politiska brott. Dessa personer utsätts ofta för grym, omänsklig eller förnedrande behandling. Många medborgare utsätts för andra former av hot och trakasserier; bl.a. vägras de att återvända till Kuba om de lämnar landet.

Förtrycket i Kuba är målmedvetet, systematiskt och sofistikerat. Den enskildes mänskliga rättigheter kränks dagligen. Rätten till yttrande- och föreningsfrihet är i det närmaste obefintlig.

Regeringen har medgett bistånd till Kuba för att på så vis försöka påskynda ekonomiska och politiska reformer samt för att främja respekten för mänskliga rättigheter. Även om små steg kan skönjas vad gäller vissa mycket begränsade ekonomiska reformer i Kuba finns inga motsvarande tecken på framsteg på det politiska planet eller vad gäller respekt för mänskliga rättigheter. De demokratiskt sinnade krafterna i Kuba – som befinner sig i opposition mot det nuvarande förtrycket – bör förmedlas bistånd. Sverige bör göra vad vi kan för att stödja dessa krafter.

En förutsättning för att bistånd till Kuba skall komma i fråga är dock att det inte förmedlas via statliga organ utan enbart genom enskilda organisationer. Utskottet motsätter sig alla former av bilateralt samarbete med Kuba. Den utfasning av det statliga biståndet till Kuba som den borgerliga regeringen påbörjade borde ha fullföljts. Det ger felaktiga signaler när nu regeringen ger bilateralt stöd till Kuba, med kubanska myndigheter som motpart.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U629 (fp) yrkande 5*.

dels att utskottets hemställan under 57 bort ha följande lydelse:

57. *beträffande bistånd till Kuba*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U629 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Bildandet av ett institut för genusfrågor (mom. 61)

Lars Ohly (v) och Murad Artin (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 104 börjar med ”Utrikesdepartementet har sedan” och slutar med ”den föreslagna inriktningen.” bort ha följande lydelse:

Det är i dag allmänt vedertaget att det skall finnas ett jämställdhetsperspektiv i Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Jämställdhetsaspekten, förklaras det, skall finnas med i alla delar när vi talar om internationellt utvecklingssamarbete (s.k. *mainstreaming*). Man har likafullt kunnat iakttäta att jämställdhetsaspekten i praktiken förbigås. *Mainstreaming* till trots tenderar jämställdhetsproblematiken att osynliggöras.

Av detta torde man kunna sluta sig till att jämställdhetsaspekten måste tas upp både när man diskuterar vår politik för internationellt utvecklingssamarbete i bi- och multilaterala sammanhang samt i politiska diskussioner på alla nivåer.

Biståndsorganet Sida stödjer i dag ett centrum för miljöekonomi i Göteborg och Wallenberginstitutet för mänskliga rättigheter. Miljöfrågor och frågor rörande mänskliga rättigheter är frågor som under de två senaste decennierna vuxit i betydelse på ett internationellt plan, men det har även jämställdhetsfrågorna. Något institut för globala genusstudier har emellertid inte bildats. Det räcker ingalunda med att hänvisa till Wallenberginstitutet, där man tar upp frågor om mänskliga rättigheter.

Ett institut för globala genusfrågor skulle kunna bygga upp ett forsknings-samarbete och fungera som en svensk bas för konsultuppdrag åt Sida. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Motion *U211 (v) yrkande 3* tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan under 61 bort ha följande lydelse:

61. beträffande *bildandet av ett institut för genusfrågor*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U211 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Formerna för en utvärderingsfunktion (mom. 63)

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m), Karin Enström (m), Holger Gustafsson (kd), Rosita Runegrund (kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 107 börjar med "Vid en bedömning" och slutar med "de berörda länderna." bort ha följande lydelse:

Även om Sidas utvärderingsenhet har stärkts och Expertgruppen för utvecklingsfrågor, EGDI, tillsatts, kan detta enligt utskottets mening inte ersätta ett självständigt och oberoende utvärderingsinstitut liknande Sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska utvecklingsbiståndet (SAU). Utskottet anser det vara beklagligt att det oberoende Sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska biståndet, som inrättades under fyrtipartiregeringen, lades ned. Detta innebär att Sida åter utvärderar denna del av sin egen verksamhet.

Att Sida löpande genomför utvärderingar av projekt och program är en normal och viktig del av verksamheten. Detta ersätter dock inte behovet av en oberoende analys och utvärdering av Sidas verksamhet. Riksdagens revisorer pekar i förslag 1998/99:RR9 på behovet av att stärka utvärderingsfunktionen i det svenska biståndet. Revisorerna understryker vidare behovet av att regeringen återför resultatet från genomförda utvärderingar till riksdagen.

Enligt utskottets mening är en extern oberoende analys och utvärdering av det svenska biståndet angelägen för att det skall vara ställt utom allt tvivel att biståndsresurserna hanteras på ett effektivt och oklanderligt sätt och för att man skall kunna försäkra sig om att det svenska biståndet svarar mot högt ställda kvalitetskrav.

Vad utskottet anfört ovan bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U216 (kd) yrkande 23*. Motion *U216 (kd) yrkande 24* anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 63 bort ha följande lydelse:

63. beträffande *formerna för en utvärderingsfunktion*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U216 yrkande 23 ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 24 besvarad med vad utskottet anfört,

20. Placering av ett fredscentrum (mom. 65)

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 112 börjar med "Utskottet konstaterar att" och slutar med "ett eventuellt fredscentrum." bort ha följande lydelse:

Att verka för fred – ett gemensamt fredscentrum i Sverige är en utredning som på regeringens uppdrag har utförts av en särskild utredare. I utredningen föreslås att den statliga rekryteringen till internationell konflikthantering, som i dag äger rum vid Försvarsmakten, Statens räddningsverk, Rikspolisstyrelsen och Sida, i fortsättningen bör förläggas till samma plats. Utredaren föreslår också att det vid ett fredscentrum bildas en ny myndighet med en samordnande funktion i rekryteringsfrågor.

Utskottet anser att detta fredscentrum tillsammans med en ny myndighet bör placeras vid Sida-SANDÖ eller i direkt anslutning till deras verksamhet. Under hösten 2000 skall beslut fattas av regeringen om att etablera ett nytt idé- och utbildningsinstitut, som initierats av Sida. Detta skall drivas i nära samarbete med frivilligorganisationerna. Den verksamheten föreslås placeras i Ådalen.

Sollefteå och Härnösand var två orter i Ådalen som berördes av försvarsbeslutet i mars 2000, det mest omfattande försvarsbeslutet i modern tid. I anslutning till 2000 års försvarsbeslut utlovades compensation till vissa orter som berördes negativt av beslutet. Med tanke på detta anser utskottet att det är av stor vikt att denna utfästelse fullföljs. Därför bör regeringen placera ett kommande fredscentrum i anslutning till Sida:s kommande idé- och utvecklingsinstitut i Ådalen.

Motion *U201 (c)* tillstyrks därmed. Motion U410 (kd) anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 65 bort ha följande lydelse:

65. beträffande *placering av ett fredscentrum*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U201 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 2000/01:U410 besvarad med vad utskottet anfört,

21. Sammanslagning av svenska biståndsmyndigheter (mom. 66)

Holger Gustafsson (kd) och Rosita Runegrund (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 112 börjar med "Utskottet konstaterar att" och slutar med "rationell eller önskvärd." bort ha följande lydelse:

På det nationella planet, inom den svenska utrikespolitiken och utrikesförvaltningen, finns enligt utskottets mening ett behov av ökad politisk och organisatorisk samordning. Inom den svenska handels-, miljö- och biståndspolitikerna måste verksamheten samordnas bättre. Alltför ofta tar vi med ena handen (handel) och ger med den andra (bistånd). Regeringen bör som ett led i detta även se över om berörda myndigheter som Sida, Kommerskollegium m.fl. kan samarbeta bättre eller slås ihop i en gemensam myndighet för t.ex. "Global (ekonomisk/social/ekologisk) utveckling".

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U217 (kd) yrkande 3*.

dels att utskottets hemställan under 66 bort ha följande lydelse:

66. beträffande *sammanslagning av svenska biståndsmyndigheter* att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U217 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Kanaliseringen av svenskt bistånd till Central- och Östeuropa (mom. 73)

Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Sten Tolgfors (m) och Karin Enström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 112 börjar med "Utskottet konstaterar att" och slutar med "för Sveriges biståndsenagemang." bort ha följande lydelse:

Stödet till Central- och Östeuropa går i dag via Sida. Men detta stöd är väsentligen av annan karaktär än det stöd till de utvecklingsländer som Sida annars hanterar.

Länderna i Central- och Östeuropa är inte underutvecklade, utan felutvecklade, med stor potential för framtiden. Det är därför olämpligt att stödet fortsätter att gå via Sida, som i första hand har kompetens för andra typer av program. Stödet till Öst- och Centraleuropa bör naturligen överföras till UD.

Därmed tillstyrks motion *U509 (m) yrkande 8*.

dels att utskottets hemställan under 73 bort ha följande lydelse:

73. beträffande *kanaliseringen av svenskt bistånd till Central- och Östeuropa* att riksdagen med bifall till motion 2000/2001:U509 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Biståndets utformning (mom. 2)

Marianne Andersson (c) anför:

Centerpartiet har länge kritiserat den dominerande roll landprogrammen haft i Sveriges bilaterala bistånd. Den envisa fokuseringen på landramar och stat-till-stat-samarbete har direkt eller indirekt blivit ett stöd till auktoritära och korruperade regimer, tungrodda och ineffektiva byråkratier och stora olönsamma statliga företag. Resultatet har i flera fall blivit allmänt snedvridna och ineffektiva ekonomier.

Centerpartiet kan notera att vår syn på biståndspolitiken de senaste åren vunnit ökat gehör och bredare acceptans. Det är med tillfredsställelse vi noterar att regeringen närmar sig en mer behovsfokuserad biståndspolitik, om än i alltför långsam takt och i otillräcklig omfattning. Vi kan också konstatera att Sidas verksamhet de senaste åren utvecklats i en klart positiv riktning. Mycket återstår dock att göra.

Det är dags för Sverige att överge traditionen att låta ländervalet styra biståndet och i stället låta ändamålen bli den avgörande faktorn vid biståndets utformning.

2. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 10)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

Bistånd måste vara strategifokuserat. Utbetalningsmål som 0,7-procentsmål eller enprocentsmål innebär dessvärre att målen uppfyllts redan när checken överlämnats.

Vi anser att den övergripande strategin skall vara att utrota fattigdomen i världen. Denna strategi skall översättas till operativa målsättningar, och sedan skall organisationen inrättas efter strategin och rapporteringssystemen ändras. Strategin skall göras till varje medarbetares dagliga arbete och till en pågående process som alla måste förstå.

3. Anslag och utfästelser under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2001 (mom. 11)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet menar att det svenska biståndet skall

- fokusera på fattigdomsbekämpning i Afrika söder om Sahara,
- till fullo uppfylla Sveriges delansvar för katastrofbistånd i alla världsdelar,
- erbjuda demokratistöd, förutom i Afrika, även i Latinamerika och Asien,
- snabbt skriva av skulderna till länder med genuint demokratisk och reformvänlig regering,
- förstärka satsningen på fredsfrämjande insatser,
- främja global frihandel.

Moderaterna anser att följande anslagsposter bör avskaffas eller ersättas under anslaget 8:1 Biståndsverksamhet:

Ekonomiska reformer bör ersättas av och utökas med en ny anslagspost Skuldlettnader i Afrika. Information bör avskaffas som enskild anslagspost och i stället utgöra en integrerad del av respektive anslag. Yrkandet inkluderar även en kraftfull satsning och fokusering på samarbetet med Afrika, där aidskatastrofen är enorm och fattigdomen fortfarande ökar. Behoven är mycket stora i fråga om konflikthantering, skuldlettnader (se ovan), mänskliga rättigheter, demokrati, rättssamhälle, utbildning, hälsa, jämställdhet och ökade satsningar på enskilda organisationer och trelandssamarbete. Samtidigt förespråkar Moderata samlingspartiet en minskning av biståndsmedlen till Asien och Latinamerika som båda är inne i en period av mycket snabb eller god tillväxt.

Förslag till riksdagsbeslut: Riksdagen beslutar om budgetförändringar avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt följande:

	2001	Förändring
8:1 Biståndsverksamhet	14 966 011	- 965 785
A Traditionellt	13 603 884	- 2 416 000
B Fredsfrämjande verksamhet		+ 1 150 215
C Samarbete med Central- och Östeuropa	865 000	+ 300 000

4. Anslag och utfästelser under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2001 (mom. 11)

Holger Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anför:

I tabellerna 1 och 2 redovisar Kristdemokraterna sitt kostnadsförslag till anslag för år 2001 och till utgiftsområde 7 som helhet. Anslagen för biståndsförvaltning, Nordiska Afrikainstitutet och kostnaderna för garantier, överensstämmer med regeringens förslag.

Beträffande anslaget biståndsverksamheten för år 2001 är utskottets ram 600 miljoner kronor högre än regeringens. Vår ökningstakt är även högre än regeringens, då vi ökar med 800 miljoner kronor år 2002 och med 2 000 miljoner kronor år 2003.

ANSLAG (tusental kronor)	Regeringen	Kristdemokraterna
8:1 Biståndsverksamhet	13 603 884	(+ 600 000) 14 203 884
8:2 Sida	451 213	451 213
8:3 Nordiska Afrikainstitutet	10 914	10 914
9:1 Samarbeta Central- och Östeuropa	865 000	865 000
9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	35 000	35 000
Summa	14 966 011	(+ 600 000) 15 566 011

Tabell 2: Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 7

Totalt för utgiftsområde 7	2001	2002	2003
Regeringen	15 695	16 598	18 946
Kristdemokraterna	(+ 600)	(+ 800)	(+ 2 000)
Summa	16 295	17 398	20 946

Utskottet ser med tillfredsställelse att regeringen har ökat sina ambitioner inom det multilaterala utvecklingssamarbetet. Förra året krävdes ökade satsningar för världens barn (i Unicef), miljöinsatser, konfliktförebyggande insatser och jämställdhetsinsatser. Det är tillfredsställande att regeringen i det närmaste har tillgodosett utskottets krav inom det multilaterala utvecklingssamarbetet. Dessutom har ambitionerna ökat för samarbetet med Öst- och Centraleuropa, vilket utskottet även krävde förra året. Däremot har regeringen knappast ökat satsningarna nämnvärt i viktiga delar av det bilaterala utvecklingssamarbetet. Kristdemokraterna yrkar därför att regeringen satsar 600 miljoner kronor mer än regeringen för 2001 i bilaterala områden.

Kristdemokraterna anser att kraftigt ökade medel bör anslås till *ekonomiska reformer*, där skuldavskrivningar ingår. Här vill partiet tillskjuta ytterligare 350 miljoner kronor för att Sverige skall föregå med ett gott exempel och leda den internationella opinionen. Därutöver bör *humanitärt bistånd* och *enskilda organisationer* prioriteras. Det senaste året har ett flertal kata-

strofer i vår omvärld visat på betydelsen av förbättrade förberedelser av det humanitära biståndet. 100 miljoner kronor utöver regeringens budget bör därför anslås. De enskilda organisationernas betydelse i biståndsarbetet kan heller inte nog betonas. Här bör anslås ett belopp på 150 miljoner kronor över regeringens budget. Mycket talar för att dessa organisationer drar det tyngsta lasset och har en nyckelroll för ett effektivt bistånd.

Kristdemokraterna föreslår inga ändringar gentemot regeringen vad gäller landramarna för länder i Afrika, Asien, Latinamerika och Europa.

Bilateralt utvecklingssamarbete 2001 (tusental kronor)

	Regeringen	Kristdemokraterna
Afrika	2 330 000	2 330 000
Asien	1 415 000	1 415 000
Latinamerika	785 000	785 000
Europa	705 000	705 000
Globala utvecklingsprogram	1 162 000	1 162 000
Krediter för utveckling	430 000	430 000
Enskilda organisationer	890 000	(+ 150 000)
		1 040 000
Humanitärt bistånd	1 077 000	(+ 100 000)
		1 177 000
Ekonomiska reformer	700 000	(+ 350 000)
		1 050 000
Information	50 000	50 000
Totalt	9 544 000	(+ 600 000)
		10 144 000

5 Anslag och utfästelser under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2001 (mom. 11)

Marianne Andersson (c) anför:

Centerpartiet delar inte regeringens och Sidas uppfattning att förändringarna i det svenska utvecklingssamarbetet motiverar att myndighetens förvaltningsanslag skall öka och omfördelar medel inom utgiftsområdet från anslaget Sida till anslaget Bistandsverksamhet.

Under anslagsposten 1.1. Multilateralt utvecklingssamarbete i budgetpropositionen föreslår Centerpartiet en ökning i förhållande till regeringens förslag med 200 miljoner kronor fördelat på följande sätt:

FN:s utvecklingsprogram *UNDP* föreslås ökas med 50 miljoner kronor.

FN:s barnfond *Unicef* föreslås ökas med 30 miljoner kronor.

FN:s kvinnofond *Unifem* föreslås ökas med 30 miljoner kronor.

Multilateral handelsrelaterad biståndsverksamhet föreslås ökas med 20 miljoner kronor.

UNAIDS föreslås ökas med 70 miljoner kronor.

Under anslagsposten 1:2. Bilateralt utvecklingssamarbete föreslår Centerpartiet en ökning i förhållande till regeringens förslag med 500 miljoner kronor, fördelat på följande sätt:

Afrika föreslås en ökning i förhållande till regeringens förslag med 150 miljoner kronor.

Enskilda organisationer föreslås en ökning i förhållande till regeringens förslag med 50 miljoner kronor.

Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande åtgärder föreslås en ökning i förhållande till regeringens förslag med 50 miljoner kronor.

Globala utvecklingsprogram föreslås en ökning i förhållande till regeringens förslag med 50 miljoner kronor.

Ekonomiska reformer föreslås i förhållande till regeringens förslag en ökning med 200 miljoner kronor.

6. Anslag och utfästelser under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2001 (mom. 11)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Folkpartiet liberalerna har i motioner föreslagit en alternativ budget för år 2001. Vårt budgetförslag innebär i sina huvuddrag sänkta skatter för ökat företagande och en långsiktig och uthållig tillväxt, samt en mera rättvis skattepolitik för bl.a. barnfamiljer, med utgiftsökningar när det gäller vård och omsorg men även för utbildning, forskning, bistånd, miljö och rättssäkerhet (för en utförligare redovisning se reservation nr 15 i bet. 2000/01:FiU1). För utgiftsområde 7 föreslog vi 1 700 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Vårt förslag till utgiftsram har emellertid avslagits av riksdagen i budgetprocessens första steg, och vi är nu förhindrade att fullfölja våra anslagsyrkanden.

Folkpartiet liberalerna avvisar utskottsmajoritetens förslag att nivån på det svenska biståndet endast skall uppgå till 0,73 % av BNI, vilket Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ställt sig bakom. Vi kan ej heller acceptera de omfattande besparingar på biståndet som de socialdemokratiska regeringarna gjort sedan 1994. Folkpartiet liberalerna håller fast vid att enprocentsmålet för det totala svenska biståndet skall vara något mer än vackra ord. För oss är det ett moraliskt grundat åtagande mot de fattiga länderna som åter bör uppfyllas snarast möjligt. I en situation med enorma behov av katastrofhjälp och omfattande behov av bistånd till stöd för demokratiska och ekonomiska reformprocesser är det inte svårt att se angelägna ändamål för u-

hjälp. Enligt Folkpartiet liberalerna bör vägen mot enprocentsmålet anträdas omedelbart. Folkpartiet liberalerna anslår därför i sitt budgetalternativ ytterligare 1 700 miljoner kronor till anslaget 8:1 Biståndsverksamhet utöver regeringens och utskottsmajoritetens förslag.

De ytterligare 1 700 miljoner kronor som Folkpartiet liberalerna tillför biståndet fördelas enligt följande.

1. Multilateralt utvecklingssamarbete + 480 miljoner kronor

De internationella biståndsorganisationerna befinner sig i omvandling och brottas med stora ekonomiska bekymmer. Utvecklingen i världen gör att nya hot, såsom exempelvis miljö- och naturkatastrofer, konflikter inom i stället för mellan länder har uppstått och många nya problem skall hanteras. Speciellt konflikthantering har under de senaste åren varit ett område där det fordras ett radikalt omtänkande. Att de flesta väpnade konflikter nu är interna ställer ökade krav på ett effektivt konfliktförebyggande bistånd.

UNDP + 40 miljoner kronor

FN:s utvecklingsprogram UNDP spelar en central roll inom FN:s utvecklingsverksamhet. Vi föreslår att för UNDP anslås ytterligare 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Unicef + 30 miljoner kronor

Barnen måste ges en särskild uppmärksamhet i biståndspolitik. Sverige måste aktivt bidra i arbetet för att stötta barns och ungdomars rättigheter. Med tanke på den angelägna verksamhet för barnen i u-länder som Unicef bedriver föreslår vi ett anslag på 327 miljoner kronor, vilket är 30 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

UNFPA + 40 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna har under lång tid pläderat för att befolkningsfrågan skall få en mer framskjuten plats inom det svenska biståndet. I dag står u-länderna för en mycket hög andel av kostnaderna för de projekt som rör frågor om sexuell och reproduktiv hälsa. För att nå ut till alla par i barnafödande ålder måste bidragen från den rika världen fördubblas. För bl.a. detta satsar vi 40 miljoner kronor mer än det utskottsmajoriteten beslutat till FN:s befolkningsfond UNFPA.

WFP + 20 miljoner kronor

FN:s världslivsmedelsprogram, WFP, spelar en viktig roll för länder med akuta försörjningsproblem. Folkpartiet liberalerna föreslår att WFP anslås 20 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

UNHCR spelar en mycket viktig roll i arbetet med att hjälpa flyktingar runt om i världen. Dessvärre är det en organisation som har svårt att få de reguljära resurser som arbetet kräver. Katastroferna och flyktingsituationen i världen innebär en kraftig ökning av UNHCR:s arbetsuppgifter. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att ytterligare 30 miljoner kronor utöver regeringens förslag tillförs UNHCR. Totalbeloppet för UNHCR för budgetåret 2001 blir då 422 miljoner kronor.

UNRWA

+ 20 miljoner kronor

Stöd till FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar är viktigt för freden och stabiliteten i Mellanöstern. Folkpartiet liberalerna anslår 20 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit till UNRWA.

UNAIDS

+ 35 miljoner kronor,

WHO (hiv/aids)

+ 30 miljoner kronor

Att förebygga ohälsa och bekämpa sjukdomar är vidare en av biståndets huvuduppgifter. Bland de största hälsoproblemen märks infektionssjukdomarna. Hiv/aids utgör ett särskilt problem, främst för utvecklingsländerna. Det är viktigt att förebygga hiv/aids genom information om spridningssätt och rekommendation om kondom användning. Folkpartiet föreslår att ytterligare 35 miljoner kronor anslås till UNAIDS. Bidraget till WHO föreslås bli 30 miljoner kronor högre än regeringens förslag.

Unifem

+ 20 miljoner kronor,

Särskilda jämställdhetsinsatser + 30 miljoner kronor

Arbetet med att främja jämställdhet mellan män och kvinnor skall spela en viktig roll i Sveriges utvecklingssamarbete. Därför anslår Folkpartiet liberalerna ytterligare 20 miljoner kronor till Unifem. För delposten särskilda jämställdhetsinsatser anslås 30 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

HABITAT

+ 10 miljoner kronor

Biståndsinsatser för att komma åt u-ländernas urbaniseringsproblem är nödvändiga. Vi föreslår därför ytterligare anslag på 10 miljoner kronor till Habitat.

Miljöinsatser

+ 100 miljoner kronor

Den globala miljön är en överlevnadsfråga för mänskligheten. Sverige bör spela en pådrivande roll i det internationella miljöarbetet. Folkpartiet libera-

lerna föreslår att multilaterala miljöinsatser får ytterligare 100 miljoner kronor.

2000/01:UU2

Konfliktförebyggande insatser + 50 miljoner kronor

Skall världen lyckas hantera sina konflikter bättre i framtiden måste det ske på internationell bas. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att delposten Konfliktförebyggande insatser ökas med 50 miljoner kronor.

Utsatta barn i fattiga länder + 25 miljoner kronor

Barnen skall ges särskild uppmärksamhet i biståndspolitiken. Folkpartiet liberalerna föreslår att anslaget Utsatta barn i fattiga länder ökas med 25 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

2. Bilateralt utvecklingssamarbete + 1 220 miljoner kronor

Särskilda insatser + 530 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna anser att demokrati, mänskliga rättigheter, miljö och kvinnors villkor skall genomsyra hela det bilaterala biståndet. Vi vill rikta särskild uppmärksamhet på det bistånd som går genom partinära organisationer. Denna sorts bistånd bör permanentas och öka på den del av stödet som fördelar sig efter riksdagsmandat. Folkpartiet föreslår att detta stöd fördubblas. Denna utgift finansieras delvis via anslagsposten Särskilda utvecklingsprogram (särskilda insatser för demokrati och mänskliga rättigheter). Folkpartiet anslår ytterligare 530 miljoner kronor till särskilda insatser för demokrati och mänskliga rättigheter.

Enskilda organisationer + 250 miljoner kronor

Det bistånd som förmedlas via enskilda organisationer har stor betydelse bl.a. för att stärka det civila samhället i mottagarländerna. Olika undersökningar visar dessutom att utvecklingsbistånd förmedlat via enskilda organisationer är effektivt både organisatoriskt och ekonomiskt. Enskilda organisationer har vidare en särskild roll att spela som den enda lämpliga biståndformen när det gäller bistånd till diktaturer. Folkpartiet har reserverat sig mot bilateralt bistånd till diktaturer och mot den anslagsnivå som regeringen föreslår till Enskilda organisationer. Folkpartiet föreslår att anslagsposten för bistånd genom Enskilda organisationer tillförs ytterligare 250 miljoner kronor. Totalsumman blir då 1 140 miljoner kronor.

Ekonomiska reformer och skuldlättnader + 425 miljoner kronor

Om de spirande nya demokratierna skall ha en chans anser Folkpartiet liberalerna att omfattande skuldlättnader måste ges. De utomordentligt allvarliga skuldproblem som flera av våra fattigaste mottagarländer brottas med utgör

starka skäl för att stora belopp skall finnas tillgängliga för bl.a. skuldåtgärdsinsatser. För att säkerställa denna av Folkpartiet liberalerna prioriterade biståndsform föreslår vi att ytterligare 425 miljoner kronor tillförs stödet för ekonomiska reformer.

Vidare vill vi framhålla vår i grunden kritiska hållning till bundet bistånd. Vi utgår därför ifrån att det i detta sammanhang är fråga om krediter utan bindning till upphandling i Sverige. Stor återhållsamhet bör råda vad gäller kreditgivning till de allra fattigaste länderna. Sverige bör normalt inte medverka till att ytterligare öka på deras skuldbörda. I sådana länder bör gåvobistånd vara den dominerande biståndsformen.

Landramar + 15 miljoner kronor

Vad gäller landramar förespråkar Folkpartiet liberalerna vissa omfördelningar mellan de bilaterala landramarna jämfört med det utskottsmajoriteten förordar.

För Moçambique och Bangladesh föreslår vi ytterligare 40 miljoner respektive 20 miljoner kronor. I avvaktan på en fredlig lösning i konflikten mellan Etiopien och Eritrea föreslår vi en frysning av biståndet till dessa båda länder. För Kenya, som inte kan uppvisa några påtagliga demokratiska framsteg, föreslås en sänkning av biståndet med 35 miljoner kronor.

Zimbabwes president Robert Mugabe har de senaste åren stärkt sin diktatoriska makt på ett mycket oroväckande sätt. Biståndet till Zimbabwe bör upphöra tills en demokratisk utveckling kan skönjas.

Mot bakgrund av vår kritiska uppfattning om bristen på demokratisk utveckling finner vi det även naturligt att sänka biståndet till Vietnam och Laos. Vi föreslår att Vietnamramen sänks med 130 miljoner kronor samt att biståndet till Laos sänks med 50 miljoner kronor.

Sverige har en lång erfarenhet av samarbete med Latinamerika. Då landsstrategier arbetas fram bör inriktningen vara på demokratiinsatser samt fattigdomsbekämpning (främst insatser för utbildning och vattenförsörjning). Vi föreslår att anslaget Latinamerika höjs med 130 miljoner kronor. Dessutom vill vi öka anslaget till Västbanken/Gaza med ytterligare 40 miljoner kronor.

7. Samordning av bistånds- och flyktingpolitiken (mom. 12)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Bistånds- och flyktingpolitiken bör vara nära sammankopplade i främst tre avseenden. För att förebygga flyktbehov är en ökad satsning på demokrati-främjande insatser mest angelägen. I akuta massflyktsituationer krävs omfattande hjälpinsatser i närområdet. Även vid repatriering och återuppbyggnad är bistånd av stor betydelse.

I såväl svensk som internationell debatt har de senaste åren frågan om ett samband mellan å ena sidan flykting- och migrationsfrågor och å andra sidan biståndspolitik kommit i fokus. Sambandet torde vara klart i den meningen att ett lands ekonomiska och sociala utveckling, och kanske framför allt

utvecklingsnivå, har betydelse för såväl flykting- som migrationsströmmar. Men det är ändå viktigt att skilja på flyktingar och migranter. En flykting söker skydd undan förföljelse eller hot. Migrant är den som söker en bättre, tryggare eller rikare, framtid i ett annat land.

Biståndspolitiska insatser som främjar ekonomisk och social utveckling kan långsiktigt minska migrationstrycket. Det gäller både förmågan att försörja sig och ländernas möjligheter att få kontroll över sin befolkningsutveckling. Behovet av sådana insatser är mycket stort men verkar främst på något längre sikt. På kortare sikt kan en genomsnittlig standardförbättring i ett u-land enligt olika studier tvärtom stimulera till migration.

Demokratibistånd torde kunna medverka till att förhindra flyktsituationer för människor i tredje världen. Den satsning på bistånd som främjar demokrati och respekt för mänskliga rättigheter, och för minoriteters rättigheter, som Folkpartiet liberalerna förordar, är alltså motiverad även i ett flyktingpolitiskt perspektiv.

När flyktsituationer uppstår i större omfattning är behovet av biståndsinsatser mer uppenbart. I de flesta fall i tredje världen tar flyktingar sin tillflykt till grannländer. Sådana massflyktsituationer ställer oerhört stora anspråk på mottagarländerna, som ofta också tillhör gruppen av fattigare u-länder. Detta kan dessutom ha en direkt destabiliserande inverkan på länderna.

Under senare år har en rad långvariga massflyktsituationer nått en lösning genom att människor kunnat återvända till sina hemländer. Såväl det fysiska repatrieringsarbetet som de enorma insatser för återuppbyggnad som erfordras för att flyktingar skall ha något att återvända till kräver stora biståndsinsatser.

En samordnad politik för att bidra till att förebygga och/eller undanröja orsaker till flykt och påtvingad migration skall vara ett viktigt inslag i Sveriges internationella agerande såväl bilateralt som multilateralt. Här bör inte minst olika FN-organ som t.ex UNHCR få ett kraftfullt stöd.

8. En rättvisare världsordning, skuldavskrivningar och Världsbankens roll (mom. 16)

Marianne Andersson (c) anför:

Den industriella revolutionen och demokratins landvinningar har lett till att människan i dag har större möjligheter än någonsin tidigare i historien. Den tilltagande globaliseringen, i fråga om ekonomi, kultur, värderingar och kunskap, förstärker och fördjupar ömsesidiga beroenden över hela jorden. Det finns fortfarande många utmaningar och ödesfrågor att möta. Makten är ännu ojämnt fördelad och många människor står utan grundläggande trygghet. Vinsterna av framsteg fördelas ojämnt, nya klyftor uppstår och det återstår en lång väg till hållbar utveckling. Centerpartiet vill möta dessa utmaningar genom att öka människors självbestämmande, lägga grunden för trygghet i förändring och verka för en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling.

Vad gäller de internationella finansieringsinstitutionerna måste öppenheten inom Världsbanken och IMF öka. Överenskommelser måste i framtiden

publiceras för att alla skall kunna se att det finns en vilja att respektera FN-stadgans grundläggande värden. Diskussionerna med låneländer behöver framför allt tydligare fästa större vikt vid den sociala och miljömässiga sidan av infrastrukturprojekt eller ekonomisk sanering. I förhandlingar om framtida låneprogram måste bankerna i högre grad väga in faktorer som de politiska och sociala strukturernas bärkraft, uppbyggnaden av demokratiska institutioner och en fungerande rättsstat.

9. En rättvisare världsordning, skuldavskrivningar och Världsbankens roll (mom. 16)

Marianne Samuelsson (mp) anför:

Den globalisering vi har är orättvis, skapar klyftor och marginalisering och förvärrar för sårbara grupper och för de minst utvecklade länderna, säger Mary Robinson, FN:s människorättskommisarie. Det är inte bara hon utan många fler som i dag ifrågasätter globaliseringens effekter.

Dessa effekter, både positiva och negativa, finns inom i stort sett alla områden i samhällslivet. Vi kan se hur miljontals människor lyfts ur fattigdom i vissa delar av världen, samtidigt som fattigdom och miljöförstörelse ökat i andra delar av världen. Globaliseringen har också ökat kunskapen om människor i andra länder och deras behov. I en global värld ställs större krav på solidaritet och rättvisa spelregler.

Samtidigt som världen blivit öppnare har effekterna av de globala institutionerna blivit allt tydligare. FN:s, IMF:s, Världsbankens och WTO:s roll och regelsystem har ifrågasatts. Alltfler är i dag övertygade om att FN behöver reformeras (se även Miljöpartiets motion FN efter Millennietoppmötet). Miljöpartiet anser att även de övriga internationella institutionerna måste reformeras, bli mer öppna och förändra sina regler så att de tar ansvar för en mer solidarisk fördelning, miljöhänsyn och rättvisa regelsystem. Utan ett regelsystem som tar sådana hänsyn kommer orättvisorna att öka och den starke ta för sig ytterligare. I dag kan vi konstatera att den rika delen av världen, med bara 20 % av dess befolkning, förbrukar 80 % av jordens resurser.

Internationella valutafonden (IMF) har gjort sig mest känd, framför allt i de fattiga länderna, genom sina tuffa strukturanpassningsprogram. Dessa program har ofta slagit mycket hårt mot den sociala situationen i dessa länder. För ett flertal länder förvärrades skuldfällan. I praktiken blev de föremål för en modern form av kolonialism, då det var IMF och Världsbanken som i realiteten kom att bestämma över dem. Nettoflödet av ekonomiska resurser går från u-länder till i-länder, trots att det borde vara tvärtom. För att de skuldyngda länderna skall kunna få en möjlighet att satsa på sina egna behov anser vi i Miljöpartiet att regeringen inom FN-systemet måste arbeta kraftfullt för en avskrivning av skulderna.

10. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet (mom. 27)

2000/01:UU2

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

För att bedriva ett effektivt demokratibistånd krävs en definition av vad detta bistånd kan innehålla och vad det innebär. Demokratibistånd är inte endast diverse utbildningsprojekt, som ofta bedrivs av enskilda organisationer, eller uppbyggnad av rättssystem, som bl. a. bedrivs av Sida. Mänskliga rättigheter och demokrati hör ihop men demokrati är också något utöver att människor tillförsäkras grundläggande rättigheter. Det är demokrati och frihet, inte diktatur och ofrihet, som tillåter kritik och nya förslag till lösningar av viktiga utvecklingsproblem.

Sida har genomfört ett arbete som syftar till att definiera demokratibiståndets innehåll. Det är positivt att det nu finns ett handlingsprogram för fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Arbetet kan dock inte anses avslutat med detta dokument. Fortfarande krävs en djupare analys av skillnaden mellan demokrati och frågor som rör mänskliga rättigheter i största allmänhet. Det fortsatta arbetet bör mynna ut i en definition av demokratibistånd och vad ett sådant bistånd innebär mer konkret. Det är viktigt att slå fast att det är en skillnad mellan demokratibistånd vars primära mål är att bygga upp demokratins ramverk och dess primära aktörer, såsom partier och aktiva opinionsbildande organisationer, och det som skulle kunna kallas bistånd för demokrati vars sekundära syfte är människors deltagande i olika organisationer, etc. Svenskt bistånd är i dag i hög grad koncentrerat till denna andra inriktning, dvs. vad som här kallas bistånd för demokrati. Från Folkpartiets sida anser vi att denna tyngdpunkt bör förskjutas till ett mer balanserat stöd till de olika delarna av en fungerande demokrati.

Regeringen bör i en särskild rapport eller på annat lämpligt sätt varje år för riksdagen redovisa läget beträffande demokrati och mänskliga rättigheter i våra mottagarländer. Med tanke på demokratimålets betydelse är det rimligt att denna information ställs till riksdagens förfogande regelbundet och på ett lättillgängligt sätt, t.ex i samband med att budgeten presenteras, och därmed också kan bli föremål för diskussion.

11. Kampen mot hiv/aids (mom. 34)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

Aids betraktas av många experter som det största globala hälsoproblemet under det nya århundradet. Sjukdomen drabbar den fattigaste delen av världens befolkning hårdast. Hela 90 % av de smittade bor i ett utvecklingsland och allra värst är situationen i Afrika söder om Sahara, i synnerhet för kvinnor och barn. Där finns 70 % av de smittade, trots att endast 10 % av världens befolkning bor där.

Detta har haft, och kommer fortsättningsvis att ha, förödande konsekvenser för de berörda samhällena. I Zimbabwe, Botswana, Swaziland och en del regioner i Sydafrika uppskattas så många som en fjärdedel av den vuxna

befolkningen vara hivsmittad och i flera stora städer lär siffran vara ännu högre. Detta påverkar naturligtvis hela samhället. Utöver de många dödsfallen så har i dag uppskattningsvis 10 miljoner barn förlorat antingen sin mamma eller båda föräldrarna i sjukdomen. Det finns uppgifter om hur hela landsändar riskerar att dö ut.

Men det går att göra något åt problemen. Det visar inte bara utvecklingen i väst, utan också trenden i de u-länder som vågat och haft viljan. I de länder där regeringarna vågat göra öppna offensiver – med t.ex. informationskampanjer, utdelning av gratis kondomer och frivillig hivtestning – har den negativa utvecklingen avstannat eller t.o.m. vänt. I t.ex. Uganda har andelen hivsmittade minskat med 5 procentenheter från 15 till fortfarande alarmrande höga, men ändå lägre, 10 procent.

Att hivsmittan fortfarande orsakar lidande för miljontals människor, över hela världen, men särskilt i de fattigaste länderna och bland de fattigaste människorna, gör det angeläget för oss alla att fortsätta stödja kampen mot hiv/aids. Vikten av att svenskt bistånd är kraftfullt inriktat på att bekämpa hiv/aids kan inte nog understrykas. Att bekämpa denna epidemi är antagligen den största utmaning den nu levande generationen har att möta under sin livstid.

De mest framgångsrika insatserna görs ofta av frivilligorganisationer som kyrkor, Röda korset och Läkare utan gränser. Sannolikt skulle effekten av det svenska biståndet öka ytterligare om en större del av resurserna ställdes till dessa och liknande organisationers förfogande för informationsinsatser med god lokal förankring.

Samtidigt bör det svenska biståndet kraftsamla för att möta det allvarliga hot som hiv/aids epidemin utgör. Sverige kan göra betydelsefulla insatser för att hindra hiv spridning och lindra effekterna för dem som drabbats av aids. Det kan vara att stödja lokalt anpassade informationskampanjer, stödja sjukvårdens beredskap och möjligheter att utföra hivtester och hjälpa aidspatienter, finansiera tester och mediciner, stödja forskning, stödja barnhem för barn som förlorat föräldrar i aids, stödja projekt som stärker kvinnans ställning samt att på politisk väg försöka påverka lokala politiker att erkänna problemen. Just att stärka kvinnors ställning och rätt till självbestämmande är ett viktigt led för att bekämpa hivspridning.

12. Väpnade konflikter, vapeninköp och minröjning (mom. 41)

Lars Ohly och Murad Artin (båda v) anför:

Många fattiga länder bygger omfattande militärapparater fastän landets resurser borde användas för att råda bot på fattigdomen. Sverige har givit bistånd även till länder som haft ett ansträngt förhållande till grannländerna eller diskriminerat eller undertryckt stora befolkningsgrupper i det egna landet. Ett exempel på detta är Etiopien. Den nuvarande regimen i Etiopien hade länge, trots sitt tidigare samarbete i kampen mot Menguistoregimen, ett konfliktfyllt förhållande till Eritrea. Detta ledde till en oerhört kostsam militär storoffensiv mot Eritrea och ödelade stora delar av landet. Samtidigt har

den nuvarande regimen, liksom tidigare etiopiska regimer, undertryckt Oromofolket, landet största befolkningsgrupp.

Sveriges grundhållning när det gäller konflikter har varit att ingripa innan de övergår i väpnad konfrontation. Ett medel för att förhindra väpnad konfrontation är det svenska utvecklingssamarbetet. Såvitt vi kunnat observera har det svenska biståndet inte inbegripit någon sådan strategi vad gäller Etiopien. Det internationella utvecklingssamarbetet med Etiopien avbröts inte förrän den väpnade konfrontationen – det etiopiska storanfallet på Eritrea – var ett faktum.

Det är helt riktigt, som regeringen skriver, att varje land är suveränt att bygga sitt eget försvar. Men en mer ingående studie av militärbudgetens storlek i förhållande till nationalprodukten och i förhållande till andra delar av den egna statsbudgeten kan knappast vara utan intresse för ett biståndsgivande land.

Regeringen har förklarat att Sverige har de hårdaste restriktionerna i världen när det gäller export av krigsmateriel. Likafullt exporterar Sverige vapen till Pakistan, ett land som i praktiken är djupt involverat i inbördeskriget i Afghanistan och befinner sig i allvarlig konflikt med Indien om Kashmir, en konflikt som av och till övergår till väpnade strider.

Det finns fler exempel på bristande överensstämmelse och samstämmighet vad gäller internationellt utvecklingssamarbete och principer för konfliktlösning å ena sidan och krigsmaterielexport å andra sidan. Vänsterpartiet menar att denna överensstämmelse måste bli större.

13. Enskilda organisationers roll i biståndet (mom. 42)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Det civila samhället utgör en av de mest centrala grundpelarna i ett demokratiskt samhälle. Många svenska enskilda organisationer verkar här som viktiga förmedlare av svenskt bistånd och stöd till det civila samhället i mottagarländerna. Kraven på långsiktig förändring och samordning måste även här vara höga. Organisationerna måste stå så starka att de inte är beroende av en person eller en liten grupp av människor. För detta krävs ett professionellt och målinriktat arbete fokuserat på strategiskt tänkande och organisationsuppbyggnad.

Den solida biståndsvilja som finns bland de människor som arbetar inom olika enskilda organisationer måste tas till vara och på olika sätt stödjas och uppmuntras. Utan den långa biståndserfarenhet som finns bland alla dessa enskilda organisationer, såsom kyrkor och samfund av olika slag, solidaritetsgrupper, fackföreningar, idrottsföreningar, politiska partier, etc., skulle det svenska biståndet inte vara så effektivt och så väl förankrat i det svenska samhället som det är i dag. Folkrorelserna har en central roll när det gäller att mobilisera folkligt stöd för utvecklingsarbete.

Lars Ohly och Murad Artin (båda v) anser

Till följd av en mångårig gränstvist mellan de två länderna gick Etiopien under våren 2000 till massivt angrepp mot Eritrea. Man nöjde sig inte med de omtvistade områdena utan trängde långt in på eritreanskt område. De områden man tog i besittning och ödelade var Eritreas viktigaste för landets försörjning, dess viktigaste jordbruksområden. Årets skörd kom därvid att förstöras, människor jagades på flykt till Sudan eller till andra delar av Eritrea. Befolkningens bostäder och företag brändes och förstördes.

I dag finns det enligt Förenta nationerna 1,1 miljoner eritreaner som är flyktingar i sitt eget land, dvs. praktiskt taget hälften av landets befolkning. De har tvingats att lämna områdena Gash Barka och Debub. Det är två områden som utgör Eritreas kornbod och står för 70 % av landets spannmålsproduktion. Etiopiens anfall kom också vid tiden för sådden. Därmed slogs större delen av årets spannmålsproduktion ut.

Vidare fördrevs eller dödades 27 000 kreatur. Inga byggnader lämnades oskadade i de områden som den etiopiska armén tog i besittning. Skadorna på Eritreas ekonomi har av Eritreas regering och Världsbanken uppskattats till 830 miljoner dollar, vilket är en oerhörd summa i ett litet och mycket fattigt land som Eritrea. För att reparera dessa enorma skador har den eritreanska regeringen väddat hos världssamfundet om stöd och snar hjälp. Man har även vänt sig till EU-länderna med förfrågan om stöd.

Under sommaren år 2000 ingicks dock ett fredsavtal mellan Etiopien och Eritrea. Sverige beslöt i detta sammanhang att bidra med 5 miljoner kronor till en insatsstyrka för att övervaka gränsen mellan Eritrea och Etiopien. Vad Eritrea i dag behöver är all upptänklig hjälp för att klara folkets försörjning. Det är på Eritreas område som kriget förts och förödelsen varit som störst. Därför anser Vänsterpartiet att Eritrea snarast bör beviljas såväl katastrof-hjälp som mer långsiktig hjälp med återuppbyggnaden av landet.

15. Respekten för rättsstaten (mom. 49)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

En fungerande rättsstat, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi bör vara centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna. Vad gäller Afrika kan upprättandet av en afrikansk motsvarighet till Europarådet underlätta arbetet för mänskliga rättigheter. Europarådet var den första gemensamma samarbetsorganisationen i Europa med huvuduppgift just att fastslå normer för och bevaka utvecklingen avseende mänskliga rättigheter och demokrati.

På samma sätt är det viktigt att det i Afrika skapas kraftfulla samarbetsorganisationer som stöder och hjälper de enskilda länderna att utveckla och hålla fast vid mänskliga rättigheter och demokrati. Här kan biståndsgivare göra en insats genom att stimulera sådant samarbete och få till stånd mekan-

ismer som gör att avsteg från principerna påtalas och utsätts för fördömanden både inom den egna kontinenten och från omvärlden.

Frågan om demokrati och mänskliga rättigheter har också en säkerhets- och fredskapande dimension. Demokratier för inte krig med varandra och underlättar dessutom ett samhällsklimat som minskar spänningar mellan olika grupper inom ett land. Därför är det en central uppgift att stimulera demokratiskt samarbete i Afrika.

Ett första steg kunde vara att inom eller utom SADEC försöka etablera ett fast och förpliktande samarbete som avser mänskliga rättigheter och demokrati mellan de, visserligen bräckliga, demokratiska länderna i södra Afrika. Europarådet, med sin parlamentariska dimension och med sina normer och domstol, kan vara en förebild.

En god ekonomisk och social utveckling förutsätter även en fungerande rättsstat. Det skall finnas lagar och de skall efterlevas. Statsmakten får inte vara ett instrument för att suga ut eller terrorisera medborgarna. Tvärtom skall staten vara ett värn för den enskildes frihet och rätt. Detta kräver inte stora ekonomiska satsningar, utan är snarare en fråga om förhållningssätt. Omvärlden kan hjälpa till i den processen genom att stimulera ett samarbete rörande mänskliga rättigheter och demokrati i Afrika.

Förutsättningen för att Afrika skall lyckas i sin utveckling är densamma som gäller i resten av världen. Vi vet av erfarenhet att endast marknadsekonomi kan ge välbefind till en bred befolkning. Den bygger på de faktorer som skänkt välbefind till länder som Sverige och resten av de utvecklade länderna: fri företagsamhet och frihandel i kombination med utbildning för alla inom ramen för ett rättssamhälle. Fundamentalt handlar det om att göra det möjligt för den enskilde afrikanen att skapa välbefind för sig och de sina.

16. Resultatinriktat bistånd (mom. 50)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

Det är svårt att ge bistånd som verkligen främjar utvecklingen. Ofta ges bistånd utifrån givarlandets perspektiv. Inte sällan framstår själva givandet som det viktiga i stället för den utveckling som skall bli resultatet. I ett avseende är det oundvikligt. Det är givarlandet som anger biståndets omfattning och i allt väsentligt även dess inriktning.

Den stora majoriteten av Afrikas länder tillhör exempelvis fortfarande låginkomstländernas krets. Fattigdom, sjukdom och svält är fortfarande dominerande problem. Att Europa fortsätter med biståndsprogram som har pågått i 30–40 år och hittills gett mycket magert resultat kan inte vara en rimlig politik. Om Afrika utvecklas det kommande tredjedels seklet som det har gjort det gångna så är perspektivet dystert.

I stället för ett bistånd som fortsätter decennium efter decennium bör man koncentrera sig på en mer kortvarig och bred igångsättning av egna utvecklingsansträngningar.

Det är länderna själva som i allt väsentligt måste skapa sin egen utveckling. Den kan inte skapas av utomstående krafter. Biståndet skall också ut-

formas så att det stimulerar och kanske till och med tvingar fram samarbete mellan länderna. Detta var vad som skedde i Europa och det är vad som i särskilt stor utsträckning behövs i Afrika där krig och konflikter blir allt vanligare.

17. Skuldavskrivningar (mom. 54)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

Åtskilliga afrikanska länder tyngs av en skuldbörda som måste undanröjas. För nya regimer är den gamla regimens skulder som en kvarnsten kring halsen som omöjliggör en ny och framgångsrik politik.

Att skriva av de skulder som Afrika har är i allt väsentligt inte en fråga om resurser. EU bör kunna ta ett särskilt ansvar för att finansiera en skuldavskrivning i Afrika i samverkan med övriga i-länder. Det viktiga med skuldavskrivningar är att de sker på ett sådant sätt att de faktiskt främjar utveckling och inte göder korruption och vanstyre. En generös skuldavskrivning är en viktig åtgärd, men den måste bestämt kombineras med fasta villkor. Skuldavskrivningen får inte ge utrymme för en ny oansvarig upplåning. Det är lönlöst att göra sig av med de existerande skulderna för att skaffa nya. Strävan måste vara att statsmakterna inte skall finansiera fortsatta åtaganden genom upplåning.

En idé som den brittiska hjälporganisationen Oxfam har lanserat är att skuldavskrivningar till ett u-lands statsmakt skall förknippas med mycket bestämda villkor så att de belopp som frigörs i form av uteblivna ränte- och amorteringskostnader direkt skall användas för satsningar på nyckelområden. Det anslag som skuldavskrivningen frigör skulle kunna villkoras med att motsvarande satsningar görs på de två mest prioriterade statliga satsningarna, nämligen grundläggande hälsovård och utbildning för alla barn och ungdomar. Endast genom satsningar på hälso- och sjukvård kan epidemiska sjukdomar hejdas och aidstragedin begränsas.

Ofta kan detta dessutom kombineras med utbildningsmålen, då utbildning i hälsofrågor är ett bra steg för att förbättra hälsostandarden. Skuldavskrivningen kunde därmed bli ett instrument att förverkliga den satsning på fundamentala utvecklingsfaktorer som är nödvändig för att möjliggöra en snabb och uthållig tillväxt.

18. Enskilda organisationers roll i biståndsplaneringen (mom 55)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

Världsbanken har nyligen i sin rapport konstaterat att i ett land med gott styre leder en ökning av biståndet med 1 % till en tillväxtökning på 0,5 %. Motsvarande biståndsökning till ett land med dåligt styre leder till en tillväxtminskning med 0,3 %.

En del av problemen med bistånd till korrupta eller misskötta länder kan avhjälpas genom att kanalisera biståndet till andra parter än de skadliga regimerna. Därför bör en ökad andel av biståndet gå till frivilligorganisationer.

19. Inriktningen av svenskt bistånd till Central- och Östeuropa (mom. 74)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

Stödet till Central- och Östeuropa bör i första hand ske genom EU och andra multilaterala organ, som Nordiska rådet. Det svenska stödet måste fungera som ett komplement främst till det EU-länderna gör gemensamt för att stödja demokratis, rättsstatens och marknadsekonomins utveckling i kandidatländerna, samt ländernas förmåga att hantera EU:s gemensamma regelverk. Stödet har hittills främst gått till Polen och de baltiska staterna. I takt med våra grannländers framsteg bör stödet nu börja flytta österut till det nära Ryssland, de åtta regionerna i nordvästra Ryssland, bl.a. S:t Petersburg och Kaliningrad.

Stödet till de baltiska staterna bör fortsätta att inriktas på uppbyggnad av rättsstatens funktioner, förvaltning och marknadsekonomins institutioner, liksom på miljöområdet allt inom ramen för samverkan med EU. Det svenska stödet bör dock särskilt inriktas på att stödja de områden där EU är lite eller inte alls aktivt, som suveränitetsuppbyggnad och miljöförbättrande åtgärder, samt smittskyddsåtgärder.

I stödet bör kunskapsöverföring ges betydande vikt, inte minst i form av utbyten mellan yrkesgrupper som journalister, domare, politiker, forskare, lärare och studenter. Bistånd är dock inte det långsiktigt naturliga tillståndet. Handel, investeringar, politisk samverkan och utbyten på alla områden är det långsiktigt naturliga, precis som med våra västliga grannländer.

20. Inriktningen av svenskt bistånd till Central- och Östeuropa (mom. 74)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

Östersjömiljarden

Hantering av Östersjömiljarden har varit felaktig från början. Att Östersjömiljarden hanteras vid sidan av det övriga Östersjöstödet är inte acceptabelt.

Det är inte rätt att stödja projekt i andra länder för att öka sysselsättningen i Sverige. När bidrag utgår endast till svenska företag kan det knappast anses vara ett stöd till andra länder. Det skapar i stället konkurrensnedvridningar och motverkar strävan att åstadkomma en rationell resursanvändning.

Att Östersjömiljarden hanteras vid sidan av det övriga östbiståndet minskar effektiviteten i det svenska stödet.

Vår kritik stärks av att en intern utredning på UD visar att det finns stora brister i hanteringen av projektmedlen. Det råder oklarhet om den övergripande målsättningen med Östersjömiljarden samt om kriterierna för att projekt skall beviljas medel. De uppställda målen med satsningen är tämligen vagt formulerade och det finns ottydligheter i fråga om vilka sorters projekt som förväntas. Det brister i kopplingen mellan mål och medel och det finns stora brister i administrationen.

Konstitutionsutskottet har dessutom funnit brister i upphandlingen av vissa projekt inom Östersjömiljarden.

Östersjömiljarden bör upplösas.

21. Inriktningen på smittskyddsarbete i svenskt bistånd till Central- och Östeuropa (mom. 75)

Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors och Karin Enström (alla m) anför:

I fattigdomens och den bristfälliga sjuk- och hälsovårdens spår ökar potentialen för epidemier av svåra sjukdomar. Rapporterna har varit många om hur resistenta stammar av TBC sprids, inte minst i ryska överfulla och undermåliga fängelser. När fångarna kommer ut riskerar sjukdomen att spridas i det omgivande samhället, liksom till andra länder.

Problematiken kring hiv/aids i Ryssland och delar av Östeuropa är ett lika dolt som allvarligt problem. Orsakerna är till stora delar desamma som för TBC, fattigdom och brister i sjukvården. Via drogmissbruk och prostitution sprids viruset vidare. Barn drabbas vid födseln om mamman är smittad, men också när föräldrar blir sjuka och får svårt att ta hand om dem.

Utskottet anser därför att svenskt östbistånd bör ha en tydligare inriktning på smittskyddsarbete. Särskilt bör TBC och hiv/aidsproblematiken uppmärksammas.

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

1 000-tal kronor

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
08	
1 Biståndsverksamhet (<i>res.</i>)	13 603 884
2 Styrelsen för internationellt utvecklings- samarbete (Sida) (<i>ram</i>)	451 213
3 Nordiska Afrikainstitutet (<i>ram</i>)	10 914
09	
1 Samarbete med Central- och Östeuropa (<i>res.</i>)	865 000
2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och export- kreditgarantier (<i>res.</i>)	35 000
Summa för utgiftsområdet	14 966 011